

Pasūtītājs: Latvijas Republikas Finanšu ministrija

Valsts iepirkuma ID Nr.: FM2009/TP-2

Atklāta konkursa:

Eiropas Savienības fondu finanšu vadības un kontroles sistēmas efektivitātes izvērtēšana, nosakot pieļaujamo kļūdas līmeni (apjomu), zem kura neatbilstību un kļūdas novēršanas procedūra nav finansiāli efektīva un izvērtējuma secinājumu sagatavošana

Ziņojums

2009.gada 15.oktobrī

Saturs

levads	4	
1.	Izmantotās metodikas apraksts	8
1.1	Sākotnējā informācijas apkopošana	9
1.2	Analītiskā informācijas apstrāde	13
1.3	Rekomendāciju par maksājumu pieprasījumu pārbaudēm analīze fokusgrupā	16
1.4	Visu rekomendāciju izstrāde	16
1.5	Ierobežojumi	17
2.	Pārbažu efektivitātes novērtējums	18
2.1	Pārbaudes regulējošā likumdošana un to skaidrojošās vadlīnijas	18
2.2	SI, OLSI un GSA līgumu prasību samērīgums ar LR normatīvo aktu prasībām SF un KF	26
2.3	Kopsavilkuma secinājumi par ES fondu 2004.-2006.pl.p. tiesiskā regulējuma izvērtējumu, kas nosaka pārbažu un novēršamo kļūdu, neatbilstību identificēšanas, ziņošanas un neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas kārtību	31
2.4	Pārbažu realizācija	31
2.4.1	Maksājumu pieprasījumu pārbaudes	35
2.4.2	Pārbaudes projektu īstenošanas vietās	36
2.4.3	ES fondu sistēmu auditu un deklarēto izdevumu izlases veidā pārbažu novērtējums	37
2.4.4	Neatkarīgās struktūrvienības, Valsts kases un VID veiktās pārbaudes	38
2.5	Papildus pārbažu efektivitātes uzlabošanas iespējas	40
2.6	EK un ārējo revidentu ziņojumu izvērtējums	42
2.7	ES dalībvalstu tiesiskā regulējuma un labās prakses apkopojums par kontroles sistēmas izveidi, pārbažu veikšanu un neatbilstību vadību	43
2.8	Labās prakses piemēri par kontroles sistēmām, pārbažu apjomu un neatbilstību vadību	43
3.	ES fondu pārbažu izmaksas 2004.-2008.g.	47
3.1	Ilgadējās ES fondu pārbažu izmaksas	47
3.2	2004.-2006.g.pl.p. konstatēto neatbilstību apmērs pret deklarētajiem izdevumiem un kontroles izmaksām	49
3.2.1.	Struktūrfondi	49
3.2.2.	Kohēzijas fonds	51
3.3	ES fondu kontroļu izmaksas pa pārbažu veidiem	53
3.3.1.	SF kontroļu izmaksas pa pārbažu veidiem	53
3.3.1.1.	SF maksājumu pieprasījumu kontroļu izmaksas	54
3.3.1.2.	SF pārbaudes projektu īstenošanas vietās	55
3.3.1.3.	SF sistēmu auditi	56
3.3.1.4.	SF deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes	59
3.3.2.	Kohēzijas fonda kontroļu izmaksas	59
3.3.3.	Citu SF un KF kontroļu izmaksas	61
3.4	Būtiskuma līmeņa aprēķins	62
3.5	Secinājumi par kontroļu izmaksām SF un KF	64
4.	Kļūdu un neatbilstību apjoma uzraudzība un kontrole	66
4.1	Pārbaudēs konstatēto, laboto kļūdu un neatbilstību apjoms	66
4.2	ES fondu finansējuma saņēmēja veikto kļūdu un neatbilstību veidi, rašanās iemesli, būtiskums, kā arī iepirkumu procedūras pārkāpumi	67
4.3	Minimālā summa, zem kuras neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas procedūra nav finansiāli efektīva	68
4.4	Minimālā kļūda, zem kuras kļūdu novēršanas procedūra nav finansiāli efektīva	70
4.5	Būtiskuma līmeņa un summas, zem kuras kontroles procedūra nav lietderīga, aprēķins	71

4.6	Soda sankcijas	73
5.	Metodika uz risku balstītas pieejas maksājumu pieprasījumu pārbaudei	75
6.	Kopsavilkums	80
7.	Summary	89
8.	Informācijas avoti.....	90
8.1	EK normatīvie akti.....	90
8.2	LR normatīvie akti.....	91
8.3	Izvērtēto iestāžu iekšējo tiesību aktu saraksts	92
8.4	Cita dokumentācija	96
9.	Saīsinājumi.....	97
10.	Pielikumi.....	99
10.1	Pielikums Nr.1. Trasējamības tabula	99
10.2	Pielikums. Nr. 2 Iestādes kopējās izmaksās iekļaujamās izmaksu pozīcijas	101
10.3	Pielikums. Nr.3. ES fondu kontrolē iesaistīto iestāžu kontroles izmaksas 2004.-2008.g. (LVL).....	102
10.4	Pielikums Nr.4. ES fondu kontrolē iesaistīto iestāžu kontroles izmaksas 2004.-2008.g. (LVL) pa pārbaužu veidiem	103
10.5	Pielikums Nr. 5. Citu valstu pieredze	106
10.5.1	Polijas pieredze	106
10.5.2	Dānijas pieredze	111
10.5.3	Ziemeļīrijas pieredze.....	117
10.5.4	Zviedrijas labākās prakses paraugs.....	120
10.5.5	Īrijas pieredze	120
10.6	Pielikums Nr. 6. Struktūrfondu tiesiskā regulējuma izvērtējums	126
10.7	Pielikums Nr. 7. Kohēzijas fonda tiesiskā regulējuma izvērtējums	129

Ievads

Šajā ziņojumā iekļauti izvērtējumā konstatētie fakti, to analīze par 2004.-2006.g. plānošanas perioda ES fondu – Kohēzijas fonds (KF), Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Eiropas Sociālais fonds (ESF), Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonds (ELVGF), Zivsaimniecības vadības finanšu instruments (ZVFI) - finanšu vadības un kontroles sistēmas veikto projektu pārbaužu analīze, aptverot visas starpniekinstitūcijas un grantu shēmu apsaimniekotājus, citas kontrolēs iesaistītās institūcijas (FM FGD, VK, FM IAD, VID), kā arī dažāda apjoma un nozaru projektus. Ietverti priekšlikumi un ieteikumi 2007.-2013.gada plānošanas periodam par pieļaujamo kļūdas apjomu un aprēķinu, zem kura kļūdas novēršanas procedūra nav finansiāli efektīva, kā arī par iespējām uzlabot ES fondu kontroles sistēmu. Ziņojumā izvērtēta kontroles kaskādes principa nodrošināšana un iespējamā kontroļu pārklāšanās veidojot šo kaskādes principu.

Ziņojums ir izstrādāts izvērtējuma „Eiropas Savienības fondu finanšu vadības un kontroles sistēmas efektivitātes izvērtēšana, nosakot pieļaujamo kļūdas līmeni (apjomu), zem kura neatbilstību un kļūdas novēršanas procedūra nav finansiāli efektīva un sagatavot secinājumus par izvērtējumu” ietvaros. Ziņojuma 1. sadaļā atspoguļota izvērtējumā izmantotā metodika un norādīti ierobežojumi. Ziņojuma 2. sadaļā ietverti izvērtējumā konstatētie fakti un konkrēti priekšlikumi ES fondu pārbaužu uzlabošanai. Ziņojuma 3. sadaļā apkopoti secinājumi par ES fondu pārbaužu izmaksām un no tā izrietoši priekšlikumi par ES fondu pārbaužu efektivitātes uzlabošanu. Savukārt, 4.sadaļā norādīti secinājumi un priekšlikumi pieļaujamo kļūdu un neatbilstību apjoma uzraudzībai un kontrolei, t.sk. minimālā kļūdas apjoma aprēķins, zem kura kļūdu un neatbilstību novēršanas procedūra nav finansiāli efektīva. Metodika uz risku balstītas pieejai maksājumu pieprasījumu pārbaudei norādīta 5. sadaļā. 6. sadaļā izveidots visu izvirzīto priekšlikumu kopsavilkums. 7. sadaļā sagatavots izvērtējuma ziņojuma kopsavilkums angļiski. Informācijas avoti norādīti 8.sadaļā, izmantotie saīsinājumi – 9.sadaļā, pielikumi 10.sadaļā.

Gadījumos, kad konstatētie fakti, secinājumi un rekomendācijas attiecās gan uz SF, gan uz KF, ziņojumā tiek izmantots termins – ES fondi, ar to saprotot iepriekš minētos fondus kopā.

Tehniskās specifikācijas trasējamības tabula pret ziņojuma saturu pievienota pielikumā Nr.1.

Šī izvērtējuma ietvaros tika sagatavots starpposma ziņojums par 2004-2006.gada plānošanas perioda vadības un kontroles sistēmu un LR publiskās finanšu sistēmas ietvaros veikto projektu pārbaužu rezultātu analīzi, izvērtējot:

- 1.1.1. pārbaužu veidus (Saskaņā ar 2006.gada 27.jūlija MK noteikumu Nr.538 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina struktūrfondu finanšu kontroli un auditu”, 2.punktu, kā arī saskaņā ar 2006.gada 20.jūnija MK noteikumu Nr.494 "Eiropas Savienības struktūrfondu finanšu vadības nodrošināšanas kārtība", 27.-30.punktiem un saskaņā ar 2005.gada 22.decembra Eiropas Savienības Kohēzijas fonda projektu vadības likuma 5., 6. un 17. pantam) un apjomu;
- 1.1.2. pārbaudēs konstatēto, laboto kļūdu apjomu un konstatēto neatbilstību apjomu, šo kļūdu vai labojumu finansiālo izteiksmi;
- 1.1.3. ES fondu finansējuma saņēmēja vai LR nodokļu maksātāja kļūdas un neatbilstības (kļūdu un neatbilstību veidi, tipoloģija, rašanās iemesli, finanšu ietekme, ietekme uz projekta īstenošanu, būtiskums) atbilstoši visiem 1.1. apakšpunktā minētajiem un izvērtētajiem pārbaužu veidiem, kā arī publisko iepirkumu procedūru laikā konstatētos pārkāpumus;
- 1.1.4. kļūdas un neatbilstības identifikācijas un novēršanas izmaksas un to samērīgums ar kļūdas un neatbilstības būtiskumu;

- 1.1.5. 2.līmeņa starpniekinstitūciju un grantu shēmu apsaimniekotāju noslēgtos līgumus ar finansējuma saņēmēju/granta finansējuma saņēmējiem nav nesamērīgas prasības papildus normatīvajos aktos noteiktajam;
- 1.1.6. tiesisko regulējumu (ES un LR normatīvie akti ES fondu vadības jomā un publisko finanšu vadības jomā, institūciju iekšējie normatīvie akti utt.) un vadlīnijas, metodikas (ES un LR), kas nosaka līdzšinējo pārbažu un novēršamo kļūdu apjomu, neatbilstību identificēšanas, ziņošanas un neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas kārtību;
- 1.1.7. Eiropas Komisijas auditoru un ārēju revidentu u.c. atzinumus, kas nosaka līdzšinējo pārbažu un novēršamo kļūdu apjomu un identificēto neatbilstību apjomu (kļūdu un neatbilstību skaits, finansiālā ietekme, kļūdas un neatbilstības materialitātes līmenis);
- 1.1.8. dažādu līmeņu projektu pārbažu iespējamo pārklāšanās un šādas pārklāšanās likumību, lietderību, efektivitāti (vai dubultas, atkārtotas pārbaudes no vairāku institūciju puses ir devušas būtisku ieguldījumu kļūdu un neatbilstību atklāšanā vai novēršanā, kā arī to izmaksas gan pozitīva, gan negatīva iznākuma rezultātā);
- 1.1.9. Sagatavoti pārskati par ES dalībvalstu tiesisko regulējumu pārbažu jomā (Dānija, Polija, Īrija, Ziemeļīrija), kā arī par pieļaujamo kļūdu līmeni, pieļaujamo kļūdu apjoma uzraudzību un kontroli un neatbilstību vadību. Apkopoti labās prakses piemēri.

Izmantotie termini

Tabula 1

Termins	Paskaidrojums
-	Nav datu
ES fondi	SF un KF
Esošais periods	2007.-2013. plānošanas periods
GSA	Grantu shēmu apsaimniekotāji iekļāva Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru, Sabiedrības integrācijas fondu, Sociālo pakalpojumu pārvaldi, Valsts reģionālās attīstības aģentūru
Iepriekšējais periods	2004.-2006.plānošanas periods
Deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes	Saskaņā ar EK regulas Nr.1386/2002 9.pantu un EK regulas Nr.438/2001 10.pantu, dalībvalstis organizē projektu pārbaudes izlases veidā, nosedzot vismaz 15% (KF) un 5% (SF) no kopīgiem izdevumiem projektiem, kuri pirmo reizi apstiprināti šajā laikā, kam ir tiesības uz atmaksājumu
KF SI	Kohēzijas Fonda starpniekinstitūcijas iekļāva Satiksmes ministriju, Vides ministriju
Kļūda	Aritmētiska kļūda aprēķinos - darījumus (vai to daļas) un/vai ar tiem saistītas darbības, kas nav veiktas saskaņā ar piemērojamo tiesisko un normatīvo regulējumu, uzskata par kļūdām (Eiropas Revīzijas Palāta. DAS kļūdu definīcijas un apstrāde, 9.lpp)
Kontrole	Šī ziņojuma ietvaros: ES regulējumā un LR normatīvajos aktos norādītās pārbaudes kopā: maksājumu pieprasījumu pārbaudes, pārbaudes projektu īstenošanas vietās, deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes, SF/KF fondu vadības un kontroles sistēmas audiiti, starpposma un noslēguma izdevumu deklarāciju pārbaudes, maksājumu iestādes no starpniekinstitūcijām saņemto maksājumu pieprasījumu pārbaudes un saņemto izdevumu deklarāciju pārbaudes, EK revīzijas, ārējo revidentu revīzijas par ES izlietojuma atbilstību likumību
Maksājumu pieprasījums	2004.-2006.pl.p. SF vai KF maksājuma pieprasījums
Maksājumu pieprasījumu pārbaudes	Saskaņā ar EK regulas Nr.1386/2002 4.pantu un EK regulas Nr.438/2001 4.pantu, vadības un kontroles sistēmas paredzētās procedūras, ietverot finanšu, tehniskos un administratīvos aspektus, ar ko nosaka piešķirto līdzekļu faktisko izlietojumu
Neatbilstība	Neatbilstība ziņojumā tiek saprasta atbilstoši Komisijas regulai (EK) Nr.2035/2005, ar ko groza Regulu (9EK) Nr.1681/94 par pārkāpumiem struktūrpolitikas finansēšanā un nepareizi izmaksātu līdzekļu atgūšanu un par informācijas sistēmas izveidi šajā jomā un Komisijas regulai (EK) Nr.2168/2005, ar ko groza Regulu (EK) Nr.1831/94 par pārkāpumiem finansēšanā no Kohēzijas fonda un nepareizi izmaksātu līdzekļu atgūšanu un par informācijas sistēmas izveidi šajā jomā
OLSI	Otrā līmeņa starpniekinstitūcijas iekļāva Nodarbinātības valsts aģentūru, Profesionālās izglītības attīstības programmu aģentūru, Centrālo finanšu un līgumu aģentūru, Lauku atbalsta dienestu
Pārbaude	Katras institūcijas patstāvīgi veiktās pārbaudes, t.i. maksājumu pieprasījumu pārbaude, pārbaude projektu īstenošanas vietā, deklarēto izdevumu izlases veida pārbaude, ES fondu sistēmu audiiti, Valsts kases veiktās pārbaudes, VID tematiskās un padziļinātās pārbaudes, FM FKD starpposmu un noslēgumu posma izdevumu izlases pārbaudes, EK veiktās revīzijas
Pārbaudes projektu īstenošanas vietās	Saskaņā ar EK regulas Nr.1386/2002 4.pantu un EK regulas Nr.438/2001 4.pantu, kas nosaka vadības un kontroles sistēmas ietvertās procedūras, t.sk. pārbaudes uz vietas
PLSI	Pirmā līmeņa starpniekinstitūcijas iekļāva Ekonomikas, Satiksmes, Veselības, Zemkopības, Izglītības un Zinātnes, Labklājības, Vides, Kultūras, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas, VK Informācijas sabiedrības biroju
Trūkumi	Tiešs vai pastarpināts SF un KF vadību reglamentējošs LR tiesību aktu vai iekšējo normatīvo

Termins**Paskaidrojums**

---

dokumentu pārkāpums, par kuru nav jāziņo un kas nav klasificējams kā neatbilstība Komisijas regulu Nr.2035/2005 un Nr.2168/2005 izpratnē

Izmantotie saīsinājumi paskaidroti ziņojuma 9. sadaļā.

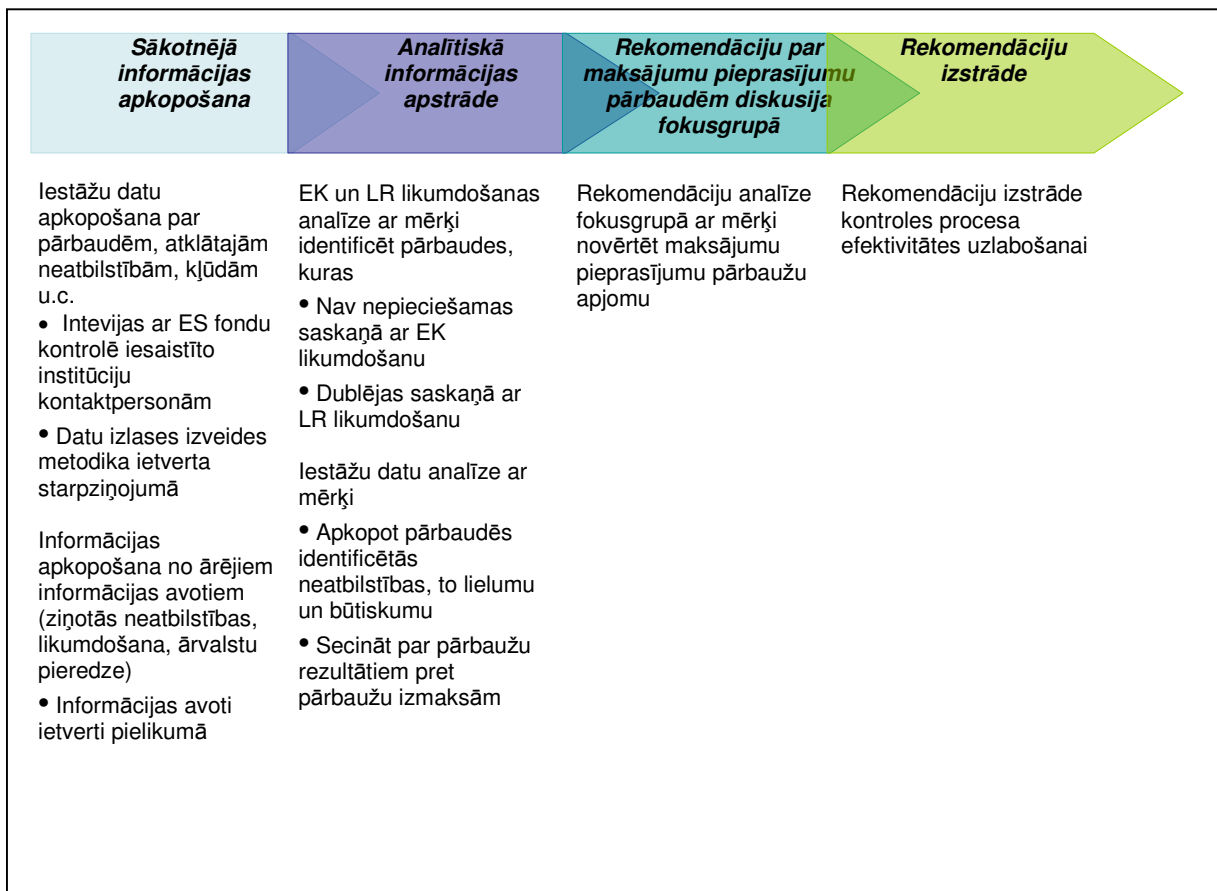
1. Izmantotās metodikas apraksts

Eiropas Savienības fondu finanšu vadības un kontroles sistēmas efektivitātes izvērtēšana tika veikta, apkopojot izvērtējuma starpziņojumā esošo informāciju par iestāžu kontroļu apjomiem un kontroļu izmaksām un veicot šīs apkopotās informācijas analīzi un salīdzināšanu. Izvērtējumā analizētie 2004.-2006.pl.p. pārbaūžu veidi un tajos iesaistītās institūcijas norādītas zemāk.

Tabula 2. Izvērtējumā analizētie pārbaūžu veidi un tajos iesaistītās institūcijas 2004.-2006.plānošanas periodā

Pārbaudes veids	Iesaistītās institūcijas
SF/KF maksājumu pieprasījumu pārbaudes	SF – GSA, OLSI; KF - SI
Pārbaudes projektu īstenošanas vietās	SF – GSA, OLSI, VI; KF - SI
Deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes	SF – OLSI; KF - SI, ārējie revidenti
SF/KF fondu vadības un kontroles sistēmas auditi	SF - GSA, OLSI, PLSI; KF - SI, ārējie revidenti
Starposma un noslēguma izdevumu deklarāciju pārbaudes	Finanšu ministrijas Finanšu kontroles departaments
Maksājumu iestādes no starpniekinstitūcijām saņemto maksājumu pieprasījumu pārbaudes un saņemto izdevumu deklarāciju pārbaudes	Valsts kase
Eiropas Komisijas revīzijas	Eiropas Komisija
Ārējo revidentu revīzijas par ES izlietojuma atbilstību likumību	Ārējie revidenti
Tematiskās un padziļinātās pārbaudes pēc SI pieprasījuma	Valsts ieņēmumu dienests

1. attēls Izvērtējuma metodikas kopsavilkums

1.1 Sākotnējā informācijas apkopošana

Pirms izvērtējuma veicējs kontaktējās ar izvērtējumā iekļautajām iestādēm, izvērtējuma pasūtītājs izsūtīja vēstules visām iesaistītajām institūcijām, informējot par izvērtējumu un par nepieciešamību norādīt kontaktpersonu projekta ietvaros tikšanās organizēšanai un nepieciešamās informācijas sniegšanai.

Pēc tam izvērtējuma veicējs, vadoties pēc iesaistīto iestāžu norādītajām kontaktpersonām, sazinājās ar katru iesaistīto iestādi un vienojās par kopējas tikšanās laiku katrā iestādē, lai pārrunātu katras iestādes veiktās pārbaudes katrā no noteiktajiem pārbaužu veidiem attiecībā uz 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu un Kohēzijas fondu. Intervējamo personu saraksts tiek pievienots starpziņojuma pielikumā Nr. 25. un interviju jautājumi starpziņojuma pielikumā Nr.26.

Intervijas tika veiktas ar šādu institūciju pārstāvjiem:

- LR Finanšu ministrija kā ES fondu vadošā iestāde,
- LR Finanšu ministrijas Finanšu kontroles departaments,
- LR Finanšu ministrijas Iekšējā audita departaments,
- Nodarbinātības valsts aģentūra,
- Lauku atbalsta dienests,
- Valsts izglītības attīstības aģentūra,
- Centrālā finanšu un līgumu aģentūra,
- Sabiedrības integrācijas fonds,
- Valsts reģionālās attīstības aģentūra,
- Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra,

- LR Vides ministrija,
- LR Satiksmes ministrija,
- LR Zemkopības ministrija,
- LR Reģionālās attīstības un pašvaldības lietu ministrija,
- LR Veselības ministrija,
- LR Labklājības ministrija,
- LR Izglītības un zinātnes ministrija,
- LR Ekonomikas ministrija,
- Valsts kase,
- Valsts ieņēmumu dienests.

Izvērtējot LR Kultūras ministrijas iekšējā audita veikto sistēmas audita apjomu, tika izlemts neveikt interviju, tomēr KM dati tikai iekļauti kopējā izvērtējumā.

Balstoties uz intervijās iegūto informāciju par iestādes veiktajām pārbaudēm, kā arī uz iestādes sniegtajiem veikto pārbaūžu sarakstiem, tika veidota detalizētāka analizējamo pārbaūžu izlase atbilstoši zemāk aprakstītajai metodikai.

Izvērtējuma analīzē tika iekļauti visi izvērtējuma iegūtie dati par sekojošiem 2004.-2006.g. pl.p. pārbaūžu veidiem struktūrfondu un Kohēzijas fonda projektiem:

- maksājumu pieprasījuma pārbaudes;
- pārbaudes projektu īstenošanas vietās;
- SF/KF projekta finansējuma pieprasījuma un izdevumu deklarācijas atbilstības izlases veida pārbaudes;
- ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditi;
- maksāju iestādes no starpniekinstitūcijām saņemto maksājumu pieprasījumu pārbaudes un saņemto izdevumu deklarāciju pārbaudes EK auditi;
- ārējo revidentu revīzijas par ES izlietojuma atbilstību likumību;
- VID veiktās tematiskās un padziļinātās pārbaudes pēc ES fondu starpniekinstitūciju pieprasījuma;
- FM FKD veiktās starpposmu pārbaudes un noslēguma izdevumu deklarāciju pārbaudes.

Detalizētākai analīzei tika apkopoti dati no izvērtējuma starpziņojuma rezultātiem par katras iestādes katras pārbaudes skaitu, pārbaudēs pārbaudīto apjomu, pārbaudēs iesaistīto darbinieku skaitu/noslodzi, kontroles izmaksām.

Katram no iepriekš uzskaitītajiem pārbaudes veidiem tika atlasītas ne mazāk kā 10 pārbaudes lietas katrā pārbaudes veidā.

Mūsu izvēlētajā pieeja tika norādīta piedāvājumā un vēlāk apspriesta ar vadošo iestādi, kura akceptēja vismaz 10 lietas katrai pārbaudei kā minimālai pārbaudāmai kopai. Izvērtējuma gaitā, kad jau 1/3 no starpniekinstitūcijām bija veiktas pārbaudes, pēc vadošās iestādes lūguma tika palielināts minimālais pārbaudes apjoms, bet to bija iespējams izdarīt tikai vēl atlikušajām, nepārbaudītajām iestādēm. Kopumā pētījumā detalizēti pārbaudīto lietu skaits svārstījās no 1 – 56 apskatītajām lietām iestādē, lielāku skaitu pārbaudot SF/KF pieprasījumu pārbaudes un pārbaudes projektu īstenošanas vietā pēc izvērtējuma pieejas saskaņošanas ar vadošo iestādi. Minimālais pārbaudes apjoms attiecīgi tika palielināts SF/KF pieprasījumiem un pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, jo, balstoties uz iepriekš veikto pētījumu rezultātiem, kā pirmās pārbaudes, tās spēj atklāt visvairāk neatbilstības. Katrā iestādē pārbaudītais apjoms ir norādīts starpziņojuma 7.1. sadaļā pie katras apskatītās iestādes.

Ja iestādē veikto pārbaūžu skaits bija mazāk kā 10, tika apskatītas visas iestādes veiktās pārbaudes šajā kategorijā (attiecināms tikai uz VID un sistēmas auditiem, kuri vairākās iestādēs tika veikti mazākā skaitā kā 10. Piemēram, viens sistēmas audits Kultūras ministrijā un Veselības ministrijā).

Izsoles katrā iestādē tika veidotas no iestāžu iesniegtajiem datiem par visām to veiktajām pārbaudēm un rezultātiem (ja šāda informācija iestādē tika uzkrāta). Gadījumos, kad šāda informācija iestādē netika uzkrāta, izsole tika veidota pēc nejauša atlasē principa, aptverot dažādu fondu, nozaru, apjomu un ieviešanas stadiju projektus. Piemēram, visās starpniekinstitūcijās tiek uzkrāta informācija par pārbaudēm projektu īstenošanas vietās un to rezultātiem, jo ik ceturksni tiek veidoti pārskati par veiktajām pārbaudēm (bet netiek uzkrāta informācija par pārbaudēs pārbaudīto apjomu, jo to neprasa vadošās iestādes vadlīnijas). Savukārt, tikai atsevišķās iestādēs (piemēram, NVA, LIAA) tiek atsevišķi uzkrāta informācija par saņemtajiem un pārbaudītajiem SF/KF pieprasījumiem (nav šādas specifiskas prasības no vadošās iestādes puses, lai starpniekinstitūcijas atsevišķi uzkrātu šādu informāciju, taču no analītiskas viedokļa šāda informācija būtu ļoti lietderīga). Pārējās iestādēs SF/KF pieprasījumi tika pārbaudīti nejaušas izsoles veidā vai tiem pašiem projektiem, kam tika pārbaudītas pārbaudes projektu īstenošanas vietās. Visās starpniekinstitūcijās tiek uzkrāta informācija par deklarēto izdevumu izsoles veida pārbaudēm un sistēmas auditiem, ja tādi tiek veikti iestādē. Citās iestādēs, piemēram, Valsts kasē, Finanšu un kontroles departamentā, tiek uzkrāta visa informācija par pašas iestādes veiktajām pārbaudēm.

Pārbaudāmās lietas tika izvēlētas tādejādi, ka ja vienā pārbaudē veidā tika konstatēta kāda neatbilstība vai kļūda projekta īstenošanā, tad šis projekts tika iekļauts arī pārējo iestādes veikto pārbaudē veidu izsolēs, lai aplūkotu arī pārējās pārbaudēs konstatēto attiecībā uz šo pašu neatbilstību vai kļūdu (situācija, ka projektā ir tikai viena veida pārbaude, netika apskatīta). Ja iestādes nespēja nodrošināt šādu informāciju, tad projekti katrai pārbaudē veida izsolei tika izvēlēti neatkarīgi viens no otra.

Apskatot atsevišķus ārējo revidentu veiktos auditus finansētajiem projektiem, tika konstatēts, ka tajos būtiskas neatbilstības/kļūdas/trūkumi netiek atklāti. Tāpat tika secināts, ka šo auditu izmaksas tiek pārnestas uz finansējuma saņēmēja izdevumiem, līdz ar to ne vienmēr ir iespējams iegūt pilnīgas šo auditu izmaksas (ja tās netiek iekļautas projekta attiecināmajos izdevumos). Ņemot vērā, ka mūsu izvērtējums ir vērst uz iestāžu veiktajās pārbaudēs konstatētajām neatbilstībām/kļūdām/trūkumiem, kā arī atsevišķu iestāžu intervijās norādīto informāciju par šo pārbaudē nelietderību, savā izvērtējumā nekoncentrējamies uz šo ārējo revidentu projektu auditu ziņojumu analīzi pārējo apskatāmo pārbaudē griezumā, vairāk koncentrējot uzmanību uz iesaistīto valsts iestāžu veiktajām pārbaudēm, jo 2007.-2013.g.pl.p. šādas pārbaudes vairs nav paredzētas.

Papildus iegūtajiem iesaistīto institūciju datiem, no Valsts kases interneta mājas lapas un Valsts kases sniegtās informācijas tika apkopoti dati par EK deklarētajiem izdevumiem (EK pieprasītie izdevumi) un no VIS pieejamās informācijas tika apkopoti dati par konstatētajām/ziņotajām neatbilstībām, papildinot to ar FM, SM un VIDM informāciju, par SF un KF neatbilstībām.

Kontroles izmaksas tika ņemtas kā iestāžu ikgadējo 1000 un 2000 kategoriju izdevumi (tika iekļauti visi valsts iestāžu „kārtējie izdevumi” 2004.-2006.g. periodā (budžeta kods 1000) un visi pozīciju „atlīdzība” (budžeta kods 1000) un „Preces un pakalpojumi” (budžeta kods 2000) 2007.-2008.g. periodā), saskaņā ar DG Eiropas Komisijas sagatavoto metodoloģiju „Kontroles izmaksas Eiropas Reģionālās attīstības fonda vajadzībām. Metodika”, kuru sagatavojis Eiropas Komisijas Reģionālās Politikas ģenerāldirektorāts. Detalizēti 1000 un 2000 kategoriju izdevumu iekļautās izmaksas aprēķinā skatīt Pielikumā Nr.2.Tā kā lielākajā daļā no iestādēm mazākā vienība, kurā tiek uzkrāti izdevumi ir iestāde, nevis konkrēta struktūrvienība, tad kontroles izmaksas tika aprēķinātas: (kopējās izmaksas n gadā/iestādes darbinieku skaits)* ES fondu kontrolē iesaistītie darbinieki vai nepilni PLE, ja bija mazāk par vienu darbinieku uz norādīto pārbaudē veidu. Iestāžu dati, piemēram, Valsts kases dati, kuri tika iesniegti jau par konkrētām struktūrvienībām, tika attiecināti tieši uz konkrētā pārbaudē veida izmaksām, nevis dalot kopējās izmaksas ar iestādes darbinieku skaitu gadā. Izņēmums ir SIF, jo pēc sākotnēji norādītās metodes SIF gadījumā tika iegūti netipiski lielas kontroles izmaksas, līdz ar to pēc SIF iniciatīvas iestādes kopējo kārtējo izdevumu vietā tika ņemti Eiropas reģionālā attīstības fonda (ERAF) atbalsts Eiropas sociālā fonda (ESF) projektu īstenošanai faktiskās izmaksas pēc iepriekš aprakstītās iekļaujamo izdevumu metodikas. Līdz ar to, lai gan ir nedaudz atšķirīgi izejas dati, tie savā starpā ir salīdzināmi (tiek izmantota vienāda pieeja izmaksās iekļaujamo pozīciju izvēlē).

Izmaksas par 2007.-2008.gadu netika sadalītas pa abiem plānošanas periodiem, jo iestādes neuzkrāj datus šādā griezumā, kā arī 2007.gadā par esošo pl.p. netika izmaksāti Kapienas līdzekļi un līdz ar to netika arī tērēti resursi uz ES fondu pārbaudēm esošajā pl.p. 2008.gadā KF finansējuma izlietojums esošā pl.p. nebija uzsākts apgūt, bet SF esošajā pl.p. apgūti 84.milj. EUR pret 228 milj. EUR iepriekšējā perioda līdzekļiem, tāpēc šo gadu kontroles izmaksas tika pilnībā attiecinātas uz 2004.-2006.g. pl.p. un iekļautas pilnā apmērā aprēķinos.

Izvērtējuma veicēja veiktajās pārbaudēs un datu analizē iegūtie dati par katras iestādes veikto pārbaudu skaitu un apjomu, iesaistīto darbinieku skaitu un kopējo darbinieku skaitu, kā arī budžeta izmaksām tika atkārtoti saskaņoti ar katru iestādi. Pētījuma veicēji pilnībā paļaujas uz iestāžu sniegto datu atbilstību instrukcijā paskaidrotajam visu izmaksu jēdzienam, kā arī paļaujas, ka šie dati atbilst iestādes grāmatvedības ierakstiem. Tomēr, kā jau minēts iepriekš, lai nodrošinātu vienotu pieeju un datu ticamību, finanšu dati no iestādēm tika pieprasīti, balstoties uz vienotu finanšu informācijas izvērsumu (informācija visām iestādēm tika pieprasīta par vienādiem budžeta ekonomiskās klasifikācijas kodiem, kas pievienoti Pielikumā Nr.2.

No iestādēm saņemtie dati par PLE tika analizēti, salīdzinot datus katras anketas ietvaros, kā arī starp institūcijām. Tika analizēts, vai noslodzes dati ir salīdzināmi starp iestādēm, īpaši analizējot atšķirības. Tā precīza laika uzskaitē tiek veikta tikai retos gadījumos (piemēram, sistēmas auditiem), iestāžu patstāvīgi norādītās darbinieku noslodzes/skaits ir pakļauts riskam, ka tās nav 100% precīzas un var būt subjektīvas.

Tā kā atsevišķu apskatīto iestāžu rīcībā nebija uzkrāta informācija par katras iestādes veikto pārbaudu skaitu un apjomu, tika izmantota šāda pieeja pētījumā nepieciešamās informācijas iegūšanai:

- Struktūrfondu, Kohēzijas fonda pieprasījumu pārbaudu skaits un tajās pārbaudītais apjoms tika ņemts no VIS un iestāžu uzkrātās informācijas par kopējiem veiktajiem maksājumiem par katru aktivitāti, pārbaudu skaitu iegūstot kā katras iestādes saņemto SF/KF pieprasījumu skaitu, bet pārbaudīto apjomu iegūstot kā SF/KF pieprasījumos pieprasīto finansējuma apjomu;
- Pārbaudu projektu īstenošanas vietās skaits tika iegūts no katras iestādes sniegtās informācijas, bet pārbaudītais apjoms tika pielīdzināts katrā gadā iestādē projektiem izmaksātajām kopējām summām (iestādes ne vienmēr veic šajās pārbaudēs pārbaudīto summu uzskaiti, bet tā kā pārbaudes apskatītajās iestādēs tiek veiktas katram projektam vismaz vienu reizi gadā vienmērīgi plānojot pārbaudes gada garumā, atkarībā no darbinieku noslodzes, ja īstenošanas periods pārsniedz vienu gadu SF finansētiem projektiem un katru gadu KF finansētiem projektiem, tad pārbaudītā summa aptuveni līdzinās katras iestādes deklarētajai summai attiecīgajā gadā; tā kā mums neizdevās no VIS iegūt katras iestādes deklarēto izdevumu summu pa gadiem, tika izmantotas izmaksātās summas pa gadiem, kas ir vistuvākās deklarētajiem izdevumiem), ja iestāde neiebilda šādam pieņēmumam;
- ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditu skaits tika iegūts no katras iestādes sniegtās informācijas. Tā kā ne vienmēr ir iespējams skaidri noteikt sistēmas auditos pārbaudīto apjomu naudas izteiksmē (tiek skatītas arī nemateriālās lietas), sistēmas auditiem netika veikta analīze par to kontroles izmaksā uz vienu pārbaudīto LVL;
- Deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudu skaits un apjoms tika iegūts no katras iestādes sniegtās informācijas;
- Valsts kases pārbaudīto maksājumu pieprasījumu skaits tika iegūts no iestādes sniegtās informācijas par saņemto maksājumu uzdevumu skaitu, bet apjomu iegūstot kā visu maksājumu uzdevumu kopsummu (Kohēzijas fonda projektos kā kopējais pieprasījumu skaits un visu rēķinu kopsumma);

- Valsts kases izdevumu deklarācijas atbilstības izlases veida pārbaūžu skaits (deklarāciju vispārīgo pārbaūžu skaits) tika iegūts no iestādes sniegtās informācijas par deklarāciju skaitu, bet pārbaudītais apjoms kā deklarētā kopsumma;
- Valsts kases izdevumu deklarācijas atbilstības izlases veida pārbaūžu skaits (izlases veida pārbaūžu skaits starpniekinstiūcijās) tika iegūts no iestādes sniegtās informācijas kā pārbaūžu skaits par maksājumu uzdevumu pārbaudēm, bet pārbaudītais apjoms tika noteikts kā kopējā maksājumu uzdevumu kopsumma par katru gadu (Kohēzijas fonda projektos kā izdevumu izlases pārbaūžu skaits un visu rēķinu kopsumma par gadu);
- VID veikto pārbaūžu skaits un FKD starposma un noslēguma izdevumu deklarāciju pārbaūžu skaits un pārbaudītais apjoms tika iegūts no FKD un VID sniegtās informācijas.

Lai noteiktu pārbaudēm atvēlēto laiku, tika ņemti vērā šādi aspekti:

- SF/KF pieprasījumu pārbaudēm, Valsts kases veiktajām deklarāciju un maksājumu pieprasījumu pārbaudēm, VID tematiskajām pārbaudēm tika ņemts vērā faktiskais dokumentu pārbaudes laiks vienam pieprasījumam;
- pārbaudēm projektu īstenošanas vietā tika ņemts vērā faktiskais vizītes laiku un nepieciešamais papildus laiks vizītes sagatavošanās posmā un ziņojuma sastādīšanas posmā, ja tas ir nepieciešams;
- sistēmas auditiem, deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudēm, FKD veiktajām pārbaudēm, VID padziļinātajām pārbaudēm tika ņemts vērā katra konkrētā audita plānošanai, novērtēšanai, veikšanai, ziņojuma sagatavošanai nepieciešamo laiku.

Izvērtējuma veicēji izvērtējuma procesā izmantoja iestāžu sniegto informāciju par kontrolēm vēltīto darbinieku skaitu – PLE (Pilna laika ekvivalents). Informācija par noslodzēm tika apkopota no attiecīgās iestādes pārstāvjiem ar pieņemumu, ka viņi vislabāk pārzina iestādes un iesaistīto nodaļu darbu, darbinieku veiktās aktivitātes pētījuma kontekstā, spēj sniegt objektīvu un līdzsvarotu viedokli par nodaļas darbu kopumā.

Gadījumos, kad iestāžu pārstāvji izteica vēlmi sniegt informāciju par darbinieku noslodzi pārbaūžu aktivitātēs citādi, kā izteiktu PLE (4 gadījumos – IUMEPLS, VID, VRAA, CFLA), informācijas apkopošanas formāts tika pielāgots (piemēram, konkrētām kontrolēm atvēlētās stundas, vidējais darba dienu skaits uz vienu pārbaudi), ja vien sniegtie dati ļāva aprēķināt PLE. Ja noslodze tika sniegta absolūtos skaitļos (piem. cilvēkdienas, cilvēkstundas, kā arī cilvēkstundas uz darba vienību un darba vienību skaits), tika pieņemts, ka 1 darbinieks gadā strādājis 230 dienas (250 darba dienas mīnus 20 atvaļinājuma dienas), 8 stundas katrā darba dienā.

1.2 Analītiskā informācijas apstrāde

Tika izvērtēti gan 2004.-2006.g.pl.p. normatīvie akti, gan 2007.-2013.g.pl.p. normatīvie akti ar mērķi izvērtēt kontroļu saturu gan iepriekšējā plānošanas periodā, gan esošajā plānošanas periodā, identificējot atšķirības kontroļu norisē abos periodos un sniegt risinājumus iespējamajiem kontroļu veikšanas pilnveidojumiem 2007.-2013.g.pl.p., balstoties uz izvērtējuma iegūto informāciju par 2004.-2006.g.pl.p.

Izvērtējuma ietvaros iegūtās kontroles izmaksas tiek salīdzinātas ar neatbilstību finansiālo apjomu un EK deklarētajiem izdevumiem, lai noteiktu kontroļu lietderību, kur to iespējams tieši aprēķināt.

Tā kā sistēmas auditu konstatējumi reti kad tiek izteikti finansiālā izteiksmē, to lietderīguma un efektivitātes analīzei tika izmantots to veikšanas ilgums (salīdzinot to ar labākās prakses datiem par viena iekšējā audita ilgumu), iekšējā audita aptvērumu un sniegto konstatējumu un rekomendāciju nozīmīgums.

Tika apskatīti otrā līmeņa starpniekinstitūciju un grantu shēmu apsaimniekotāju noslēgtie līgumi ar finansējuma saņēmējiem/grantu finansējumu saņēmējiem, pārliecinoties par tajos ietverto prasību pamatotību un samērīgumu attiecībā uz pārbaudēs nepieciešamās informācijas iesniegšanu un izvērtēšanas termiņiem, kas nepārsniedz normatīvajos aktos noteiktās prasības un nepieciešamās pārliecības līmeņa iegūšanai noteiktos limitus.

Tika izvērtēti arī EK auditoru un ārējo revidentu atzinumi par 2004g-2006.g.pl.p. ar mērķi izvērtēt atklātās neatbilstības un to ietekmi uz kopējo ES fondu sistēmu (t.sk. attiecībā uz 2007.-2013.g.pl.p.), identificējot būtiskākās neatbilstības, kas nav izolētas, bet sistemātiskas un var ietekmēt sistēmas darbību kopumā, nevis tikai atsevišķa projekta darbību.

Izvērtējumā tika apkopoti un salīdzināti dažāda veida tiesiskie regulējumi (LR un ES normatīvie akti, institūciju iekšējie normatīvie akti), lai novērtētu katrā iestādē veikto pārbaudzi, neatbilstību identificēšanas, ziņošanas un neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas kārtību un tās atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Lai identificētu labākās prakses piemērus Eiropā, tika analizēts Dānijas, Polijas, Ziemeļīrijas un Īrijas tiesiskais regulējums par pieļaujamo neatbilstību/kļūdu/trūkumu līmeni, to apjoma uzraudzību un kontroli un neatbilstību vadību, ciktāl informācija bija publiski pieejama. Izvērtējuma gaitā arī kontaktējāmies ar PricewaterhouseCoopers Zviedrijas firmas pārstāvjiem, lai analizētu ES fondu pārvaldības sistēmu šajā valstī.

Izvērtējuma iegūtie dati tika grupēti pa fondiem (KF un SF) un gadiem, iegūstot šādus galvenos rādītājus:

- Kontroles izmaksas uz vienu veikto pārbaudi pa gadiem (tas atspoguļo vienas pārbaudes vidējās izmaksas, kas ļauj salīdzināt kontroles izmaksas iestāžu starpā, jo katrā iestādē ir atšķirīgs pārbaudzi skaits un, attiecīgi, arī dažādas kontroles izmaksas, kas tiešā veidā ne vienmēr savā starpā ir salīdzināmas);
- Kontroles izmaksas uz vienu pārbaudīto LVL (ja šādi dati bija pieejami; tas atspoguļo, vai kontroles izmaksas nepārsniedz pārbaudēs auditējamo finanšu vērtību, tādējādi radot draudus neefektīvām kontroles izmaksām);
- Iestādes kopējās kontroles izmaksas pa gadiem (tas ļauj novērtēt kopējās sistēmas kontroles izmaksas SF un KF, salīdzinot izmaksas dažādās iestādēs kopumā).

Secinājumiem par vidējām kontroles izmaksām struktūrfondiem uz vienu veikto pārbaudi pa pārbaudes veidiem izmantoti dati par 2005.-2008.g. periodu, neņemot vērā 2004.g., jo struktūrfondiem 2004.gadā netika identificētas neatbilstības, par kurām ziņots VI, tādējādi nav iespējams aprēķināt kontroles izmaksas uz vienu neatbilstībās konstatēto latu.

Secinājumiem par kontroles vidējām izmaksām KF uz vienu veikto pārbaudi pa pārbaudes veidiem izmantoti dati par 2005.-2008.g. periodu, neņemot vērā 2004.g., jo KF 2004. gadā netika identificētas neatbilstības, par kurām ziņots VI, tādējādi nav iespējams aprēķināt kontroles izmaksas uz vienu neatbilstībā konstatēto latu;

Tādējādi 2004.g. kontroles izmaksu dati SF un KF netiek izmantoti vienīgi vidējās vienas pārbaudes izmaksas aprēķinā.

Papildus tika iegūta un apkopota informācija par konstatētajām/ziņotajām neatbilstībām KF un SF, grupējot tās pēc projektam piešķirtā finansējuma apmēra, lai analizētu neatbilstību korelāciju ar projekta apmēriem (saistība starp finansējuma summu un konstatēto neatbilstību). Tika izmantota VIS atskaite „Finanšu līdzekļi, par kuriem pārskata periodā pieņemts lēmums tos (a) ieturēt, (b) norakstot, (c) sniedzot informāciju Ministru kabinetam, (d) pieņemot administratīvo aktu vai (e) vienojoties civiltiesiskā kārtībā atgūt no Eiropas Savienības fondu finansējuma saņēmēja kā neatbilstoši veiktos izdevumus un pārskata periodā atgūtās summas”, kas tika papildināta ar datiem no VIS atskaites „Pieteiktie, apstiprinātie, noraidītie projekti” par projektiem piešķirtajām summām. Savukārt KF ietvaros neatbilstību dati tika iegūti no VIDM neatbilstību reģistra un FM sniegtās informācijas par tai ziņotajām neatbilstībām gan par VIDM, gan par SM. Neatbilstību reģistra dati tika pieprasīti arī no SM, taču no mutiski sniegtās informācijas no ES fondu vadības un sistēmu nodaļas Investīciju departamenta, iestādē nav reģistrētas papildus neatbilstības tām, par kurām ir ziņots vadošai iestādei. Šī situācija neietekmēja informācijas pietiekamību izvērtējuma veikšanā.

Projektu grupēšanai neatbilstību analīzei tika izmantotas šādas stratas:

- 0 – 10,000 LVL;
- 10,001 – 50,000 LVL;
- 50,001 – 1,000,000 LVL;
- virs 1,000,000 LVL.

Stratas tika veidotas tādejādi, lai projektu sadalījums pa stratām būtu pēc iespējas vienmērīgāks (vismaz 5 projekti kā minimālā kopa) un tiktu apskatīti gan mazi projekti, gan lieli projekti, kā arī, lai stratu skaits būtu viegli pārskatāms un salīdzināms (ne vairāk kā 5 stratas).

Papildus tika aprēķināta proporcija starp piešķirto finansējumu un atklāto neatbilstību ar mērķi pārbaudīt, vai tas pārsniedz 2% būtiskuma līmeni (2 % ir noteiktais būtiskuma līmenis ES fondiem saskaņā ar Eiropas Komisijas regulas pielikumu Nr. 4., 2.parágrāfu, 62.lpp.), ko kā būtiskuma līmeni ir noteikusi EK regulā Nr.1828/2006 pielikumā Nr.4. un EK Audita stratēģijas vadlīnijās (Guidance Note on Audit Strategy, COCOP 07/0038/01-EN 9.p.).

Starptautiski Revīzijas Standarti (SRS) Nr. 320 „Revīzijas būtiskums”, kuru mērķis ir noteikt standartus sniedz norādes par jēdzienu „būtiskums” un tā saistību ar revīzijas risku. Veicot revīziju, revidentam ir jāņem vērā būtiskums un tā saistība ar revīzijas risku.

Informācija ir būtiska, ja tās neuzrādīšana vai neatbilstība varētu ietekmēt finanšu pārskatu lietotāju ekonomiska rakstura lēmumus, kurus viņi pieņem, balstoties uz finanšu pārskatiem. Būtiskumu nosaka posteņa vai pieļautās kļūdas lielums, ņemot vērā tā neuzrādīšanu vai neatbilstību konkrētos apstākļos. Tādējādi ar būtiskumu drīzāk nosaka minimālo uzrādīšanas līmeni, nevis primāro informācijas īpašību, kādai ir jāpiemīt informācijai, lai tā būtu noderīga.

Izvērtējuma sākumā būtiskuma līmenis tika noteikts SF 2%, jo to izmanto Eiropas Revīzijas palāta plānojot un veicot savas revīzijas, savukārt 4% KF, jo Eiropas Revīzijas palāta to iesaka izmantot KF būtiskuma līmeņa noteikšanai. Tomēr, veicot detalizētu aprēķinu par SF un KF deklarēto izdevumu vidējām kontroles izmaksām, ko arī izvirzām kā būtiskuma līmeņa robežlīniju, secinājām, ka jāpiemēro 3% būtiskuma līmenis. 3% ir vidēji 2004.-2008.g. SF kontroļu izmaksas pret attiecīgā gada deklarētajiem izdevumiem. Savukārt KF vidējās kontroļu izmaksas periodā 2004.-2008.g. ir 1.4%, tikai 2004.g. sasniedzot 3%. Tā kā esošajā plānošanas periodā SF un KF ir vienota vadības un kontroles sistēma, piemērojot vienotas regulas par abiem fondiem, kā arī vienotu nacionālo regulējumu, iesakām piemērot šo augstāko SF aprēķināto būtiskuma līmeni jeb 3%.

Kontroles izmaksas tika analizētas, nosakot to proporciju pret attiecīgā gada deklarētajiem izdevumiem, pret neatbilstību summu, kā arī nosakot katra gada būtiskuma līmeni, lai noteiktu viena deklarētā lata kontroles izmaksas, kā arī noteiktu saistību starp konstatētajām neatbilstībām, kontroles izmaksām un būtiskuma līmeni. Deklarētie izdevumi (EK pieprasītais finansējums) SF tika iegūts no Valsts kases interneta mājas lapā esošās

informācijas, bet KF gadījumā deklarētie izdevumi tika iegūti no Valsts kases iesniegtās informācijas par pārbaudītajām un EK iesniegtajām deklarācijām (Valsts kases interneta mājas lapā bija pieejama informācija par visā periodā kopā deklarētajiem izdevumiem, bet nevis mūsu izvērtējumā nepieciešamie dati griezumā pa gadiem).

Tā kā vadošā iestāde MK 17.07.2007. noteikumos Nr.500 (SF iepriekšējā un esošajā pl.p., savukārt, KF tikai uz esošo plānošanas periodu) jau ir noteikusi 50 LVL kā finansiālo apmēru, zem kura starpniekinstiucijas vadītājs var izvērtēt neattiecināmo izmaksu atgūšanas lietderību, un pieņemt lēmumu norakstīt neatbilstoši izlietos izdevumus, mūsu izvērtējumā analizēts cik neatbilstības iepriekšējā plānošanas periodā tika konstatētas zem/virs šīs robežas.

1.3 Rekomendāciju par maksājumu pieprasījumu pārbaudēm analīze fokusgrupā

Sākotnēji piedāvātie priekšlikumi maksājumu pieprasījumu pārbaudžu procesa optimizēšanai tika izdiskutēti speciāli izveidotā fokusgrupā, kurā tika uzaicināti piedalīties FM, CFLA, VIDM, VIAA, LIAA, VK pārstāvji. Uz fokusgrupas tikšanos tika uzaicināti iestāžu pārstāvji, lai fokusgrupas dalībnieku pārstāvētu dažāda līmeņa iesaistītās instiucijas – GSA, OLSI, VI, kā arī pārvaldītu dažādus fondus un projektu veidus. Fokusgrupā tika pārrunāti iespējamie pārbaudžu apjomi pa izmaksu pozīciju veidiem, katrai no instiucijām izsakot viedokli par tām izmaksu pozīcijām, kuras nepieciešams pārbaudīt 100% apjomā un kuras iespējams pārbaudīt izlases veidā. Tāpat tika diskutēts par maksājumu pieprasījumu pārbaudēs pieprasāmo dokumentu daudzumu un izlases veidošanas apjomiem.

Fokusgrupā, kas tika organizēta 2009.gada 7. augustā dalībnieki pauda atbalstu maksājumu pieprasījumu pārbaudēm, pārbaudot visu maksājuma pieprasījumu pozīcijas izlases veidā. Tāpat fokusgrupā tika pausti divi pretēji viedokļi, atbalstošs un noraidošs citu valstu pieredzes izmantošanai, sākotnēji pieprasot tikai maksājumu pieprasījumu ar klāt pievienotu visu attaisnojošo dokumentu sarakstu un balstoties uz šo sarakstu, pārbaudes veicēji pieprasītu konkrētus attaisnojuma dokumentus pārbaudei.

Fokusgrupas dalībnieki piekrita, ka riska pakāpei, ko nosaka pārbaudēm projektu īstenošanas vietās ir jābūt saistītai ar maksājuma pieprasījuma pārbaudes rezultātiem. Fokusgrupas dalībnieki izvirzīja ideju, ka pirmo maksājuma pieprasījumu varētu pārbaudīt 100% apmērā un atkarībā no šīs pirmās pārbaudes rezultātiem piemērot mazāku/tādu pašu attaisnojošo dokumentu pārbaudes apjomu.

VIDM norādīja, ka būvdarbu projektos KF pieprasījumos būvdarbu tāmes tiek salīdzinātas ar noslēgtā līguma izmaksu pozīcijām – ja pozīcijas sakrīt, tad papildus vairāk nekas netiek pārbaudīts, bet ja parādās jaunas pozīcijas, tiek pieprasīti papildus attaisnojošie dokumenti (piemēram, iepirkuma dokumenti u.c.). Savukārt VIAA šobrīd pieprasa maksājumu uzdevumus/konta izrakstus un citus izdevumus pamatojošos dokumentus, taču plāno noteiktā kārtā, balstoties uz risku izvērtējumu, t.sk. finansējuma saņēmēja iekšējās kontroles sistēmas atbilstības pārbaudi, optimizēt pieprasāmo dokumentu daudzumu pie otrā un nākamajām maksājumu pieprasījuma pārbaudēm.

Uz jautājumu, vai finansējuma saņēmēji ir gatavi iesniegt skenētus maksājuma pieprasījumus un attaisnojuma dokumentus, fokusgrupas pārstāvji norāda, ka ne visi finansējuma saņēmēji būs gatavi to īstenot, šo kā iespēju labāk piemērojot brīvas izlases veidā.

Fokusgrupā paustās rekomendācijas tika apsvērtas, izstrādājot izvērtējuma veicēja rekomendācijas.

1.4 Visu rekomendāciju izstrāde

Balstoties uz analizē iegūto informāciju, tika izstrādāti priekšlikumi 2007.-2013.g.pl.p. kontroles procesa uzlabošanai, apkopojot tos ziņojuma nodaļā 6.Kopsavilkums, norādot arī to nozīmības pakāpi.

1.5 Ierobežojumi

- Iestādes faktiskās izmaksas un vidējais darbinieku skaits netika pārbaudīti pret iestādes grāmatvedības un personāla uzskaites datiem, kā arī netika analizēti padziļināti ar mērķi analizēt izmaksu raksturu, tiešo un netiešo izmaksu proporciju, atbilstību prasītajam periodam vai iestādes funkciju veikšanas nodrošināšanai. Izvērtējuma veicēji pilnībā paļaujas uz iestāžu sniegto datu atbilstību instrukcijā paskaidrotajam visu izmaksu jēdzienam, kā arī paļaujas, ka šie dati atbilst iestādes grāmatvedības ierakstiem.
- Tomēr, kā jau minēts iepriekš, lai nodrošinātu vienotu pieeju un datu ticamību, finanšu dati no iestādēm tika pieprasīti, balstoties uz vienotu finanšu informācijas izvērsumu (informācija visām iestādēm tika pieprasīta pa vienādiem budžeta ekonomiskās klasifikācijas kodiem, kas pievienoti Pielikumā Nr.2 par vienotu laika periodu. Tā kā izvērtējumā tika apskatīts periods 2004.-2008.g. (lai gan plānošanas periods beidzas 2006.gadā, kontroles aktivitātes turpinās līdz pat 2009.gadam, tomēr 2009.gads šajā izvērtējumā netika apskatīts, jo nav pieejami visi dati par 2009.gadu kopumā, kas var ietekmēt datu salīdzināmību ar citiem gadiem), tad vienotais finanšu informācijas izvērsums tika sadalīts divos periodos: 2004.-2006.g. un 2007.-2008.g. Katrā periodā tika norādīts atšķirīgs pieprasītās informācijas sadalījums pa budžeta ekonomiskās klasifikācijas kodiem, jo kopš 2007.g. ir mainījusies budžeta uzskaites izvēlēto 1000 un 2000 kategorijas kodos, līdz ar to bija nepieciešams norādīt atšķirīgu uzskaiti abiem norādītajiem periodiem, saglabājot pieeju izvēlēties tikai 1000 un 2000 kategorijas izdevumus.
- KF projekti, kas tika apstiprināti kā ISPA projekti laika posmā no 2000.-2004.g. un 2004.-2006.pl.p. kļuva par ex-ISPA projektiem tika iekļauti pārbaūžu izlasē, izmaksas starp šiem diviem projektu veidiem neizdalot.
- Izvērtējuma gaitā nebija iespējams detalizēti iepazīties ar IUMEPLS veikto pārbaūžu projektu īstenošanas vietās lietām. Līdz ar to izvērtējumā izmantoti tikai interviju dati ar IUMEPLS pārstāvjiem un IUMEPLS apkopotā informācija par pārbaūžu apjomu un izmaksām.
- Izvērtējuma gaitā SPP nesniedza informāciju par tās veikto pārbaūžu sadalījumu pa gadiem, sniedzot tikai visā periodā kopējo pārbaūžu skaitu. Līdz ar to SPP finanšu dati nav iekļauti izmaksu analizē. Izvērtējuma gaitā bija iespējamas tikai intervijas ar bijušās SPP darbiniekiem un apskatītas SPP veikto pārbaūžu lietas.
- Atsevišķas iestādes (piemēram, NVA un VK) nesadalīja darbinieku skaitu pa atsevišķiem pārbaūžu veidiem, norādot tikai kopējo pārbaudēs iesaistīto darbinieku skaitu, līdz ar to kontroles izmaksas varēja iegūt tikai par vairākiem pārbaudes veidiem kopā, nevis katru atsevišķi. Gadījumos, kad tomēr bija nepieciešams iegūt izmaksas uz konkrētu pārbaudi, tās tika sadalītas proporcionāli katras iekļautās pārbaudes apjomam.
- LAD kontroles izmaksas nespēja nodalīt starp SF un pārējiem lauksaimniecības fondiem: ELFLA un ELGF, tāpēc izmaksās ir iekļautas visas LAD ES fondu izmaksas.

2. Pārbaūžu efektivitātes novērtējums

2.1 Pārbaudes regulējošā likumdošana un to skaidrojošās vadlīnijas

Sadaļā sniegts novērtējums par 2004.-2006.pl.p. LR pārbaudes regulējošo likumdošanu un paskaidrojošām vadlīnijām. Savukārt, rekomendācijas sagatavotas attiecībā uz 2007.-2013.g.pl.p. regulējošo likumdošanu, ar mērķi sagatavot rekomendācijas izmaiņām šī plānošanas perioda likumdošanā.

2004.-2006.g. plānošanas periodā, kā arī 2007.-2013. plānošanas periodā kontroles sistēma veidota pēc noteiktā ES regulējuma.

Pārbaudes regulējošie LR normatīvie akti 2004.-2006.pl.p. KF un SF vērtējami kā efektīvi. 2006.gadā tika izstrādāti vairāki būtiski MK noteikumi, kas detalizēja un konkretizēja starpniekinstitūciju pārbaūžu veikšanas metodes un veikšanas kārtību, kas pirms tam bija iekšējo tiesību aktu statusā. Piemēram, 2006.g. SF tika izdoti MK noteikumi Nr. 538 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu (turpmāk – struktūrfonds) vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina struktūrfondu finanšu kontroli un auditu”, MK noteikumi Nr. 494 „Eiropas Savienības struktūrfondu finanšu vadības nodrošināšanas kārtība”, savukārt KF - MK noteikumi Nr.271 „Kārtība, kādā veicamas pārbaudes no Kohēzijas fonda līdzekļiem finansēto projektu īstenošanas vietās”, MK noteikumi Nr. 554 „Kārtība, kādā Kohēzijas fonda projektu vadībā iesaistītās institūcijas sniedz ziņas par konstatētajiem pārkāpumiem un neatbilstību projektu īstenošanā”, MK noteikumi Nr. 555 „Kārtība, kādā Kohēzijas fonda projektu vadībā iesaistītās institūcijas veic projektu izdevumu izlases veida pārbaudes”, MK noteikumi Nr. 809 „Kārtība, kādā plāno un veic Kohēzijas fonda projekta noslēguma izdevumu deklarācijas neatkarīgu pārbaudi un sagatavo atzinumu”, MK noteikumi Nr. 845 „Kārtība, kādā starpniekinstitūcija pārbauda ieviešanas iestādes iesniegtos Kohēzijas fonda projekta maksājuma dokumentus un iesniedz tos maksājumu iestādē”. Vērtējot 2006.gada izdotos MK normatīvos aktus ES fondu pārbaūžu veikšanas jomā KF regulējams atzīstams par efektīvāku, vērtējot pēc normatīvo aktu detalizācijas pakāpes, kā arī pēc paskaidrojošo vadlīniju esamības iepriekšējā plānošanas periodā.

MK Nr. 538 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu (turpmāk – struktūrfonds) vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina struktūrfondu finanšu kontroli un auditu” paredzēja efektīvu pieeju pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, piemēram, saskaņā ar 15.pantu OLSI vai GSA pamatojoties uz struktūrfonda projekta risku izvērtējumu, varēja veikt pārbaudi vienā struktūrfonda projektā, ja struktūrfonda finansējuma saņēmējs vai granta finansējuma saņēmējs īstenoja vairāk nekā vienu attiecīgās otrā līmeņa starpniekinstitūcijas vai grantu shēmas apsaimniekotāja pārziņā esošu struktūrfonda projektu. Tāpat, noteikumi paredz uz risku balstītu pieeju izlases veidošanas izdevumu deklarācijas izlases veidā pārbaudēm un norāda minimālos kritērijus, pēc kuriem būtu jāveido šī izlase. Tomēr šiem MK noteikumiem būtu bijis lietderīgi izveidot vadlīnijas, kuras paredzētu labās prakses piemērus, kā veidot konkrētas izlases balstoties no būtiskuma un citiem izlases veidošanas kritērijiem.

Pārbaudes regulējošās LR VI vadlīnijas 2004.-2006.pl.p. SF un KF vērtējama kā neefektīvas, paskaidrojošās vadlīnijas neizdodot vispār, vai izstrādājot novēloti. Piemēram, vadlīnijas 2004.-2006.pl.p. par neatbilstībām un pārbaūžu veikšanas metodiku KF tika izdotas 2008.gada sākumā, savukārt SF vispār netika izdotas.

Rekomendējam 2007.-2013.g.pl.p. turpināt praksi, kas paredz paskaidrojošu vadlīniju un metodiku izdošanu, lai starpniekinstitūcijas spētu pārņemt vadošās iestādes piedāvāto labāko praksi par pārbaūžu veikšanu, neatbilstību vadību, iepirkumu procedūru ievērošanu un citiem būtiskiem jautājumiem ES fondu pārvaldībā.

LR tiesiskā regulējuma novērtējums par 2004.-2006.pl.p. KF un SF pārbaūžu apjomu, neatbilstību ziņošanu, novēršamo kļūdu apjomu, neatbilstošu izdevumu atgūšanu pa fondiem apkopots kopsavilkumā (Sk. Tabula 3)

Tabula 3. LR tiesiskā regulējuma novērtējums 2004.-2006.pl.p.

Nr.	Kontroļu grupa	SF secinājumi un novērtējums	KF secinājumi un novērtējums
1.	Pārbažu apjoms	<p>Sadalītā atbildība par finanšu kontroli LR likumdošanā apgrūtina vienotas, caurspīdīgas metodikas izstrādi struktūrfondu vienkāršotas finanšu kontroles sistēmai, kā arī audita vadlīniju un piesaistīšanas kārtības izveidi un realizāciju.</p> <p>LR likumdošana pieļauj samazināt pārbažu apjomu, pamatojoties uz risku analīzi. Tomēr šeit pastāv vēl ievērojama kapacitāte, jo LR likumdošana pieļauj samazināt pārbažu projektu īstenošanas vietās skaitu tikai viena un tā paša finansējuma saņēmēja gadījumā.</p> <p>MK not. Nr. 538 detalizēti nosaka risku analīzē aplūkojamās aspektus, tomēr nav noteiktas vadlīnijas, kā risku analīzes rezultāti iespaido izlases kopu. Šis būtiskais secinājums atstāts otrā līmeņa starpniekinstitūcijas atbildībā, radot dažādu interpretāciju iespējas institūciju pieeju izstrādē.</p> <p>LR struktūrfondu vadības likumā (9.pants) pie pirmā līmeņa starpniekinstitūcijām šai institūciju grupai nav norādīts pienākums veikt struktūrfondu kontroli un auditu. Pirmā līmeņa institūcijas ir veikušas iekšējos auditus (sistēmu auditu), līdz ar to nepilnīgais tiesiskais regulējums, kas veidoja risku, ka sistēma netiks auditēta no iestādes iekšējā audita struktūrvienības, un tādejādi iestādes vadītājam netiks sniegta informācija par ES fondu vadības un kontroles sistēmas atbilstību un efektivitāti, tika novērsts veicot risku novērtējumu katras institūcijas iekšējā audita struktūrvienībā un iekļaujot to audita apjomā. Esošajā pl.p. risks ir novērsts, Revīzijas iestādei veidojot vienotu Revīzijas stratēģiju.</p> <p>LR struktūrfondu vadības likumā (11.pants) neparedz veikt iekšējo auditu grantu shēmu apsaimniekotājiem. Grantu shēmu apsaimniekotāji ir veikuši iekšējos auditus (sistēmu auditu), līdz ar to nepilnīgais tiesiskais regulējums, kas veidoja risku, ka sistēma netiks auditēta no iestādes iekšējā audita struktūrvienības, un tādejādi iestādes vadītājam netiks sniegta informācija par ES fondu vadības un kontroles sistēmas atbilstību un efektivitāti, tika novērsts veicot risku novērtējumu katras institūcijas iekšējā audita struktūrvienībā un iekļaujot to audita apjomā. Esošajā pl.p. risks ir novērsts, Revīzijas iestādei veidojot vienotu Revīzijas stratēģiju.</p> <p>Deklarēto izdevumu izlases veida pārbažu apskatāmie jautājumi pārklājas ar pārbažu apskatāmajiem jautājumiem projektu īstenošanas vietās. Pastāv iespējas efektīvizēt izdevumu izlases pārbaudes pārbaudot šajās pārbaudēs</p>	<p>15% pārbažu apskatāmie jautājumi pārklājas ar pārbažu apskatāmajiem jautājumiem projektu īstenošanas vietās. Pastāv iespējas efektīvizēt izdevumu izlases pārbaudes pārbaudot šajās pārbaudēs citus kontroles sistēmas jautājumus pie projekta īstenošanas vietās. Iesakām nedublēt apskatāmos jautājumus, bet gan 15% pārbaudēs skatīties tikai sistēmisku iekšējās kontroles novērtējumu. Savukārt sistēmas auditos koncentrēt uzmanību uz starpniekinstitūciju iekšējo kontroles sistēmas efektivitātes izvērtējumu.</p> <p>LR tiesiskais regulējums pietiekami detalizēti sniedz norādījumus par pārbaudēs apskatāmajiem aspektiem un atbildību katram pārbaudes veicējam.</p> <p>Vadības un kontroles sistēmas efektivitāti pārbauda gan 15% pārbaudēs, gan neatkarīgā struktūrvienība noslēguma izdevumu deklarācijas pārbaudēs, kas varētu būt lieka kontrole pie nosacījuma, ka 15% pārbaudes ir veiktas kvalitatīvi un ir atklāti būtiski konstatējumi vadības un kontroles sistēmas neefektivitātē. Tiesiskais regulējums paredz neatkarīgu struktūrvienību kā pēdējo instanci, kura dalībvalsts kontroļu līmeni varētu konstatēt sistēmas neefektivitāti, tādejādi samazinot risku, ka šo neefektivitāti atklās tikai EK vai Revīzijas palātas auditori.</p> <p>Vadošās iestādes vadlīnijas par pārbažu veikšanai projektu īstenošanas vietā 2004.-2006.gada plānošanas periodam izdotas tikai 2008.gadā, kas ir novēloti.</p>

Nr.	Kontroļu grupa	SF secinājumi un novērtējums	KF secinājumi un novērtējums
		citus kontroles sistēmas jautājumus. Iesakām nedublēt apskatāmos jautājumus, bet gan 5% pārbaudēs skatīties tikai sistēmisku iekšējās kontroles novērtējumu.	
2.	Novēršamo kļūdu apjoms	LR normatīvie akti nedetalizē EK regulējumu par novēršamo kļūdu apjomu, lai gan būtu bijis lietderīgi pietiekamā detalizācijas pakāpē vismaz vadlīniju līmenī skaidrot novēršamās kļūdas apjomu, iespēju piemērot vienotu likmi.	LR tiesiskais regulējums nenosaka iespēju piemērot vienoto likmi vai izdevumu summas ekstrapolāciju. Novēršanu kļūdu apjomu nosaka vadošā iestāde, pieņemot lēmumu.
3.	Neatbilstību identificēšana	LR tiesiskajā regulējumā skaidri noteikta rīcība neatbilstību identificēšanas gadījumā Vadlīnijas, kas skaidro neatbilstību jēdzienu netika izdotas LR, lai gan bija pieejamas EK vadlīnijas jau 2001.gadā: "Guidelines on the principles, criteria and indicative scales to be applied by Commission departments in determining financial corrections under Article 39 (3) of Regulation (EC) No 1260/1999". http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/guidelines/pdf/guidelines_en.pdf	LR tiesiskajā regulējumā skaidri noteikta rīcība neatbilstību identificēšanas gadījumā. Vadlīnijas, kas skaidro neatbilstību jēdzienu, izdotas tikai 2006.gadā, lai gan EK vadlīnijas „Guidelines on the principles, criteria and indicative scales to be applied by Commission departments in determining financial corrections under Article H (2) of Annex II to Regulation (EC) No 1164/94 establishing a Cohesion Fund”: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/guidelines/pdf/financial_corrections_cf_en.pdf bija pieejamas jau 2002.g.
		Uz šo EK vadlīniju pamata bija iespējams izdot „vietējas situācijai” adaptētas vadlīnijas, ar labas prakses piemēriem, konstatēto neatbilstību iztirzājumu utt.	Uz šo EK vadlīniju pamata bija iespējams izdot „vietējas situācijai” adaptētas vadlīnijas, ar labas prakses piemēriem, konstatēto neatbilstību iztirzājumu utt.
4.	Neatbilstību ziņošana	Neatbilstību ziņošanas kārtība ir izteikti vertikāla (MK not.544 (706) 10.-13.punkti). Neatbilstības tiek uzkrātas attiecīgajā institūcijā, kura tās konstatējusi (MK not.544 (706) 13.punkts). Par neatbilstībām obligāti jāziņo LR FM: regulāri vai pēc pieprasījuma (papīra formā/elektroniski), kura gatavo EK prasītos pārskatus (MK not.544 (706) 8.punkts). Nepieciešama centralizēta neatbilstību IS, kas būtu izmantojama kā zināšanu bāze visiem struktūrfondu apsaimniekotājiem.	Neatbilstību ziņošanas kārtība ir izteikti vertikāla: <ul style="list-style-type: none"> ▪ KF vadībā iesaistītās institūcijas sniedz ziņas par pārkāpumiem un neatbilstību projektu attiecināmajos izdevumos; ▪ Starpniekinstitūcija iesniedz FM IAD ziņojumus par izdevumu izlases pārbaudi un sistēmas auditu rezultātiem (ES KF projektu vadības likums, 17.pants); ▪ Starpniekinstitūcija katru gadu līdz 30.janvārim sagatavo un iesniedz vadošās iestādes vadītājam ziņojumu, t.sk. par neatbilstību atklāšanu projektu īstenošanā (KF vadības un kontroles sistēmas uzraudzības instrukcija nr.5, 10. punkts); ▪ Maksājumu iestāde katru gadu līdz 30.janvārim sagatavo un iesniedz vadošās iestādes vadītājam ziņojumu, t.sk. par neatbilstību atklāšanu maksājumu veikšanā un projektu izdevumu deklarācijās (KF vadības un kontroles sistēmas uzraudzības instrukcija nr.5, 11. punkts); ▪ Starpniekinstitūcija un maksājumu iestāde par būtiskām neatbilstībām ziņo vadošai iestādei nekavējoties (3 dienu laikā) un ik ceturksni. Ik ceturksni ir jāziņo, ja neatbilstība ir lielāka par 10,000 EUR, ja summa ir mazāka par 10,000 EUR un neatbilstība atkārtos konkrēta projekta ietvaros, ja ir aizdomas par krāpšanu vai organizētu noziedzību (LR MK Nr.554

Nr. Kontrolu grupa SF secinājumi un novērtējums**KF secinājumi un novērtējums**

Nr.	Kontrolu grupa	SF secinājumi un novērtējums	KF secinājumi un novērtējums
5.	Neatbilstošo izdevumu atgūšana	<p>Atbilstošs LR regulējums EK regulējuma prasībām:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pienākumu vadošajai iestādei vai maksātāja iestādei veikt uzskaiti par atgūstamajām summām, kā arī ziņot EK par atmaksājamām summām (EK regula nr. 438/2001 8.pants), ▪ Starpniekinstitūcija vai grantu shēmas apsaimniekotājs ietur neatbilstošos izdevumus no nākamā maksājuma (MK not. 544 22.punkts) vai noraksta, ja atgūstamā summa vienam projektam vienas neatbilstības gadījumā nepārsniedz LVL 50 (MK not. 544 33.punkts), ▪ Par visiem neatbilstošajiem izdevumiem, kuras nav iespējams ieturēt no kārtējā vai nākamā maksājuma, tiek informēta LR FM, kura ziņo EK, MK un VK (MK not. 544 26.punkts), nepieciešamības gadījumā, ierosina administratīvo procesu (MK not. 544 30.punkts).	<p>5.un 6. punkts);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vadošā iestāde apkopo informāciju par konstatētajām neatbilstībām un informē FM par neatbilstībām, par kurām nosūtāmi ziņojumi EK un EKAB, nosūta kopijas maksājumu iestādei un neatkarīgai struktūrvienībai (LR MK Nr.554 12. un 14.punkts), <p>Lai gan LR MK noteikumi Nr. 271 paredz vadošās iestādes pienākumus informēt par patstāvīgi veikto pārbaūžu rezultātā konstatētajiem pārkāpumiem vai neatbilstībām maksājumu iestādi un starpniekinstitūciju, tie neparedz informācijas nosūtīšanu neatkarīgai struktūrvienībai. Tomēr šis trūkums ir novērsts ar VI iekšējo kārtību palīdzību.</p> <p>Atbilstošs LR regulējums EK regulējuma prasībām:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Starpniekinstitūcija katru gadu līdz 30.janvārim sagatavo un iesniedz vadošās iestādes vadītājam ziņojumu, t.sk. par neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu un atmaksāšanu valsts budžetā (KF vadības un kontroles sistēmas uzraudzības instrukcija nr.5, 10. punkts), ▪ Maksājumu iestāde katru gadu līdz 30.janvārim sagatavo un iesniedz vadošās iestādes vadītājam ziņojumu, t.sk. par neatbilstoši veikto izdevumu uzskaiti un atmaksāšanu EK (KF vadības un kontroles sistēmas uzraudzības instrukcija nr.5, 11. punkts), ▪ Vadošā iestāde saņemot informāciju par neatbilstoši veiktajiem izdevumiem izvērtē, vai jāuzsāk izdevumu atgūšanas process un 3 dienu laikā nosūta informāciju starpniekinstitūcijai (LR MK Nr.704, 3.punkts), ▪ Vadošā iestāde pieņem lēmumu par neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu no KF finansējuma un valsts budžeta finansējuma. (LR MK Nr.704, 4.punkts), ▪ Ja nepieciešams vadošā iestāde veido darba grupu, lai izvērtētu neatbilstību un pieņemtu lēmumu(LR MK Nr.704, 4.punkts), ▪ Starpniekinstitūcija nodrošina neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu no ieviešanas iestādes vai atbalsta saņēmēja (LR MK Nr.704, 9.punkts), ▪ Ieviešanas iestāde vai atbalsta saņēmējs atmaksā projekta ietvaros neatbilstoši veiktos izdevumus un nokavējuma naudu Valsts kasē (LR MK Nr.704 10-11.punkts),

LR MK nr.704 paredz kārtību, kādā jārikojas arī

Nr.   Kontroļu grupa   SF secinājumi un novērtējums**KF secinājumi un novērtējums**

gadījumos, ja ieviešanas iestāde vai atbalsta saņēmējs nav valsts budžeta iestāde (LR MK. Nr.704 13.punkts).

LR tiesiskais regulējums paredz vadošo iestādi kā gala lēmuma pieņēmēju par neatbilstības konstatēšanu un ziņošanu katrā konkrētā gadījumā, kas KF ir atbilstošs regulējums. Pozitīva prakse ir darba grupas izveide un lēmuma izdiskutēšana ar visām iesaistītajām pusēm. Kopumā KF regulējums ir atbilstošs EK regulējumam.

* Datu avots: izvērtējuma veicēja apkopotā un analizētā informācija no starpziņojuma. Detalizētāka analīze starpziņojumā un pielikumā Nr.6 un Nr.7.

Kopumā KF un SF LR tiesiskais regulējums 2004.-2006.g.pl.p. ir atbilstošs EK regulējumam, atsevišķās jomās (SF maksājumu pieprasījuma pārbaude gan no GSA, gan no OLSI, vienus un tos pašus jautājumus pārbaudot deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudēs un pārbaudēs projektu īstenošanas vietās,) palielinot pārbaudzi apjomu. KF un SF LR tiesiskais regulējums pietiekami detalizēti sniedz norādījumus par pārbaudēs apskatāmajiem aspektiem un atbildību katram pārbaudes veicējam. Tomēr, LR tiesiskais regulējums nenosaka iespēju piemērot vienotu likmi vai izdevumu summas ekstrapolāciju, ko varētu piemērot vienveidīgiem izdevumiem un tajos atklātajām neatbilstībām. Tas ļautu samazināt pārbaudes apjomus uz maznozīmīgiem pēc summas izdevumiem, un savukārt ekstrapolēt atklāto kļūdu, ja tāda tiktu konstatēta. Pēc pieejamās informācijas VI strādā pie vienotās likmes reglamentējošā normatīvā dokumenta izstrādes, tāpēc rekomendāciju neizvirzām. ES fondu tiesiskais regulējums paredzēja 100% SF/KF maksājuma pieprasījumu pārbaudes un pārbaudes projektu īstenošanas vietās, kas bija atbilstošs lēmums, izvērtējot finansējuma saņēmēju pieredzi ar struktūrfondu un Kohēzijas apguvi. SF paredzot tiesības un pienākumus OLSI pārbaudīt arī GSA sagatavotos maksājumu pieprasījumus, tika dublētās kontroles (GSA jau ir pārbaudījis visus projektu īstenošanu finansējuma pieprasījumus un apkopojis tos maksājuma pieprasījumā OLSI, savukārt OLSI pārbauda saņemto maksājuma pieprasījumu un atkārtoti veic atsevišķas detalizētas pārbaudes izlases veidā maksājuma pieprasījumā iekļautajiem izdevumiem). Neatbilstošu izdevumu atgūšana ir atbilstoša EK regulējumam (detalizētāk skat.pielikumā Nr.6 un Nr.7).

2004.-2006.pl.p. pārbaudzi veidi un apjoms tika noteikti LR normatīvajos aktos, kuros tika identificēti šādu pārbaudzi neefektivitāte, vērtējot pēc pārbaudzi pārklāšanās:

- **Pārbaudzi pārklāšanās starp GSA un OLSI.** GSA bija pakļauta OLSI, tādejādi veicot pārbaudzi par GSA fondu vadību, kas noveda pie dubultām maksājuma pieprasījuma pārbaudēm gan no GSA, gan no OLSI. Normatīvais regulējums paredzēja, ka GSA pēc maksājumu pieprasījumu pārbaudēm visus datus apkopo maksājuma pieprasījumā OLSI, kas veic atkārtotu GSA maksājumu pieprasījumu pārbaudzi kopumā, kā arī izlases veidā apskatot atsevišķus iekļautos izdevumus detalizētāk pie GSA. OLSI neatklāja papildus būtiskus trūkumus vai nepilnības. Nākamajā pārbaudes līmenī tika konstatēti tikai pirms tam atklātie trūkumi vai arī nebūtiski jauni trūkumi, piemēram, NVA pārbaudot SIF atklāja neprecizitātes degvielas izdevumu attiecināšanā, veicot noapaļošanu. Savukārt, NVA uzskatīja, ka noapaļošana nav akceptējama un pieprasīja veikt pārrēķinus, tomēr finansiālais ieguvums bija niecīgs (piemēram, 1.20 LVL no iesniegtajiem pieprasījumiem 13,653.01 LVL). 2007.-2013.g. plānošanas periodā nav GSA, kas būtu pakļautas OLSI, tāpēc šo pārbaudzi pārklāšanās ir novērsta.
- **Iestādes varēja palauties uz iepriekš veikto pārbaudzi rezultātiem, vai savas pārlicības gūšanai veikt papildus pārbaudes.** SF iestādes izmantoja savas likumā noteiktās tiesības un izdevumu deklarāciju pārbaudzi veicēji ne vienmēr paļāvās uz zvērīnātu revidentu - ārējo auditoru ziņojumiem un paši veica pārbaudes, jo tika konstatēts, ka zvērīnātu revidentu ziņojumi neatbilda patiesībai (2 no Izvērtējuma

veicēja izlasē iekļautajām 657 pārbaudēm jeb zem 2% no izlasē iekļautās pārbaudžu summas, kā arī pēc mutiskas informācijas no starpniekinstitūcijām). KF iestādes pašāvēs uz citu pārbaudžu veicēju rezultātiem jeb uz trešajām pusēm deleģētajām pārbaudēm. Tādejādi pārbaudes nepārklājās.

- Ne vienmēr PLSI iekšējā audita struktūrvienības iepazinās ar OLSI iekšējo auditu rezultātiem par ES fondu auditu rezultātiem. Piemēram, pēc IZM iekšējā audita pārstāvja paustās mutiskās informācijas, IZM iepriekšējā pl.p. neiepazinās ar VIAA iekšējā audita ziņojumu rezultātiem un nepārrunāja risku novērtējumu. Savukārt VIAA norāda, ka iekšējā audita gada plāni, risku novērtējums un gada pārskati, kur tiek norādīti audita atklājumi, sniegtie ieteikumi un informācija par ieteikumu ieviešanu tika iesniegti IZM. Lai arī ES fondu vadības likumdošana tieši nepieprasa ministrijas iekšējā audita struktūrvienībai iepazīties ar visu ministrijai pakļauto iestāžu audita ziņojumiem, tas tomēr veicinātu kopīgu iestāžu risku novērtējumu, kā arī tas netieši kā pienākums izriet no Valsts pārvaldes iekārtas likuma 54.panta, kas nosaka iestāžu sadarbības, lai veiktu savus pienākumus un uzdevumus. Pozitīvs piemērs sadarbībai minama EM un LIAA sadarbība. Esošajā plānošanas periodā paredzētās izmaiņas Likumā par iekšējo auditu paredz pakļautības iestādēs likvidēt iekšējā audita struktūrvienības, tādejādi ministriju iekšējā audita apjomā iekļaujot arī aģentūru līdz šim veikto iekšējo auditu ES fondu vadības un kontroles sistēmas efektivitātes novērtējumā.

OLSI veiktās maksājumu pieprasījumu pārbaudes pārklājās ar zvērinātu revidentu pārbaudēm, kuru mērķis bija gūt pārliecību par veikto maksājumu atbilstību likumdošanas prasībām, piemēram, VRAA, CFLA. 2007.-2013.g. plānošanas periodā prasība par obligāto zvērinātu revidentu ziņojumu saņemšanu ir atcelta.

- **Valsts pārvaldes līmenī iespējama pārklāšanās ir starp starpniekinstitūciju veiktajiem auditiem un Valsts kontroles revīzijām.** Piemēram, Valsts kontrole ir veikusi revīziju 10.08.2009. „ESF projekta „Vispārīgo dabas zinātņu multimediju mācību materiālu izstrādes tehnisko augstskolu inženierzinātņu studentiem” ietvaros piešķirtā finansējuma izlietojuma atbilstība mērķim Rīgas Tehniskajā universitātē”; revīziju 16.06.2008. „„Eiropas Savienības (ES) līdzfinansēto projektu plānošanas, uzraudzības un izmaksu efektivitātes nodrošināšanas atbilstība ES fondu plānošanas dokumentu un normatīvo aktu prasībām” identificēto trūkumu novēršana, izstrādājot 2007.-2013.gada plānošanas perioda normatīvos aktus”. Saskaņā ar Komisijas regulas (EK) 1083/2006 62.pantu revīzijas iestāde nodrošina, ka revīzijas veic, ņemot vērā starptautisku atzītus revīzijas standartus, kuri savukārt definē iespēju pašauties uz trešo pušu veiktajām pārbaudēm veicot šo pārbaudžu veikšanas atbilstības izvērtēšanu (standarts 600). Komisijas regulas (EK) 1083/2006.62.panta 3 daļa pieļauj iespēju pašauties uz trešo pušu veiktajām revīzijām, ja tām ir nodrošināta funkcionālā neatkarība.
- Papildus izvērtējumā tika konstatēts, ka vienas un tās pašas maksājumu pieprasījumu pozīcijas ES fondiem tika pārbaudītas maksājumu pieprasījumu pārbaudēs un izdevumu deklarācijas izlases veidā pārbaudēs, ko savukārt noteica EK regulējuma prasības- Komisijas regula (EK) Nr.438/2001 4.un 10.pants, kā arī Komisijas regula (EK) Nr.1386/2002 4.un 9.pants, lai kopumā gūtu pārliecību par maksājumu pieprasījumu pārbaudžu rezultātiem.

Rekomendējam 2007.-2013.g. plānošanas periodā Revīzijas iestādei pašauties uz Valsts kontroles revīzijas rezultātiem, ja ES fondu apakšsistēma attiecīgajā gadā ir pārbaudīta no VK puses un revīzijas mērķi ir vienādi ar apakšsistēmas audita mērķiem, attiecīgi papildinot Vienoto revīzijas stratēģiju.

Visu maksājumu pieprasījumu pārbaude. EK regula Nr.438/2001 (par SF) un Nr. 1386/2002 (par KF) 2004.-2006.pl.p. nenoteica prasību par visu maksājumu pieprasījumu pozīciju pārbaudi, tomēr maksājumu pieprasījumu pārbaudes SI un GSA tika veiktas 100% uz visiem attaisnojuma dokumentiem, izņemot VIAA, kur tas tika veikts izlases kārtā. Arī esošajā plānošanas periodā EK regulas Nr.1828/2006 13.pants paredz katra maksājuma pieprasījuma pārbaudi, nenosakot, ka ir jāpārbauda 100% visas maksājumu pieprasījuma izdevumu pozīcijas. Līdz ar to tāpat kā iepriekšējā pl.p. arī esošajā pl.p. iespējama maksājumu pieprasījumu

kontroles samazināšana, izmantojot uz risku balstītu pieeju, nevis 100% (rekomendējama apjoms līdz 20%-80%, atkarībā no fonda un aktivitātes) visām maksājumu pieprasījuma pozīcijām un pievienotajiem atbilstošajiem dokumentiem.

Iestādes vadītāju atbildība par budžeta līdzekļu izlietošanu atbilstoši mērķiem un dokumentu saglabāšanu. Šobrīd budžeta finansētu iestāžu vadītāji, saskaņā ar „Likuma par budžetu un finanšu vadību” 46.pantu, ir atbildīgi par šajā likumā noteiktās kārtības un prasību ievērošanu, izpildi un kontroli, kā arī par budžeta līdzekļu efektīvu un ekonomisku izlietošanu atbilstoši paredzētajiem mērķiem, t.i. atbildot par katru izlietoto santīmu.

Papildus „Likuma Par grāmatvedību” 2.panta nosaka, ka par grāmatvedības kārtību un visu saimnieciskos darījumus apliecinājošo dokumentu oriģinālu, kopiju vai datu attēlu saglabāšanu ir atbildīgs uzņēmuma vadītājs.

Līdz ar to starpniekorganizācijas vadītājs/valsts sekretārs, saskaņā ar ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likuma 13.pantu, atbilstoši plānošanas dokumentiem atbild par attiecīgās ES fondu aktivitātes un ES fondu projektu īstenošanas, uzraudzības un kontroles nodrošināšanu. ES fondu projektu īstenošanas nodrošināšana nozīmē kaskādes atbildību (atbildība kļūst konkrētākā un šaurāka par pakāpi zemākā līmenī vadošā, atbildīgā, sadarbības iestāde) par katra starpniekorganizācijas ietvaros veiktā projekta īstenošanu, saskaņā ar noslēgto līgumu ar finansējuma saņēmēju. Ja šī noslēgtā līguma ietvaros tiek veikts avansa maksājums, starpniekorganizācija ir tieši atbildīga par visu avansa ietvaros veikto izdevumu attiecināmību un līdz ar to par šo dokumentu pamatotību. Tāpat iestādes vadītājs/valsts sekretārs ir atbildīgs par projektu kontroli un šīs kontroles rezultātus apliecinājošajiem dokumentiem. Izlases veidā veicot pārbaudi, piemēram, maksājumu pieprasījumu pārbaudi, iestādes vadītājs ar iestādes darbinieku veikto pārbaudi starpniecību nevar gūt pārliecību par nepārbaudīto dokumentu atbilstību likumdošanas prasībām.

Rekomendējam Likumā par budžetu un finanšu vadību, kā arī Likumā Par grāmatvedību paredzēt izņēmumus, kad norādīto pantu nosacījumi neattiecas uz ES fondu starpniekorganizācijām un vadošo iestādi, gala atbildību par šo dokumentu esamību, prasību ievērošanu un uzglabāšanu nododot finansējuma saņēmējam, nevis saglabājot šo atbildību ES fondu starpniekorganizācijas vadītājam. Gadījumos, kad finansējuma saņēmējs ir pati SI, izņēmumus nepiemērot. Alternatīvi atrunu veikt Likumā par ES fondu vadību vai MK. Nr.524 ES fondu vadības un kontroles sistēmas izveidošanas prasības.

Iestāžu iekšējo normatīvo aktu un metodisko materiālu novērtējums

Izvērtējuma starpziņojumā tika analizēti iestāžu iekšējie normatīvie akti un iekšējās metodikas un sniegts izvērtējuma veicēju novērtējums par katras iestādes iekšējiem normatīvajiem aktiem un metodikām, kas nosaka līdzšinējo pārbaudi un novērtējamo kļūdu apjomu, neatbilstību identificēšanas, ziņošanas un neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas kārtību. Veicot novērtējumu, tika ņemti vērā tādi kritēriji kā būtisku aspektu iekļaušana un to detalizācijas pakāpe („būtiski aspekti” un „detalizācijas pakāpe” - skaidri un saprotami norādīta katra kontrolē iesaistītā darbinieka pienākumi par likumdošanā noteiktajām iestādes kontroles funkcijām).

Tabula 4*. SF un KF iestāžu iekšējo normatīvo aktu un metodisko materiālu, kas nosaka līdzšinējo pārbaudi un novērtējamo kļūdu apjomu, neatbilstību identificēšanas, ziņošanas un neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas kārtība

Iestāde	Kopējais novērtējums**	Iestāde	Kopējais novērtējums**	Iestāde	Kopējais novērtējums**
VIAA	5	ZM	4	FM IAD	4
CFLA	5	RAPLM	4	VI	3

iestāde	Kopējais novērtējums**	iestāde	Kopējais novērtējums**	iestāde	Kopējais novērtējums**
LAD	4	VM	4	VID	4
NVA	3	LM	4	FM FKD	4
LIAA	3	IZM	4	VIDM	5
VRAA	4	EM	4	SM	3
SIF	4	VK	4		

* *Datu avots: izvērtējuma veicēja apkopotā un analizētā informācija no „Eiropas Savienības fondu finanšu vadības un kontroles sistēmas efektivitātes izvērtēšana, nosakot pieļaujamo kļūdas līmeni (apjomu), zem kura neatbilstību un kļūdas novēršanas procedūra nav finansiāli efektīva un izvērtējuma secinājumu sagatavošana” (2009.gada 15.oktobris)starpziņojuma tabulas Nr.54 un tabula Nr.56.*

** *Skala 1- neapmierinoši, 2- nepieciešami uzlabojumi, 3- apmierinoši, 4- labi, 5- labākā prakse*

Salīdzinot SF iekšējos normatīvos aktus un metodikas kā labās prakses piemērs tika novērtētas VIAA un CFLA iekšējie normatīvie akti un metodikas, jo tie bija detalizēti un tajos skaidri un saprotami norādīta katra kontrolē iesaistītā darbinieka pienākumi, papildus tika veidotas atsauces uz katru pārbaudes lapu, norādot detalizētākas darbības šajā pārbaudes lapās.

Salīdzinot KF SI iekšējos normatīvos aktus un metodikas SM iekšējie normatīvie akti un metodikas tika novērtētas ar 3, savukārt VIDM – ar 5.VIDM iekšējās kārtības uz pārbaudīto jomu bija labā detalizācijas pakāpē un skaidri un saprotami norādīta katra kontrolē iesaistītā darbinieka pienākumus, papildus tika veidotas atsauces uz katru pārbaudes lapu, norādot detalizētākas darbības šajā pārbaudes lapās. Savukārt SM iekšējās kārtības bija mazā detalizācijas pakāpē, skaidri nenorādot kurš ir atbildīgs par veicamo darbību izpildi.

Kopumā institūcijām iekšējos normatīvos aktos bija detalizēti aprakstīta veicamo pārbaužu kārtība, savukārt krietni mazāk detalizēta neatbilstību identificēšana un ziņošana, neatbilstošo izdevumu atgūšana, iekšējos tiesību aktos dublējot likumdošanas prasības. Novēršamo kļūdu apjoms iekšējos tiesību aktos netika definēts un attiecīgi netika aprakstīts, kas nav bijusi arī likumdošanas prasība.

Pārbaužu apjoma metodikas institūcijām atšķīrās, izmantojot gan 100% visu dokumentu un izdevumu pārbaudes, gan izmantojot uz risku balstītu pieeju izdevumu pārbaudēs viena projekta ietvaros.

Novērojām, ka bieži vien iestādēs starp struktūrvienībām kontroles procedūras netiek savstarpēji koordinētas un pastāvēja iespēja, ka vieni un tie paši projekti tika atlasīti pēc līdzīgām metodikām, tādējādi pārklājoties pārbaudītajiem projektiem. Salīdzinot starp iestādēm izlašu veidošanas metodikas, tās bija atšķirīgas, attiecīgi veidojot atšķirīgu pieeju risku pakāpes noteikšanā starp viena fonda vai prioritāšu projektiem. Ne visas institūcijas (izmantoja tika VIAA un CFLA) iepriekšējā pl.p. izmantoja iespēju samazināt izlašu apjomu, pamatojoties uz risku analīzes rezultātiem viena projekta ietvaros.

Uz risku balstīta pieeja pārbaudāmo projektu atlasē plašāk, t.i. lielākā institūciju skaitā netika izmantota, jo pētīt ieviešanas efektivitāti attiecībā uz maksājumu pieprasījumu pārbaudēm ārējā izvērtējuma veicējs konstatēja ārkārtīgi augstu kļūdaino maksājumu pieprasījumu procentu, un VI uzskatīja, ka attiecīgi uz risku balstīta pieeja nesniegtu vēlamus rezultātus. Pēc izvērtējuma veicēja domām uz risku balstīta pieeja pārbaudāmo projektu/dokumentu atlasē tomēr būtu jāuztver kā labākā prakse un jāapsver tās plašāka pielietošana jaunajā plānošanas periodā, tajā pašā laikā būtu jāpārskata un jāpilnveido līdzšinējā iestādēs izmantotā izlases veidošanas metodika.

2.2 SI, OLSI un GSA līgumu prasību samērīgums ar LR normatīvo aktu prasībām SF un KF

Analizējot SI, OLSI un GSA līgumu ar finansējuma saņēmēju prasības pārbaudītajā izlases kopā (sk. tabulu zemāk) netika konstatētas prasības, kas būtu nesamērīgas ar LR normatīvo aktu prasībām (papildus ES fondu regulējuma ārējo normatīvo aktu obligātajām prasībām).

Analīzes rezultātā tika sniegts sekojošs novērtējums:

Tabula 5. 2004.-2006.pl.p. SF- OLSI, GSA, KF – SI līgumu kopējais novērtējums*

Līgumos iekļaujamie kritēriji	Iestāde								
	LAD	NVA	SM	VIDM	VIAA	CFLA	SIF	VRAA	LIAA
Kopējais novērtējums	3	4	3	3	5	4	5	3	4

* *Datu avots: izvērtējuma veicēja apkopotā un analizētā informācija no „Eiropas Savienības fondu finanšu vadības un kontroles sistēmas efektivitātes izvērtēšana, nosakot pieļaujamo kļūdas līmeni (apjomu), zem kura neatbilstību un kļūdas novēršanas procedūra nav finansiāli efektīva un izvērtējuma secinājumu sagatavošana” (2009.gada 15.oktobris) starpziņojuma tabulas Nr.52.*

Līgumu kopējais novērtējums tika veikts, balstoties uz mūsu apskatāmajiem līgumos iekļaujamajiem kritērijiem, kurus uzskatām par nepieciešamo minimumu jeb pamatprasībām, kuru neiekļaušanas līgumā rezultātā ir liels risks, ka radīsies problēmas projektu īstenošanā līguma interpretācijas dēļ:

- Struktūrfonda pieprasījumu iesniegšanas nepieciešamība un kārtība, kā arī tās neievērošanas sekas;
- Pārskatu iesniegšanas nepieciešamība un kārtība;
- Pielietojamā valūta un maiņas kursa piemērošanas kārtība;
- Izmaksājamās summas samazināšanas gadījumi un iemesli;
- Tiesības veikt dažāda veida pārbaudes, t.sk. projekta īstenošanas vietā un 5 gadus pēc projekta pabeigšanas;
- Normatīvajiem aktiem atbilstoša dokumentu uzglabāšana;
- Jāievēro publiskais iepirkums, vides aizsardzības prasības, valsts atbalsta prasības un dzimuma līdztiesība;
- Publicitātes un vizuālās identitātes nodrošināšanas prasības;
- Normatīvajiem aktiem atbilstošas grāmatvedības uzskaites kārtošana;
- Skaidrs periods, kad veicamas aktivitātes un attiecināmas izmaksas;
- Skaidrs finansējuma sadalījums (t.sk. līdzfinansējums).

Labāks kopējais novērtējums tika piešķirts tām iestādēm, kuru līgumos iekļauts lielāks skaits šo kritēriju, kā arī novērtējot līgumu vispārīgo uzbūvi un pārskatāmību. Līgumu novērtēšanai tika izmantota šāda skala:

- 1 - Neapmierinoša līgumu kvalitāte
- 2 - Līgumā nepieciešamai uzlabojumi
- 3 - Apmierinoša līguma kvalitāte
- 4 - Laba līgumu kvalitāte
- 5 - Līgums kalpo kā labās prakses piemērs

Tabula 6 OLSI, SI un GSA līgumu analīze

Līgumos iekļaujamie kritēriji- pamatprasības	Iestāde								
	LAD	NVA	SM	VIDM	VIAA	CFLA	SIF	VRAA	LIAA
Struktūrfonda pieprasījumu iesniegšanas nepieciešamība un kārtība, kā arī tās neievērošanas sekas	Norādīta dokumentu iesniegšanas un izskatīšanas kārtība	Norādīta dokumentu iesniegšanas un izskatīšanas kārtība, kā arī iesniedzamo eksemplāru skaits – 3 eksemplāri un elektroniskā versija	Norādīta dokumentu iesniegšanas un izskatīšanas kārtība	Norādīta dokumentu iesniegšanas un izskatīšanas kārtība	Norādīta dokumentu iesniegšanas un izskatīšanas kārtība, kā arī iesniedzamo eksemplāru skaits - 2 eksemplāri un elektroniska versija	Norādīta dokumentu iesniegšanas un izskatīšanas kārtība	Norādīta dokumentu iesniegšanas un izskatīšanas kārtība	Norādīta dokumentu iesniegšanas un izskatīšanas kārtība	Norādīta dokumentu iesniegšanas un izskatīšanas kārtība
Pārskatu iesniegšanas nepieciešamība un kārtība	Norādīta pārskatu iesniegšanas kārtība, kā arī norādīts, ka jāiesniedz arī attiecināmā finansējuma apliecinājošu dokumentu oriģināli	Norādīta pārskatu iesniegšanas kārtība	Norādīta pārskatu iesniegšanas kārtība	Norādīta pārskatu iesniegšanas kārtība	Norādīta pārskatu iesniegšanas kārtība	Norādīta pārskatu iesniegšanas kārtība	Norādīta pārskatu iesniegšanas kārtība	Norādīta pārskatu iesniegšanas kārtība	Norādīta pārskatu iesniegšanas kārtība
Pielietojamā valūta un maiņas kursa piemērošanas kārtība	Nav minēta	Summas jāizsaka latos	Nav minēta	Aprēķina valūta ir EUR	Summas jāizsaka latos	Nav minēts	Nav minēts	Nav minēts	Nav minēts
Izmaksājamās summas samazināšanas gadījumi un iemesli	Ir aprakstīti iespējamie gadījumi	Informācija norādīta aptuveni	Ir aprakstīti iespējamie gadījumi	Informācija norādīta aptuveni	Ir aprakstīti iespējamie gadījumi	Informācija norādīta aptuveni	Ir aprakstīti iespējamie gadījumi	Ir aprakstīti iespējamie gadījumi	Informācija norādīta aptuveni
Tiesības veikt dažāda veida pārbaudes, t.sk. projekta īstenošanas vietā un 5 gadus pēc projekta pabeigšanas	Ir norādītas šādas tiesības, informējot par pārbaudi ne vēlāk kā 2 dienas pirms pārbaudes	Ir norādītas šādas tiesības	Ir norādītas šādas tiesības, informējot par pārbaudi ne vēlāk kā 5 dienas pirms pārbaudes	Ir norādītas šādas tiesības	Ir norādītas šādas tiesības	Ir norādītas šādas tiesības	Ir norādītas šādas tiesības	Ir norādītas šādas tiesības	Ir norādītas šādas tiesības
Normatīvajiem aktiem atbilstoša dokumentu uzglabāšana	Visa ar projekta īstenošanu saistītā dokumentācija jāuzglabā, nenorādot konkrētu termiņu	Visa ar projekta īstenošanu saistītā dokumentācija jāuzglabā līdz 2016.gada 31.decembrim	Visa ar projekta īstenošanu saistītā dokumentācija jāuzglabā līdz 2021.gada 31.decembrim	Šāda precīza prasība līgumā neparādās, bet atsauce uz normatīvo aktu ievērošanu kopumā	Visa ar projekta īstenošanu saistītā dokumentācija jāuzglabā līdz 2016.gada 31.decembrim	Visa ar projekta īstenošanu saistītā dokumentācija jāuzglabā līdz 2016.gada 31.decembrim	Visa ar projekta īstenošanu saistītā dokumentācija jāuzglabā līdz 2016.gada 31.decembrim	Visa ar projekta īstenošanu saistītā dokumentācija jāuzglabā līdz 2016.gada 31.decembrim	Visa ar projekta īstenošanu saistītā dokumentācija jāuzglabā līdz 2016.gada 31.decembrim
Jāievēro publiskais	Ir norāde uz vides aizsardzības	Ir norāde uz vides aizsardzības prasību	Ir norāde uz iepirkuma	Ir norāde uz iepirkuma	Ir norāde uz vides aizsardzības	Norāde, ka jāievēro visi	Ir norāde uz vides aizsardzības	Ir norāde uz vides aizsardzības	Norāde, ka jāievēro visi

Līgumos iekļaujamie kritēriji- pamatprasības	Iestāde								
	LAD	NVA	SM	VIDM	VIAA	CFLA	SIF	VRAA	LIAA
iepirkums, vides aizsardzības prasības, valsts atbalsta prasības un dzimuma līdztiesība	prasību ievērošanu un normatīvo aktu ievērošanu kopumā	un dzimuma līdztiesību ievērošanu un normatīvo aktu ievērošanu kopumā	prasību ievērošanu un normatīvo aktu ievērošanu kopumā	prasību ievērošanu un normatīvo aktu ievērošanu kopumā	prasību, dzimuma līdztiesību un publiskā iepirkuma prasību ievērošanu un normatīvo aktu ievērošanu kopumā	normatīvie dokumenti kopumā	prasību un dzimuma līdztiesību ievērošanu un normatīvo aktu ievērošanu publisko iepirkumu jomā	aizsardzības prasību un dzimuma līdztiesību ievērošanu un normatīvo aktu ievērošanu kopumā	normatīvie dokumenti kopumā
Publicitātes un vizuālās identitātes nodrošināšanas prasības	Norādīta prasība ievērot publicitāti un vizuālo identitāti	Norādīta prasība ievērot publicitāti un vizuālo identitāti	Norādīta prasība ievērot publicitāti un vizuālo identitāti	Norādīta prasība ievērot publicitāti un vizuālo identitāti	Norādīta prasība ievērot publicitāti un vizuālo identitāti	Norādīta prasība ievērot publicitāti un vizuālo identitāti	Norādīta prasība ievērot publicitāti un vizuālo identitāti	Norādīta prasība ievērot publicitāti un vizuālo identitāti	Norādīta prasība ievērot publicitāti un vizuālo identitāti
Normatīvajiem aktiem atbilstošas grāmatvedības uzskaites kārtošana	Norāde uz grāmatvedības atbilstošu uzskaiti, t.sk. norādot projekta numuru uz visiem dokumentiem	Norāde uz grāmatvedības atbilstošu uzskaiti, t.sk. norādot projekta numuru uz visiem dokumentiem	Norāde uz grāmatvedības atbilstošu uzskaiti, t.sk. nodrošinot atsevišķu uzskaiti	Norāde uz grāmatvedības atbilstošu uzskaiti	Norāde uz grāmatvedības atbilstošu uzskaiti, paredzot atsevišķu grāmatvedības uzskaiti un norādot līguma numuru uz visiem dokumentiem	Norāde uz grāmatvedības atbilstošu uzskaiti, paredzot atsevišķu grāmatvedības uzskaiti un norādot līguma numuru uz visiem dokumentiem	Norāde uz grāmatvedības atbilstošu uzskaiti, paredzot atsevišķu grāmatvedības uzskaiti un norādot līguma numuru uz visiem dokumentiem	Nav šāda nepieciešamība norādīta, bet gan atsauce uz normatīvo dokumentu ievērošanu kopumā	Norāde uz grāmatvedības atbilstošu uzskaiti, t.sk. nodrošinot atsevišķu uzskaiti
Skaidrs periods, kad veicamas aktivitātes un attiecināmas izmaksas	Vispārīga norāde par īstenošanas laiku	Norādīts īstenošanas laiks un attiecināmo izdevumu periods	Norādīts īstenošanas laiks	Norādīts īstenošanas laiks	Norādīts īstenošanas laiks un attiecināmo izdevumu periods	Norādīts īstenošanas laiks	Norādīts īstenošanas laiks	Norādīts īstenošanas laiks	Norādīts īstenošanas laiks
Skaidrs finansējuma sadalījums (t.sk. līdzfinansējums)	Norādīts finansējuma sadalījums	Norādīts finansējuma sadalījums	Norādīts finansējuma sadalījums	Norādīts finansējuma sadalījums	Norādīts finansējuma sadalījums	Norādīts finansējuma sadalījums	Norādīts finansējuma sadalījums	Norādīts finansējuma sadalījums	Norādīts finansējuma sadalījums
Citas papildus norādītās prasības		<ul style="list-style-type: none"> • Īstenotājam jāiesniedz statistikas ziņojumi • Jāiesniedz revidenta ziņojums, ja kopējā summa gadā pārsniedz 450000 Ls. • Nedrīkst līgumos paredzētos darbus deleģēt tālāk izpildei citiem 	Jāinformē par izveidoto iekšējās kontroles sistēmu	Jāinformē par izveidoto iekšējās kontroles sistēmu	<ul style="list-style-type: none"> • Īstenotājam jāiesniedz statistiskā atskaite • Jāiesniedz revidenta ziņojums, ja kopējā summa pārsniedz 65000 Ls • Nedrīkst līgumos paredzētos darbus deleģēt tālāk izpildei citiem 	lerosina iesniegt revidenta ziņojums projektiem virs 500,000 Ls	Jāiesniedz revidenta ziņojums, ja kopējā summa pārsniedz 60,000 Ls	<ul style="list-style-type: none"> • Īstenotājam jāiesniedz gada pārskatu kopijas • Jāveic apdrošināšana • Jāiesniedz revidenta ziņojums, ja kopējā summa pārsniedz 150000 EUR 	<ul style="list-style-type: none"> • Īstenotājam jāiesniedz gada pārskatu kopijas • Jāveic apdrošināšana • Jāiesniedz revidenta ziņojums, ja kopējā summa pārsniedz 150000 EUR

Augstāko novērtējumu ieguva VIAA līguma paraugs (tika iekļauta visa būtiskākā informācija) un SIF līguma paraugs (līgumā iekļaujamas informācijas un vieglas pārskatāmības dēļ, sadalot to līguma individuālajā daļā un vispārīgajā daļā, kas visiem līgumiem ir vienāda). Līdzīgā veidā būtu veidojami visi līgumi, apsverot iespēju tos unificēt visās iestādēs, izstrādājot atbilstošas VI vadlīnijas. Šajos unificējamajos līgumos būtu ietverta individuālā daļa, ko aizpildītu un mainītu katra iestāde, atkarībā no konkrētā projekta specifikas, un vispārējā daļa, kas visās iestādēs būtu pilnīgi vienāda un nebūtu jāmaina (būtu pieļaujamas tikai specifiskas atšķirības starp fondiem un programmām).

Līgumos ietvertas visas pamata prasības, atšķiras tikai to detalizācijas vai apraksta veids katrā iestādē. Tā kā projekta īstenotājs var īstenot projektus ar finansējumu no vairākiem fondiem vai vairākās aktivitātēs, tad pastāv risks, ka projekta īstenotājs pārkāps specifiskus līgumu punktus, paļaujoties, ka līgumi ir vienādi dažādās institūcijās.

Struktūrfondu pieprasījumu iesniegšanas kārtībai, atbilstoši MK noteikumu Nr.494 11.p. prasībām, jābūt noteiktai noslēgtajos līgumos. Visos līgumos šī prasība ir izpildīta, norādot finansēšanas pieprasījumu iesniegšanas kārtību un sekas šīs kārtības neievērošanas gadījumā. Tāpat šie MK noteikumi nosaka, ka kopā ar finansējuma pieprasījumu jāiesniedz progresa pārskats. Ne visos līgumos noteikts, ka pārskats jāiesniedz tieši kopā ar finansējuma pieprasījumu, bet visur ir aprakstīta vispārējā pārskatu iesniegšanas kārtība. Atšķirīgs vienīgi ir iesniedzamo eksemplāru skaits, jo atsevišķas iestādes paredz pienākumu projektu īstenotājam iesniegt finansējuma pieprasījumu pat trīs eksemplāros un papildus elektroniskā versijā, tādejādi novirzot pārbaudēm nepieciešamo dokumentu pavairošanu kā projekta īstenotāja atbildību (normatīvajos aktos nav precīzi noteikts iesniedzamo dokumentu eksemplāru skaits, nosakot tikai, ka šis dokuments ir jāiesniedz kopumā).

Ne visos līgumos ir norādīta precīza valūtas kursa piemērošanas kārtība (MK noteikumi Nr.494 13.p. paredz, ka piemēro mazāko no diviem iespējamajiem variantiem – komercbankas kursu vai Latvijas Bankas noteikto kursu), līdz ar to tiek apdraudēta precīzu aprēķinu veikšana projektos.

Ne visos līgumos tiek norādīts termiņš, kādā iestāde informē projekta īstenotāju par pārbaužu veikšanu projekta īstenošanas vietā, ja ir pamats šādam brīdinājumam. Lai gan SF tiesību akti 2004.-2006.gada periodā skaidri nenorāda šādas prasības nepieciešamību, savukārt KF noteikumi Nr. 271 9.punkts paredz brīdināšanu vienu nedēļu iepriekš, šādu prasību ietveršana līgumos būtu tikai labas vadības prakses sastāvdaļa, ja ir pamats šādam brīdinājumam (Protams, semināru apmeklēšana u.c. pēkšņas pārbaudes nav iepriekš jāizziņo). Mūsuprāt, 3-5 dienas būtu labās prakses piemērs šādai iepriekšējai brīdināšanai.

Novērojamas atšķirības dokumentu uzglabāšanas prasību norādīšanā, termiņam variējot no 2013. līdz 2021.gadam (attiecīgi NVA un Satiksmes ministrija), lai gan pamatā visās iestādēs noteikts dokumentu uzglabāšanas termiņš 2016.gada 31.decembris, kas atbilst MK noteikumu Nr.538 17.2.p. SF prasībām un KF regulas 1164/94 II pielikuma GF panta prasībām (trīs gadi pēc pēdējā maksājuma veikšanas).

Iestādes veiktajās pārbaudēs projektu īstenošanas vietās paredzēts pārbaudīt publiskā iepirkuma norisi, vides aizsardzības prasību ievērošanu, dzimuma līdztiesības principa ievērošanu un valsts atbalsta prasību ievērošanu, ko paredz tiesiskais regulējums. Tomēr ne visos līgumos tiek skaidri norādīts uz nepieciešamību ievērot publiskā iepirkuma likuma prasības, vides aizsardzības prasības, dzimuma līdztiesības prasības. Nevienā līgumā netika pieminēta valsts atbalsta prasību ievērošanas nepieciešamība, kas ir viens no jautājumiem, kas ir jāpārbauda. Tā kā projektu īstenošanā bieži iesaistīti arī nepieredzējuši projektu īstenotāji, šo prasību nenorādīšana līgumos var ietekmēt kvalitatīvu projekta gaitas norisi, radot risku, ka, pārbaudot minētās lietas pārbaudēs projektu īstenošanas vietās, projekta īstenotājs nebūs tās ievērojis nezināšanas dēļ (par to ievērošanu nav norādes līgumā).

Tāpat diskutabla ir LAD norādītā prasība, ka īstenotājam ir jāmaksā par katru atkārtoti veikto uzraudzību un kontroli (saskaņā ar izcenojumu). Šādas tiesības mūsu apskatītajos normatīvajos dokumentos nebija atrunātas un neviena cita iestāde šādu prasību nav iekļāvusi savos līgumos.

Normatīvajos aktos nav skaidri paredzēta arī iegādāto līdzekļu apdrošināšanas nepieciešamība, ko paredz vairākas iestādes savos līgumos. Lai gan šāda prasība ir saprotama un no projektu vadības viedokļa pamatojama, normatīvie dokumenti neparedz šādu nepieciešamību kā obligātu.

Iesakām pievienot kā pielikumu visu normatīvo aktu sarakstu, kas ir spēkā esošs un saistošs uz līguma noslēgšanas brīdi.

Visās analizētajās iestādēs atšķirās pieeja, kad papildus patstāvīgi veiktajām pārbaudēm tika pieprasīti zvērinātu revidentu atzinumi:

- NVA piemēroja prasību pēc zvērinātu revidentu atzinumu sniegšanas katram SF maksājumu pieprasījumam, ja gada finansējuma summa sasniedza vai pārsniedza 450,000 LVL;
- SIF piemēroja prasību pēc zvērinātu revidentu atzinuma, ka kopējais granta apjoms bija lielāks par 60,000 LVL, piemērojot vēl ierobežojumu, ka auditoru ziņojumus par sagatavot tikai auditoru kompānija, kurai ir pieredze SF vai pirmsiestāšanās finanšu instrumentu auditā;
- VIAA pieprasīja ārējo auditoru vai zvērināta revidenta atzinumu tikai noslēguma ziņojumam, kuru kopējās attiecināmās izmaksas pārsniedza 650,000 LVL;
- LIAA pieprasīja ārējo auditoru vai zvērināta revidenta atzinumu tikai noslēguma ziņojumam, kuru kopējās attiecināmās izmaksas pārsniedza 150,000 EUR;
- CFLA pieprasīja neatkarīga auditora atzinumu, ka projekta attiecināmo izdevumu summa sasniedza vai pārsniedza 500,000 LVL.

Kā redzams no piemēriem iepriekš, katra no iestādēm patstāvīgi noteica robežu, virs kuras finansējuma saņēmēji savu izdevumu ietvaros iesniedza zvērinātu revidentu atzinumus. Jāņem vērā apstākļi, ka, piemēram, Struktūrfondu vadības likuma 11.2.p. atļauj GSA ierosināt un finansēt granta finansējuma saņēmēja auditu, tomēr tik ļoti atšķirīga pieeja iestāžu starpā var mulsināt projektu īstenotājus, kas īsteno projektu dažādās aktivitātēs. Attiecībā uz OLSI šādas tiesības pieprasīt ārējo revidentu ziņojumus mūsu apskatītajos normatīvajos dokumentos netika konstatētas.

Rekomendējam atbildīgajām un sadarbības iestādēm izmantot līgumu standarta šablonus, kurus nav iespējams rediģēt, vienīgi nokopēt, veidojot individuālu līgumu ar finansējuma saņēmēju. Tas samazinātu risku, ka prasības, kas tikušas piemērotas individuāliem finansējuma saņēmējiem netiku pārnestas uz pārējiem finansējuma saņēmējiem. Piemēram, ar MK noteikumu Nr. 419 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu” sadaļas VI. Līguma vai vienošanās saturs palīdzību būtu iespējams noteikt līguma vispārējo (pilnīgi vienāda visiem līgumiem) un individuālo daļu (katrā līgumā mainās tikai ar konkrēto projektu vai īstenotāju saistītie dati). Kā vispārējo līguma daļu varētu izveidot sadaļas: atbildīgās iestādes vai sadarbības iestādes, finansējuma saņēmēja un Eiropas Savienības fonda projekta sadarbības institūcijas tiesības un pienākumi, Eiropas Savienības fonda maksājuma pieprasījuma sagatavošanas un iesniegšanas kārtība, Eiropas Savienības fonda un valsts budžeta finansējuma izmaksas kārtība, Eiropas Savienības fonda projekta finanšu kontroles, audita un citu pārbaūžu veikšanas kārtība, pārskatu iesniegšanas kārtība, ar Eiropas Savienības fonda projekta īstenošanu saistīto dokumentu uzglabāšanas termiņš, maksājumu atlikšanas, to apmēra samazināšanas vai maksājumu apturēšanas noteikumi, līguma vai vienošanās darbības laiks, to grozīšanas un izbeigšanas kārtība. Savukārt līguma individuālajā daļā būtu iekļaujami līguma mērķi, pušu rekvizīti, finansējuma apmēri un tā

sadalījums, noteikto darbību izpildes termiņi, laikposms, kurā veiktās izmaksas var uzskatīt par attiecināmām, pārskatu un maksājumu pieprasījumu iesniegšanas termiņi (konkrēti datumi).

Rekomendējam vadošai iestādei regulāri pieprasīt un saņemt no finansējuma saņēmējiem atgriezenisko saiti par, viņuprāt, nesamērīgām prasībām, kas iekļautas līgumos ar starpniekinstitūcijām, vai tiek pieprasītas pēc līguma noslēgšanas to nefiksējot līgumā, publicējot vienu reizi gadā uzsaukumu (sludinājumu) ES fondu mājas lapā, norādot iespēju sūtīt informāciju uz e-pastu: uzlabofondus@fm.gov.lv

2.3 Kopsavilkuma secinājumi par ES fondu 2004.-2006.pl.p. tiesiskā regulējuma izvērtējumu, kas nosaka pārbaužu un novēršamo kļūdu, neatbilstību identificēšanas, ziņošanas un neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas kārtību

Iepriekšējā pl.p. tiesiskais regulējums gan KF, gan SF par pārbaužu un novēršamo kļūdu, neatbilstību identificēšanas, ziņošanas un neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu LR ir saskaņā ar EK regulējumu (sk. pielikumu Nr. 6 un 7).

Tomēr, izvērtējot iepriekšējā perioda normatīvo aktu un vadlīniju apmēru, skaidrojošās vadlīnijas tika izdotas novēloti Kohēzijas fondam vai vispār netika izdotas Struktūrfondu. Piemēram, vadlīnijas par neatbilstību skaidrojumu un piemēriem. LR tiesiskais regulējums nebija pietiekams attiecībā uz kļūdu apjoma noteikšanu un kļūdu proporcionālu attiecināmību, lai gan LR praksē bieži vien ir spējusi pierādīt EK, ka katra no kļūdām vai neatbilstībām ir bijusi izolēta un nav attiecināma uz sistēmu kopumā. Konstatētas vairākas vadlīnijas (Vadlīnijas par administratīvo izmaksu, tai skaitā atalgojuma izmaksu administrējošajam personālam izsekojamību un pamatojamību ES struktūrfondu un KF projektos, Kohēzijas fonda vadošās iestādes vadlīnijas pārbaužu veikšanai projektu īstenošanas vietās 2004. – 2006.gada plānošanas periodam (16.02.2008.), Kohēzijas fonda vadošās iestādes vadlīnijas par izdevumu attiecināmību Kohēzijas fonda projektiem 2004. – 2006.gada plānošanas periodā (2008), Publicitātes pasākumu īstenošanas vizuālās identitātes vadlīnijas Kohēzijas fonda vadībā iesaistītajām institūcijām (06.09.2007.), <http://www.esfondi.lv/page.php?id=619>), kas tika izdotas pēc 2006.gada tomēr attiecās uz 2004.-2006.g. un būtu bijušas lietderīgas starpniekinstitūcijām plānošanas perioda sākumā.

Iestāžu iekšējās kārtības atbilda ES fondu regulējuma likumdošanas prasībām, atsevišķos gadījumos paplašinot EK regulējumā noteikto minimālo pārbaužu apjomu (SF maksājumu pieprasījuma pārbaude gan no GSA, gan no OLSI, vienus un tos pašus jautājumus pārbaudot deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudēs un pārbaudēs projektu īstenošanas vietās). Tāpat virs minimāli noteiktā pārbaužu apjoma tika veiktas deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudēs, izdevumu izlases procentus rēķinot katra gada griezumā, nevis tikai par periodu kopumā.

2.4 Pārbaužu realizācija

Kopumā vislielākās kļūdas, neatbilstības vai trūkumi iepriekšējā pl.p. tika konstatēti gan pārbaudēs projektu īstenošanas vietā, gan struktūrfondu un Kohēzijas fonda maksājumu pieprasījumos, tāpēc nevar izdalīt atrauti kādu no pārbaudes veidiem kā visefektīvāko.

Pārbaužu rezultativitāte, ja to vērtē pēc atklāto trūkumu, kļūdu un neatbilstību skaita variē starp iestādēm. (Šī izvērtējuma ietvaros izlase tika veidota sekojoši - Pārbaudāmās lietas tika izvēlētas tādejādi, ka ja vienā pārbaužu veidā tika konstatēta kāda neatbilstība vai kļūda projekta īstenošanā,

tad šis projekts tika iekļauts arī pārējo iestādes veikto pārbažu veidu izlasēs, lai aplūkotu arī pārējās pārbaudēs konstatēto attiecībā uz šo pašu neatbilstību vai kļūdu (situācija, ka projektā ir tikai viena veida pārbaude, netika apskatīta). Ja iestādes nespēja nodrošināt šādu informāciju, tad projekti katrai pārbažu veida izlasei tika izvēlēti neatkarīgi viens no otra. Sīkāk sk. metodikas aprakstu 1.sadaļā). Tika konstatētas arī iestādes, kurās pārbaudēs projektu īstenošanas vietās lielākā daļa no konstatējumiem bija šādi: uz mapēm nav uzlīmēts uzglabāšanas termiņš, saskaņā ar prasībām, uz kopijām nav norādīts, kur atrodas oriģināli (SIF un NVA). Izvērtējuma veicēja veiktā izvērtējuma izlasē konstatētās iestāžu būtiskākās neatbilstības apkopotas zemāk esošajā tabulā. Neatbilstību, kļūdu un trūkumu nekonstatēšana pārbaudēs nav jāuzskata par neefektivitāti. Tomēr, ja pārbaudēs tiek konstatēti tikai nebūtiski trūkumi, iestādēm patstāvīgi jāanalizē šo pārbažu kontroles izmaksas, atsakoties no pārbaudēm, kuru kontroļu izmaksas pārsniedz ieguvumu no šīm pārbaudēm.

Tabula 7 esam apkopojusi izvērtējuma gaitā konstatētās neatbilstības/kļūdas un trūkumus pēc to pārbažu veidiem, lai ilustratīvi atspoguļotu šo atklājumu tipoloģiju pēc pārbažu veidiem.

Tabula 7. Visbiežāk atklātās neatbilstības/kļūdas/trūkumi pēc pārbažu veidiem struktūrfondu un KF projektos 2004.-2006.pl.p.

Nr. p.k.	Pārbaudes veids	Visbiežāk atklātās neatbilstības/kļūdas/trūkumi, iekavās atsevišķo gadījumu skaits	Skaits*	%
1.	Maksājumu pieprasījuma pārbaudes	Neattiecināmo izdevumu deklarēšana -pēc veida, rašanās termiņa	54	29%
		SF/KF pieprasījuma vai pārskata neatbilstoša kvalitāte	16	9%
		Neatbilstība līguma nosacījumiem	16	9%
		Administratīvos izdevumus apliecinājošo dokumentu apgrūtināta izsekojamība	13	7 %
		Cits (fizisko rādītāju neprecīza uzrādīšana (8), nepilnīga dokumentu iesniegšana (8), valūtas kursa nepareiza aprēķināšana (7), iepirkuma procedūras neveikšana (7), neatbilstoša dokumentu noformēšana (6) u.c.)	89	47%
		Kopā**	188	100%
2.	Pārbaudes projektu īstenošanas vietā	Dokumentu neatbilstoša uzglabāšana	53	21%
		Fizisko rādītāju neprecīza uzrādīšana	26	10%
		Neatbilstoša dokumentu noformēšana	25	10%
		Publicitātes prasību neievērošana	24	10%
		Neatbilstības iekšējā kontroles sistēmā	17	7%
		Nav nodalīts atsevišķi ES finansējums no citiem uzņēmuma ieņēmumiem/izdevumiem	16	6%
		Neatbilstība līguma nosacījumiem	15	6%
		Termiņu neievērošana	13	5%
		Cits (uzsākti projektā paredzētie darbi (3), iekārtas īpašnieks nav projekta iesniedzējs (1), nav noslēgti nepieciešamie līgumi (2), interešu konflikts (2), neveic drošības instruktāžas (2), nesakrīt informācija starp Valsts kases izdruku un maksājuma pieprasījuma	60	24%

Nr. p.k.	Pārbaudes veids	Visbiežāk atklātās neatbilstības/kļūdas/trūkumi, iekavās atsevišķo gadījumu skaits norādīto (1) u.c.)	Skaitis*	%
		Kopā**	249	100%
3.	Deklarēto izdevumu izlases veidā pārbaudes	Neattiecināmo izdevumu deklarēšana -pēc veida, rašanās termiņa	25	17%
		Neatbilstoša dokumentu noformēšana	17	12%
		Publicitātes prasību neievērošana	16	11%
		Cits (administratīvos izdevumus apliecinošo dokumentu apgrūtināta izsekojamība (5), termiņu neievērošana (9), dokumentu neatbilstoša uzglabāšana (9), nav nodalīti konti ES finansējumam no citiem uzņēmuma kontiem (7), neatbilstība līguma nosacījumiem (8), valūtas kursa nepareiza aprēķināšana (6) u.c.)	86	60%
		Kopā**	144	100%
4.	ES fondu sistēmas auditi	Neatbilstības, trūkumi un kļūdas iekšējā kontroles sistēmā (iekšējās kontroles sistēmu izmaiņu neveikšana mainoties ārējiem normatīvajiem aktiem, iekšējo un ārējo normatīvo aktu neievērošana u.c.)	70	41%
		Neatbilstoša dokumentu noformēšana	29	17%
		Cits (termiņu neievērošana (9), dokumentu neatbilstoša uzglabāšana (9), nav nodalīti konti ES finansējumam no citiem uzņēmuma kontiem (6), neatbilstošu izdevumu deklarēšana (pēc veida, rašanās termiņa (6) u.c.)	66	42%
		Kopā**	165	100%
5.	Valsts kases maksājumu pieprasījumu pamatojošās dokumentācijas un izdevumu izlases veida pārbaudes	SF/KF pieprasījuma vai pārskata neatbilstoša kvalitāte	18	42%
		Neatbilstošu izdevumu deklarēšana	4	9%
		Citi (nepilnības grāmatvedības uzskaitē, dokumentu neatbilstoša noformēšana, VIS nav ievadīti pilnīgi dati, u.c.)	21	49%
		Kopā**	43	100%
6.	EK auditi	Nepietiekošas vadlīnijas vai norādījumi par kontroļu veikšanu	15	36%
		Nepietiekoši kontroles pasākumi	13	33%
		Datu nepilnīga un neprecīza uzkrāšana VIS	3	3%
		Citi (nepilnīgi un neprecīzi dati IS (1), sistemātiski atklājumi par publisko iepirkumu (Vadošā iestāde nav veikusi pasākumus, lai novērtētu konstatēto sistēmas trūkumu ietekmi: uzņēmuma pieredzes izmantošana līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas posmā un pārāk zema paredzamā līguma vērtība, Sistemātiska rakstura atklājumi par publisko iepirkumu: papildus līgumu slēgšana, neievērojot Direktīvas 93/97, 7(3) (d) pantu) (1), nesamērīgi liels	10	24%

Nr. p.k.	Pārbaudes veids	Visbiežāk atklātās neatbilstības/kļūdas/trūkumi, iekavās atsevišķo gadījumu skaits	Skaitis*	%
		laiks projektu atlasei (1), nepilnīgi funkcionējoša VIS (1), nepareiza valūtas kursa piemērošanas risks (1) u.c.)		
		Kopā**	41	100%
7.	Ārējie auditi (vadošās iestādes pasūtītie)	Iekšējās kontroles sistēmas nepilnības	16	64%
		Nepilnības iepirkuma procesā	3	12%
		Citi (publicitātes prasību neievērošana (1), nepilnības dokumentu uzglabāšanā (1), nav viennozīmīgi skaidra projekta neattiecināmo izdevumu summa (1), faktisko izdevumu nesakrītība ar izdevumu deklarācijā un naudas plūsmas prognozē norādītajiem datiem u.c.)	6	24%
		Kopā**	25	100%
8.	VID veiktās pārbaudes	PVN neattiecināmība	2	22%
		Neatbilstoša dokumentu noformēšana	7	78%
		Kopā**	9	100%
9.	Neatkarīgās struktūrvienības veiktās pārbaudes	Neatbilstības iekšējās kontroles sistēmā	6	12%
		Neatbilstoša pārskata kvalitāte	3	6%
		Termiņu neievērošana	3	6%
		Neatbilstošu izdevumu deklarēšana	6	12%
		Citi (publicitātes prasību neievērošana, fizisko rādītāju neprecīza uzrādīšana, dati VIS nav pilnīgi, neatbilstoši izlases apjomi, nav apstiprināti P/N akti, nav aktualizētas procedūras u.c.)	32	64%
		Kopā**	50	100%

* Skaitis iegūts no izvērtējuma veicēju izlasē konstatētajām neatbilstībām/kļūdām/neatbilstībām, summējot tās pa pārbaucēju veidiem vai konkrētu iestādi. Procentuālais sadalījums iegūts, dalot konstatēto neatbilstību/kļūdu/trūkumu skaitu ar kopējo konkrētajā pārbaudes veidā konstatēto neatbilstību/kļūdu/trūkumu skaitu.

** Vienā pārbaudē var tikt atklātas vairākas neatbilstības.

Kā redzams no iepriekš norādītās tabulas, SF/KF pieprasījumu pārbaudēs un deklarēto izdevumu izlases veidā pārbaudēs, neatkarīgās struktūrvienības veiktās pārbaudēs galvenokārt tika atklāta neattiecināmu izdevumu deklarēšana, pārbaudēs projektu īstenošanas vietās – dokumentu neatbilstoša uzglabāšana, ES fondu sistēmas auditos un ārējos auditos, kurus pasūtīja vadošā iestāde – nepilnības iekšējā kontroles sistēmā, Valsts kases maksājumu pieprasījumu pārbaudēs – pārskatu neatbilstoša kvalitāte, EK auditos – nepietiekošas vadlīnijas vai norādījusi par kontroļu veikšanu. VID pārbaudēs galvenokārt konstatētāja neatbilstošu dokumentu noformēšanu.

Konstatētās kļūdas, neatbilstības un trūkumi finansiālā izteiksmē veiktajās visa veida pārbaudēs un auditos svārstās no 0.01 % līdz 100 % no pārbaudītā apjoma, t.i. tiek identificētas visa iespējamā lieluma kļūdas/neatbilstības un trūkumi. Vislielākās kļūdas, neatbilstības un trūkumi finansiālā

izteiksmē no pārbaudītā apjoma tika konstatētas VIDM, SM un VIAA. Detalizēta neatbilstību analīze ir ziņojuma 4.sadaļā.

Esošajā pl.p. maksājuma pieprasījuma pārbaudes lielākajā daļā no institūcijām tiek veiktas 100%, pārbaudot visus attaisnojuma dokumentus, kas pievienoti maksājuma pieprasījumam. Tieši tāpēc izvērtējuma gaitā piedāvājam izmantot uz risku balstītu pieeju maksājumu pieprasījumu pārbaudēm, kas norādīta ziņojuma 5. sadaļā.

Esošajā pl.p. pārbaudēm projektu īstenošanas vietās ir pieejama vadošās iestādes izstrādāta metodika, kur tiek detalizēta uz risku balstīta pārbaudu veikšanas pieeja.

Esošajā pl.p. izdevumu deklarāciju izlases veida pārbaudēm FM FKD tiek izmantota EK piedāvātā izlases veidošanas metodika.

2.4.1 Maksājumu pieprasījumu pārbaudes

Pārbaudot kontrolē iesaistīto iestāžu patstāvīgi veiktās pārbaudes, secinām, ka visrezultatīvākās (atklāja visbūtiskākos trūkumus) pārbaudes ir bijušas iestādēs, kuras ir apvienojušas maksājumu pieprasījumu pārbaudi ar pārbaudēm projektu īstenošanas vietās un maksājumu pieprasījumu akceptējušas tikai pēc šo abu pārbaudu rezultātiem. Tieši šāda kontroļu apvienošana KF - SM pārbaudēs un atsevišķās SF OLSI un GSA - LIAA, LAD ir spējusi novērst būtiskus trūkumus, kas varētu veidot neatbilstības turpmākā līguma izpildē, piemēram, neatbilstoša grāmatvedības uzskaitē, iepirkumu neveikšana atbilstoši likumdošanas prasībām, neattiecināmo izdevumu iekļaušana, kas bija šo pārbaudu rezultātā atklātie trūkumi/kļūdas un neatbilstības.

Rekomendējam 2007. – 2013.g. plānošanas periodā vadošās iestādes metodikā par Ministru kabineta 2007.gada 26.jūnija noteikumu Nr.440 "Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai atbildīgā iestāde veic pārbaudi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā" piemērošanu paredzēt apvienot pārbaudi projektu īstenošanas vietā ar maksājuma pieprasījuma pārbaudi.

Paredzot MK normatīvo dokumentu vai vadošās iestādes vadlīniju līmenī sasaistīt risku novērtējumu priekš pārbaudēm projektu īstenošanas vietās un maksājumu pieprasījumu izlases veidošanas, tiktu veicināta vienota pieeja attiecībā uz individuāla finansējuma saņēmēja pārbaudu apjomu.

Gadījumos, kad pārbaudes projektu īstenošanas vietā tiek veiktas vēlāk par maksājuma pieprasījuma pārbaudi, rekomendējam metodikā par Ministru kabineta 2007.gada 26.jūnija noteikumu Nr.440 "Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai atbildīgā iestāde veic pārbaudi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā" piemērošanu paredzēt, ka projektu atlasē jeb risku novērtējumā pārbaudēm projektu īstenošanas vietās tiek ņemti vērā arī maksājumu pieprasījumu pārbaudu rezultāti, attiecīgi nosakot riska grupu konkrētam projektam.

Uz risku balstīta pieeja maksājumu pieprasījumu pārbaudēm. EK tiesiskais regulējums nosaka prasību pārbaudīt katru maksājumu pieprasījumu (Nr.1828/2006, 13.2. pants), tomēr pastāv iespēja veidot izlases maksājumu pozīciju pārbaudēm un pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, kas ir jāizmanto pārbaudēs un daļā no institūcijām tas arī ir īstenots individuālu metodiku līmenī, piemēram VIAA, VIDM, CFLA.

Rekomendējam maksājumu pieprasījumu pārbaudēm piemērot uz risku balstītu pieeju, t.i. pārbaudīt maksājumu izdevumu pozīcijas un/vai attaisnojošos dokumentus izlases veidā. Rekomendējam

izmantojot trīs pieejas attaisnojošo dokumentu pieprasīšanā pievienošanai maksājuma pieprasījumam, sadalot pieeju apakšaktivitāšu līmenī.

Rekomendācija (a): Atteikties no attaisnojošo dokumentu iesniegšanas ar maksājumu pieprasījumiem, ja individuāla attaisnojošā dokumenta summa nepārsniedz 3% no maksājuma pieprasījuma pārbaudes izmaksām (no 566 LVL), vidēji par 2006.-2008.g. 3% jeb 16,98 LVL. Piedāvātais būtiskuma līmenis 3% veido 17 LVL robežu, saskaņā ar kuru, pēc izvērtējuma veicēju metodikas nebūtu lietderīgi veikt attaisnojuma dokumenta pārbaudi.

Rekomendācija (b): Pētījuma rezultāti rāda, ka var piemērot 3% no maksājuma pieprasījuma kontroles izmaksām kā minimālo summu, zem kuras maksājumu pieprasījumam pievienoto attaisnojuma dokumentu pārbaude nav finansiāli efektīva. Taču lai samazinātu risku, alternatīvi ierosinām to noteikt 1% apmērā jeb 5 LVL (summa noteikta kā minimālais apjoms 1% apmērā no vidējām SF un KF pieprasījumu pārbaudžu kontroles izmaksām 2005.-2008.g.). Tas neatbrīvo finansējuma saņēmēju no šo attaisnojošo dokumentu uzglabāšanas un noformēšanas atbilstoši LR normatīvo aktu prasībām un uzrādīšanas pārbaudžu veicējiem pēc pieprasījuma. Līdzīgu pieeju izmanto Ziemeļīrijā, kur finansējuma saņēmējs maksājuma pieprasījumam pievieno tikai konta izrakstu un sarakstu ar maksājumiem detalizētājā griezumā.

Rekomendācija (c): Pēc maksājuma pieprasījuma saņemšanas noteikt, kuru pozīciju attaisnojošie dokumenti iesniedzami, t.i. līdz ar maksājuma pieprasījumu finansējuma saņēmēji iesniedz sarakstu ar visiem veiktajiem maksājumiem, savukārt, sadarbības iestādes darbinieki nosaka un paziņo, kurus dokumentus ir jāiesniedz uz pārbaudi. Šāda pieeja būtu efektīva gadījumos, ja finansējuma saņēmējam ir jāpievieno ļoti apjomīgi attaisnojošie dokumenti un nav iespējams tos nosūtīt skenētā veidā starpniekinstīcijai.

Detalizēta rekomendējamās pieejas metodika atspoguļota ziņojuma 5. sadaļā.

2.4.2 Pārbaudes projektu īstenošanas vietās

Tāpat tika konstatēts, ka, ja iestāde realizē vairākas pārbaudes projektu īstenošanas vietā visā līguma termiņa laikā, tad būtiskākās kļūdas, trūkumi un nepilnības tiek konstatētas pirmajā šāda veida pārbaudē, pārējās atklājot salīdzinoši nebūtiskus trūkumus. Tas liecina par atkārtotas pārbaudes projektu īstenošanas vietā neefektivitāti, izņemot gadījumus, kad nepieciešams pārliecināties par pirmās pārbaudes atklāto trūkumu, kļūdu un nepilnību novēršanu. Arī KF gadījumā, kad bija noteikts veikt pārbaudi projekta īstenošanas vietā katru gadu, būtiskākās neatbilstības tika konstatētas pirmajā šī veida pārbaudē. Šo secinājumu apstiprina arī mūsu analizētās pārbaudes gan struktūrfondiem, gan Kohēzijas fondam. Papildus, kā jau norādījām iepriekš, maksājumu pieprasījumu un pārbaudes projektu īstenošanas vietā ir vērtējamas kā visefektīvākās, lai preventīvi novērtu iespējamās neatbilstības projektos. Uzskatām, ka vadošās iestādes piemērošanas metodika MK noteikumiem Nr.440 „Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai atbildīgā iestāde veic pārbaudi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā” par pārbaudžu veikšanu projektu īstenošanas vietā ir atrisinājusi problēmu ar nevajadzīgi biežu pārbaudžu projektu īstenošanas vietā īstenošanu.

Tika konstatētas arī iestādes, kurās pārbaudēs projektu īstenošanas vietās lielākajā daļā no mūsu izlasē iekļautajām pārbaudēm konstatējumi bija šādi: uz mapēm nav uzlīmēts uzglabāšanas termiņš, saskaņā ar prasībām, uz kopijām nav norādīts, kur atrodas oriģināli (SIF un NVA).

Rekomendējam apvienot pārbaudi projektu īstenošanas vietā ar pirmo maksājuma pieprasījuma pārbaudi. Savukārt rekomendējam iekļaut risku novērtējumā maksājumu pieprasījuma pārbaudu rezultātu ņemšanu vērā, nosakot riska pakāpi.

2.4.3 ES fondu sistēmu auditu un deklarēto izdevumu izlases veidā pārbaudu novērtējums

2004.-2006.gada plānošanas periodā valsts pārvaldes ES fondu auditos iesaistīto institūciju iekšējā audita struktūrvienību darbs netika koordinēts no vienas Revīzijas iestādes kā tas ir 2007.-2013.g., līdz ar to veikto sistēmu audits un aptvērums bija dažāds, vairākām PLSI un SI veicot tikai vienu ES fondu sistēmu auditu. Iekšējā audita struktūrvienību veiktie sistēmu auditi, galvenokārt, atklāja iekšējās kontroles sistēmas nepilnības, t. i. iekšējo normatīvo aktu neesamību, to neievērošanu, kā arī nesavlaicīgu atjaunošanu pēc ārējo tiesību aktu izmaiņām. Līdz ar to sistēmas auditu ietekme uz finansējuma saņēmēju vadības un kontroles sistēmu ir netieša.

Iestāžu iekšējā audita struktūrvienību ES fondu sistēmu auditu ziņojumos ne vienmēr ir skaidri izprotami kritēriji projekta riska novērtējumam, un pamatojums ir subjektīvs. Piemēram, vienā analizētajā gadījumā bija norādīts, ka projekta riska pakāpe ir vidēja, krāpšanās risks ir vidējs, ir tikušas veiktas pārbaudes projektu īstenošanas vietā, bet kopsavilkumā secināts, ka projekta riska pakāpe ir augsta.

Lielākajā daļā iestāžu pastāv iespējas uzlabot iekšējo auditu ziņojumu saturu, veidojot secinājumus, norādot konkrētus izlases veidošanas principus, vienoti definējot būtiskumu rekomendācijām. Labs piemērs ir Veselības ministrijas rekomendāciju būtiskuma definējums, kurš tiek noteikts pēc: 1) ieteikuma ieviešanas ietekmes sistēmas darbības uzlabošanā, 2) noteiktā riska iestāšanās varbūtības ieteikuma neieviešanas gadījumā, 3) seku negatīvas ietekmes apjoma, 4) resursu patēriņa salīdzinājumā ar iespējamo ieguvumu, 5) termiņa, kādā iespējams ieviest ieteikumu, 6) viedokļa par audita ieteikuma nozīmīguma pakāpi. Katram no kritērijiem ir svērtais svars, kuru summējot veidojas kopējā summa un attiecīgi riska pakāpe.

2007.-2013.g. plānošanas periodā Revīzijas iestāde ir izveidojusi vienotas vadlīnijas un metodiku ES fondu auditiem, kā arī noteikusi audita pārbaudu apjomu, ļaujoties uz starpniekinstitūciju patstāvīgi veiktajiem auditiem un FM FKD veiktajām izdevumu deklarāciju pārbaudēm, tādējādi efektīvizējot ES fondu sistēmu auditu veikšanu.

Rekomendējam Revīzijas iestādei papildināt Revīzijas iestādes rokasgrāmatu ar rekomendāciju būtiskuma definīcijām, par pamatu izmantojot Veselības ministrijas metodiku.

ES struktūrfondu ne mazāk kā 5% un Kohēzijas fonda ne mazāk kā 15% deklarēto izdevumu izlases pārbaudes atsevišķos gadījumos: 1) tika veiktas lielākā apjomā par minimālo 5% un 15% apmēru, 2) 80% no ziņojumiem, satur vispārēju aprakstu un faktus, nevis konstatējumus, 3) apraksta iepriekš veikto citu struktūrvienību pārbaudu rezultātus. Konstruktīvi iekšējā audita ziņojumi par ES fondiem bija: VAAA, LAD, LAAA, EM, kā arī FM FKD (neatkarīgā struktūrvienība) starpposma pārbaudu ziņojumi, kuros tika iekļauti sistēmas auditu elementi.

Izdevumu izlases pārbaudu veikšanas pārceļšana uz FM FKD 2007.-2013.g. plānošanas periodā ir vērtējama kā pozitīva, kā arī EK vadlīniju līmenī noteiktā izlases veidošanas metodikas iekļaušana FM FKD pārbaudu metodikā.

Rekomendējam veikt izmaiņas ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditus reglamentējošajā MK 2007.gada 24.aprīļa instrukcijā Nr.8 „Iekšējā audita metodika”, paredzot audita ziņojumu

koncentrēšanos uz trūkumu un neatbilstību norādīšanu, savukārt, ja iekšējā kontroles sistēma ir laba vai apmierinoša, tad aprobežoties ar tīsu koncentrētu vērtējumu, neietverot ziņojumos vispārējus aprakstus un faktus.

2.4.4 Neatkarīgās struktūrvienības, Valsts kases un VID veiktās pārbaudes

Neatkarīgās struktūrvienības veiktās starpposmu un noslēguma izdevumu deklarāciju pārbaudes SF un KF spēja atklāt papildus pirms tam nekonstatētas neatbilstības un būtiskas kļūdas, tāpēc vērtējamas kā lietderīgas, pat ja šīs pārbaudes dublēja pirms tam veikto pārbaūžu apmēru, jo to paredz EK regulējums. Esošā perioda izmaiņas, kad sertificēto izdevumu revīzijas (darbību auditi), papildu revīzijas un darbības programmu noslēguma izdevumu deklarāciju revīzijas veic tikai FM FKD, vērtējam kā pozitīvu praksi, jo FM FKD savlaicīgi spēs sniegt viedokli par izdevumu atbilstību normatīviem aktiem un attiecināmību.

Lai gan Valsts Kases veiktās SF/KF deklarēto izdevumu pārbaudes izlases veidā pie OLSI (SF) un SI (KF) par deklarācijās iekļautajiem izdevumiem savā veidā dublēja jau iepriekš veiktās pārbaudes OLSI, tomēr šīs pārbaudes nepieciešamas kā sertificētāja kontroles mehānisms, kas apliecina, ka visa sistēma darbojas un var paļauties uz visu pārējo iestāžu veiktajām pārbaudēm deklarējot veiktos izdevumus. Kā norādīja Valsts kases pārstāvji, esošajā 2007.-2013.g.plānošanas periodā jau ir ieviesta uz risku balstīta pieeja un izlases tiek veidotas no katras darbības programmas pārlicības līmeņa, piemēram, augstas pārlicības programmām pārbaudot jau vairs tikai 5% apjomā. Intervijās ar OLSI, Valsts kases pārbaudes tika minētas kā pozitīvais piemērs, kad pārbaudes tiek balstītas uz kontroles būtiskākajiem aspektiem.

VID pārbaūžu veikšana

VID iepriekšējā plānošanas periodā ir veikusi tikai vienu padziļināto pārbaudi ES fondu finansējuma saņēmējam. Tematiskajās pārbaudēs konstatētās kļūdas saistītas ar PVN attiecināmību uz projekta attaisnotajiem izdevumiem. VID veiktās pārbaudes daļēji pārklājas ar maksājumu pieprasījumu pārbaudēm un deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudēm, tāpēc VI saskaņojot izlases veidošanas metodiku ar VID, pastāv pārbaūžu pārklāšanās minimizēšanas iespējas, paļaujoties uz VID pārbaūžu rezultātiem.

Datu kvalitātes un ticamības pārbaudes, kā arī risku analīze tiek veikta VID telpās, bez attaisnojošo dokumentu pieprasīšanas, savukārt nodokļu kontroles pārbaudes tiek īstenotas pie nodokļu maksātāja un ES fondu izpratnē tās var attiecināt uz pārbaudēm projektu īstenošanas vietās jeb birojā pie finansējuma saņēmēja par iekšējās kontroles un grāmatvedības sistēmas organizēšanu.

Nodokļu revīzijas un tematiskās pārbaudes tiek veiktas pēc risku analīzes rezultātiem. Risku analīze tiek veikta 2 automatizētās IS (Eskorts un Rasa), papildus datu apstrādes sistēmās tiek ielādētā informācija no citu valsts pārvalžu datu bāzēm, piemēram, Valsts Zemes Dienesta informācija par nekustamā īpašuma darījumiem.

Pārbaudes tiek plānotas, tās veicot primāri augstākās riska grupas uzņēmumiem. Ja tiek pieņemts lēmums neveikt pārbaudi augsta riska klientam, tad tas ir jāpamato. Risku analīzes mērķis ir novērtēt nodokļu nemaksāšanas risku. Šobrīd ir 4 risku grupas jeb joslas, grupējot nodokļu maksātājus pēc apgrozījuma, sīkāk iedalot šīs joslas apakšjoslās. Risku analīzē tiek ņemti vērā arī iepriekšējo pārbaūžu rezultāti un ir iestrādāta pieļaujamā novirze.

Informācijas analīzes rezultātā tiek izmantota gan mutiska, gan rakstiska komunikācija. Piemēram, ja nodokļu maksātājam ir 3 darījumi, kuru darījuma partneri ir VID „Melnajā sarakstā” un pēc mutiska vai

rakstiska VID aizrādītāja nodokļu maksātājs izņem šos 3 darījumus no nodokļu deklarācijas un šis ir bijis vienīgais riska faktors, kas norādījis par nodokļu audita nepieciešamību, tad tiek pieņemts lēmums neveikt pārbaudi.

Papildus, ja informācijas analīzes rezultātā tiek konstatēts riska faktors, kuru iespējams novērst, neveicot nodokļu auditu, tiek veiktas tematiskās pārbaudes, kas izmaksu ziņā ir mazākas.

Visu pārbažu rezultāti tiek ievadīti VID IS, arī, ja pārbaudes rezultāti ir bijuši pozitīvi, veidojot vienotu datu bāzi par visu pārbažu rezultātiem.

VID Pārbažu izmaksu un ieguvumu salīdzinājums

VID nodokļu revīzijas (auditi) tiek veikti, ja plānotais fiskālais ieguvums tiek paredzēts virs 2,000 LVL, kas ir VID aprēķinātās vienas nodokļu revīzijas vidējās izmaksas.

Komunikācijā ar nodokļu maksātājiem VID taupa izmaksas un pēc nodokļu maksātāja norādes sniedz ziņojuma projektu elektroniski, to nedublējot papīra formā, ko varētu pārņemt kā labāko praksi.

Labā prakse, ko rekomendējam pārņemt no VID, ir paskaidrojumu reģistrs, kurā uz tipiskākajiem jautājumiem un problēmsituācijām ir sniegta atbilde, tādējādi nodrošinot vienotu pieeju šo jautājumu atrisināšanā. ES fondu pārbažu veicējiem izveidojot iekšēju forumu, tiktu nodrošināta vienota pieeja pārbažu veikšanā, rezultātu interpretēšanā, kā arī pārbažu veicēji spētu iegūt zināšanās viegli pieejamā veidā.

VID pārbažu rezultativitāte

2009.gada septiņu mēnešu tematisko pārbažu rezultāti norāda (Problēmsituācijas nodokļu nomaksā un to risināšanas praktiskie varianti. Ināra Pētersone, semināra 16.09.2009. izdales materiāli, 41.slaidi), ka 62% no tematiskajām pārbaudēm tika konstatēti pārkāpumi, un 94% no nodokļu auditiem, kas norāda uz adekvātu risku analīzi, konstatējot pārkāpumus tik lielā veikto pārbažu apjomā. Tomēr sodi piemēroti tikai 29% no šiem 62%. 50% gadījumu sods netika piemērots, jo pārkāpumi bija nebūtiski. VID izmantotā pieeja ir piemērot sodu, vadoties no pārkāpuma fiskālās ietekmes. Piemēram, ja dokumentā nav korekti norādīta adrese vai darījuma apraksts nav pilnīgs, tam nav fiskālas ietekmes, tāpēc sodu var nepiemērot, kā arī, ja pārkāpums tiek novērsts uz lēmuma sagatavošanas brīdi. VID ir izdevis iekšējās vadlīnijas, kurās tiek skaidrots par kādiem pārkāpumiem var nepiemērot sodu.

Iespējamā pārklāšanās starp VID un ES fondu pārbažu veicējiem

Iespējama pārklāšanās starp ES fondu pārbažu veicējiem un VID ir apzināta sekojošās jomās:

- 1) VID tematiskās pārbaudes- grāmatvedības uzskaitē (pārlicinās, vai uzņēmuma vadītājs ir pastiprinājis grāmatvedības dokumentus, vai saimnieciskie darījumi iegrāmatoti pamatojoties uz attaisnojuma dokumentiem, grāmatvedības sniegtā informācija ir patiesa un pilnīga, visi ieraksti ir savlaicīgi, precīzi un neatšķiras no attaisnojuma dokumentiem, lietotā grāmatvedības programma atbilst normatīvo aktu prasībām), darba devēji (atalgojuma nodokļu ieturējums, darba līgumu noslēgšana),
- 2) VID nodokļu revīzijas (auditi).

Tipiskākie pārkāpumi, kas tika konstatēti augstāk minētajās tematiskajās pārbaudēs: attaisnojuma dokumentos un grāmatvedības reģistros labojumi veikti, neievērojot normatīvo aktu prasības, netiek

nodrošināti visi attaisnojuma dokumenti latviešu valodā, izmanto nelicencētu grāmatvedības datorprogrammu.

Darba devēju tematisko pārbaūžu mērķis ir pārbaudīt, vai visi nodarbinātie ir reģistrēti un par tiem tiek maksāti nodokļi atbilstoši likumdošanai, tādejādi tiek veikta nodokļu aprēķina pārbaude. Līdz šim konstatētie tipiskākie pārkāpumi šīs pārbaudes rezultātā: nav veikta precīza darba laika uzskaitē, darba ņēmēja sniegtā informācija nesakrīt ar darba devēja iesniegto darba algas apmēru, strādā personas uz citas fiziskās personas identifikācijas datiem.

Nodokļu auditos biežāk konstatētās kļūdas ir identificēti ienākumi, par kuriem jāmaksā nodoklis, tomēr tas nav veikts. Pēc VID Galvenās nodokļu pārvaldes direktores vietnieces paustā, VID ir gatavs pārbaudēs papildus iekļaut ES fondu pārvaldībā aktuālos jautājumus, kā arī iestrādāt iekšējās metodikās primāri pārbaudīt ES fondu attiecināmos izdevumus.

Rekomendējam:

- Vadošai iestādei vienoties par datu apmaiņas mehānismu ar VID par VID veikto pārbaūžu rezultātu pieejamību ES fondu pārbaudēs iesaistītajām institūcijām.
- Paļauties uz VID veikto pārbaūžu rezultātiem un atkārtoti neveikt grāmatvedības organizācijas pārbaudi, ja VID tematiskās pārbaudes „grāmatvedības uzskaitē” rezultāti ir bijuši pozitīvi, t.i. bez administratīva soda.
- Ja iespējams, vienoties ar VID, ka VID veiktajās pārbaudēs tiek ietverti arī starpniekinstitūciju ES regulējumā noteiktie pārbaūžu uzdevumi (piemēram, par grāmatvedības kārtošanu, publicitātes prasībām, attaisnojošo dokumentu noformēšana, algu aprēķini). Šajā gadījumā, ES fondu pārbaudēs iesaistītajām institūcijām neveikt attaisnojošo dokumentu pārbaudi finansējuma saņēmējiem par periodu, kurā ir veikts VID nodokļu audits.

2.5 Papildus pārbaūžu efektivitātes uzlabošanas iespējas

Veikto pārbaūžu dokumenti tiek kopēti un glabāti vairākās institūcijās paralēli par katru apakšaktivitāti vienam un tam pašam finansējuma saņēmējam, veidojot lielas dokumentu mapes un līdz ar to neefektīvi patērējot laiku un resursus dokumentu kopēšanai.

Rekomendējam vadošai iestādei apsvērt iespēju papildināt VIS funkcionalitāti ar elektronisku dokumentu uzglabāšanas iespēju par katru finansējuma saņēmēju (reģistrācijas apliecība, bilances, u.c.). Vienai sadarbības iestādei būtu pienākums uzturēt elektroniski informāciju par finansējuma saņēmēju, savukārt, pārējās institūcijas savas pārbaudes varētu balstīt uz uzkrāto informāciju un pieprasīt tikai ar projektu saistīto dokumentāciju. Šīs vienas iestādes izvēles pamatā būtu projekta īstenotāja pirmais iesniegtais projekts – iestāde, kas no konkrētā projekta īstenotāja saņem tā pirmo ES fondu projektu pieteikumu (to būtu iespējams pārbaudīt VIS, vai konkrētais projekta iesniedzējs pirms tam ir iesniedzis kādu ES fondu projektu pieteikumu), nodrošina pirmreizējo visu nepieciešamo dokumentu iegūšanu un saglabāšanu VIS, bet pārējās iestādes pēc tam varētu balstīties uz šīs informācijas pamata un otrreiz to nepieprasīt.

Papildus VIS, starpniekinstitūcijas izmanto savas datu bāzes un vairākus excel failus, kur ievada ar pārbaudēm saistītu informāciju. Piemēram, Ziemeļīrijā katram finansējuma saņēmējam ir dota pieeja vienotai informācijas sistēmai, kurā finansējuma saņēmēji pievieno maksājuma pieprasījumu un attaisnojošos dokumentus.

Rekomendējam nodrošināt VIS funkcionalitāti, lai ES fondu finansējuma saņēmēji maksājumu pieprasījumus ievadītu vadošas iestādei un pārējām ES fondu pārvaldībā iesaistītajām institūcijām nepieciešamajā uzskaites formā, kā tas ir Ziemeļīrijā. Tas nodrošinātu atteikšanos no visa veida informācijas uzkrāšanas dažādās datu bāzēs, t.sk. excel tabulās.

VI rekomendējam uzlabot un paplašināt VIS funkcionalitāti, par piemēru ņemot Ziemeļīrijas VIS. Pēc šīs uzlabotās VIS funkcionalitātes ieviešanas rekomendējam starpniekinstitūcijām izmantot tikai VIS kā vienīgo datu bāzi, kur tiek ievadīta un uzturēta informācija par maksājumu pieprasījumu pārbaūžu rezultātiem, pārbaūžu rezultātiem projektu īstenošanas vietās, izdevumu izlases pārbaūžu rezultātiem un sistēmu auditu rezultātiem, neuzturot paralēlās datu bāzes. VIS būtu izmantojama arī pārskatu veidošanai, informācijas analīzei, kā arī nākamajā plānošanas periodā varētu tikt izmantota kā vēsturiskā informācija risku pakāpes noteikšanai.

Rekomendējam VIS ievadīt plānotos pārbaūžu datumus. Ja finansējuma saņēmējs apgūst ES fondus vairāku starpniekinstitūciju aktivitātēs, valsts pārvaldes darbinieki varētu koordinēt pārbaudes projektu īstenošanas vietās, un patstāvīgi koriģēt izlasi pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, piemēram, neizvēloties zema riska projektus nejaušā atlasē, ja kāda cita starpniekinstitūcija jau ir veikusi šī projekta pārbaudi.

Šobrīd normatīvos nav paredzēta iespēja iesniegt maksājuma pieprasījumu un visus attaisnojošos dokumentus elektroniski, līdz ar to finansējuma saņēmējs tērē daudz laika, lai visu kopētu, savukārt, starpniekinstitūcijām nav vietas, kur to uzglabāt.

Rekomendējam paredzēt iespēju ES fondu finansējuma saņēmējiem iesniegt maksājuma pieprasījumu un visus attaisnojošos dokumentus elektroniski, tos elektroniski parakstot vai ieskenējot parakstītus oriģinālus. Piekļuvei internetam finansējuma saņēmējiem ir iespējams izmantot pašvaldības resursus – bibliotēkas, interneta piekļuves punktus pašvaldībās, lai ieskenētu un nosūtītu datus. Elektroniska dokumentu uzglabāšana atrisinātu Valsts Arhīva nepietiekamās kapacitātes jautājumu.

CFLA veiktajās pārbaudēs par tehniskās palīdzības izmantošanu tika konstatētas apjomīgas dokumentu mapes un maksājumu pieprasījumi ar pievienotu attaisnojošo dokumentāciju kā pielikumu uz 600 lpp. Identiska apjomīga attaisnojošo dokumentu uzkrāšana novērota arī parējās kontrolē iesaistītajās institūcijās.

Rekomendējam atteikties no attaisnojošo dokumentu pievienošanu maksājumu pieprasījumiem, paredzot attaisnojošo dokumentu pārbaūžu organizēšanu pie finansējuma saņēmēja uz vietas Rīgas robežās (īpaši pārbaudot valsts institūcijas, pēc ģeogrāfijas principa), t.sk. rekomendējam veicot pārbaudes par tehniskās palīdzības izmantošanu valsts institūcijās maksājumu pieprasījumiem, CFLA vai citas iestādes darbiniekiem izskatot attaisnojošo dokumentāciju uz vietas.

Veicot ERAF un Kohēzijas fonda ar būvniecību saistītus projektus, pārbaudēs tiek pārbaudīti arī projektu tehniskie aspekti (vai ir ievēroti būvnormatīvi, vai ir izmantoti atbilstošie materiāli, vai tā ir atbilstīga būve utt.), kurus jau ir apliecinājis ar savu parakstu: būvuzraugs, Būvvalde, būvinženieri, autoruzraugs. Kā norādīja fokusgrupas dalībnieki kontrolēs iesaistītajiem darbiniekiem bieži vien nav būvinženieru izglītības, lai spētu novērtēt tehniskos aspektus, tāpēc efektīvāk ir pajauties uz šo speciālistu konstatējumiem un veiktajām kontrolēm par šiem tehniskajiem aspektiem.

Balstoties uz fokusgrupā izskanējušo priekšlikumu rekomendējam ERAF un Kohēzijas fondu būvniecības projektiem paredzēt, ka projekta tehniskie aspekti, kurus jau ir apliecinājis būvdarbu speciālists, nav atkārtoti jāpārbauda, bet gan jāpaļaujas uz šī speciālista atzinumu (būvuzraugs, autoruzraugs, Būvvaldes atzinumi), pārbaudot tikai konkrētā darba attiecināmību uz projekta

izdevumiem un projekta fizisko progresu atbilstoši iesniegtajiem dokumentiem, atbilstoši Regulu prasībām.

Kopīgs novērojums: pārāk liela skaita finansējuma saņēmēja dokumentu uzkrāšana OLSI un PLSI un SI, kas nav samērīgs ar atklāto neatbilstību/kļūdu/trūkumu konstatējumiem. Piemēram, SM un CFLA kopē un ievieto vienu un to pašu attaisnojošo dokumentāciju pie maksājumu pieprasījumiem un rezultātiem par pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, to nevajadzīgi dublējot.

Rekomendējam iestāžu iekšējās pārbaudžu metodikās paredzēt iespēju atsaukties uz attaisnojošo dokumentāciju, kas ir uzglabāta par šo finansējuma saņēmēju citas iestādes struktūrvienībā, neveicot vairākkārtēju attaisnojošo dokumentu kopēšanu.

Rekomendējam vadošās iestādes vadlīnijās par administratīvo izmaksu, tai skaitā atalgojuma izmaksu administrējošajam personālam izsekojamību un pamatojamību ES struktūrfondu un KF projektos atteikties no maksājumu uzdevumu pievienošanas maksājumu pieprasījumiem, ja tiem jau ir pievienots konta izraksts, jo abos dokumentos ir dublējosa informācija.

2.6 EK un ārējo revidentu ziņojumu izvērtējums

Eiropas Komisijas SF un KF pārbaudes atklāja sistemātiskus vadības un kontroles sistēmas trūkumus, kā arī vadošās iestādes nepietiekošu vadlīniju trūkumu pārējām iesaistītajām starpniekinstitūcijām, piemēram: nepietiekami norādījumi attiecībā uz kontroli saskaņā ar maksājumu pieprasījumu un projektu īstenošanas vietās pārbaudēm un ziņošanu par atgūšanu/pārkāpumiem (2006.g.), nepietiekamas vadlīnijas un apmācība par iepirkumu likuma jaunākajām izmaiņām (2006.g.), Vadlīniju trūkums par dubultā finansējuma risku (2007.g.).

Līdzīgus secinājumus izvirza arī izvērtējuma veicējs. Vērtējot EK veiktos auditus jāsecina, ka tie ir bijuši lietderīgāki par iestāžu veiktajiem ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditiem, jo EK auditos ir norādīti sistēmas trūkumi un nepilnības, kas līdz tam nebija konstatētas iestāžu patstāvīgi veiktajos sistēmu auditos. Iespējams, tas iepriekšējā pl.p. bija tieši saistīts ar plašu zināšanu par ES fondu regulējumu un EK vadlīnijām tikai EK auditoriem, kas savukārt vēl nebija LR iekšējiem auditoriem un pārējo pārbaudžu veicējiem.

Saskaņā ar vadošās iestādes sniegto informāciju, rekomendācijas noteiktajos laika termiņos tika ievērotas un veikti nepieciešamie uzlabojumi.

Izvērtējuma veicēja veikto pārbaudžu izlasē tika konstatēti divi gadījumi, kad ārējie revidenti sniedza pozitīvu atzinumu par finansējuma saņēmēja normatīvo aktu ievērošanu, taču vēlāk starpniekinstitūcijas (CFLA) konstatēja iepirkumu procedūras pārkāpumu, tāpēc prasība atteikties no zvērinātu revidentu obligātā atzinuma sniegšanas 2007.-2013.g. ir vērtējams kā pozitīvs lēmums.

Vadošai iestādei sniegtos ārējo revidentu ziņojumus un izvērtējums vērtējam kā lietderīgus, jo tie sniedza plašu ES fondu vadības un kontroles sistēmas analīzi, norādot uz sistemātiska rakstura trūkumiem.

OLSI un GSA līgumu prasības ar finansējuma saņēmēju par zvērinātu revidentu atzinumu par deklarētu izdevumu atbilstību līguma un likumdošanas prasībām vērtējama kā nelietderīga papildus pārbaude, kas esošajā pl.p. vairs netiek izmantota.

2.7 ES dalībvalstu tiesiskā regulējuma un labās prakses apkopojums par kontroles sistēmas izveidi, pārbaužu veikšanu un neatbilstību vadību

Detalizēts Polijas, Dānijas, Īrijas un Ziemeļīrijas tiesiskais regulējums, kontroles sistēmas apraksts, pārbaužu veikšana un neatbilstību vadīšana apkopota starpziņojumā un šī ziņojuma pielikumā Nr. Nr.5. Koncentrētā veidā labās prakses piemēri par ES fondu kontroles sistēmu, pārbaužu apjomu un neatbilstību vadību norādīti zemāk.

2.8 Labās prakses piemēri par kontroles sistēmām, pārbaužu apjomu un neatbilstību vadību

Rekomendējam Latvijā izmantot šādus labās prakses piemērus:

Tabula 8. Priekšlikumi no citu valstu pieredzes, kurus rekomendējam izskatīt piemērošanai Latvijā

Nr.p.k.	Valsts	Labā prakse	Ieguvumi	Riski
1	Īrija	Vadošā un Revīzijas iestāde izdod detalizētas procedūru rokasgrāmatas par katru līmeni ES finanšu vadības un kontroles kaskādē	Kvalitatīvāka ES fondu vadības un kontroles sistēma	Nav identificēti
2	Īrija	Pārbaudes projektu īstenošanas vietās ir jāveic projekta pašā sākumā (ja finansējuma saņēmējs ir nepazīstams) un kad projekts ir pietiekamā progresā stadijā. Lieliem projektiem pārbaudi vajadzētu veikt vairāk kā vienu reizi. Vajadzētu izvairīties no pārbaudēm pēc projekta beigām, jo tad ir par vēlu veikt korektīvās darbības (to var veikt, ja projektā veikta aktīvu iegāde un/vai ģenerēti ieņēmumi pēc projekta beigām). Pārbaude jāveic tieši pasākumu īstenošanas brīdī, ja pierādījumi ir īslaicīga rakstura (piemēram, apmācības, semināri). Risku balstītai pieejai ir jāiekļauj operacionālo risku analīze (darbības apmērs, iepriekš konstatētās neatbilstības, netipiskas transakcijas) un iespējami nejausa izlase	Kvalitatīvāks pārbaudes projektu īstenošanas vietās, vēršot lielāko daļu uzmanības uz riskantākajiem projektiem	Pie neveiksmīgi veidotās izlases netiek konstatētas neatbilstības
3	Ziemeļīrija	Zema darbinieku mainība koordinējošā iestādē, kas LR līdzvērtīga vadošai iestādei (zinoši darbinieki veido vadlīnijas un lemj par neatbilstībām, tiek nodrošināta vēsturiskā atmiņa)	Augsti kvalificēti darbinieki, augstas kvalitātes ES fondu vadība kopumā	Nav identificēti
4	Dānija	Finansējuma saņēmēji maksājumu pieprasījumus starpniekinstitūcijām iesniedz elektroniski, elektroniski tiek iesniegti arī visi attaisnojošie dokumenti (parakstīti, skanēti oriģināli) par visām pozīcijām maksājumu pieprasījumos	Apjomīgs laika ietaupījums, iespēja datus analizēt, pārsūtīt citu pārbaužu veicējiem, utt.	Datu pazušanas risks, neveicot atbilstošu rezerves kopēšanu. Datu pieejamības risks piešķirot neatbilstoši organizējot pieejas tiesības datiem

Nr.p.k.	Valsts	Labā prakse	leguvumi	Riski
5	Dānija	Revidenti (PwC, Dānijas birojs) attaisnojošos dokumentus nekopē, pārbaūžu rezultātus dokumentējot elektroniskajā datu bāzē	Izmaksu ietaupījums uz kopēšanas un papīra failu glabāšanas rēķina. Ātra informācijas analīzes iespēja	Datu pazušanas risks, neveicot atbilstošu rezerves kopēšanu. Datu pieejamības risks piešķirot neatbilstoši organizējot pieejas tiesības datiem
6	Dānija	Dažādu attaisnojošo izdevumu grupēšana attiecīgi piemērojot dažādas riska pakāpes un līdz ar to dažāda apjoma pārbaudes attaisnojošiem dokumentiem: algu aprēķini 100%, iekšējie grāmatojumi kā zema riska, tāpēc tikai izlases kārtā	Izmaksu ietaupījums uz pārbaūžu veikšanu izlases veidā atkarībā no dokumentu riskantuma	Pie neveiksmīgi veidotas izlases netiek konstatētas neatbilstības
7	Ziemeļ-Īrija	VIS funkcionalitāte ar elektronisku dokumentu uzglabāšanas iespēju par katru finansējuma saņēmēju (reģistrācijas apliecība, bilances, u.c.). Finansējuma saņēmēji paši IS aizpilda maksājumu pieprasījumus un pievieno attaisnojuma dokumentus ieskanētus	Apjomīgs laika ietaupījums, iespēja datus analizēt, pārsūtīt citu pārbaūžu veicējiem, utt. ES fondu kontrolē iesaistīto darbinieku laika ietaupījums	Datu pazušanas risks, neveicot atbilstošu rezerves kopēšanu. Datu pieejamības risks piešķirot neatbilstoši organizējot pieejas tiesības datiem
8.	Dānija	Atsevišķām institūcijām ir tiesības neiesniegt attaisnojošos dokumentus kopā ar maksājumu pieprasījumu	Mazākas izmaksas gan finansējuma saņēmējam, gan kontroles veicējam	Novēloti atklātas neattiecināmās izmaksas
9.	Īrija	Jebkuras pārbaudes rezultātu dokumentēšana ES fondu IS. Pārbaūžu dokumentu uzglabāšana elektroniski	Vienota analītiska informatīva datu bāze, ko var izmantot vēlamajos datu analīzes griezumos. Ietaupījums institūcijām, kuras uzkrāj datus paralēlās datu bāzēs	Nav identificēti
10	Polija	Katra maksājumu pieprasījuma pārbaude tiek fiksēta VIS, attiecīgi norādot rezultātu. Tāpat tiek ievadīta informācija par katru pārbaudi projektu īstenošanas vietās	Vienota analītiska informatīva datu bāze, ko var izmantot vēlamajos datu analīzes griezumos. Ietaupījums institūcijām, kuras uzkrāj datus paralēlās datu bāzēs	Nav identificēti
11	Polija	Attaisnojošo dokumentu pārbaude izlases veidā pie maksājumu pieprasījumu pārbaudes. Izlases pieejas izmantošana maksājumu dokumentu pārbaudēm, kas balstīta uz šādu principu: ja sākotnējā izlasē tiek konstatētas kļūdas vai neatbilstības, izlases apjomu palielina. Ja arī otrajā reizē tiek konstatētas kļūdas, maksājuma pieprasījumam pievienotie attaisnojuma dokumenti tiek pārbaudīti pilnībā. Apsveramas tādas alternatīvas kā: <ul style="list-style-type: none"> Atbalsta saņēmējs maksājuma pieprasījumam pievieno visus dokumentus, kas apstiprina, ka atbalsta saņēmēju deklarētie darbību izdevumi ir faktiski veikti, 	Kontroles izmaksu samazinājums	Pie neveiksmīgi veidotas izlases netiek konstatētas neatbilstības

Nr.p.k.	Valsts	Labā prakse	leguvumi	Riski
		<p>tomēr tikai daļa tiek pārbaudīta saskaņā ar noteikumiem un metodoloģiju;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atbalsta saņēmējs maksājuma pieprasījumam pievieno informāciju par dokumentiem, kas apstiprina izmaksas, kopā ar apstiprinājumu, ka deklarētie darbību izdevumi ir faktiski veikti, un tikai daļu dokumentu saskaņā ar vadošās iestādes noteikumiem (piemēram, rēķinus virs noteikta limita); • Atbalsta saņēmējs maksājuma pieprasījumam pievieno informāciju par dokumentiem, kas apstiprina izmaksas, ar apstiprinājumu, ka deklarētie darbību izdevumi ir faktiski veikti. Pārbaudi veicošā institūcija pieprasa pārbaudei atsevišķus dokumentus saskaņā ar noteikumiem. 		
12	Polija	Attaisnojošo dokumentu nepieprasīšana iesniegšanai kopā ar maksājumu pieprasījumiem atsevišķām ESF apakšaktivitātēm	Mazākas izmaksas gan finansējuma saņēmējam, gan kontroles veicējam	Novēloti atklātas neattiecināmās izmaksas
13	Polija	Vadošā iestāde nosaka projektu izlases pārbaudes veidošanas noteikumus un metodoloģiju vai vadlīnijas attiecībā uz izlases apjomu. Metodoloģija tiek katru gadu pārbaudīta, un to apstiprina sertificējošā iestāde	Vienota, centralizēti izstrādāta metodika, kas atbilst visām aktuālākajām prasībām	Nav identificēti
14	Polija	Salīdzinošo auditu mērķis ir atklāt dubultā finansējuma gadījumus. Salīdzinoši jeb horizontālie auditi tiek veikti, balstoties uz datiem, kas ievadīti VIS, bet starpperiodu salīdzinošie auditi tiek veikti, balstoties uz datiem, kas ievadīti VIS un Struktūrfondu un Kohēzijas fondu uzraudzības un finanšu kontroles informācijas sistēmā. Atbalsta saņēmēju, kuri ievieš vairāk kā vienu projektu, identificēšana notiek pēc nodokļu identificēšanas numura. Latvijai ir jāapsver iespēja savietot visu finanšu instrumentu datu bāzes, lai spētu viegli identificēt dubultā finansējuma saņēmējus	Ja VIS tiktu ievadīti finansējuma saņēmēji pēc to reģistrācijas numura un būtu iespēja tos pēc šiem numuriem atlasīt, tos varētu viegli identificēt palaižot automatizētu audita programmu	Nav identificēti
15	Ziemeļ-īrija	ES fondu finansējuma saņēmēji iesniedz maksājuma pieprasījumu un visus attaisnojošos dokumentus elektroniski, tos elektroniski parakstot vai ieskenējot parakstītus oriģinālus	Finansējuma saņēmējiem samazinātas izmaksas, attaisnojošo dokumentu pazušanas riska samazināšanās, Valsts arhīva limitētās kapacitātes jautājuma minimizēšana. Vienkārša dokumentu pārsūtīšana citu pārbaudīto veicējiem (sertificējošā iestāde, Revīzijas iestāde)	Datu pazušanas risks, neveicot atbilstošu rezerves kopēšanu. Datu pieejamības risks piešķirot neatbilstoši organizējot pieejas tiesības datiem
16	Ziemeļ-īrija	Pēc maksājuma pieprasījuma saņemšanas noteikt, kuru pozīciju attaisnojošie dokumenti iesniedzami, t.i. līdz ar maksājuma pieprasījumu	Apjomīgu projektu pārbaudēs tiek samazināts finansējuma saņēmēja laiks un izmaksas,	Paildzinās pārbaudes veikšanas un

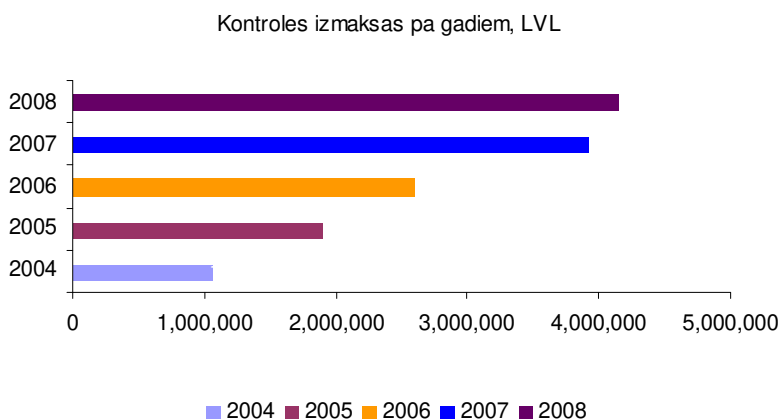
Nr.p.k.	Valsts	Labā prakse	leguvumi	Riski
		finansējuma saņēmēji iesniedz sarakstu ar visiem veiktajiem maksājumiem, savukārt, sadarbības iestādes darbinieki nosaka un paziņo, kurus dokumentus ir jāiesniedz uz pārbaudi	kas tiek patērēts uz šo dokumentu kopēšanu. Šāda pieeja būtu efektīva gadījumos, ja finansējuma saņēmējam ir jāpievieno ļoti apjomīgi attaisnojošie dokumenti un nav iespējams tos nosūtīt skanētā veidā starpniekinstitūcijai	maksājumu pieprasījuma akcepta laiks
17	Ziemeļ-īrija	Viena no iestādēm pieprasa vispārējo informāciju par finansējuma saņēmēju, pārējām izmantojot jau pievienoto informāciju IS, un individuāli pieprasot tikai ar maksājumu saistīto dokumentāciju	Informācija no finansējuma saņēmēja tiek pieprasīta nedublējot pieprasāmo apjomu starp iestādēm	Datu pieejamības risks piešķirot neatbilstoši organizējot pieejas tiesības datiem. Datu integritātes risks, vairākām iestādēm uzturot vienu ierakstu par finansējuma saņēmēju
18	Ziemeļīrija	Rekomendējam nodrošināt VIS funkcionalitāti, lai ES fondu finansējuma saņēmēji maksājumu pieprasījumu ievadītu vadošas iestādei nepieciešamajā uzskaites formā. Tas nodrošinātu atteikšanos no visa veida informācijas uzkrāšanas dažādās datu bāzēs, t.sk. Excel tabulās	Vadošā iestāde spētu uzticēties VIS ievadītajai informācijai, izmantot to dažādos analītiskos griezumos. Laika ietaupījums starpniekinstitūcijām	Nav identificēti
19	Ziemeļ-īrija	Obligāta prasība ES fondu finansējuma saņēmēju līgumos – atsevišķa bankas konta esamība katram ES projektam. Bankas konta izraksti ir galvenais dokuments pret ko tiek pārbaudītas maksājumu pieprasījuma izmaksas	Ar projektu saistīto izmaksu un ieņēmumu, ja tādi ir, pārskatāmība	Papildus izmaksas par konta uzturēšanu 2-4 LVL mēnesī
20	Ziemeļ-īrija	Ierobežojums finansējuma saņēmējam ar skaidru naudu norēķināties tikai par pirkumiem līdz 10 mārciņām, kas ir apmēram 10 LVL	Ar projektu saistīto izmaksu un ieņēmumu, ja tādi ir, pārskatāmība	Nespēja norēķināties par pakalpojumiem, ja pakalpojuma/prec es sniedzējam nav norēķinu konta
21.	Ziemeļ-īrija	Regulāri semināri par tipiskākajām kļūdām un neatbilstībām, piemēri, rīcība šo neatbilstību identificēšanas gadījumā	Labāka informētība ES fondu vadībā un pārvaldībā iesaistītajiem darbiniekiem	Informācijas noplūde par neatbilstību veidiem finansējuma saņēmējiem
22	Ziemeļ-īrija	Neatbilstību klasificēšana pēc kodiem	Pārskatāma neatbilstību uzskaitē	Nav

3. ES fondu pārbažu izmaksas 2004.-2008.g.

Analizējot laika patēriņu uz iepriekšējā perioda pārbaudēm konstatējām, ka Kohēzijas fondu viena maksājumu pieprasījuma pārbaudes aizņem vidēji 5-10 reizes vairāk laika kā struktūrfondu maksājumu pieprasījuma pārbaudes. Izdevumu izlases pārbaudes ir ilgākas par maksājumu pieprasījuma pārbaudēm un pārbaudēm projektu īstenošanas vietās SF par 10 reizēm. Savukārt KF Izdevumu izlases pārbaudes ir vienādas vai divreiz ilgākas par maksājumu pieprasījuma pārbaudēm un pārbaudēm projektu īstenošanas vietās. Sistēmu auditi aizņem vislielāko laika patēriņu un ir 15 reizes ilgāki par Struktūrfondu maksājumu pieprasījumu pārbaudēm un par 10 dienām ilgāki par Kohēzijas maksājumu pieprasījumu pārbaudēm. Tomēr laika patēriņš uz vienu pārbaudi ir jāskatās kontekstā ar pārbažu veikšanas izmaksām, jo pārbaudes izmaksas ietekmē visu izdevumu pozīcijas, kuru detalizēta analīze izklāstīta šajā sadaļā.

3.1 Ikgadējās ES fondu pārbažu izmaksas

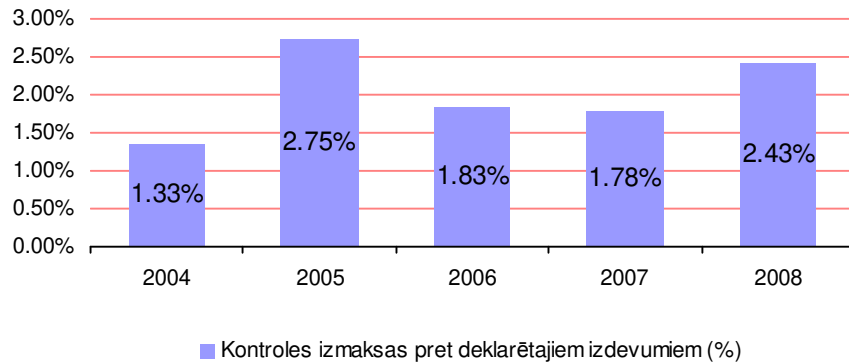
ES fondu izmantošanas kopējās (SF un KF kopā) kontroles izmaksas kontrolē iesaistītajām iestādēm laika posmā no 2004.-2008.g. bija 13,633,267 LVL (kontroles izmaksas pa gadiem pa iestādēm pievienotas pielikumā „ES fondu kontrolē iesaistīto iestāžu kontroles izmaksas 2004.-2008.g. (LVL)”). Kopējās kontroles izmaksas pa gadiem ir augušas (skat. 2. attēlu).

Attēls 2. Kontroles izmaksu sadalījums pa gadiem (LVL)

Tomēr, attiecinot kontroles izmaksas uz kopējām deklarētajām izmaksām, vērojamas svārstības (skat. 3.attēlu). Zemais izmaksu procents 2004.gadā izskaidrojams ar zemo fondu apgūšanas aktivitāti. 2005.gadā, pieaugot fondu apgūšanas intensitātei, un, ievērojot pieredzes trūkumu kontroļu veikšanai, izmaksas ievērojami pieaug, savukārt 2006.-2007.gadā kontroles izmaksas sarūk salīdzinot pret 2005.g., optimāli izmantojot Es fondu kontrolē iesaistītos darbiniekus un tam nepieciešamo finansējumu. Pieaugums 2008.gadā skaidrojams ar atalgojuma pieaugumu valsts pārvaldē strādājošajiem un pastāvīgu pārbažu skaita pieaugumu, ko noteica arvien aktīvāka ES fondu apguve, vienlaicīgi veicot kontroli gan iepriekšējam pl.p., gan esošajam pl.p.

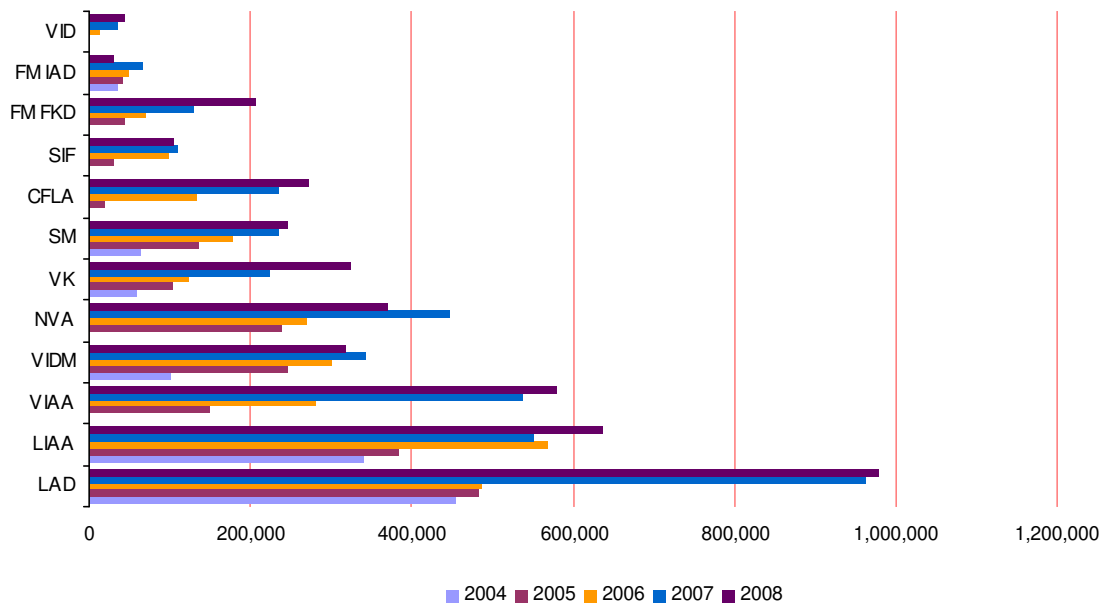

Attēls 3. Kontroles izmaksas pret deklarētajiem izdevumiem (%)

Kopējās kontroles izmaksās par periodu 25% ir LAD kontroles izmaksas, 25% - LIAA, 11% - VIAA, 10% - VIDM, 10% - NVA, izmaksu grupā no 10 līdz 1% ietilpst: Valsts kase, SM, CFLA, SIF, FM FKD, FM IAD, VID (skat. 4.attēlu). Pārējo (VRAA, ZM, RAPLM, VM, LM, IZM, EM, KM, IUMPELS, VI) iestāžu kontroļu izmaksas ir zem 1% no kopējām ES fondu kontrolē iesaistīto iestāžu izmaksām (skat. pielikumu „ES fondu kontrolē iesaistīto iestāžu kontroles izmaksas 2004.-2008.g. (LVL)”).

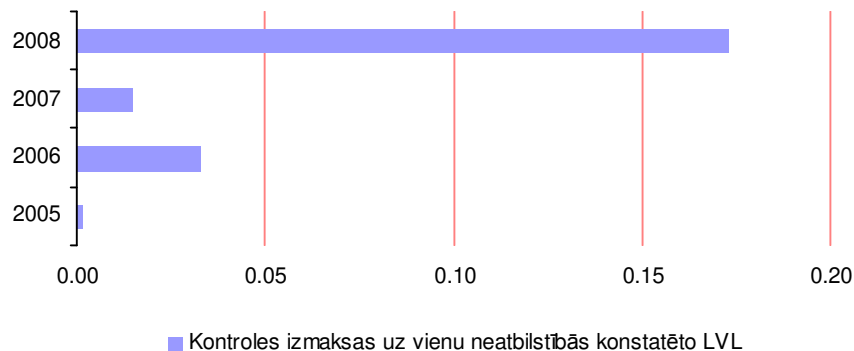
LAD kontroles izmaksas nespēja nodalīt starp SF un pārējiem lauksaimniecības fondiem: ELFLA un ELGF, tāpēc izmaksās ir iekļautas visas LAD ES fondu izmaksas. LAD kontroles izmaksu pieaugums 2007.-2008.g. izskaidrojams ar EK pieprasījumu veikt fiziskās kontroles lauksaimniecības fondiem 7% apmērā iepriekšējo 5% apmērā.

Attēls 4. Kontroles izmaksu sadalījums LVL pa gadiem un iestādēm (iestādes, kurām kontroļu izmaksas pārsniedz 1% no kopējām kontroļu izmaksām)

Kontroles izmaksas uz vienu neatbilstības latu ir augušas 2006. un 2008.gadā, norādot uz nepieciešamību mainīt kontroles vidi, palielinot kontroļu efektivitāti (skat. 5.attēlu). Tomēr analīzei pieejamais laika intervāls ir pārāk īss, lai secinājumus izdarītu, vienīgi pamatojoties uz skaitlisko datu analīzi.

Attēls 5. Kontroles izmaksu sadalījums pa gadiem uz vienu konstatēto neatbilstības latu

3.2 2004.-2006.g.pl.p. konstatēto neatbilstību apmērs pret deklarētajiem izdevumiem un kontroles izmaksām

3.2.1. Struktūrfondi

2004.-2006. gada plānošanas perioda SF vadošai iestādei ziņotās neatbilstības nepārsniedza 3% no deklarētajiem izdevumiem un pa gadiem attiecīgi bija 0%-1.3%. Savukārt, kontroles izmaksas variējās pa gadiem 1%- 4% no attiecīgā gada deklarētajiem izdevumiem (sk. Tabula 9) un variējās no 1-4 santīmiem par katru deklarēto LVL, kas vidēji ir zem 2006.g. EK veiktā novērtējuma vidējām dalībvalstu kontroles izmaksām- 0.7% jeb 7 EUR centi ERAF projektiem (Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Revīzijas palātai. Uz vispārēju izpratni par pieļaujamā kļūdas riska jēdzienu, SEC (2008) 3054, Briselē, 16.12.2008., 8.lpp.).

Vidēji viena pieprasītā lata kontrole SF 2004-2008.gadā izmaksāja 2.6 santīmus, kas ir zemāk nekā vidēji ES.

Tabula 9. 2004.-2006. gada plānošanas perioda Struktūrfondu deklarētie izdevumi, būtiskuma līmenis kā 3% no deklarētajiem izdevumiem, vadošai iestādei ziņotās neatbilstības un kontroles izmaksas.

	2004	2005	2006	2007	2008
Deklarētie izdevumi (LVL)*	72,399,786	34,229,916	84,856,669	138,245,490	94,933,094
Būtiskuma līmenis 3%**	2,171,994	1,026,897	2,545,700	4,147,365	2,847,993

	2004	2005	2006	2007	2008
Ziņotās neatbilstības ***		59,682	17,681	353,131	1,199,216
Kontroles izmaksas (LVL)****	866,822	1,441,677	2,059,902	3,232,974	3,407,710
Viena deklarētā LVL kontroles izmaksas (LVL)*****	0.01	0.04	0.02	0.02	0.04

* Valsts kases mājas lapā publicētā informācija par EK pieprasītajām summām, piemērots kurss 1 EUR- 0.702804

** Būtiskuma līmenis iegūts kā 3% no izvērtējuma veicēja veiktajiem aprēķiniem par vidējo kontroles izmaksu attiecību pret deklarētajiem izdevumiem, kā arī pamatojoties uz Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Revīzijas palātai. Uz vispārēju izpratni par pieļaujamā kļūdas riska jēdzienu, SEC (2008) 3054, Briselē, 16.12.2008., 8.lpp

*** Ziņotās neatbilstības iegūtas no VIS pārskata „Finanšu līdzekļi, par kuriem pārskata periodā pieņemts lēmums tos (a) ieturēt, (b) norakstot, (c) sniegtot informāciju Ministru kabinetam, (d) pieņemot administratīvo aktu vai (e) vienojoties civiltiesiskā kārtībā atgūt no Eiropas Savienības fondu finansējuma saņēmēja kā neatbilstoši veiktos izdevumus un pārskata periodā atgūtās summas” kā ES daļa (LVL), grupējot tās pa gadiem. Atskaitē izveidota 2009.gada 7.oktobrī

**** Kontroles izmaksas iegūtas no SF institūciju iesūtītās informācijas (bez SPP) par to faktiskajiem izdevumiem pa gadiem, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot pārbaudēs iesaistīto darbinieku skaitu. LAD kontroles izmaksas iekļauj arī ES lauksaimniecības fondu kontroles izmaksas, kuras LAD nespēja nodalīt.

***** Viena deklarētā LVL kontroles izmaksas iegūtas, izdalot kontroles izmaksas ar deklarētajiem izdevumiem

Analizējot savstarpējo sakarību starp finansējuma apmēru un konstatēto neatbilstību skaitu, konstatējām, ka kopumā visvairāk neatbilstību iepriekšējā plānošanas periodā tika konstatēti projekti, kuru vērtība ir robežās no 10,000 LVL līdz 1,000,000 LVL, kas sastādīja 59% no visām neatbilstībām.

Analizējot detalizētāk neatbilstības, kas konstatētas projektos robežās no 10,000 - 1,000,000 LVL, redzams, ka neatbilstību vērtības svārstās ļoti plašā diapazonā (no 0.01 LVL līdz pat 21,700 LVL). Šajā projektu grupā ir novērojami visi gadījumi, kad neatbilstība pārsniedz 3% projekta būtiskuma līmeni, un šādas būtiskas neatbilstības konstatētas 11% šajā grupā ietilpstošo projektu. Tomēr visas konstatētās neatbilstības kopā sastāda tikai 5% no analizē iekļauto projektu attiecināmo izdevumu kopsummas. Savukārt projektos, kuru attiecināmās izmaksas ir virs 1,000,000 LVL, tiek konstatētas jau mazāk būtiskas neatbilstības pēc to summām, kā arī šīs neatbilstības nepārsniedz projektu būtiskuma līmeni. Stratās tika veidotas tādejādi, lai projektu sadalījums pa stratām būtu pēc iespējas vienmērīgāks (vismaz 5 projekti kā minimālā kopa) un tiktu apskatīti gan mazi projekti, gan lieli projekti, kā arī lai stratu skaits būtu viegli pārskatāms un salīdzināms (ne vairāk kā 5 stratās).

Vidējā neatbilstību summa pieaug, pieaugot projektu kopējai un finansējuma summai. Pieaugot finansējuma summai procentuāli projektu skaits ar neatbilstībām pret kopējo projektu skaitu stratā ir dažāds un ir vislielākais projektu summu grupā 10,001-50,000 LVL jeb 32% no kopējā neatbilstību skaita.

Tabula 10. Neatbilstību (ES daļa) analīze SF**

Projekta kopējā summa, LVL	Neatbilstību skaits/ % no kopējā neatbilstību skaita visā izlasē	Kopējā neatbilstību summa LVL (ES daļa)	Minimālā neatbilstības summa, LVL	Maksimālā neatbilstības summa, LVL	Vidējā neatbilstības summa, LVL
----------------------------	--	---	-----------------------------------	------------------------------------	---------------------------------

Projekta kopējā summa, LVL	Neatbilstību skaits/ % no kopējā neatbilstību skaita visā izlasē	Kopējā neatbilstību summa LVL (ES daļa)	Minimālā neatbilstības summa, LVL	Maksimālā neatbilstības summa, LVL	Vidējā neatbilstības summa, LVL
0*	113/ 30%	1,284,778	0.01	369,851	11,370
0 – 10,000	36 / 10%	1,162	0.03	797	32
10,001 – 50,000	119/ 32%	101,981	0.01	22,129	857
50,001 – 1,000,000	102/ 27%	106,285	0.43	21,700	1,042
virs 1,000,000	3/ 1%	7,902	412.94	7,490	2,634
Kopā:	373	1,502,111			4,027

* VIS nav ievadīta summa, līdz ar to nav iespējams sadalīt pa finansējuma summas stratām vai arī nav iespējams identificēt konkrētu projektu nepilnīga norādītā projekta numura dēļ.

** Neatbilstību skaits ņemts no VIS pieejamās atskaites "Finanšu līdzekļi, par kuriem pārskata periodā pieņemts lēmums tos (a) ieturēt, (b) norakstot, (c) sniedzot informāciju Ministru kabinetam, (d) pieņemot administratīvo aktu vai (e) vienojoties civiltiesiskā kārtībā atgūt no Eiropas Savienības fondu finansējuma saņēmēja kā neatbilstoši veiktos izdevumus un pārskata periodā atgūtās summas"" (pārskats uz 2009.gada 31.jūliju), papildinot tos ar projekta finansējuma summu no VIS atskaites „Pieteiktie, apstiprinātie, noraidītie projekti”. Neatbilstības grupētas stratās, kam par pamatu ņemta projekta, kurā konstatēta neatbilstība, finansējuma summa. Analīzes datu kopā tika iekļauta arī daļa projektu, kuriem VIS nav norādīta projekta attiecināmo izdevumu kopsumma (šajā ailē norādīts 0), līdz ar to šai projektu grupai iespējams tikai norādīt neatbilstību vidējās vērtības, nenorādot to būtiskumu līmeni (nav iespējams aprēķināt, jo nav zināmas projektu attiecināmo izdevumu summas).

3.2.2. Kohēzijas fonds

Savukārt, 2004.-2006. gada plānošanas perioda Kohēzijas fonda vadošai iestādei ziņotās un KF neatbilstības arī nepārsniedza 3% no deklarētajiem izdevumiem un pa gadiem attiecīgi bija 0.0%-0.05%. Savukārt, kontroles izmaksas ir līdz 3% no deklarētajiem izdevumiem (sk. Tabula 11). Līdz ar to vērtējam LR kopējās kontroļu izmaksas iepriekšējā plānošanas periodā kā atbilstošas, jo ziņotās neatbilstības nav pārsniegušas būtiskuma līmeni.

Vidēji viena pieprasītā lata kontrole KF 2004-2008.gadu periodā izmaksāja 1,4 santīmus, kas ir zemāk nekā vidēji ES.

Tabula 11. 2004.-2006. gada plānošanas perioda Kohēzijas fonda deklarētie izdevumi, būtiskuma līmenis kā 3% no deklarētajiem izdevumiem, vadošai iestādei ziņotās neatbilstības un kontroles izmaksas.

	2004	2005	2006	2007	2008
Deklarētie izdevumi (LVL)*	7,216,737	34,775,708	57,503,514	82,205,611	75,379,020
Būtiskuma līmenis 3%**	216,502	1,043,271	1,725,105	2,466,168	2,261,371
Ziņotās neatbilstības ***			12,015	37,976	45,140
Kontroles izmaksas (LVL)****	194,180	454,718	544,161	695,535	735,590

	2004	2005	2006	2007	2008
Viena deklarētā LVL kontroles izmaksas (LVL)*****	0.03	0.01	0.01	0.01	0.01

* Valsts kases sniegtā informācija par EK pieprasītajām summām, piemērots kurss 1 EUR- 0.702804

** Būtiskuma līmenis iegūts kā 3% no deklarētajiem izdevumiem

*** Ziņotās neatbilstības iegūta no VI sniegtās informācijas

**** Kontroles izmaksas iegūtas no KF institūciju iesūtītās informācijas par to faktiskajiem izdevumiem pa gadiem, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot pārbaudēs iesaistīto darbinieku skaitu

***** Viena deklarētā LVL kontroles izmaksas iegūtas, izdalot kontroles izmaksas ar deklarētajiem izdevumiem

Tabula 12. Neatbilstību (ES daļa) analīze KF*

Projekta kopējā summa, LVL	Neatbilstību skaits% no kopējā neatbilstību skaita visā izlasē	Kopējā neatbilstību summa LVL (ES daļa)	Minimālā neatbilstības summa, LVL	Maksimālā neatbilstības summa, LVL	Vidējā neatbilstības summa, LVL
0 – 10,000	-	-	-	-	-
10,001 – 50,000	-	-	-	-	-
50,001 – 1,000,000	-	-	-	-	-
virs 1,000,000	9/ 100%	95,132	5,857	19,538	10,570
Kopā:	9	95,132			10,570

* Neatbilstības ņemtas no VI sniegtās informācijas par ziņotajām neatbilstībām Stratas tika veidotas tādejādi, lai projektu sadalījums pa stratām būtu pēc iespējas vienmērīgāks (vismaz 5 projekti kā minimālā kopa) un tiktu apskatīti gan mazi projekti, gan lieli projekti, kā arī lai stratu skaits būtu viegli pārskatāms un salīdzināms (ne vairāk kā 5 stratas).

Veiktā analīze norāda, ka Kohēzijas fondā, salīdzinot ar struktūrfondiem, ir salīdzinoši maz konstatēto neatbilstību, tomēr jāņem vērā apstākļi, ka KF arī projektu skaits ir salīdzinoši mazāks - 46 (pēc <http://www.esfondi.lv> esošās informācijas). Tā kā KF projektu attiecināmās summas ir lielākas, šeit neatbilstības konstatētas tikai projektos, kuru projekta apstiprinātās kopējās izmaksas pārsniedz 1,000,000 LVL. Arī neatbilstību vidējā vērtība ir lielāka - 10,570 LVL. Tomēr arī šeit, tāpat kā SF, neviena konstatētā neatbilstība projektiem virs 1,000,000 LVL nepārsniedz būtiskuma līmeni (3% no projekta apstiprinātās kopējās summas), tomēr neatbilstības konstatētas 21% no visiem finansētajiem projektiem, kas ir samērā daudz.

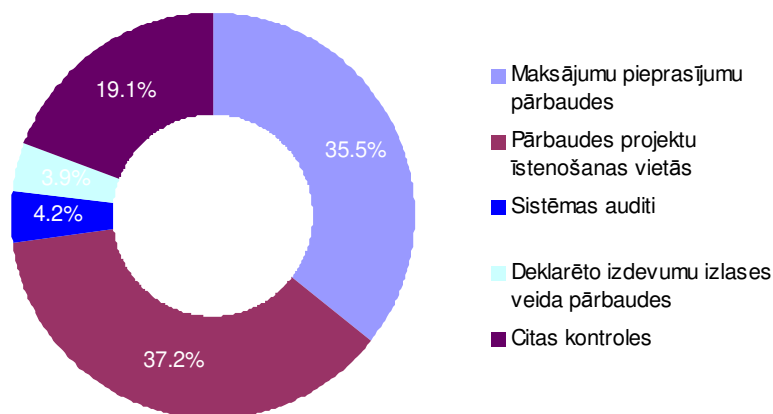
Tika konstatēts, ka gan KF, gan SF iestādes savus izdevumus uzskaitē uzkrāj par institūciju kopumā, nevis pa struktūrvienībām, tāpēc ES fondu kontroles izdevumu aprēķins ne vienmēr spēj atspoguļot patiesās izmaksas, bet gan vienkāršoti sadalot iestādes kopējās izmaksas uz darbinieku un attiecīgi summējot ES fondu kontrolē iesaistīto darbinieku kopējās izmaksas. Jāņem vērā, ka samazinot pārbaudīto skaitu, tomēr izmaksas veido arī pozīcijas, kuras ir fiksētas, piemēram, telpu noma un šo daļu ar pārbaudīto intensitātes samazināšanu nav iespējams viennozīmīgi samazināt.

Rekomendējam MK noteikumos Nr. 524 „Eiropas Savienības fondu vadības un kontroles sistēmas izveidošanas prasības” paredzēt ES fondu kontrolē iesaistītajām iestādēm uzkrāt atsevišķi ar ES fondu kontroli saistās izmaksas, lai ES fondu kontrolē iesaistītās iestādes, t.sk. vadošā iestāde spētu

ik gadu analizēt ES fondu kontroļu izmaksas pret apgūtajiem līdzekļiem, tādējādi samazinot izmaksas par ārpakalpojumiem minētās informācijas apkopošanai un analīzei.

3.3 ES fondu kontroļu izmaksas pa pārbažu veidiem

81% no kopējām kontroļu izmaksām veido maksājumu pieprasījumu pārbaudes, pārbaudes projektu īstenošanas vietās, sistēmu auditi un deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes. Visdārgākās ir pārbaudes projektu īstenošanas vietās, kam seko maksājumu pieprasījumu pārbaudes (skat. 6.attēlu). Kopējās kontroļu izmaksas ietvertas pielikumā Nr.3 „ES fondu kontrolē iesaistīto iestāžu kontroles izmaksas 2004.-2008.g. (LVL)” un Nr.4 „ES fondu kontrolē iesaistīto iestāžu kontroles izmaksas 2004.-2008.g. (LVL) pa pārbažu veidiem”.

Attēls 6. Kontroles izmaksu sadalījums pa kontroļu veidiem, %

3.3.1. SF kontroļu izmaksas pa pārbažu veidiem

Vidēji 2004.-2008.gadā viena SF maksājumu pieprasījumu pārbaude OLSI un GSA izmaksāja 477 LVL, periodā 2005.-2008.gadā - 530 LVL. Kontroles izmaksas tika aprēķinātas arī par periodu 2005.-2008.gadam, jo 2004.g. salīdzināmie dati ir tikai 2 -4 no 8 iestādēm, atšķiroties pēc pārbažu veidiem. Periodam 2005.-2008.g. datu kopa ir savstarpēji salīdzināma, t.i. visas EK regulējumā kontroles tika veiktas 90% no OLSI un GSA. (skat. metodikas aprakstu).

Vidēji 2004.-2008.g. viena SF pārbaude projektu īstenošanas vietās OLSI un GSA izmaksāja 536 LVL, 2005.-2008.g. - izmaksāja 431 LVL, kas ir par 18% mazāk kā attiecīgā perioda maksājumu pieprasījumu pārbaude.

Vidēji 2004.-2008.g. viena SF deklarēto izdevumu izlases pārbaude OLSI izmaksāja 1, 575 LVL, vidēji 2005.-2008.g. - izmaksāja 1,577 LVL.

Detalizēti aprēķini norādīti tālāk tekstā.

3.3.1.1. SF maksājumu pieprasījumu kontroļu izmaksas

SF maksājumu pieprasījumu pārbaudes izmaksas uz vienu pieprasīto latu ir ievērojami mazākas par ES vidējām izmaksām. Eiropā šīs izmaksas (Costs of Control, Conference on risk of error in Community Programmes DG Budget, 9 October 2007) veido vidēji 4% (jeb 0.04 LVL uz vienu pārbaudīto LVL), savukārt, Latvijā šis skaitlis kā vidējais pēdējos 4 gados ir 1.2% (trīs iestādēm-CFLA, VRAA, LAD sastādot pat zem 1%). Tas izskaidrojams ar atalgojuma dažādu apmēru ES un Latvijā, jo tieši atalgojums kontroles izmaksās sastāda lielāko izmaksu daļu (vidēji 70% no kopējām izmaksām).

Tabula 13. SF maksājumu pieprasījumu pārbaudžu izmaksas uz vienu pieprasīto latu pa gadiem, LVL*

Iestāde	2004	2005	2006	2007	2008
VIAA	-	0.06	0.02	0.02	0.02
CFLA	0.00**	0.00**	0.00**	0.00**	0.00**
SIF***	-	0.05	0.04	0.02	0.03
VRAA	-	0.00**	0.00**	0.00**	0.00**
LIAA	-	0.01	0.01	0.01	0.01
LAD****	0.01	0.02	0.00**	0.01	0.01
NVA*****	-	0.02	0.01	0.02	0.03
Vidēji	0.01	0.02	0.01	0.01	0.01

* Dati aprēķināti, dalot iestāžu kontroles izmaksas (iegūtas no iestāžu iesūtītajām faktiskajām izmaksām, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot ar SF pieprasījumu pārbaudē iesaistīto darbinieku skaitu) ar SF pieprasījumu pārbaudēs pārbaudīto apjomu (VIS analītiskas dati par veiktajiem maksājumu pieprasījumiem pa aktivitātēm uz 2009.gada 1.jūliju)

**Izmaksas ir mazākas par 0.01 LVL

*** SIF nespēja sadalīt iesaistīto darbinieku skaitu starp maksājumu pieprasījumu kontrolēm un pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, tāpēc, konsultējoties ar SIF par finanšu kontroli atbildīgo pārstāvi, tika piemērota darba laika sadalījums 10% pārbaudēm projektu īstenošanas vietās un 90% maksājumu pieprasījumu pārbaudēm, attiecīgi sadalot arī aprēķinātās kontroles izmaksas

**** LAD nespēja nodalīt kontroles izmaksas starp SF un citiem apgūstamajiem lauksaimniecības fondiem ELGF un ELFLA

***** NVA nespēja sadalīt iesaistīto darbinieku skaitu starp maksājumu pieprasījumu kontrolēm un pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, tāpēc kontroles izmaksas NVA rēķinātas kopā abām pārbaudēm

Vidēji viena maksājuma pieprasījuma pieprasītā lata pārbaude 2005.-2008.gadu periodā izmaksāja 1.2 santīmus, kas ir zemāk nekā vidēji ES.

Vienas SF maksājumu pieprasījuma pārbaudes izmaksu summa svārstās diezgan lielā amplitūdā, variējot no 33 līdz 2,189 LVL. Šāda amplitūda saistīta ar atšķirībām pārbaudžu veikšanas intensitātē - pārbaudžu skaits uz pārbaudēs iesaistīto darbinieku skaitu. Iestādēs ar vislielākajām kontroles izmaksām, vidējā pārbaudžu veikšanas intensitāte ir 14 pārbaudes uz vienu darbinieku gadā. Savukārt, iestādēs ar vismazākajām kontroles izmaksām, pārbaudžu intensitāte ir vidēji 275 pārbaudes uz vienu darbinieku gadā. Pārējās iestādēs pārbaudžu intensitāte variē no 21 - 85 pārbaudēm uz vienu darbinieku gadā.

Tabula 14. SF maksājumu pieprasījumu pārbaūžu izmaksas uz vienu pārbaudi pa gadiem, LVL*

Iestāde	2004	2005	2006	2007	2008
VIAA	-	2,038	451	467	728
CFLA	272	246	297	364	390
SIF**	-	367	520	297	591
VRAA	-	42	33	95	83
LIAA	-	1,300	483	290	285
LAD***	257	143	177	268	372
NVA****	-	1,067	464	800	2,189
Vidēji	264	743	346	369	663

* Dati aprēķināti, dalot iestāžu kontroles izmaksas (iegūtas no iestāžu iesūtītajām faktiskajām izmaksām, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot ar SF pieprasījumu pārbaudē iesaistīto darbinieku skaitu) ar SF pieprasījumu pārbaūžu skaitu iestādē (iegūti no VIS analītikas par veiktajiem maksājumu pieprasījumiem pa aktivitātēm, uz 2009.gada 1.jūliju, kas tika precizēti no iestāžu pārstāvju puses)

** SIF nespēja sadalīt iesaistīto darbinieku skaitu starp maksājumu pieprasījumu kontrolēm un pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, tāpēc, konsultējoties ar SIF par finanšu kontroli atbildīgo pārstāvi, tika piemērota darba laika sadalījums 10% pārbaudēm projektu īstenošanas vietās un 90% maksājumu pieprasījumu pārbaudēm, attiecīgi sadalot arī aprēķinātās kontroles izmaksas

*** LAD nespēja nodalīt kontroles izmaksas starp SF un citiem apgūstamajiem lauksaimniecības fondiem ELGF un ELFLA

**** NVA nespēja sadalīt iesaistīto darbinieku skaitu starp maksājumu pieprasījumu kontrolēm un pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, tāpēc kontroles izmaksas NVA rēķinātas kopā abām pārbaudēm

Būtiskas korelācijas starp vienas pārbaudes izmaksām un atšķirībām dažādos izmaksu posteņos (atalgojums, pakalpojumu izmaksas u.c.) netika konstatētas. Piemēram, NVA, kur ir novērojamas lielākas kontroles izmaksas uz vienu pārbaudi, ir viens no mazākajiem atalgojumiem un pakalpojumu izmaksām. Savukārt, VRAA, kur ir vismazākās kontroles izmaksas, novērojams vislielākais atalgojums. CFLA, kur izmaksas ir zem vidējā līmeņa, novērojamas vislielākās pakalpojumu izmaksas.

Vidēji 2005.-2008.gadā viena SF maksājumu pieprasījuma pārbaude OLSI un GSA izmaksāja 530 LVL.

3.3.1.2. SF pārbaudes projektu īstenošanas vietās

Pārbaūžu projektu īstenošanas vietās izmaksas uz vienu pārbaudi variē lielā diapazonā: no 22 līdz 3,315 LVL. SF vienas pārbaudes izmaksa korelē ar:

- Pārbaūžu veikšanas intensitāti. Iestādē, kur vērojamas vismazākās izmaksas, pārbaūžu intensitāte ir 105 (IMEPLS) pārbaudes uz vienu darbinieku gadā, bet iestādē, kur vērojamas vislielākās kontroles izmaksas, pārbaūžu intensitāte ir 10 (VIAA) pārbaudes uz vienu darbinieku gadā. Pārējās iestādēs pārbaudes intensitāte variē no 14 - 79 pārbaudēm uz vienu darbinieku gadā.
- Pārbaudēs atklāto kļūdu, trūkumu un neatbilstību skaitu un svarīgumu. Proti, VIAA un SIF mūsu aplūkotajos pārbaūžu projektu īstenošanas vietās rezultātos atklāto kļūdu skaits, to dažādība bija ievērojami lielāks nekā VRAA.

Tabula 15. SF vienas pārbaudes projekta īstenošanas vietā izmaksa sadalījumā pa iestādēm, LVL*

iestāde	2004	2005	2006	2007	2008	Vidēji par visu periodu	Vidēji par 2005.-2008.gadu
VIAA	-	805	483	893	1,056	809	809
CFLA	177	148	178	218	233	191	194
SIF	-	256**	126**	51**	86**	130	130
VRAA	45	24	22	68	59	44	43
LIAA	3,315	559	446	276	506	1,020	447
LAD***	283	223	304	530	505	369	391
IUMEPLS	-	-	92	478	234	268	268
NVA****	-	1,067	464	800	2,189	1,130	1,130
Vidēji	955	440	264	414	609	536	431

*Dati aprēķināti, dalot iestāžu kontroles izmaksas (iegūtas no iestāžu iesūtītajām faktiskajām izmaksām, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot ar pārbaudēs projektu īstenošanas vietā iesaistīto darbinieku skaitu) ar pārbaudē projektu īstenošanas vietās skaitu iestādē (iegūti no iestāžu sniegtās informācijas)

** SIF nespēja sadalīt iesaistīto darbinieku skaitu starp maksājumu pieprasījumu kontrolēm un pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, tāpēc, konsultējoties ar SIF par finanšu kontroli atbildīgo pārstāvi, tika piemērota darba laika sadalījums 10% pārbaudēm projektu īstenošanas vietās un 90% maksājumu pieprasījumu pārbaudēm, attiecīgi sadalot arī aprēķinātās kontroles izmaksas

*** LAD nespēja nodalīt kontroles izmaksas starp SF un citiem apgūstamajiem lauksaimniecības fondiem ELGF un ELFLA

**** NVA nespēja sadalīt iesaistīto darbinieku skaitu starp maksājumu pieprasījumu kontrolēm un pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, tāpēc kontroles izmaksas NVA rēķinātas kopā abām pārbaudēm

Vidēji 2004.-2008.g. viena SF pārbaude projektu īstenošanas vietās OLSI un GSA izmaksāja 536 LVL, 2005.-2008.g. - izmaksāja 431 LVL, kas ir par 18% mazāk kā attiecīgā perioda maksājumu pieprasījumu pārbaude.

Līdz ar to var secināt, ka pārbaude projekta īstenošanas vietā un pārbaude maksājuma pieprasījumam kas iepriekšējā plānošanas periodā bija mazāks par 961 LVL (vidējās 2005.-2008.g. izmaksas uz vienu maksājuma pārbaudi un pārbaudi projektu īstenošanas vietā) pārsniedza ieguvumu, ko sniedza kontrole, esot kontroles izmaksām lielākām par pašu no ES fondiem pieprasīto summu. Vidējās vienas pārbaudes projekta īstenošanas vietā izmaksas ir summētas kopā ar vidējām viena maksājuma pieprasījuma pārbaudes izmaksām tikai secinājumu analīzes daļā, jo tieši šāda pārbaudē apvienošana ir efektīva, kā arī pārbaude projektu īstenošanas vietā nav atraujama no maksājumu pieprasījuma pārbaudes rezultātiem. Jāņem vērā, ka pārbaudes projektu īstenošanas vietās tiek veiktas retāk, balstoties uz risku novērtējumu, kā pie katra maksājuma pieprasījuma pārbaudes.

3.3.1.3. SF sistēmu auditi

Sistēmu auditu izmaksas svārstās no 545 -8,735 LVL vienam auditam (skat. Tabula 16.), vidēji izmaksājot 2,702-3,978 LVL, atkarībā no audita veikšanas ilguma, kas mēdz svārstīties no 30-60 dienām. 2006. - 2008.gadā virs vidējā (3,572 LVL) SF sistēmu auditu izmaksas ir LIAA, RAPLM, FM IAD, VRAA, SM, IUMEPLS, IZM.

Tabula 16. SF sistēmu auditu izmaksas pa gadiem, LVL*

Iestāde	2004	2005	2006	2007	2008
VIAA	-	1,559	2,078	2,820	2,096
SIF	-	2,754	2,639	2,478	3.232
LIAA	6,439	6,618	9,701	5,690	6,326
ZM	-	2,430	3,290	-	-
VM	-	-	2,742	-	-
LM	-	4,505	-	-	-
EM	-	1,003	1,807	2,629	1,936
KM	-	1,315	-	-	-
RAPLM	-	-	8,039	-	8,735
VRAA	2,394	1,596	-	3,578	-
NVA	-	545	591	994	-
IUMEPLS	-	3228	-	5,742	-
IZM	-	2,219	2,148	4,824	2,609
FM IAD	3,005	2,931	3,422	4,165	2,769
LAD	1,753	1,636	898	2,202	3,417
VK	1,275	2,066	1,359	-	-
SM	1,347	-	-	-	4,683
VIDM	-	6190	-	-	-
VIAA	-	1,559	2,078	2,820	2,096
SIF	-	2,754	2,639	2,478	3.232
LIAA	6,439	6,618	9,701	5,690	6,326
ZM	-	2,430	3,290	-	-
VM	-	-	2,742	-	-
LM	-	4,505	-	-	-
EM	-	1,003	1,807	2,629	1,936
KM	-	1,315	-	-	-
RAPLM	-	-	8,039	-	8,735
VRAA	2,394	1,596	-	3,578	-
NVA	-	545	591	994	-
IUMEPLS	-	3228	-	5,742	-
IZM	-	2,219	2,148	4,824	2,609

Iestāde	2004	2005	2006	2007	2008
VIAA	-	1,559	2,078	2,820	2,096
SIF	-	2,754	2,639	2,478	3.232
LIAA	6,439	6,618	9,701	5,690	6,326
ZM	-	2,430	3,290	-	-
VM	-	-	2,742	-	-
LM	-	4,505	-	-	-
EM	-	1,003	1,807	2,629	1,936
KM	-	1,315	-	-	-
RAPLM	-	-	8,039	-	8,735
VRAA	2,394	1,596	-	3,578	-
NVA	-	545	591	994	-
IUMEPLS	-	3228	-	5,742	-
IZM	-	2,219	2,148	4,824	2,609
FM IAD	3,005	2,931	3,422	4,165	2,769
LAD	1,753	1,636	898	2,202	3,417
VK	1,275	2,066	1,359	-	-
SM	1,347	-	-	-	4,683
VIDM	-	6190	-	-	-
FM IAD	3,005	2,931	3,422	4,165	2,769
LAD**	1,753	1,636	898	2,202	3,417
VK	1,275	2,066	1,359	-	-
SM	1,347	-	-	-	4,683
VIDM	-	6190	-	-	-
Vidēji	2,702	2,706	3,226	3,512	3,978

Dati aprēķināti, dalot iestāžu kontroles izmaksas (iegūtas no iestāžu iesūtītajām faktiskajām izmaksām, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot ar sistēmas auditos iesaistīto darbinieku skaitu) ar sistēmas auditu skaitu iestādē (iegūti no iestāžu sniegtās informācijas)

**LAD nespēja nodalīt kontroles izmaksas starp SF un citiem apgūstamajiem lauksaimniecības fondiem ELGF un ELFLA

Iestādes neuzkrāj datus par apskatīto summu sistēmu auditos, tāpēc nav iespējams aprēķināt izmaksas uz vienu pārbaudīto latu.

3.3.1.4. SF deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes

Kā redzams Tabula 17, FM IAD veikto pārbaūžu izmaksas ir dārgākas par pārējām, jo FM IAD strādā salīdzinoši lielāks darbinieku skaits, kā arī pakalpojumu izmaksas vairākkārt pārsniedz citu iestāžu pakalpojumu izmaksas. Savukārt, vismazākās kontroles izmaksas ir LAD, kur vienlaicīgi novērojams gan vismazākais atalgojums (pat uz pusi mazāks par citu iestāžu vidējo atalgojumu), gan vislielākā pārbaūžu intensitāte (līdz pat 3 reizes lielāka), ar ko arī izskaidrojamas tik būtiskas kontroles izmaksu atšķirības (līdz pat 4 reizēm).

Tabula 17. SF deklarēto izdevumu izlases veida pārbaūžu izmaksas uz vienu pārbaudi pa gadiem, LVL*

iestāde	2004	2005	2006	2007	2008
VIAA	-	992	1,323	1,794	1,971
FM IAD	3,006	2,931	3,422	4,165	2,769
LAD**	131	176	489	782	664
NVA	-	1,541	486	1,006	716
Vidēji	1,569	1,410	1,430	1,937	1,530

* Dati aprēķināti, dalot iestāžu kontroles izmaksas (iegūtas no iestāžu iesūtītajām faktiskajām izmaksām, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot ar deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudēs iesaistīto darbinieku skaitu) ar deklarēto izdevumu izlases veida pārbaūžu skaitu iestādē (iegūti no iestāžu sniegtās informācijas).

**LAD nespēja nodalīt kontroles izmaksas starp SF un citiem apgūstamajiem lauksaimniecības fondiem ELGF un ELFLA

Vidēji 2004.-2008.g. viena SF deklarēto izdevumu izlases pārbaude OLSI izmaksāja 1,575 LVL, vidēji 2005.-2008.g. - izmaksāja 1,577 LVL, kas ir ievērojami vairāk par vidējām maksājumu pieprasījuma un pārbaudes projektu īstenošanās vietā izmaksām, tomēr jāņem vērā, ka pārbaudes tiek veiktas izlases kārtā.

3.3.2. Kohēzijas fonda kontroļu izmaksas

Vidēji 2004.-2008.gadā viena KF maksājumu pieprasījumu pārbaude SI izmaksāja 406 LVL, periodā 2005.-2008.gadā - 455 LVL. Kontroles izmaksas tika aprēķinātas arī par periodu 2005.-2008.gadam, jo šī datu kopuma tika izmantota primāri veicot analīzi SF.

Vidēji 2004.-2008.g. viena KF pārbaude projektu īstenošanas vietās SI izmaksāja 3,949 LVL, 2005.-2008.g. - izmaksāja 3,013 LVL, kas ir par 662% jeb 6.62 reizes vairāk kā attiecīgā perioda maksājumu pieprasījumu pārbaude.

Vidēji 2004.-2008.g. viena KF deklarēto izdevumu izlases pārbaude SI izmaksāja 7,270 LVL, 2005.-2008.g. - 7,832 LVL.

KF iesaistīto iestāžu vidējās kontroles izmaksas uz vienu pārbaudi apkopotas zemāk esošajā tabulā.

Tabula 18. KF kontroļu izmaksas*, LVL

Kontroles veids	2004	2005	2006	2007	2008	Komentārs
KF pieprasījumu pārbaudes izmaksas uz vienu pārbaudi	209	491	473	374	484	Lai gan KF projekti ir apjomīgāki, to finansējuma pieprasījuma pārbaudes vidēji izmaksā lētāk kā SF. Tas varētu būt skaidrojams ar faktu, ka KF pieprasījumiem netiek pievienots tik daudz attaisnojošo dokumentu (maksājumi projektu ietvaros ir skaitā maz, bet par lielām summām) kā atsevišķos SF projektos (piemēram, daudz attaisnojošie dokumenti, kā tas bieži novērojams CFLA, VIAA un LIAA), līdz ar to dokumentu izskatīšana norit ātrāk. Tāpat KF projektos lielāks uzsvars ir uz pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, kas līdz ar to prasa daudz vairāk laika un izmaksas.
KF pārbaudes projektu īstenošanas vietās izmaksas uz vienu pārbaudi	7,689	4,425	1,993	2,441	3,195	Likumsakarīgi, pārbaudes projektu īstenošanas vietās izmaksā vairāk kā struktūrfondiem līdzīga veida pārbaudēm, jo pārbaudāmie objekti ir apjomīgāki gan pēc izmaksām, gan pēc realizācijas. Pārbaudes projektu īstenošanas vietās notiek pie katra maksājumu pieprasījuma pārbaudes, tomēr vērojama maza pārbaudžu intensitāte – tikai 5-8 pārbaudes uz vienu darbinieku gadā.
KF deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes izmaksas uz vienu pārbaudi	5,019	7,133	6,064	7,521	10,612	Līdzīgi kā pārbaudēm projektu īstenošanas vietās arī deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes ir izmaksu ziņā lielākas kā struktūrfondu izdevumu izlases pārbaudēm, vidēji par 5 reizēm – 2005.-2008.gada struktūrfondu izdevumu deklarācijas pārbaudes izlases veidā izmaksāja vidēji 1, 577 LVL, savukārt KF šajā laika periodā vidējās izmaksas uz vienu pārbaudi ir 7,832 LVL. Vidēji KF tiek veiktas 3-5 izdevumu izlases pārbaudes gadā uz darbinieku. Izmaksu palielinājums saistīts ar KF projektu sarežģītību un finansējuma apjomu, kas ir jāpārbauda.
KF sistēmas auditu izmaksas uz vienu pārbaudi	5,019	5,489	4,791	7,521	8,873	Arī sistēmu auditi, salīdzinājumā ar struktūrfondu sistēmu auditiem vidēji 2005.-2008.g. ir dārgāki par 50%, un sastāda 6,668 LVL

* *Dati aprēķināti, dalot iestāžu kontroles izmaksas (iegūtas no iestāžu iesūtītajām faktiskajām izmaksām, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot ar konkrētajās pārbaudēs iesaistīto darbinieku skaitu) ar konkrēto pārbaudžu skaitu iestādē (iegūti no iestāžu sniegtās informācijas).*

Savukārt, izmaksas uz vienu pārbaudāmo latu līdzīgi kā struktūrfondu pārbaudēs irniecīgas (faktiskos izdevumus skatīt pielikumā Nr.4 „ES fondu kontrolē iesaistīto iestāžu kontroles izmaksas 2004.-2008.g. (LVL) pa pārbaucžu veidiem”).

Tabula 19. KF pieprasījumu kontroles izdevumi uz vienu pārbaudīto latu pa gadiem, LVL*

iestāde	2004	2005	2006	2007	2008
VIDM	0.001	0.002	0.003	0.001	0.0009
SM**	0.007	0.0007	0.0006	0.0009	0.001

* *Dati aprēķināti, dalot iestāžu kontroles izmaksas (iegūtas no iestāžu iesūtītajām faktiskajām izmaksām, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot ar konkrētajās pārbaudēs iesaistīto darbinieku skaitu) ar konkrēto pārbaucžu skaitu iestādē (iegūti no iestāžu sniegtās informācijas).*

** *Tā kā SM nevarēja apkopot datus par KF pieprasījumos pārbaudīto apjomu, kopējais pārbaudītais apjoms, pēc SM ieteikuma, tika ņemts no VK datiem kā VK nosūtīto KF pieprasījumu apjoms.*

3.3.3. Citu SF un KF kontroļu izmaksas

Citas SF un KF kontroļu izmaksas (FKD veiktās kontroles, VID veiktās kontroles, Valsts kases veiktās kontroles) ir savstarpēji nesalīdzināmas, jo tiek veiktas tikai vienā iestādē (tomēr tās ir iekļautas kopējo kontroles izmaksu aprēķinā). Papildus, Valsts kase nesadala SF un KF kontroļu izmaksas, tāpēc šīs institūcijas izmaksas tika iekļautas sadaļā kopā gan pa SF, gan KF.

Tabula 20. Citu SF un KF kontroļu izmaksas, LVL*

Kontroles veids	2004	2005	2006	2007	2008	Komentārs
FM FKD SF starposmu un noslēguma posmu projektu pārbaucžu izmaksas uz vienu pārbaudi, LVL	-	-	8,639	7,185	14,698	FM FKD veiktās pārbaudes izmaksā vidēji 10,174 LVL, kas ir būtiski dārgāk par iepriekš analizētajām pārbaudēm. Tomēr jāņem vērā, ka FM FKD pārbaudes ir apjomīgākas un aptver daudz lielākas pārbaudāmās summas par visu finansēto projektu kopumā. Izmaksas palielina arī lielāks pārbaucžu veicēju skaits FM un lielās pakalpojumu izmaksas (biroja preces un inventārs, kurināmais un enerģētiskas materiāli, kārtējais remonts un iestāžu uzturēšanas izmaksas, pārējās preces, kas vairakkārt pārsniedz citu iestāžu pakalpojumu izmaksas.
FM FKD KF starposmu un noslēguma posmu projektu pārbaucžu izmaksas uz vienu pārbaudi	-	7,200	11,519	9,580	14,698	Salīdzinot FM FKD pārbaucžu izmaksas SF un KF, KF kontroles izmaksas 2006.-2008.g. ir lielākas kā SF pārbaudes
VID SF finansējuma saņēmēju tematisko pārbaucžu izmaksas uz vienu pārbaudi pa gadiem, LVL	-	25	25	30	30	VID tematiskās pārbaudes izmaksā salīdzinoši maz – 27.50 LVL, jo tās pēc apjoma un pārbaudēs apskatāmo uzdevumu skaita ir mazākas nekā citas

Kontroles veids	2004	2005	2006	2007	2008	Komentārs
						līdz šim apskatītās pārbaudes. Nodokļu auditi izmaksā 2,000 LVL.
VID SF finansējuma saņēmēju padziļināto pārbažu izmaksas uz vienu pārbaudi pa gadiem, LVL	-	-	2,070	2,784	1,929	Padziļinātās pārbaudes, kas pēc savas būtības līdzinās sistēmas auditam, arī izmaksu ziņā neatšķiras no citu iestāžu veiktajiem sistēmas auditiem un atbilst 1.5-2 mēnešu darba izmaksām vidēji valsts pārvaldes sistēmu audita izmaksām.
Valsts kases SF un KF pieprasījumu pārbažu izmaksas uz vienu pārbaudi pa gadiem, LVL	909	30	23	25	33	Maksājumu pieprasījumu pārbaudes VK izmaksā salīdzinoši daudz mazāk par citu veidu pārbaudēm, kas ir skaidrojams ar to, ka šīs pārbaudes aizņem daudz mazāk laika. VK nespēja nodalīt kontroles izmaksas, kas attiecināmas uz KF un SF.
Valsts kases SF un KF deklarāciju pārbažu izmaksas uz vienu pārbaudi pa gadiem (gan tehniskā pārbaude, gan pārbaude pie starpniekinstitūcijas), LVL	858	382	247	326	556	Deklarāciju pārbaudes (kopā tiek apskatītas gan tehniskās deklarāciju pārbaudes, gan pārbaudes pie starpniekinstitūcijām), kas pēc savas būtības līdzinās starpniekinstitūciju veiktajām maksājumu pieprasījumu pārbaudēm, arī izmaksu ziņā līdzinās šīm pārbaudēm un izmaksā nedaudz mazāk par šīm pārbaudēm - vidēji 473.8 LVL. VK nenodalīja kontroles izmaksas starp KF un SF.

* *Dati aprēķināti, dalot iestāžu kontroles izmaksas (iegūtas no iestāžu iesūtītajām faktiskajām izmaksām, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot ar konkrētajās pārbaudēs iesaistīto darbinieku skaitu) ar konkrēto pārbažu skaitu iestādē (iegūti no iestāžu sniegtās informācijas).*

3.4 Būtiskuma līmeņa aprēķins

Lai efektīvāku ES fondu pārbaudes ir jāaprēķina robeža, zem kuras kontroles izmaksas pārsniedz katra gada attiecināmos izdevumus. Aprēķinot SF katra gada kontroles izmaksu procentuālo apmēru pret deklarētajiem izdevumiem secinājām, ka vidēji 2004.-2008.g. tas bija 3%, kas ir augstāks par EK piedāvāto būtiskuma līmeni. Tomēr, arī Revīzijas palāta apšaubā EK piemēroto būtiskuma līmeni, kas ļauj arī LR izvērtēt kontroles izmaksas pret ieguvumu pārbaudot mazāk kā 100% visus deklarētos izdevumus. Aprēķinot KF katra gada kontroles izmaksu procentuālo apmēru pret deklarētajiem izdevumiem secinājām, ka vidēji 2004.-2008.g. tas bija 1,4%. Apkopojot vidējās kontroles izmaksas pret deklarētajiem izdevumiem abiem fondiem kopā iepriekšējā pl.p., tas bija 2%, tomēr tā kā EK regulējums un nacionālais regulējums bija nošķirts starp abu veidu fondiem, uzskatām, ka ir jāpiemēro augstākais no abiem vidējiem rādītājiem- 3% SF. Vēl jo vairāk tāpēc, ka EK Revīzijas palāta iesaka piemērot KF būtiskuma līmeni pat līdz 5%.

Tabula 21. Būtiskuma aprēķins: gada kontroles izmaksas pret deklarētajiem izdevumiem SF

	2004	2005	2006	2007	2008
Deklarētie izdevumi (LVL)*	72,399,786	34,229,916	84,856,669	138,245,490	94,933,094
Vi ziņotās neatbilstības % pret deklarētajiem izdevumiem**	-	Zem 1%	Zem 1%	Zem 1%	1%
Ziņotās neatbilstības (LVL)		59,682	17,681	353,131	1,199,216
Kontroles izmaksas (LVL)***	866,822	1,441,677	2,059,902	3,232,974	3,407,710
Kontroles izmaksas/deklarētajiem izdevumiem %****	1%	6%	2%	3%	4%

* Valsts kases mājas lapā publicētā informācija par EK pieprasītajām summām, piemērots kurss 1 EUR- 0.702804

** Ziņotās neatbilstības iegūta no VIS pārskata „Finanšu līdzekļi, par kuriem pārskata periodā pieņemts lēmums tos (a)ieturot, (b) norakstot, (c) sniedzot informāciju Ministru kabinetam, (d) pieņemot administratīvo aktu vai (e) vienojoties civiltiesiskā kārtībā atgūt no Eiropas Savienības fondu finansējuma saņēmēja kā neatbilstoši veiktos izdevumus un pārskata periodā atgūtās summas” kā ES daļa (LVL), grupējot tās pa gadiem (atskaite uz 2009.gada 7.oktobri)

***Kontroles izmaksas iegūtas no SF institūciju iesūtītās informācijas (bez SPP) par to faktiskajiem izdevumiem pa gadiem, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot pārbaudēs iesaistīto darbinieku skaitu

**** Viena deklarētā LVL kontroles izmaksas iegūtas, izdalot kontroles izmaksas ar deklarētajiem izdevumiem

Tabula 22. Būtiskuma aprēķins: gada kontroles izmaksas pret deklarētajiem izdevumiem KF

	2004	2005	2006	2007	2008
Deklarētie izdevumi (LVL)*	7,216,737	34,775,708	57,503,514	82,205,611	75,379,020
Ziņotās neatbilstības % pret deklarētajiem izdevumiem**	-	-	Zem 1%	Zem 1%	Zem 1%
Ziņotās neatbilstības (LVL)			12,015	37,976	45,140
Kontroles izmaksas (LVL)***	194,180	454,718	544,161	695,535	735,590
Kontroles izmaksas/deklarētajiem izdevumiem %****	3%	1%	1%	1%	1%

* Valsts kases mājas lapā publicētā informācija par EK pieprasītajām summām, piemērots kurss 1 EUR- 0.702804

** Ziņotās neatbilstības iegūta no VI sniegtās informācijas par tai ziņotajām neatbilstībām (e-pasta komunikācija ar VI pārstāvi 2009.gada 14.augustā)

***Kontroles izmaksas iegūtas no KF institūciju iesūtītās informācijas par to faktiskajiem izdevumiem pa gadiem, dalot tās ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot pārbaudēs iesaistīto darbinieku skaitu

**** Viena deklarētā LVL kontroles izmaksas iegūtas, izdalot kontroles izmaksas ar deklarētajiem izdevumiem

Rekomendējam piemērot 3% kā būtiskuma līmeni, plānojot maksājumu pieprasījumu, deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes (darbību pārbaude izlases veidā) un sistēmu auditos.

3.5 Secinājumi par kontroļu izmaksām SF un KF

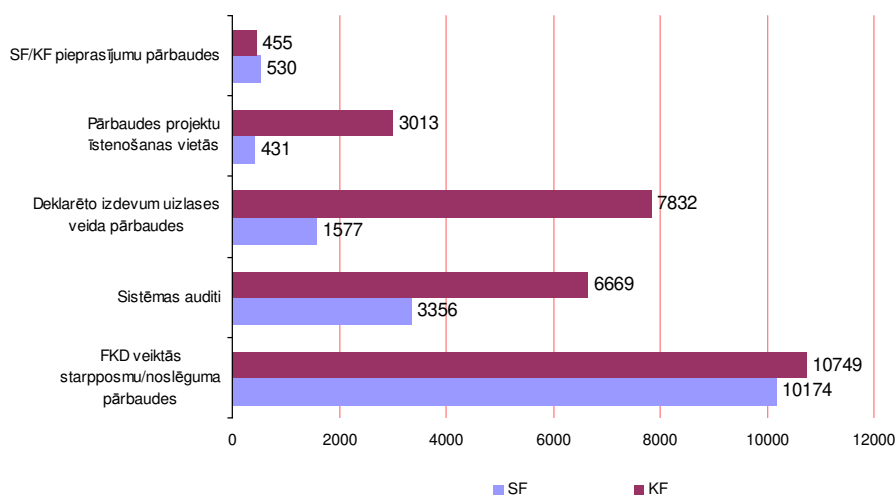
Galvenās izmaksas veido OLSI un GSA, kam arī ir vislielākais darba apjoms (maksājumu pieprasījumu pārbaudes, pārbaudes projektu īstenošanas vietās, deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes un sistēmas auditi), lielākas izmaksas veidojot OLSI un salīdzinoši mazākas izmaksas veidojot GSA. Līdz ar to kontroļu efektivitātes nolūkos vislielākā uzmanība būtu jāpievērš tieši OLSI un GSA pārziņā esošajiem kontroles procesiem (attiecīgi sadarbības iestāžu pārziņā esošajiem procesiem esošajā plānošanas periodā). Vērā ņemams ir arī fakts, ka CFLA kontroļu izmaksas ir zemākas par līdzīga veida OLSI iestāžu kontroles izmaksām.

Kopējās kontroles izmaksas SF un KF kopā bija 13,633,267 LVL par periodu 25% apmērā ir LAD kontroles izmaksas, 18% LIAA, 11% VIAA, 10% VIDM 10% NVA. Pārējo iestāžu kontroles izmaksas ir zem 1% (VRAA, ZM, RAPLM, VM, LM, IZM, EM, KM, IUMEPLS, VI).

Salīdzinot kontroles izmaksas pret deklarētajiem izdevumiem vislielākā proporcija novērojama 2005.g. un 2008.g., kas saistīts ar palielinātu ES fondu apguvi attiecīgajos gados, piemēram, 2008.g. uzsākot apgūt esošā pl.p. Kopienas finansējumu un turpinot apgūt iepriekšējā pl.p. Kopienas finansējumu.

Savukārt SF un KF kopējā iepriekšējā pl.p. kontroļu izmaksu savstarpējā proporcija ir 80:20, SF:KF, kas ir likumsakarīgi pret iesaistīto darbinieku skaitu un administratīvajām izmaksām.

Kā redzams no attēla zemāk, visdārgākā no salīdzināto pārbaudžu veidiem iepriekšējā pl.p. bija FM FKD veiktās starpposmu/noslēguma posma pārbaudes, kam seko sistēmu auditi un deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes. Proporcionāli mazāku summu aizņem maksājumu pieprasījumu pārbaudes un pārbaudes projektu īstenošanas vietās. Lielā starpība starp KF un SF izmaksām dažāda veida pārbaudēs saistīta ar lielāku PLE izmantošanu: sistēmu auditos, deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudēs un pārbaudēs projektu īstenošanas vietās.

Attēls Nr.7 Vidējās kontroles izmaksas (LVL) uz vienu pārbaudi SF un KF par periodu 2005.-2008.gads

Pārbaude projekta īstenošanas vietā SF maksājuma pieprasījumiem, kas iepriekšējā plānošanas periodā bija mazāks par 961 LVL un KF pieprasījumiem mazākiem par 3,468 LVL (vidējās perioda izmaksas uz vienu maksājuma pārbaudi un pārbaudi projektu īstenošanas vietā) pārsniedza ieguvumu, ko sniedza kontrole, esot kontroles izmaksām lielākām par pašu no ES fondiem pieprasīto summu (analīzes pamatojumu skatīt sadaļā 3.3.1.2.).

Ja pārbaudēs projektu īstenošanas vietās 2007.-2013.g.pl.p. jau ir ieviesta daudz detalizētāka uz risku balstīta pieeja, tad maksājumu pieprasījumu pārbaudēs šāda pieeja vēl nav ieviesta, tāpēc 5. nodaļā piedāvājam risinājumu maksājumu pieprasījumu pārbaudžu optimizēšanai, to veidojot uz risku balstītu pieeju.

Salīdzinot ES fondu viena pieprasītā lata kontroles izmaksas, secinām, ka tas ir zemāks par vidējo ES, tomēr turpmākai kontroļu izmaksu analīzei atbildīgajām un sadarbības iestādēm nepieciešams uzkrāt tieši ar kontroli saistītās izmaksas tās apkopojot vismaz vienu reizi gadā, lai laicīgi reaģētu uz pārlietu dārgu pārbaudžu veikšanu.

4. Kļūdu un neatbilstību apjoma uzraudzība un kontrole

4.1 Pārbaudēs konstatēto, laboto kļūdu un neatbilstību apjoms

PricewaterhouseCoopers darbiniekiem veicot pārbaudes tika secināts, ka kļūdas, trūkumi un neatbilstības tika konstatētas gan struktūrfondu/KF maksājumu pieprasījumu un deklarāciju izlases veida atbilstības pārbaudēs, gan maksājumu pieprasījumu un Valsts kases SF/KF pārbaudēs starpniekinstitūcijās un pārbaudēs projektu īstenošanas vietās. Tomēr visbūtiskākās kļūdas, trūkumi un neatbilstības, kuras ir lielākas par 2 % (2 % ir noteiktais būtiskuma līmenis ES fondu regulējumā no pārbaudītās projekta summas, kā ar 2% ir Revīzijas palātas noteiktais pieļaujamās kļūdas līmenis (TRE) attiecībā uz izdevumiem no Kopienas budžeta. Tas pēc būtības ir kvalitātes standarts – ja auditējot visus EK veiktos maksājumus dalībvalstīm, EK secina, ka kopējais “neatbilstošo” maksājumu apjoms ir lielāks nekā 2% no visa maksājumu apjoma, tad Revīzijas palāta uzskata, ka nepieciešamas stingrākas kontroles. EK šobrīd strādā pie piedāvājuma pacelt šo kļūdas līmeni attiecībā uz Kohēzijas politiku līdz 4-5%. Tā kā izvērtējuma sākuma stadijā, kad tika analizētas pārbaudes lietas starpniekinstitūcijās un citās iesaistītajās iestādēs, vēl nebija iespējams veikt aprēķinus par kontroles izmaksu attiecību pret deklarētajiem izdevumiem, kas sastāda 3% būtiskuma līmeni, tika izmantots šis 2% būtiskuma līmenis) no pārbaudītās projekta summas, tika konstatētas maksājumu pieprasījumu pārbaudēs OLSI un GSA (sk. **Tabula 23**), savukārt, pārbaudes projektu īstenošanas vietās atklāja neatbilstības, kuras nav iespējams identificēt dokumentu pārbaudēs. Datu salīdzināšanai tika piemērots būtiskuma līmenis 2%, jo izvērtējuma sākumā noteicām būtiskuma līmeni vadoties pēc Revīzijas palātas noteiktā pieļaujamā kļūdas līmeņa (TRE) attiecībā uz izdevumiem no Kopienas budžeta. Tas pēc būtības ir kvalitātes standarts – ja auditējot visus EK veiktos maksājumus dalībvalstīm, EK secina, ka kopējais “neatbilstošo” maksājumu apjoms ir lielāks nekā 2% no visa maksājumu apjoma, tad Revīzijas palāta uzskata, ka nepieciešamas stingrākas kontroles.

Konstatētās kļūdas, trūkumi un neatbilstības, kas veido vairāk kā 2 % no pārbaudītās projekta summas starpniekinstitūciju griezumā pa institūciju veikto pārbaudi un auditu veidiem ir šāds (Izvērtējuma veicēja pārbaudi analīzē konstatētās kļūdas, trūkumi un neatbilstības):

Tabula 23. Kļūdas, trūkumi un neatbilstības, kas veido vairāk kā 2% no izlases apjoma projektu attiecināmajiem izdevumiem SF un KF*

N.p.k.	Institūcija	Pārbaudi veids			Konstatēto kļūdu/ neatbilstību/ trūkumu apjoms (LVL)
		Deklarēto izdevumu izlases veida atbilstības pārbaudi (9./10.pants) skaits, kur konstatēta kļūda/trūkums/neatbilstība ir > 2 %	Maksājumu pieprasījumu – institūcijās skaits, kur konstatēta kļūda/trūkums/ neatbilstība ir > 2 %	Pārbaudi projektu īstenošanas vietā (4.pants) skaits, kur konstatēta kļūda/trūkums/ neatbilstība ir > 2 %	
Struktūrfondi					
1	VIAA	1	19	-	222,756
2	LAD	2	9	3	151,638
3	SIF	-	13	0	43,104
4	NVA	-	2	1	14,227
5	CFLA	-	5	2	247,535
6	LIAA	-	4	-	5,524

N.p.k.	Institūcija	Pārbaūzu veids			Konstatēto kļūdu/ neatbilstību/ trūkumu apjoms (LVL)
		Deklarēto izdevumu izlases veida atbilstības pārbaūzu (9./10.pants) skaits, kur konstatētā kļūda/trūkums/neatbilstība ir > 2 %	Maksājumu pieprasījumu – institūcijās skaits, kur konstatētā kļūda/trūkums/ neatbilstība ir > 2 %	Pārbaūzu projektu īstenošanas vietā (4.pants) skaits, kur konstatētā kļūda/trūkums/ neatbilstība ir > 2 %	
7	VRAA	-	-	1	49,723
8	SPP	-	2	1	7,074
Kohēzijas fonds					
1	SM	2	-	-	1,137,428
2	VIDM	-	2	-	34,325

* Dati iegūti, summējot pa iestādēm izvērtējuma veicēja izlasē iekļautajās pārbaudēs konstatēto neatbilstību/kļūdu/trūkumu skaitu (apkopotas starpziņojuma Pielikumos Nr.1-Nr.22) gadījumos, kad to finansiālā izteiksme pārsniedz 2% būtiskuma līmeni no konkrētajā pārbaudē pārbaudītā izdevumu apjoma. Konstatēto neatbilstību/kļūdu/trūkumu apjoms iegūts kā šo konstatēto būtisko neatbilstību/kļūdu/trūkumu finansiālā apjoma summa iestādē (informācijas avots – izvērtējuma veicēja pārbaūzu dati institūcijās) Tā kā dati tika apkopoti jau starpziņojumā, pirms izvērtējumā tika nolemts piedāvāt 3% būtiskuma līmeni, šeit izmantots starpziņojumā izmantotais 2% būtiskuma līmenis. FM FKD, lai arī atklāja lielu skaitu neatbilstību, trūkumu un kļūdu noslēguma un starpposma ziņojumu pārbaudēs, tās nepārsniedza 2% no pārbaudītās summas

** Tabulā apkopotas OLSI un GSA SF un SI KF, jo pārējās iestādes nav konstatējušas neatbilstības/trūkumus/kļūdas virs 2% (piemēram, FM FKD) vai arī neveic norādītos pārbaūzu veidus (piemēram, PLSI SF gadījumā veic sistēmas auditus, kuros vienmēr nav iespējams novērtēt konstatēto kļūdu apjomu vai pārbaudīto apjomu, līdz ar to nevar noteikt 2% pārsniegšanu vai nepārsniegšanu)

Saskaņā ar izvērtējuma veicēja piemēroto izlases veidošanas metodiku, izlasē atklātās kļūdas nevar ekstrapolēt visu izlases ģenerālkopu.

4.2 ES fondu finansējuma saņēmēja veikto kļūdu un neatbilstību veidi, rašanās iemesli, būtiskums, kā arī iepirkumu procedūras pārkāpumi

Kopumā par iepriekšējo periodu Vadošajai iestādei iesniegtas 259 struktūrfondu un 47 KF ziņojumu lietas, no tām 147 struktūrfondu un 9 Kohēzijas fonda jaunas neatbilstību lietas un 112 Struktūrfondu un 38 Kohēzijas fondu neatbilstību uzraudzības lietas (follow-up jeb iepriekš jau ziņoto neatbilstību novēršanas gaitas uzraudzības ziņojumi). Lielāko daļu no Struktūrfondu neatbilstībām veido LAD, NVA un CFLA iesniegtās neatbilstības, bet Kohēzijas fondam Finanšu ministrijas konstatētās neatbilstības.

Pieaug gan jaunu neatbilstību skaits, gan esošo neatrisināto neatbilstību skaits. Straujš pieaugums ir bijis 2008.gadā, kas skaidrojams ar pieredzes uzkrāšanu starpniekinstitūcijās un detalizētāku vadlīniju parādīšanos, līdz ar to darbiniekiem spējot vairāk atklāt dažāda veida neatbilstības. Tāpat šādu pieaugumu varētu skaidrot ar faktu, ka daudzas neatbilstības var tikt atklātas tikai projekta noslēguma fāzē, tātad 2007.-2009.gadā, īpaši uz rezultatīvo rādītāju sasniegšanu un būvniecības projektiem.

Kā tipiskākie struktūrfondu neatbilstību veidi minami nepareizi valūtas kursi (piemēram, LAD gadījumā 67 projekti), pārmaksātas pakalpojumu līgumu summas, maksātnespējas procesa ierosināšana (līdz ar to tiek atsavinātas projektā iegādātās materiālās vērtības), VID izziņu viltošana, (1 gadījums) projektā iegādāto vērtību atsavināšana 5 gadu periodā pēc projekta pabeigšanas, publisko iepirkumu mākslīga sadalīšanas mazākās daļās, neprecīzi aprēķināti attiecināmie izdevumi. Bet Kohēzijas fondā tipiskākais neatbilstību veids ir nepareiza pamatlīdzekļu attiecināšana uz projekta izmaksām (trūka vadlīnijas, kas tika izdotas tikai 2007.g.).

Interviju laikā iestāžu darbinieki norādīja, ka kļūdas, trūkumi un neatbilstības iepriekšējā plānošanas periodā finansējuma saņēmējiem, galvenokārt, radušās likumdošanas nepārzināšanas dēļ, īpaši Publisko iepirkumu likuma nepārzināšanas, atšķirīgas likuma interpretācijas, grāmatvedības zināšanu trūkuma vai pieredzes trūkuma projektu vadībā dēļ, nevis ļaunprātīgas rīcības rezultātā.

Lielākā daļa no kļūdām, trūkumiem un neatbilstībām ir saistītas ar iespēju dažādi traktēt Publiskā iepirkuma likuma prasības. Atrisinot dažādās likuma interpretācijas iespējas, ar paskaidrojošām vadlīnijām, piemēriem, tiktu būtiski samazināts kļūdu un neatbilstību skaits, kā arī laika patēriņš, ko uz pārbaudēm, interpretācijas skaidrojumu patērē ES fondu pārvaldībā un kontrolē iesaistītie darbinieki.

Rekomendējam turpināt veikt preventīvas un koriģējošas darbības, lai esošajā plānošanas periodā samazinātu neatbilstības un trūkumus, kas saistīti ar iepirkumu prasību pārkāpšanu. Jautājumi jāturpina risināt kompleksi, t.i. papildus ar vadošās iestādes vai IUB detalizētām vadlīnijām par piemēriem, kas ir pieņemama prakse un kas ir likuma pārkāpumi veicot iepirkumus, kādos gadījumos jāveic atkārtots iepirkums, kādos var organizēt vienu iepirkumu, iepērkot dažādus pakalpojumus no viena iepirkuma sniedzēja. Savstarpējā sarakste starp IUB un sadarbības iestādēm par katru konkrētu gadījumu nav uzskatāma par labākās prakses piemēru, bet gan vienreizēju risinājumu. Regulāri papildinošas vadlīnijas IUB mājas lapā, kur tiktu iekļauti piemēri no līdz šim nekonstatētiem iepirkumu procedūras pārkāpumiem būtu izmantojams kā labās prakses piemērs.

Vadošai iestādei ES fondu pārbaudēs iesaistītajiem valsts pārvaldes darbiniekiem turpināt rīkot regulārus seminārus par tipiskākajām kļūdām un neatbilstībām, analizējot konkrētus piemērus un rīcību šo kļūdu un neatbilstību identificēšanas gadījumā. Finanšu krīzes apstākļos reducējoties tikai uz detalizētu paskaidrojošu vadlīniju izstrādi, ja nepietiek līdzekļu regulāru semināru rīkošanai.

Rekomendējam neatbilstības klasificēt pēc EK izstrādātiem kodiem, kas ir izklāstīti vadlīnijās par EK regulas (EK) 1828/2006 piemērošanai, lai būtu strukturēta un pārskatāma informācija, ko varētu salīdzināt iestāžu starpā. EK vadlīnijas pieejamas Revīzijas iestādē: PRE-IMS 1681 Modul User Manual (Draft) European Anti – Fraud Office, Annex II, Types of irregularities, page 37. Alternatīvs informācijas avots- Ziemeļīrijas vadlīnijas „Guidance on the treatment of irregularities” http://www.dfpni.gov.uk/guidance_note_4_-_irregularity_reporting.pdf

4.3 Minimālā summa, zem kuras neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas procedūra nav finansiāli efektīva

Saskaņā ar MK kārtību Nr.500 "Kārtība, kādā ziņo par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda projektu ieviešanā konstatētajām neatbilstībām", pieņem pārvaldes lēmumu par piešķirtā finansējuma izlietojumu un atgūst neatbilstošos izdevumus" starpniekinstitūcijas izvērtē neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas procesa lietderību un efektivitāti un, ja administratīvie un pārējie izdevumi, kas saistīti ar neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu, ir lielāki par atgūstamo summu, pamatojoties uz vienošanos par Eiropas Savienības fonda projekta ieviešanu, var veikt neatbilstoši veikto izdevumu norakstīšanu izdevumos, ja atgūstamā summa vienam projektam vienas neatbilstības gadījumā nepārsniedz 50 latu.

50 LVL robeža šobrīd nav pamatota ar kādu citu normatīvu aktu kā norakstāmā summa.

Veicot pieņēmumu, ka uz atgūšanas procedūru kā minimums tiek patērēta 1 darbinieka pilna darba diena, CFLA kontrolē iesaistītā darbinieka vienas dienas izmaksas 2008.g. bija 78 LVL, LIAA – 106 LVL, VIAA - 94 LVL, LAD – 50 LVL, kas vidēji bija 82 LVL. Savukārt KF 1 darbinieka izmaksas SM bija 93 LVL, VIDM – 77 LVL, kas vidēji bija 85 LVL.

(a) Rekomendējam piemērot 85 LVL kā robežu, zem kuras iestādes vadītājs pieņem lēmumu par neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas procesa lietderīgumu un efektivitāti, ja administratīvie un pārējie izdevumi, kas saistīti ar neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu ir lielāki par atgūstamo summu, jo tas izriet no analīzes datiem.

Apskatot VIS esošo pārskatu „Finanšu līdzekļi, par kuriem pārskata periodā pieņemts lēmums tos (a)ieturot, (b) norakstot, (c) sniedzot informāciju Ministru kabinetam, (d) pieņemot administratīvo aktu vai (e) vienojoties civiltiesiskā kārtībā atgūt no Eiropas Savienības fondu finansējuma saņēmēja kā neatbilstoši veiktos izdevumus un pārskata periodā atgūtās summas”, tika konstatēti 373 unikāli ieraksti (lēmumi) (netika skaitīti dubultieraksti).

Tabula 24. Neatbilstību, atbilstoši EK regulu klasifikācijai apmērs KF un SF*

Neatbilstības/kļūdas apjoms (LVL)	Atgūstamo summu pārskats	
	Neatbilstoši veikto izdevumu skaits	Kopējā atgūstamā summa kā ES daļa (LVL)
Struktūrfondi		
0.01 – 1 Ls	19	2.8
1.01 – 50 Ls	63	764.48
50.01 – 100 Ls	24	857.32
100.01 – 1,000 Ls	123	18,379.72
Virs 1,000 Ls	144	1,482,106.8
Kohēzijas fonds		
0.01 – 1 Ls	-	-
1.01 – 50 Ls	-	-
50.01 – 100 Ls	-	-
100.01 – 1,000 Ls	-	-
Virs 1,000 Ls	9	95,132

* Konstatēto neatbilstību skaits iegūts no VIS atskaitei „Finanšu līdzekļi, par kuriem pārskata periodā pieņemts lēmums tos (a)ieturot, (b) norakstot, (c) sniedzot informāciju Ministru kabinetam, (d) pieņemot administratīvo aktu vai (e) vienojoties civiltiesiskā kārtībā atgūt no Eiropas Savienības fondu finansējuma saņēmēja kā neatbilstoši veiktos izdevumus un pārskata periodā atgūtās summas” (uz 2009.gada 7.oktobri), grupējot to skaitu pa norādītajām stratām. Kopējā atgūstamā summa iegūta kā konkrētajā stratā ietilpstošo atgūstamo summu finansiālā kopsumma. Savukārt neatbilstību skaits KF iegūts no VI sniegtās informācijas par tai ziņotajām neatbilstībām (VI pārstāvja e-pastā sniegtā informācija 2009.gada 14.augustā)

Kā redzams no apkopotās informācijas, lielākā daļa konstatēto neatbilstību ir lielākas par 50 LVL, tomēr novērojams arī samērā liels nelielu neatbilstību skaits (zem 50 LVL veido attiecīgi 22% no visu konstatēto neatbilstību skaita un 30% no atgūstamo maksājumu skaita), kur pastāv risks, ka patērētie resursi neatbilstības identificēšanai pārsniedz pašas neatbilstības lielumu un līdz ar to ir apšaubāma šādu neatbilstību identificēšanai un atgūšanai patērēto resursu lietderība, ja tā netiek veikta uz riska balstītas pieejas pamata (uz riska balstīta pieeja paredz vairāk pārbaudīt augsta riska projektus, kur iespējamība atklāt neatbilstības/kļūdas/trūkumus ir lielāka, bet mazāk pārbaudīt zema riska projektus, kur iespējamība atklāt neatbilstības/kļūdas/trūkumus ir zema, augsta un zema riska projektu grupējumu iegūstot, veicot regulāru noteiktu raksturojošo riska faktoru novērtēšanu katram projektam).

Lauksaimniecības atbalsta fondiem ES: ELFLA un ELGF ar regulu Nr. 885/2006 ar izmaiņām 21.10.2008., 5a.pārgrāfs 100 EUR ir noteikta kā summa, zem kuras izdevumus var norakstīt, ja neizdodas tos piedzīt no finansējuma saņēmēja. LAD esošā kārtība paredz īstenot parādu atgūšanas procedūru līdz gadam, pēc tam summu norakstot.

(b) Ja netiek piemērota (a) rekomendācija, alternatīvi rekomendējam piemērot 100 EUR jeb 70.28 LVL kā robežu, zem kuras iestādes vadītājs pieņem lēmumu par neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas procesa lietderīgumu un efektivitāti ja administratīvie un pārējie izdevumi, kas saistīti ar neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu ir lielāki par atgūstamo summu, pamatojoties uz EK regulējumu līdzīga veida procedūrai lauksaimniecības fondu kontrolē.

(a) rekomendācija izriet no iepriekšējā pl.p. analīzes datiem, tāpēc iesakām to izmantot, un tikai kā alternatīvu piedāvājam (b) rekomendāciju.

4.4 Minimālā kļūda, zem kuras kļūdu novēršanas procedūra nav finansiāli efektīva

Lai noteiktu kontroļu izmaksu lietderību, tika veikts aprēķins, cik uz vienu deklarēto EUR (un LVL) ir kontroles izmaksas. ES 25 valstīm par 2005.gada izmaksātajiem līdzekļiem procentuālais apmērs variē no 2% līdz 8%, savukārt, vidējais bija 4,5% (Costs of Control, Conference on risk of error in Community Programmes DG Budget, 9 October 2007). Saskaņā ar mūsu aprēķiniem (sk. aprēķinu sadaļā 3.4.) Latvijā viena deklarētā LVL pārbaude vidēji pa gadiem nepārsniedz 4% jeb 4 santīmus no katra deklarētā lata, tātad esošā kontroles sistēma Latvijā iepriekšējā plānošanas periodā nepārsniedza vidēji ES valstu kontroles izmaksas un bija atbilstoša no izmaksu viedokļa.

2004.-2006.g. plānošanas perioda neatbilstību reģistrā tika konstatētas neatbilstības no 1-4 santīmiem, kas pārsniedz kontroles izmaksas uz katru deklarēto latu attiecīgajā periodā un šo santīmu atgūšana no finansējuma saņēmēja pārsniedza kontroles izmaksu uz katru šādu transakciju.

CFLA saņemot kļūdainus maksājuma pieprasījumus apmaksā korektajā apmērā, nepieprasot atkārtoti iesniegt labotu maksājuma pieprasījumu un tikai pēc tam to pieņemot apmaksai, kas būtu labā prakse. Kļūdainā maksājumu pieprasījuma aizturēšana un atkārtota maksājumu pieprasījuma iesniegšanas pieprasīšana rada laika patēriņu un administratīvās izmaksas, kas pārsniedz šādu maksājuma pieprasījumu atkārtotu izskatīšanu, ja kļūdainā summa ir zem šīs koriģēšanas izmaksām. Pārbaudē novērots, ka kļūdainu maksājumu pieprasījuma pavadvēstuli vīzēja 4-9 cilvēki, šī pavadvēstule tika nosūtīta ierakstītā vēstulē. Pavadvēstules sagatavošana un vīzēšana aizņem vidēji kopā pusdienu, savukārt minimālās vēstules līdz 20 g nosūtīšana izmaksā 0.40 LVL – 1 LVL (ierakstīta 20 g vēstule).

CFLA 2008.gada kontroles izmaksas vienam darbiniekam pusdienu (4 darba stundas) bija 39 LVL, LIAA – 53 LVL, VIAA 47 LVL, kas ir minimālais laika patēriņš uz viena maksājuma pieprasījuma izskatīšanu un noraidījuma vēstules sagatavošanu. CFLA, VIAA un LIAA maksājuma pieprasījuma kontroles izmaksas piemērojot pārējām iestādēm secinām, ka summu koriģēšana, kas ir zem 43 LVL pārsniedz atkārtotā maksājumu pieprasījuma precizēšanas izmaksas.

Priekšlikums (a): Ja maksājumu pieprasījumos tiek konstatētas aritmētiskas kļūdas apjomā līdz 43 LVL (vidējās izmaksas uz viena maksājuma pieprasījuma izskatīšanu un noraidījuma vēstules sagatavošanu), tad iesakām nenoraidīt maksājuma pieprasījumu, bet to apmaksāt „pareizajā apmērā”, to paziņojot finansējuma saņēmējam pieprasot koriģēt nākamo maksājumu pieprasījumu par iepriekš norādīto kļūdaino summu, tādejādi izvairoties no juridiska riska.

Papildus, ja finansējuma saņēmējs „pareizā” maksājuma apjomam nepiekrīt, viņš var piestādīt papildu dokumentus un papildu maksājumu pieprasījumu par viņam „papildus pienākušo” summu, ja piekrīt/neraksta iebildumu/nepiestāda papildu info/maksājumu pieprasījumu, tad „lieta beidzas”.

Alternatīvs priekšlikums (b): MK noteikumu līmenī paredzēt iespēju sadarbības un atbildīgajām iestādēm pieņemt lēmumu par kļūdaina maksājuma pieprasījuma akceptēšanu korektajā apmērā, attiecīgi informējot par to finansējuma saņēmēju. Nav nepieciešams noteikt konkrētu summu, līdz kurai iespējama šāda lēmuma pieņemšana, lai veicinātu maksājumu pieprasījumu un kļūdas izskatīšanu pēc būtības.

Rekomendējam VI izstrādāt atsevišķas vadlīnijas par MK noteikumu Nr.418 „Kārtība, kādā paredzami valsts budžeta līdzekļi Eiropas Savienības fonda līdzfinansēto projektu īstenošanai, kā arī maksājumu veikšanas un izdevumu deklarācijas sagatavošanas kārtība” piemērošanas kārtību, nosakot attaisnojošos dokumentus, kuru kļūdu dēļ nebūtu noraidāms maksājumu pieprasījums, tāpēc ir labojamas, savukārt, maksājuma pieprasījums ir akceptējams. Piemēram, maksājuma uzdevumu var akceptēt, ja izstādītais rēķins no trešās puses finansējuma saņēmējam ir ar kļūdaini norādītu adresi. Obligātie rekvizīti, kuriem ir jābūt pareiziem rēķinā ir skaidri identificējams darījuma partneris (reģistrācijas Nr. un nosaukums), kā arī ir identificējama darījuma būtība. Pieļaujamas būtu kļūdas rēķinu pavadošajā informācijā – pieņemšanas nodošanas aktā (neprecīza jeb kļūdaina informācija, t.sk. pārrakstīšanās, drukas, aritmētiskas kļūdas).

4.5 Būtiskuma līmeņa un summas, zem kuras kontroles procedūra nav lietderīga, aprēķins

Lai aprēķinātu būtiskuma līmeni, plānošanas būtiskuma līmeni un summu, zem kuras kontroles procedūra nav lietderīga tika izmantoti sekojoši izejošie dati:

SF

Vidējais gada kontroles izmaksu īpatsvars gada deklarētajos izdevumos no 2004. – 2008. gadam	2.6%
Struktūrfondu 2007. gada deklarēto izdevumu summa	LVL 138,245,490
Maksājumu pieprasījumu skaits 2007. gadā	3,370

KF

Vidējais gada kontroles izmaksu īpatsvars gada deklarētajos izdevumos no 2004. – 2008. gadam	1,4%
KF 2007. gada deklarēto izdevumu summa	LVL 82,205,611
Maksājumu pieprasījumu skaits 2007. gadā	840

Apkopojot vidējās kontroles izmaksas pret deklarētajiem izdevumiem abiem fondiem kopā iepriekšējā pl.p., tas bija 2%, tomēr tā kā EK regulējums un nacionālais regulējums bija nošķirts starp abu veidu fondiem, uzskatām, ka ir jāpiemēro augstākais no abiem vidējiem rādītājiem- 3% SF. Vēl jo vairāk tāpēc, ka EK Revīzijas palāta iesaka piemērot KF būtiskuma līmeni pat līdz 5%.

Būtiskuma līmeņa aprēķināšana

SF

Būtiskuma līmeņa aprēķināšanai kā kritērijs tiks izmantota struktūrfondu 2007. gada deklarēto izdevumu summa. Gada kopējo konstatēto neatbilstību summa tiks uzskatīta par būtisku, ja tā pārsniegs 3% no struktūrfondu (2007.) gada deklarēto izdevumu summas. Pielietotie 3% ir vienādi ar vidējo gada kontroles izmaksu īpatsvaru gada deklarētajos izdevumos no 2006. līdz 2008. gadam. Hipotētiski tiek pieņemts, ka pieprasīto maksājumu, kuru kopējā summa gadā nepārsniedz kopējās gada pārbaudes izmaksas, kontrole nenesīs papildus labumu, jo izdevumi pārsniegtu potenciālo ieguvumu.

Viena gada būtiskuma līmenis = $3\% \times \text{LVL } 138\,245\,490 = \text{LVL } 4\,147\,365$

KF

Būtiskuma līmeņa aprēķināšanai kā kritērijs tika izmantota KF 2007. gada deklarēto izdevumu summa. Gada kopējo konstatēto neatbilstību summa tiks uzskatīta par būtisku, ja tā pārsniegs 3% no KF gada deklarēto izdevumu summas. Hipotētiski tiek pieņemts, ka pieprasīto maksājumu, kuru kopējā summa gadā nepārsniedz kopējās gada pārbaudes izmaksas, kontrole nenesīs papildus labumu, jo izdevumi pārsniegtu potenciālo ieguvumu.

Viena gada būtiskuma līmenis = $3\% \times \text{LVL } 82,205,611 = \text{LVL } 2,466,168$

Summas, zem kuras kontroles procedūra maksājuma uzdevumam nav lietderīga (SUD līmenis)

Lai noteiktu SUD līmeni vienam maksājuma pieprasījumam, nepieciešams izvēlēties pieņemamu un relatīvi nelielu procentu, ko varētu reizināt ar kopējo būtiskuma līmeni. Revīzijas praksē parasti šis procents tiek noteikts 5 – 10% robežās no kopējā būtiskuma līmeņa.

SUD līmenis uz vienu maksājumu pieprasījumu SF = Viena gada būtiskuma līmenis x SUD procents / maksājumu pieprasījumu skaits gadā = $\text{LVL } 4\,147\,365 \times 5\% / 3\,370 = \text{LVL } 61.53 \approx \text{LVL } 62$

SUD līmenis uz vienu maksājumu pieprasījumu KF = Viena gada būtiskuma līmenis x SUD procents / maksājumu pieprasījumu skaits gadā = $\text{LVL } 2,466,168 \times 5\% / 840 = \text{LVL } 146.79 \approx \text{LVL } 147$

Tiek uzskatīts, ka risks, ka pārbaudei netiks izvēlēts maksājuma pieprasījums, kurš satur kļūdu, kas mazāka par SUD līmeni un ka kopējā šādu neatklātu kļūdainu maksājumu pieprasījumu summa pārsniegs kopējo būtiskuma līmeni, ir neliels un pieņemams.

No augstāk minētā izriet, ka SF maksājumu pieprasījumu, kuru summa ir mazāka par LVL 62, un KF maksājumu pieprasījumu, kura summa ir mazāka par LVL 147, pārbaude nav nepieciešama.

Kā redzams Tabula 25, neveicot kontroli maksājumu pieprasījumam, piemēram, zem LVL 50, 2004.-2006.gada pl.p. nebūtu atgūti LVL 1,214.10. Pieņemot, ka viena neatbilstība tiek identificēta vienā kontrolē, iegūstam, ka kontroles izmaksas atgūstamo 1,214.10 LVL identificēšanai būtu LVL 194,728 (202 neatbilstības x LVL 964, kas ir vienas pārbaudes projekta īstenošanas vietā un pārbaudes maksājumu pieprasījumam vidējā izmaksa 2005.-2008.g.). Tādējādi, ja netiktu veiktas pārbaudes par atgūstamo summu zem LVL 50, ietaupījums tikai tajos gadījumos vien, kad identificēta atgūstamā summa, būtu LVL 193,513.90 (skat. kolonnu „Ietaupījums valstij (LVL)” = Kontroles izmaksas atgūstamās summas identificēšanai – Atgūstamā summa).

Kā parāda analīze, tad jebkuram no atgūstamās summas sliekšņiem kopējā atgūstamā summa ir nebūtiska, kā arī pārbaudes izmaksas būtiski pārsniedz atgūstamo summu. Faktiski, nosakot SUD līmeni LVL 62 patreizējā LVL 50 vietā, valstij būtiski riski nerodas.

Tabula 25. 2004.-2006. gada pl.p. SF kontrolēs atklātās atgūstamās summas, kuras ir mazākas par neatbilstības atklāšanai izmantotās kontroles izmaksām sadalījumā no 50 līdz 120 LVL*

Atgūstamā summa (LVL)	Neatbilstību skaits	Neatbilstību skaits no kopējā neatbilstību skaita (%)	Atgūstamā summa no kopējās atgūstamās pl.p. atgūstamās summas (%)	Atgūstamā summa (LVL)	Kontroles izmaksas atgūstamās summas identificēšanai (LVL)	letaupījums valstij (LVL)
Zem 50 (MK noteikumos noteiktā robeža)	202	54.01%	0.08%	1,214.10	194,728.00	193,513.90
Zem 62 (Rekomendētais SUD līmenis)	215	57.49%	0.13%	1,951.28	207,260.00	205,308.72
Zem 70	218	58.29%	0.14%	2,156.24	210,152.00	207,995.76

* Neatbilstību skaits no kopējā neatbilstību skaita iegūts, dalot visu atgūstamo summu skaitu ar vērtību zem norādītās summas no VIS pārskata „Finanšu līdzekļi, par kuriem pārskata periodā pieņemts lēmums tos (a)ieturot, (b) norakstot, (c) sniedzot informāciju Ministru kabinetam, (d) pieņemot administratīvo aktu vai (e) vienojoties civiltiesiskā kārtībā atgūt no Eiropas Savienības fondu finansējuma saņēmēja kā neatbilstoši veiktos izdevumus un pārskata periodā atgūtās summas” (pārskats uz 2009.gada 7.oktobri) ar kopējo atgūstamo summu skaitu. Atgūstamā summa no kopējās atgūstamās summas iegūta kā šo kopējo atgūstamo summu zem konkrētās vērtības attiecība pret visu kopējo atgūstamo summu. Atgūstamā summa iegūta kā visu atgūstamo līdzekļu kopsumma zem norādītās vērtības.

KF laika periodā no 2004. – 2008. gadam ziņotas 9 neatbilstības, kur neviena no neatbilstībām nepārsniedza 0.18% no projekta attiecināmajām izmaksām. Minimālā neatbilstība, par kuru ziņots 2004. – 2006. gadā, ir LVL 5,857.48. Tādējādi, nekontrolējot maksājumu pieprasījumus, kuru summa nepārsniedz LVL 147, visas līdz šim identificētās atgūstamās summas tiktu vienalga atklātas.

4.6 Soda sankcijas

Saskaņā ar tehniskās specifikācijas 2.uzdevuma 2.7. punktu, jāizstrādā risinājumi par iespējamajām soda sankcijām par noteiktām kļūdām, neatbilstībām vai noteikto pieļauto kļūdu neatbilstību līmeni. Darba gaitā secinājām, ka nav lietderīgi izstrādāt detalizētas rekomendācijas par noteiktu veidu kļūdām, jo neuzskatām, ka sodu piemērošana veicinās finansējuma saņēmēja neattiecināmo izmaksu neiekļaušanu maksājumu pieprasījumos.

Sodu sistēmas piemērošana vispirms prasītu izvērtējumu, vai kļūda, trūkums vai neatbilstība ir ļaunprātīga rīcība, vai neuzmanības kļūda, jo soda sankcijas lietderīgi piemērot par apzinātu neattiecināmu izmaksu iekļaušanu, projekta finansējuma līguma nosacījumu pārkāpšanu, kas palielina maksājuma pieprasījuma kontroles izmaksas, tērējot uz tā precizēšanu pārbaudē iesaistīto iestāžu resursus. Aritmētiskas kļūdas vai novēršanu trūkumu gadījumā nav lietderīgi finansējuma saņēmējus sodīt, bet gan norādīt trūkumus un kļūdas un vienoties par termiņu, kurā tas tiek novērsts.

Novērojot lēmumu pieņemšanu kontrolē iesaistītajās institūcijās, secinām, ka augstāk minētā veida lēmuma pieņemšanā iesaistītos vismaz 3-5 darbinieki, izvērtējot vai sods ir vai nav jāpiemēro, kas ir laikietilpīgs un birokrātisks process.

Savukārt iepriekšējā pl.p. SF un KF atklātās un VI ziņotās neatbilstības katru gadu bija zem 1% no deklarētajiem izdevumiem, tāpēc nav lietderīgi izstrādāt soda sankcijas salīdzinoši mazam neatbilstību procentuālajam apmēram.

5. Metodika uz risku balstītas pieejas maksājumu pieprasījumu pārbaudei

Rekomendējam piemērojot uz risku balstītu pieeju, kuras rezultātā atteikties no maksājumu pieprasījumu 100% visu attaisnojošo dokumentu pārbaudes, iekļaujot kvantitatīvos un kvalitatīvos aspektus veidojot izdevumu pozīciju izlases. Uz risku balstīta pieeja iekļautu prasību pārbaudīt joprojām visus attaisnojošos dokumentus, kas ir virs maksājumu pieprasījuma plānošanas būtiskuma līmeņa, jo iepriekšējā pl.p. iestādēs, kur tika izmantota izlases veida pārbaude maksājumu pieprasījumiem, nākamajās pārbaudēs tika atklāti būtiski trūkumi. Papildus tam pārbaudīt arī atsevišķus dokumentus zem plānošanas būtiskuma līmeņa, lai nodrošinātu pārbaudes neprognozējamību. Piemēram, VAA izdevumu deklarāciju izlases veida pārbaudes atklāja neatbilstības un trūkumus iestādes iepriekš akceptētajos attiecināmajos izdevumos. Lai novērstu šo trūkumu, piedāvājam pārbaudīt katru maksājuma pieprasījuma pozīciju/ attaisnojošos dokumentus virs būtiskuma līmeņa, savukārt pārējos izlases kārtā.

Izlases veidošanas pieeja

Projektu maksājumu pieprasījumos norādītajiem izdevumiem, piedāvājam piemērot 1) būtiskuma līmeni (pārbaudot visus attaisnojošos dokumentus, kuri ir virs būtiskuma līmeņa, 2) zem būtiskuma līmeņa attaisnojuma dokumentiem piemērot izlasi attaisnojošo dokumentu daudzumu nosakot pēc projekta riska pakāpes, kas noteikta saskaņā ar vadošās iestādes vadlīnijām par MK noteikumu 440 piemērošanu, 3) savukārt visus attaisnojošos dokumentiem zem SUD līmeņa nepārbaudīt.

Plānošanas būtiskuma līmeni starpniek institūciju darbinieki noteiktu saskaņā ar noteikto riska pakāpi pārbaudēm projektu īstenošanas vietās kā arī papildus, piemēram, iepriekšējā maksājumu pieprasījumu pārbaudžu rezultāti, iepriekšējā pl. p. pieredze darbā ar finanšu saņēmēju, maksājuma pieprasījuma pozīcijās iekļauto summu sadalījums.

Piedāvājam katrā SF/KF maksājumu pieprasījumā apskatīt šādu attaisnojošo dokumentu daudzumu, kā norādīts Tabula 26 Piedāvājam sasaistīt to ar risku novērtējumu, kas veikts pārbaudēs projektu īstenošanas vietās.

Lai plānotu noteiktu attaisnojošo dokumentu izvēli izlases veida pārbaudēm, to var balstīt uz vispārējā būtiskuma un plānošanas būtiskuma noteikšanu.

Būtiskuma līmenis

Starptautiski Revīzijas Standarti (SRS) Nr. 320 „Revīzijas būtiskums”, kuru mērķis ir noteikt standartus sniedz norādes par jēdzienu „būtiskums” un tā saistību ar revīzijas risku. Veicot revīziju, revidentam ir jāņem vērā būtiskums un tā saistība ar revīzijas risku.

Informācija ir būtiska, ja tās neuzrādīšana vai neatbilstība varētu ietekmēt finanšu pārskatu lietotāju ekonomiska rakstura lēmumus, kurus viņi pieņem, balstoties uz finanšu pārskatiem. Būtiskumu nosaka posteņa vai pieļautās kļūdas lielums, ņemot vērā tā neuzrādīšanu vai neatbilstību konkrētos apstākļos. Tādējādi ar būtiskumu drīzāk nosaka minimālo uzrādīšanas līmeni, nevis primāro informācijas īpašību, kādai ir jāpiemīt informācijai, lai tā būtu noderīga.

Finanšu pārskatu revīzijas mērķis – dot revidentam iespēju izteikt atzinumu, vai finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti saskaņā ar identificētajām finanšu pārskatu sniegšanas pamatnostādņēm. Viedoklis par to, kas ir būtisks, ir profesionālā vērtējuma jautājums.

Revidentam ir jāņem vērā tādu relatīvi mazu neatbilstību iespējamība, kam, kopā ņemot, varētu būt būtiska ietekme uz finanšu pārskatiem. Tā, piemēram, kļūda mēneša beigu procedūrās varētu būt iemesls iespējami būtiskai neatbilstībai, ja šī kļūda atkārtojas katru mēnesi.

Pastāv apgriezta proporcija starp būtiskumu un revīzijas riska līmeni, tas ir, jo augstāks būtiskuma līmenis, jo zemāks revīzijas risks un otrādi. Revidents ņem vērā šo apgriezto proporciju starp būtiskumu un revīzijas risku, kad nosaka revīzijas procedūru veidu, laiku un apjomu.

Lai samazinātu revīzijas risku, kopējam būtiskuma tiek piemērots plānošanas būtiskums.

3% no maksājuma pieprasījuma = kopējais būtiskums
 Kopējais būtiskums * [50% līdz 75%] = plānošanas būtiskums

Plānošanas būtiskuma līmenis un pārbaude izlases kārtībā

Lai samazinātu risku, ka relatīvi mazu neatbilstību summai varētu būt būtiska ietekme uz maksājumu pieprasījumu kopumā, ir nepieciešams noteikt plānošanas būtiskumu.

Plānošanas būtiskumu vienmēr nosaka mazāku par kopējo būtiskuma līmeni, parasti robežās no 50% līdz 75% no kopējā būtiskuma līmeņa.

Piemēram, ja kopējais būtiskums ir 1,000,000, piemērojot riska novērtējumu starp 25% un 50%, tas veidos plānošanas būtiskumu starp 750,000 un 500,000. Mūsu piemērā tiktu pārbaudītas 100% visi attaisnojuma dokumenti virs 750,000 - 500,000, atkarībā no riska pakāpes, savukārt zem šīm summām attaisnojuma dokumenti tiktu pārbaudīti izlases veidā.

Plānošanas būtiskuma līmeni 50 - 75% starpniekstitūciju darbinieki noteiktu pēc sava profesionālā vērtējuma, kas būtu balstīts uz kritērijiem, kas noteiktu riska pakāpi, piemēram, iepriekšējā maksājumu pieprasījumu pārbaūžu rezultāti, iepriekšējā pl. p. pieredze darbā ar finanšu saņēmēju, maksājuma pieprasījuma pozīcijās iekļauto summu sadalījums.

Plānošanas būtiskums ir kvantificējams pieņēmums, ko izmanto pārbaūžu procedūru plānošanā un veikšanā. Plānošanas būtiskums ļauj definēt nepieciešamā darba apjomu, lai samazinātu pārbaudes risku līdz pieņemamam līmenim.

Tabula 26. Minimālais dokumentu apjoms, kas jāpārbauda atkarībā no projekta risku pakāpes*

Kopējais attaisnoto dokumentu skaits attiecināmo izdevumu pozīcijai	Izlases skaits zema riska projektiem	Izlases skaits vidēja riska projektiem	Izlases skaits augsta riska projektiem
1-3	Visi attaisnojošie dokumenti	Visi attaisnojošie dokumenti	Visi attaisnojošie dokumenti
4-19	3	3	3
20-99	5	10	20
100-199	10	20	40

Kopējais attaisnoto dokumentu skaits attiecināmo izdevumu pozīcijai	Izlases skaits zema riska projektiem	Izlases skaits vidēja riska projektiem	Izlases skaits augsta riska projektiem
200 vai vairāk	20	40	80

* Izvērtējuma veicēja labākā prakse

Pārbaudāmo dokumentu daudzums tiek palielināts, ja izlasē tiek atklātas kļūdas (divreiz vairāk dokumentus pārbauda), jo tiek sagaidīts, ka neviena kļūda netiks konstatēta virs attaisnojuma dokumenta SUD (summary of unadjusted differences – nekorģēto posteņu uzskaites kopsumma). SUD summa, ko piemērojam šajā gadījumā ir aprēķināta kā 3% no 2006.-2008.g. viena maksājumu pieprasījuma kontroles izmaksām SF (m/p 703 LVL) un ir 21.09 LVL jeb 21 LVL noapaļojot, savukārt SUD summa kā 3% no maksājuma pieprasījuma izmaksām KF (m/p 619 LVL) ir 18.57 LVL jeb 19 LVL noapaļojot.

Ja arī atkārtotajā pārbaudē kļūdas apjoms pārsniedz SUD līmeni, tad tiek pārbaudīti visi maksājuma pieprasījumā iekļautie dokumenti. Turpretī, ja divās/trīs pēc kārtas veiktajās maksājumu pieprasījumu pārbaudēs augsta vai vidēja riska projektiem neatbilstības un kļūdas netiek atklātas, tad nākamajā pārbaudē pārbaudāmo dokumentu daudzums var tikt samazināts (piemēram, skaitu samazina uz pusi).

ESF maksājuma pieprasījuma izlases veidošanas piemērs

Apakšaktivitātes plānotie izdevumi 1. gadā 5,000,000 LVL.
 Individuāla projekta y attiecināmie izdevumi uz 2 gadiem ir 45,000 LVL.
 Individuālā projekta y plānotie attiecināmie izdevumi pa gadiem:
 1. gads 35,000 LVL.
 2. gads 10,000 LVL.
 1. gadā plānoti 2 maksājumu pieprasījumi 15,000 LVL. un 20,000 LVL.

Pārbaudēm projektu īstenošanas vietās projekts novērtēts kā zema riska projekts, tāpēc attaisnojošo dokumentu pārbaudē tiek izmantota no iepriekšējās tabulas aile, kas attiecas uz izlases veidošanu zema riska projektiem.

Otrajam maksājumu pieprasījumam par 20,000 LVL izlases veidošana:

Tabula 27. Izlases veidošanas piemērs

Nr.p.k.	Projekta attiecināmo izmaksu pozīcijas/ apakšpozīcijas	Attiecināmo izmaksu summa	Attaisnojošo dokumentu skaits	Attaisnojošo dokumentu skaits, cik jāpārbauda
1	Administrēšanas izmaksas			
1.1	atbildība par projektu administrēšanu	5,000	2	2
1.2	Komandējumu un darba braucienu izmaksas	4,500	10	3
1.3	Projekta vadībai nepieciešamā IT aprīkojuma īres maksa	250	1	1
2	Materiāltechnisko līdzekļu un aprīkojuma izmaksas (līdz 150 LVL un kas norakstāmi 1	150	7	3

Nr.p.k.	Projekta attiecināmo izmaksu pozīcijas/ apakšpozīcijas	Attiecināmo izmaksu summa	Attaisnojošo dokumentu skaits	Attaisnojošo dokumentu skaits, cik jāpārbauda
	gada laikā)			
3	Pārējās izmaksas:			
3.1	konsultantu, ekspertu, speciālistu atalgojums	6000	10	3
3.2	VSAOI un citas obligātās iemaksas	3500	10	3
3.5	transporta izmaksas (degviela, noma, pakalpojumu pirkšana, sabiedriskais transports)	68	4	3
3.10	ar projektu saistītu pakalpojumu izmaksas	532	1	1
	Kopā	20,000	45	19

Kopējā būtiskuma līmeņa aprēķins: $20,000 \times 3\% = 600$ LVL

Plānošanas būtiskuma aprēķins: $600 \times 75\% = 450$ LVL

Secinājums: Piemērā jāveido izlase no attaisnojošiem dokumentiem zem 450 LVL, attaisnojuma dokumentiem virs 450 LVL piemērojot 100% attaisnojošo dokumentu pārbaudi. Attaisnojošie dokumenti zem 21 LVL nav jāpārbauda, piemērojot SF maksājumu pieprasījuma SUD līmeni.

KF vai ERAF maksājuma pieprasījuma izlases veidošanas piemērs

Aktivitātes plānotie izdevumi 1. gadā 65,000,000 LVL.

Individuāla projekta x akceptētie attiecināmie izdevumi 5 gadu periodā būs 5,000,000 LVL. Individuālā projekta x plānotie attiecināmie izdevumi pa gadiem:

1. gads: 3,000,000 LVL

2. gads: 500,000 LVL

3. gads: 200,000 LVL

4. gads: 600,000 LVL

5. gads: 700,000 LVL.

1. gada maksājumu pieprasījumi individuālam projektam x: 12 pieprasījumi pa 250,000 LVL.

Pārbaudēm projektu īstenošanas vietās projekts novērtēts kā augsta riska projekts, tāpēc attaisnojošo dokumentu pārbaudē tiek izmantota no iepriekšējās tabulas aile, kas attiecas uz izlases veidošanu augsta riska projektiem.

Pirmā gada pirmajam maksājumu pieprasījumam par 250,000 LVL izlases veidošana

Tabula 28. Izlases veidošanas piemērs

N.p.k.	Projekta attiecināmo izmaksu pozīcijas/ apakšpozīcijas	Summa	Attaisnojošo dokumentu skaits	Attaisnojošo dokumentu skaits, cik jāpārbauda
1.	Projekta sagatavošanas izmaksas	50,000	3	3
1.2.	Autoruzraudzība un būvuzraudzība	2,000	1	1

N.p.k.	Projekta attiecināmo izmaksu pozīcijas/ apakšpozīcijas	Summa	Attaisnojošo dokumentu skaits	Attaisnojošo dokumentu skaits, cik jāpārbauda
2.	Būvdarbu izmaksas:			
2.1.	Rekonstrukcijas un būvniecības izmaksas	4,500	30	20
2.2.	Pagaidu infrastruktūras izveide	70,000	15	3
	Piegāžu līgumu izmaksas (t.sk. tehnoloģisko iekārtu, palīgiekārtu un palīgmateriālu iegādes, montāžas, ieregulēšanas izmaksas)	3,500	4	3
2.3.	Taku maršrutu izstrāde	85,000	13	3
3.	Neparedzēti izdevumi	35,000	45	20
	Kopā	250,000		53

Kopējā būtiskuma līmeņa aprēķins: $250,000 \times 3\% = 7,500$ LVL

Plānošanas būtiskuma aprēķins: $7,500 \times 75\% = 5,625$ LVL

Secinājums: Piemērā jāveido izlase no attaisnojošiem dokumentiem zem 5,625 LVL, attaisnojuma dokumentiem virs 5,625 LVL piemērojot 100% attaisnojošo dokumentu pārbaudi. Attaisnojošie dokumenti zem 19 LVL nav jāpārbauda, piemērojot KF maksājumu pieprasījuma SUD līmeni.

6. Kopsavilkums

Maksājumu pieprasījumu pārbaudes un pārbaudes projektu īstenošanas vietā, projekta īstenošanas laikā ir secībā pirmās no pārbaudēm, salīdzinot ar deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudēm, kuras tiek veiktas vēlākā projekta īstenošanas stadijā. Maksājumu pieprasījumu pārbaudes un pārbaudes projektu īstenošanas vietā spēja atklāt vislielākās kļūdas, neatbilstības vai trūkumus, tāpēc šo pārbaudžu efektīva veikšana ir būtisks priekšnosacījums labai ES fondu pārvaldībai un kontrolei. Maksājuma pieprasījuma pārbaudes lielākajā daļā no institūcijām tiek veiktas 100% pārbaudot visus attaisnojuma dokumentus, kas pievienoti maksājuma pieprasījumam. Mūsuprāt, maksājuma pieprasījumu un visu attaisnojošo dokumentu pārbaudes ir jāizvērtē pēc to kontroles izmaksām, kas arī tika veikts izvērtējuma ietvaros, atsakoties no maksājumu pieprasījumu pārbaudēm, kas nepārsniedz tā saucamo SUD līmeni un balsoties uz 2007.gada deklarētajiem izdevumiem SF bija 62 LVL, KF – 147 LVL. Izvērtējumā tika aprēķinātas summas, zem kuras individuāla attaisnojuma dokumenta pārbaude pārsniedz kontroles izmaksas, kā arī noteikta maksājuma pieprasījuma summa, kuras pārbaude nav lietderīga, vērtējot to pēc būtiskuma līmeņa. Izvērtējuma ietvaros tika izstrādāta detalizētāka metodika maksājumu pieprasījumu pārbaudēm.

Pārbaudēm projektu īstenošanas vietās ir vadošās iestādes izstrādāta uz risku balstīta pieeja un jau tiek piemērota, tomēr mēs konstatējam papildus efektivitātes uzlabošanas iespējas, sasaistot maksājumu pieprasījumu pārbaudes ar pārbaudēm projektu īstenošanas vietās, kā arī savstarpēji saskaņojot risku novērtējumu projektam, kurš veidots gan no maksājumu pieprasījumu pārbaudes rezultātiem, kā arī no pārbaudes rezultātiem projektu īstenošanas vietā.

Izdevumu deklarāciju izlases veida pārbaudes abos plānošanas periodos ir viena no obligāti veicamajām pārbaudēm. Iepriekšējā plānošanas periodā šīs pārbaudes veica OLSI iekšējā audita struktūrvienības struktūrfondu un SI iekšējā audita struktūrvienības Kohēzijas fondam, katrā iestādē piemērojot individuālu pārbaudžu veikšanas metodiku. Esošajā pl.p. šī pārbaude ir koncentrēta vienas iestādes ietvaros (FM FKD) un FM FKD pārbaudžu veikšanā tiek izmantota EK piedāvātā izlases veidošanas metodika, tāpēc šīm pārbaudēm netiek piedāvāti būtiski uzlabojumi.

SF/KF maksājumu pieprasījumu pārbaudēs un deklarēto izdevumu izlases veidā pārbaudēs, neatkarīgās struktūrvienības veiktajās starpposmu un noslēguma posmu izdevumu deklarāciju pārbaudēs galvenokārt tika atklāta neattiecināmu izdevumu deklarēšana, pārbaudēs projektu īstenošanas vietās – dokumentu neatbilstoša uzglabāšana, ES fondu sistēmas auditos un ārējos auditos, kurus pasūtīja vadošā iestāde – nepilnības iekšējā kontroles sistēmā, Valsts kases maksājumu pieprasījumu pārbaudēs – pārskatu neatbilstoša kvalitāte, EK auditos – nepietiekošas vadlīnijas vai kontroļu nepilnīga veikšana. VID pārbaudēs galvenokārt konstatējā neatbilstošu dokumentu noformēšanu.

Pārbaudot kontrolē iesaistīto iestāžu pārbaudes, secinām, ka visrezultatīvākās (atklāja visbūtiskākos trūkumus) pārbaudes ir bijušas iestādēs, kuras ir apvienojušas maksājumu pieprasījumu pārbaudi ar pārbaudēm projektu īstenošanas vietās un maksājumu pieprasījumu akceptējušas tikai pēc šo abu pārbaudžu rezultātiem.

Tika konstatēts, ka, ja iestāde realizē vairākas pārbaudes projektu īstenošanas vietā visā līguma termiņa laikā, tad būtiskākās kļūdas, trūkumi un nepilnības tiek konstatētas pirmajā šāda veida pārbaudē, pārējās atklājot salīdzinoši nebūtiskus trūkumus.

Lielākajā daļā iestāžu pastāv iespējas uzlabot iekšējo auditu ziņojumu saturu, veidojot secinājumus, norādot konkrētus izlases veidošanas principus, vienoti definējot būtiskumu rekomendācijām. 2007.-2013.g. plānošanas periodā Revīzijas iestāde ir izveidojusi vienotas vadlīnijas un metodiku ES fondu

auditiem, kā arī noteikusi audita pārbaūžu apjomu, ļaujoties uz starpniekinstitūciju patstāvīgi veiktajiem auditiem un FM FKD veiktajām sertificēto izdevumu revīzijām, tādejādi efektīvizējot ES fondu sistēmu auditu veikšanu.

Izdevumu izlases pārbaūžu veikšanas pārceļšana uz FM FKD 2007.-2013.g. plānošanas periodā ir vērtējama kā pozitīva, centralizējot šo pārbaudi struktūrvienībā, kura veic arī starpposmu un noslēguma izdevumu deklarāciju pārbaudes, kā arī EK vadlīniju līmenī noteiktā izlases veidošanas metodikas iekļaušana FM FKD pārbaūžu metodikā.

FM FKD veiktās starpposmu un noslēguma izdevumu deklarāciju pārbaudes spēja atklāt papildus pirms tam nekonstatētas neatbilstības un būtiskas kļūdas, tāpēc vērtējamas kā lietderīgas.

Veikto pārbaūžu dokumenti tiek kopēti un glabāti vairākās institūcijās paralēli par katru apakšaktivitāti vienam un tam pašam finansējuma saņēmējam, veidojot lielas dokumentu mapes un līdz ar to neefektīvi patērējot laiku un resursus dokumentu kopēšanai.

EK pārbaudes atklāja sistemātiskus vadības un kontroles sistēmas trūkumus, kā arī vadošās iestādes nepietiekošu vadlīniju trūkumu pārējām iesaistītajām starpniekinstitūcijām, Saskaņā ar vadošās iestādes sniegto informāciju, rekomendācijas noteiktajos laika termiņos tika ievērotas un veikti nepieciešamie uzlabojumi.

Īrijas labās prakses piemērs, ko Latvijā jau Īsteno Revīzijas iestāde attiecīgi uz sistēmu auditiem, ir procedūru rokasgrāmata, kur tiek uzkrāta visa ar kontroles funkciju saistīta detalizēta informācija, t.sk. ar jaunākās EK vadlīnijas. Izvērtējumā ir iekļautas rekomendācijas, ko varētu izmantot Latvijā, izvērtējot Polijas, Dānijas, Ziemeļīrijas ES fondu labās prakses piemērus pārbaūžu veikšanā, neatbilstību kontrolē un vadībā.

ES fondu kopējās kontroles izmaksas kontrolē iesaistītajām iestādēm laika posmā no 2004.-2008.g. bija 13, 633,267 LVL. Kopējās kontroles izmaksās par periodu 25% ir LAD kontroles izmaksas, 18% - LIAA, 11% - VIAA, izmaksu grupā no 10 līdz 1% ietilpst: VIDM, NVA, Valsts kase, SM, CFLA, SIF, FM FKD, FM IAD, VID. Pārējo iestāžu kontroļu izmaksas ir zem 1% no kopējām ES fondu kontrolē iesaistīto iestāžu izmaksām.

Kontroles izmaksas uz vienu neatbilstības latu ir augušas 2006. un 2008.gadā norādot uz nepieciešamību mainīt kontroles vidi, palielinot kontroļu efektivitāti 2004.-2006. gada plānošanas perioda SF un KF vadošai iestādei ziņotās neatbilstības nepārsniedza 1% no deklarētajiem izdevumiem un pa gadiem attiecīgi bija 0%-0.4%. Savukārt, kontroles izmaksas SF variējās pa gadiem 1%- 4% no attiecīgā gada deklarētajiem izdevumiem un variējās no 1-4 santīmiem par katru deklarēto LVL, kas vidēji ir zem 2006.g. EK veiktā novērtējuma vidējām dalībvalstu kontroles izmaksām- 7% jeb 7 EUR centi (Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Revīzijas palātai. Uz vispārēju izpratni par pieļaujamā kļūdas riska jēdzienu, SEC (2008) 3054, Briselē, 16.12.2008., 8.lpp) izvēlētiem ERAF projektiem. Savukārt kontroles izmaksas KF variēja 1%-3% no attiecīgā gada deklarētajiem izdevumiem, sastādot attiecīgi 1-3 santīmus par katru deklarēto LVL, kas arī ir zem EK veiktā novērtējuma vidējām dalībvalstu izmaksām.

ES 25 valstīm par 2005.gada izmaksātajiem līdzekļiem procentuālais apmērs variē no 2% līdz 8%, savukārt, vidējais bija 4,5% (Costs of Control, Conference on risk of error in Community Programmes DG Budget, 9 October 2007). Saskaņā ar mūsu aprēķiniem Latvijā viena deklarētā LVL pārbaude vidēji pa gadiem nepārsniedz 4% jeb ir 4 santīmi no katra deklarētā lata, tāvad esošā kontroles sistēma Latvijā iepriekšējā plānošanas periodā nepārsniedza vidējo ES valstu kontroles izmaksas un bija atbilstoša no izmaksu viedokļa.

Analizējot savstarpējo sakarību starp finansējuma apmēru un konstatēto neatbilstību SF un KF konstatējām, ka kopumā visvairāk neatbilstību iepriekšējā plānošanas periodā tika konstatēti projektos, kuru vērtība ir robežās no 10,000 LVL līdz 1,000,000 LVL, tas sastādīja 59% no visām neatbilstībām. Analizējot detalizētāk neatbilstības, kas konstatētas projektos robežās no 10,000 - 1,000,000 LVL, redzams, ka neatbilstību vērtības svārstās ļoti plašā diapazonā (no 0.01 LVL līdz pat 22,129 LVL). 81% no kopējām kontroļu izmaksām veido maksājumu pieprasījumu pārbaudes, pārbaudes projektu īstenošanas vietās, sistēmu auditi un deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes. Visdārgākās ir pārbaudes projektu īstenošanas vietās, kam seko maksājumu pieprasījumu pārbaudes.

Vidēji 2005.-2008.gadā viena SF maksājumu pieprasījuma pārbaude OLSI un GSA apsaimniekotājiem izmaksāja 530 LVL, savukārt KF gadījumā viena pieprasījuma pārbaude izmaksāja 455 LVL.

Vidēji viena pieprasītā lata pārbaude SF 2005.-2008.gadu periodā izmaksāja 2.6 santīmus, kas ir zemāk nekā vidēji ES, savukārt KF viena pieprasītā lata pārbaude attiecīgajā periodā izmaksāja 1 santīmu.

Vidēji 2005.-2008.g. viena SF pārbaude projektu īstenošanas vietās OLSI un GSA izmaksāja 431 LVL, kas ir par 23% vairāk kā attiecīgā perioda maksājumu pieprasījumu pārbaude SF. KF pārbaude projektu īstenošanas vietā attiecīgi 2005.-2008.g. periodā vidēji izmaksāja 3,013 LVL.

Vidēji 2005.-2008.g. viena SF deklarēto izdevumu izlases pārbaude OLSI izmaksāja 1,576 LVL, savukārt KF tas izmaksāja 7,832 LVL.

2004.-2006.g. plānošanas perioda Vadošās iestādes SF un KF neatbilstību reģistros tika ietvertas vairākas acīmredzami nebūtiskas neatbilstības (piemēram, 1-4 santīmu apjomā) kas pārsniedz kontroles izmaksas uz katru deklarēto latu attiecīgajā periodā un šo santīmu atgūšana no finansējuma saņēmēja pārsniedza kontroles izmaksu uz katru šādu transakciju.

Izvērtējumā iekļautās rekomendācijas ir apvienotas to pārskatāmībai vienotā tabulā, kas pievienota zemāk, rekomendācijas sadalot pēc būtiskuma. (Sarkans – ļoti būtiska rekomendācija, nepieciešama tūlītēja reakcija, dzeltens- vidēji būtiska rekomendācija, nepieciešams reaģēt vidējā termiņā (6 -12 mēneši), Rekomendāciju būtiskuma līmenis nosaka rekomendējamo ieviešanas prioritāti.

Būtiskums**Rekomendācija**

Pārbažu pārklāšanās iestāžu starpā

---

1. Revīzijas iestādei paļauties uz Valsts kontroles revīzijas rezultātiem, ja ES fondu apakšsistēma attiecīgajā gadā ir pārbaudīta no VK puses un revīzijas mērķi ir vienādi ar apakšsistēmas audita mērķiem, attiecīgi papildinot Vienoto revīzijas stratēģiju.

2. Vadošai iestādei vienoties par datu apmaiņas mehānismu ar VID par VID veikto pārbažu rezultātu pieejamību ES fondu pārbaudēs iesaisītājām institūcijām.

Paļauties uz VID veikto pārbažu rezultātiem un atkārtoti neveikt grāmatvedības organizācijas pārbaudi, ja VID tematiskās pārbaudes: „grāmatvedības uzskaitē”, rezultāti ir bijuši pozitīvi, t.i. bez administratīva soda.

Ja iespējams, vienoties ar VID, ka VID veiktajās pārbaudēs tiek ietverti arī starpniekinstitūciju ES regulējumā noteiktie pārbažu uzdevumi (piemēram, grāmatvedības kārtošana, publicitātes prasības, attaisnojošo dokumentu noformēšana, algu aprēķini). Šajā gadījumā, ES fondu pārbaudēs iesaisītājām institūcijām neveikt attaisnojošo dokumentu pārbaudi finansējuma saņēmējiem par periodu, kurā ir veikts VID nodokļu audits.

Pārbaudes projektu īstenošanas vietās

3. 2007. – 2013.g. plānošanas periodā vadošās iestādes metodikā par Ministru kabineta 2007.gada 26.jūnija noteikumu Nr.440 "Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai atbildīgā iestāde veic pārbaudi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā" piemērošanu paredzēt apvienot pārbaudi projektu īstenošanas vietā ar maksājuma pieprasījuma pārbaudi.

4. Gadījumos, kad pārbaudes projektu īstenošanas vietā tiek veiktas vēlāk rekomendējam metodikā par Ministru kabineta 2007.gada 26.jūnija noteikumu Nr.440 "Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai atbildīgā iestāde veic pārbaudi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā" piemērošanu paredzēt, ka projektu atlasē jeb risku novērtējumā pārbaudēm projektu īstenošanas vietās tiek ņemti vērā arī maksājumu pieprasījumu pārbaudžu rezultāti, attiecīgi nosakot riska grupu konkrētam projektam.

5. 2007. – 2013.g. plānošanas periodā vadošās iestādes metodikā par Ministru kabineta 2007.gada 26.jūnija noteikumu Nr.440 "Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai atbildīgā iestāde veic pārbaudi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā" piemērošanu rekomendējam iekļaut risku novērtējumā maksājumu pieprasījuma pārbaudžu rezultātu, nosakot riska pakāpi.

Maksājumu pieprasījumu pārbaudes

6. Piemērot uz risku balstītu pieeju, kuras rezultātā atteikties no maksājumu pieprasījumu 100% visu attaisnojošo dokumentu pārbaudes, iekļaujot kvantitatīvos un kvalitatīvos aspektus veidojot izdevumu pozīciju izlases. Uz risku balstīta pieeja iekļautu prasību pārbaudīt joprojām visus attaisnojošos dokumentus, kas ir virs maksājumu pieprasījuma plānošanas būtiskuma līmeņa, jo iepriekšējā pl.p. iestādēs, kur tika izmantota izlases veida pārbaude maksājumu pieprasījumiem, nākamajās pārbaudēs tika atklāti būtiski trūkumi. Papildus tam pārbaudīt arī atsevišķus dokumentus zem plānošanas būtiskuma līmeņa, lai nodrošinātu pārbaudes neprognozējamību.

7. (a) Atteikties no SF maksājumu pieprasījumu pārbaudes, kuru summa ir mazāka par LVL 62, un KF maksājuma pieprasījumam, kura summa ir mazāka par LVL 147, atbilstoši veiktajiem aprēķiniem par SUD līmeni uz vienu maksājuma pieprasījumu.

vai

8. (b) Atteikties no attaisnojošo dokumentu iesniegšanas ar maksājumu pieprasījumiem, ja individuāla attaisnojošā dokumenta summa nepārsniedz 3% no maksājuma pieprasījuma pārbaudes izmaksām (no 493 LVL), vidēji par 2005.-2008.g. 3% jeb 14.78 LVL. Piedāvātais būtiskuma līmenis 3% veido 15 LVL robežu, saskaņā ar kuru, pēc izvērtējuma veicēju metodikas nebūtu lietderīgi veikt attaisnojuma dokumenta pārbaudi.

vai

9. (c) Pētījuma rezultāti rāda, ka var piemērot 3% no maksājuma pieprasījuma kontroles izmaksām kā minimālo summu, zem kuras maksājumu pieprasījumam pievienoto attaisnojuma dokumentu pārbaude nav finansiāli efektīva. Taču lai samazinātu risku, alternatīvi ierosinām to noteikt 1% apmērā jeb 5 LVL. Tas neatbrīvo finansējuma saņēmēju no šo attaisnojošo dokumentu uzglabāšanas un noformēšanas atbilstoši LR normatīvo aktu prasībām un uzrādīšanas pārbaudžu veicējiem pēc pieprasījuma. Līdzīgu pieeju izmanto Ziemeļīrijā, kur finansējuma saņēmējs maksājuma pieprasījumam pievieno tikai konta izrakstu un sarakstu ar maksājumiem detalizētājā griezumā.

vai

10. (d) Pēc maksājuma pieprasījuma saņemšanas noteikt, kuru pozīciju attaisnojošie dokumenti iesniedzami, t.i. līdz ar maksājuma pieprasījumu finansējuma saņēmēji iesniedz sarakstu ar visiem veiktajiem maksājumiem, savukārt sadarbības iestādes darbinieki nosaka un paziņo, kurus dokumentus ir jāiesniedz uz pārbaudi. Šāda pieeja būtu efektīva gadījumos, ja finansējuma saņēmējam ir jāpievieno ļoti apjomīgi attaisnojošie dokumenti un nav iespējams tos nosūtīt skenētā veidā starpniekinstīcijai.

11. Ja maksājumu pieprasījumos tiek konstatētas aritmētiskas kļūdas apjomā līdz 43 LVL (vidējās izmaksas uz viena maksājuma pieprasījuma izskatīšanu un noraidījuma vēstules sagatavošanu, sk. aprēķina pamatojumu sadaļā 4.4.), tad iesakām nenoraidīt maksājuma pieprasījumu, bet to apmaksāt „pareizajā apmērā”, to paziņojot finansējuma saņēmējam pieprasot koriģēt nākamo maksājumu pieprasījumu par iepriekš norādīto kļūdaino summu, tādējādi izvairoties no juridiska riska.

12. MK noteikumu līmenī paredzēt iespēju sadarbības un atbildīgajām iestādēm pieņemt lēmumu par kļūdaina maksājuma pieprasījuma akceptēšanu korektajā apmērā, attiecīgi informējot par to finansējuma saņēmēju. Nav nepieciešams noteikt konkrētu summu, līdz kurai iespējama šāda lēmuma pieņemšana, lai veicinātu maksājumu pieprasījumu un kļūdas izskatīšanu pēc būtības.

13. Rekomendējam VI izstrādāt atsevišķas vadlīnijas par MK noteikumu Nr.418 „Kārtība, kādā paredzami valsts budžeta līdzekļi Eiropas Savienības fonda līdzfinansēto projektu īstenošanai, kā arī maksājumu veikšanas un izdevumu deklarācijas sagatavošanas kārtība” piemērošanas kārtību, nosakot attaisnojošos dokumentus, kuru kļūdu dēļ nebūtu noraidāms maksājumu pieprasījums, tāpēc ir labojamas, savukārt, maksājuma pieprasījums ir akceptējams. Piemēram, maksājuma uzdevumu var akceptēt, ja izstādītais rēķins no trešās puses finansējuma saņēmējam ir ar kļūdaini norādītu adresi. Obligātie rekvizīti, kuriem ir jābūt pareiziem rēķinā ir skaidri identificējams darījuma partneris (reģistrācijas Nr. un nosaukums), kā arī ir identificējama darījuma būtība. Pieļaujamas būtu kļūdas rēķinu pavadošajā informācijā – pieņemšanas nodošanas aktā (neprecīza jeb kļūdaina informācija, t.sk. pārrakstīšanās, drukas, aritmētiskas kļūdas).

14. Vadošās iestādes vadlīnijās par administratīvo izmaksu tai skaitā atalgojuma izmaksu administrējošajam personālam izsekojamību un pamatojamību ES struktūrfondu un KF projektos atteikties no maksājumu uzdevumu pievienošanas maksājumu pieprasījumiem, ja tiem jau ir pievienots konta izraksts, jo abos dokumentos ir dublējoša informācija.

Sistēmas auditi un deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudēs

15. Revīzijas iestādei papildināt Revīzijas iestādes rokasgrāmatu ar rekomendāciju būtiskuma definīcijām, par pamatu izmantojot Veselības ministrijas iekšējo metodiku.

16. Veikt izmaiņas ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditus reglamentējošajā MK 2007.gada 24.aprīļa instrukcijā Nr.8 „Iekšējā audita metodika”, paredzot audita ziņojumu koncentrēšanos uz trūkumu un neatbilstību norādīšanu, savukārt, ja iekšējā kontroles sistēma ir laba vai apmierinoša, tad aprobežoties ar īsu koncentrētu vērtējumu, neietverot ziņojumos vispārējus aprakstus un faktus.

Papildus efektivitātes uzlabošanas iespējas

17. Vadošai iestādei apsvērt iespēju papildināt VIS funkcionalitāti ar elektronisku dokumentu uzglabāšanas iespēju par katru finansējuma saņēmēju (reģistrācijas apliecība, bilances, u.c). Vienai sadarbības iestādei būtu pienākums uzturēt elektroniski informāciju par finansējuma saņēmēju, savukārt pārējās institūcijas savas pārbaudes varētu balstīt uz uzkrāto informāciju un pieprasīt tikai ar projektu saistīto dokumentāciju.

18. Nodrošināt VIS funkcionalitāti, lai ES fondu finansējuma saņēmēji maksājumu pieprasījumu ievadītu vadošas iestādei un pārējām ES fondu pārvaldībā iesaistītajām institūcijām nepieciešamajā uzskaites formā, kā tas ir Ziemeļīrijā. Tas nodrošinātu atteikšanos no visa veida informācijas uzkrāšanas dažādās datu bāzēs, t.sk. excel tabulās.

19. VI rekomendējam uzlabot un paplašināt VIS funkcionalitāti, par piemēru ņemot Ziemeļīrijas VIS. Pēc šīs uzlabotās VIS funkcionalitātes ieviešanas rekomendējam starpniekinstitūcijām izmantot tikai VIS kā vienīgo datu bāzi, kur tiek ievadīta un uzturēta informācija par maksājumu pieprasījumu pārbažu rezultātiem, pārbažu rezultātiem projektu īstenošanas vietās, izdevumu izlases pārbažu rezultātiem un sistēmu auditu rezultātiem, neuzturot paralēlas datu bāzes. VIS būtu izmantojama arī pārskatu veidošanai, informācijas analīzei, kā arī nākamajā plānošanas periodā varētu tikt izmantota kā vēsturiskā informācija riska pakāpes noteikšanai.

20. VIS ievadīt plānotos pārbažu datumus. Ja finansējuma saņēmējs apgūst ES fondus vairāku starpniekinstitūciju aktivitātēs, valsts pārvaldes darbinieki varētu koordinēt pārbaudes projektu īstenošanas vietās, patstāvīgi koriģēt izlasi pārbaudēm projektu īstenošanas vietās.

21. Paredzēt iespēju ES fondu finansējuma saņēmējiem iesniegt maksājuma pieprasījumu un visus attaisnojošos dokumentus elektroniski, tos elektroniski parakstot vai ieskenējot parakstītus oriģinālus.

22. Atteikties no attaisnojošo dokumentu pievienošanu maksājumu pieprasījumiem, paredzot attaisnojošo dokumentu pārbažu organizēšanu pie finansējuma saņēmēja uz vietas Rīgas robežās (īpaši pārbaudot valsts institūcijas, pēc ģeogrāfijas principa), t.sk. rekomendējam veicot pārbaudes par tehniskās palīdzības izmantošanu valsts institūcijās maksājumu pieprasījumiem, CFLA vai citas iestādes darbiniekiem izskatīt attaisnojošo dokumentāciju uz vietas.

Būtiskums**Rekomendācija**

---

23. ERAF un Kohēzijas fondu būvniecības projektiem paredzēt, ka projekta tehniskie aspekti, kurus jau ir apliecinājis būvdarbu speciālists, nav atkārtoti jāpārbauda, bet gan jāpaļaujas uz šī speciālista atzinumu (būvuzraugs, autoruzraugs, Būvvaldes atzinumi), pārbaudot tikai konkrētā darba attiecināmību uz projekta izdevumiem un projekta fizisko progresu atbilstoši iesniegtajiem dokumentiem, atbilstoši Regulu prasībām.

24. Iestāžu iekšējās pārbaūžu metodikās paredzēt iespēju atsaukties uz attaisnojošo dokumentāciju, kas ir uzglabāta par šo finansējuma saņēmēju no citas iestādes struktūrvienības, neveicot vairākkārtēju attaisnojošo dokumentu kopēšanu.

25. Rekomendējam vadošās iestādes vadlīnijās atteikties no maksājumu uzdevumu pievienošanas maksājumu pieprasījumiem, ja tiem jau ir pievienots konta izraksts, jo abos dokumentos ir dublējoša informācija.

Neatbilstības

---

26. Vadošai iestādei ES fondu pārbaudēs iesaistītajiem valsts pārvaldes darbiniekiem rīkot regulārus seminārus par tipiskākajām kļūdām un neatbilstībām, analizējot konkrētus piemērus un rīcību šo kļūdu un neatbilstību identificēšanas gadījumā, finanšu krīzes apstākļos reducējoties tikai uz detalizētu paskaidrojošu vadlīniju izstrādi, ja nepietiek līdzekļu regulāru semināru rīkošanai.

27. Neatbilstības klasificēt pēc EK izstrādātiem kodiem, kas ir izklāstīti vadlīnijās par EK regulas (EK) 1828/2006 piemērošanai, lai būtu strukturēta un pārskatāma informācija, ko varētu salīdzināt iestāžu starpā.

Būtiskuma līmenis

---

28. Būtiskuma līmeni ESF noteikt kā 3% (no gada deklarētajiem izdevumiem, no aktivitātes summas, utt.), tāpat nosakot to arī ERAF un KF - 3%. Uzskatām, ka 3% ESF, kā arī ERAF un KF ir jāizmanto kā maksimāli pieļaujama kļūdas līmenis par katru fondu kopumā gada griezumā, jo to pierāda mūsu veiktie aprēķini par kontroles izmaksu un deklarēto izdevumu attiecību. ES fondu kontroles sistēmā ir jāuzkrāj informācija par kļūdām un neatbilstībām un jāpastiprina maksājuma pieprasījumu pārbaūžu metodika, ja kļūdas un neatbilstības pārsniedz 3 procenti no deklarētajiem izdevumiem pa aktivitāti, būtiskuma līmenis ir jāizmanto kā atskaites punkts analīzei par pieļaujamo neatbilstību līmeni.

Būtiskums**Rekomendācija**

29. Izvēloties atsevišķas kontroles procedūras (maksājumu pieprasījumu pārbaude, pārbaude projektu īstenošanas vietās) piemērot būtiskuma līmeni veidojot izlases.

Kontroļu izmaksas

30. MK noteikumos Nr. 524 „Eiropas Savienības fondu vadības un kontroles sistēmas izveidošanas prasības” paredzēt ES fondu kontrolē iesaistītajām iestādēm uzkrāt atsevišķi ar ES fondu kontroli saistās izmaksas, lai ES fondu kontrolē iesaistītās iestādes, t.sk. vadošā iestāde spētu ik gadu analizēt ES fondu kontroļu izmaksas pret apgūtajiem līdzekļiem, tādejādi samazinot izmaksas par ārpakalpojumiem minētās informācijas apkopošanai un analīzei.

Minimālais neatbilstību apjoms

31. Piemērot 85 LVL kā robežu, zem kuras (aprēķina pamatojums sadaļā 4.3.) iestādes vadītājs pieņem lēmumu par neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas procesa lietderīgumu un efektivitāti, ja administratīvie un pārējie izdevumi, kas saistīti ar neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu ir lielāki par atgūstamo summu.

32. Ja netiek piemērota augstāk norādītā rekomendācija, alternatīvi rekomendējam piemērot 100 EUR jeb 70.28 LVL kā robežu, zem kuras iestādes vadītājs pieņem lēmumu par neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas procesa lietderīgumu un efektivitāti ja administratīvie un pārējie izdevumi, kas saistīti ar neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu ir lielāki par atgūstamo summu, pamatojoties EK regulējumu līdzīga veida procedūrai lauksaimniecības fondu kontrolē.

Līguma forma

33. Atbildīgajām un sadarbības iestādēm izmantot līgumu standarta šablonus, kurus nav iespējams rediģēt, vienīgi nokopēt, veidojot individuālu līgumu ar finansējuma saņēmēju. Tas samazinātu risku, ka prasības, kas tikušas piemērotas individuāliem finansējuma saņēmējiem netiku pārnestas uz pārējiem finansējuma saņēmējiem.

34. Vadošai iestādei regulāri pieprasīt un saņemt no finansējuma saņēmējiem atgriezenisko saiti par viņuprāt nesamērīgām prasībām, kas iekļautas līgumos ar starpniekinstitūcijām, vai tiek pieprasītas pēc līguma noslēgšanas to nefiksējot līgumā, publicējot vienu reizi gadā uzsaukumu (sludinājumu) ES fondu mājas lapā, norādot iespēju sūtīt informāciju uz epastu: uzlabofondus@fm.gov.lv

---

Būtiskums**Rekomendācija**

35. Vadošai iestādei noteikt obligātās vienotās līgumu sadaļas, kuras visām iestādēm būtu vienādas, to apvienojot sadaļā vispārējie nosacījumi.

---

36. Līgumos ar finansējuma saņēmēju paredzēt prasību par atsevišķa bankas konta atvēršanu katram finansētajam projektam, tādejādi padarot pārskatāmāku izdevumu attiecināmību.

Iepirkuma procedūru pārkāpumi

37. Turpināt veikt preventīvas un koriģējošas darbības, lai esošajā plānošanas periodā samazinātu neatbilstības un trūkumus, kas saistīti ar iepirkumu prasību pārkāpšanu. Jautājums arī turpmāk ir jārisina kompleksi, t.i. papildus ar IUB detalizētām vadlīnijām par piemēriem, kas ir pieņemama prakse un kas ir likuma pārkāpumi veicot iepirkumus, kādos gadījumos jāveic atkārtots iepirkums, kādos var organizēt vienu iepirkumu, iepērkot dažādus pakalpojumus no viena iepirkuma sniedzēja. Savstarpējā sarakste starp IUB un sadarbības iestādēm par katru konkrētu gadījumu nav uzskatāma par labākās prakses piemēru, bet gan vienreizēju vai īstermiņa risinājumu. Turpināt regulāri papildināt vadlīnijas IUB mājas lapā, kur tiktu iekļauti piemēri no līdz šim nekonstatētiem iepirkumu procedūras pārkāpumiem būtu izmantojams kā labās prakses piemērs.

Vispārējās likumdošanas izmaiņas

38. „Likumā par budžetu un finanšu vadību”, kā arī „Likumā Par grāmatvedību” paredzēt izņēmumus, kad norādīto pantu nosacījumi neattiecas uz ES fondu starpniekinstitūcijām un vadošo iestādi, gala atbildību par šo dokumentu esamību, prasību ievērošanu un uzglabāšanu nododot finansējuma saņēmējam, nevis saglabājot šo atbildību ES fondu starpniekinstitūcijas vadītājam. Gadījumos, kad finansējuma saņēmējs ir pati SI, izņēmumus nepiemēro. Alternatīvi atrunu veikt Likumā par ES fondu vadību vai MK. Nr.524 „ES fondu vadības un kontroles sistēmas izveidošanas prasības”.

39. 2007.-2013.g.pl.p. turpināt praksi, kas paredz paskaidrojošu vadlīniju un metodiku izdošanu, lai starpniekinstitūcijas spētu pārņemt vadošās iestādes piedāvāto labāko praksi par pārbaužu veikšanu, neatbilstību vadību, iepirkumu procedūru ievērošanu un citiem būtiskiem jautājumiem ES fondu pārvaldībā.

7. Summary

An assessment of effectiveness of EU funds financial management and control system was made during the period from May 2009 to September 2009 by PricewaterhouseCoopers SIA.

In the assessment a number of approaches were applied: an independent review of results of all types of EU funds control procedures, data collection from EU funds management system JIS and directly from institutions involved in the administration of EU funds, a calculation of actual control costs based on data made available and collected, interviews with staff performing control procedures, discussion in focus group on control procedures applied to payment claims.

The assessment covers four control functions set out in EC regulation No. 1386/2002 and EC regulation No. 438/2001:

- Management verifications,
- Certification of expenditure,
- System audits and sample checks,
- Declaration at winding-up of the assistance.

Total control costs for EU structural funds in the planning period 2004-2008 were LVL 11million of which 28% were incurred by LAD (Rural Support Service), 21% by LIAA (Latvian Investment and Development Agency), 13% by VIAA (State Education Development Agency) and 14% by SIF (Society Integration Foundation).

Total control costs for EU Cohesion fund in planning period 2004-2008 were 2.6 million of which 49% were incurred by VIDM (Ministry of Environment) and 31% by SM (Ministry of Transport).

Control costs per declared EUR in SF varied every year in the range from 1% to 4% of declared expenses in the respective year or EUR 1.4 to 5.7 cents per each declared EUR, in average EUR 4 cents (which is below the EU average of EUR 7 cents per each EUR in ERDF projects in 2006 (Communication from the Commission: Towards a common understanding of the concept of tolerable risk of error, SEC (2008), Brussels, 16.12.2008., page 8.)).

But in EU Cohesion fund control costs per declared EUR varied every year in the range from 1% - 3% of declared expenses in the respective year of EUR 1.4 to 4.3 cents per each declared EUR.

When assessing efficiency of different type of controls, checks and audits in terms of identifying irregularities, errors or shortcomings it was concluded that all types of checks and audits were efficient in this aspect. A combination of administrative checks and on the spot verifications and executing simultaneously were agreed to be most effective.

39 recommendations on potential efficiency improvements to EU funds control system are presented in the report, including a proposed risk based approach for administrative checks, setting an error amount under which control costs are considered as cost inefficient, allowing to submit payment claims and supporting documentation electronically.

8. Informācijas avoti

8.1 EK normatīvie akti

1. Komisijas regula (EK) Nr.1828/2006 kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr.1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu;
2. Padomes regula (EK) Nr.1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr.1260/1999;
3. Eiropas Parlamenta un Padomes regula (EK) Nr.1081/2006 par Eiropas Sociālo fondu un Regulas (EK) Nr.1784/1999 atcelšanu;
4. Eiropas Parlamenta un padomes regula (EK) Nr.1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Regulas (EK) Nr.1783/1999 atcelšanu;
5. Padomes regula (EK) Nr.1084/2006 par Kohēzijas fonda izveidi un Regulas (EK) Nr. 1164/94 atcelšanu;
6. Komisijas 2006.gada 20.aprīļa Finanšu regula Nr.1605/2002;
7. Padomes 1999.gada 21.jūnija Regula Nr.1260/1999, kas nosaka vispārīgus noteikumus par struktūrfondiem;
8. Komisijas 2001.gada 2.marta Regula Nr.438/2001, kas reglamentē Padomes Regulas Nr.1260/1999 izpildi attiecībā uz vadības un kontroles sistēmām, ko piemēro no struktūrfondiem piešķirtajai palīdzībai;
9. Komisijas 2004.gada 10.marta Regula (EK) Nr.448/2004, ar ko groza Regulu (EK)Nr.1685/2000, kas nosaka sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr.1260/1999 attiecībā uz izdevumu piemērotību Struktūrfondu līdzfinansētās darbībās, un atceļ Regulu (EK) Nr.1145/2003;
10. EK regula (EK) Nr.16/2003 (2003.gada 6.janvāris), ar ko nosaka īpašus sīki izstrādātus noteikumus, kas ievieš padomes Regulas (EK) Nr. 1164/94 attiecībā uz izdevumu atbilstīgumu Kohēzijas fonda daļēji finansētu pasākumu kontekstā;
11. Komisijas regula (EK) Nr.1831/94 (1994.gada 26.jūlijs) par pārkāpumiem finansēšanā no Kohēzijas fonda un nepareizi izmaksātu līdzekļu atgūšanu un par informācijas sistēmas izveidi šajā sistēmā;
12. Padomes regula (EK) Nr. 1164/94 (1994.gada 16.maijs) par Kohēzijas fonda izveidi;
13. Komisijas regula (EK) Nr. 2168/2005 (2005.gada 23.decembris), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1831/94 par pārkāpumiem finansēšanā no Kohēzijas fonda un nepareizi izmaksātu līdzekļu atgūšanu un par informācijas sistēmas izveidi šajā jomā;
14. Komisijas 2002.gada 29.jūlija Regula (EK) Nr. 1386/2002, ar ko nosaka sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr.1164/94 attiecībā uz tās palīdzības pārvaldības un kontroles sistēmām, kas piešķirta no Kohēzijas fonda, kā arī kārtību finansiālu labojumu veikšanai;
15. EK regula Nr.1828/2006 pielikums Nr.4.;
16. EK Audita stratēģijas vadlīnijās.

8.2 LR normatīvie akti

1. LR 2007.gada 15.februāra „Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likums”;
2. LR 2005.gada 22.decembra „Eiropas Savienības struktūrfondu vadības likums”;
3. LR 2005.gada 22.decembra „Eiropas Savienības Kohēzijas fonda projektu vadības likums”;
4. LR 2006.gada 6.aprīļa Publisko iepirkumu likums;
5. LR 2008.gada 1.janvāra „Likums par budžetu un finanšu vadību”;
6. LR 1995.gada 19.jūlija Likums par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu”;
7. LR 2002.gada 6. jūnija "Valsts pārvaldes iekārtas likums",
8. MK 2007.gada 26.februāra noteikumi Nr.419 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu”;
9. MK 2007.gada 26.jūnija noteikumi Nr.440 „Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai atbildīgā iestāde veic pārbaudi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā”;
10. MK 2007.gada 17.jūlija noteikumi Nr.500 „Kārtība, kādā ziņo par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda ieviešanā konstatētajām neatbilstībām, pieņem pārvaldes lēmumu par piešķirtā finansējuma izlietojumu un atgūst neatbilstošos izdevumus”;
11. MK 26.06.2007 noteikumi Nr.418 „Kārtība, kādā paredzami valsts budžeta līdzekļi Eiropas Savienības fonda līdzfinansēto projektu īstenošanai, kā arī maksājumu veikšanas un izdevumu deklarācijas sagatavošanas kārtība”;
12. MK 2007.gada 31.jūlija noteikumi Nr. 524 „Eiropas Savienības fondu vadības un kontroles sistēmas izveidošanas prasības”;
13. MK 2008.gada 5.februāra noteikumi Nr.65 „Noteikumi par iepirkuma procedūru un tās piemērošanas kārtību pasūtītāja finansētiem projektiem”;
14. MK 2008.gada 17.jūnija noteikumi Nr.455 „Kārtība, kādā nodrošina revīzijas iestādes funkcijas ES fondu vadībā”;
15. MK 2006.gada 20.jūnija noteikumi Nr.494 „Eiropas Savienības struktūrfondu finanšu vadības nodrošināšanas kārtība”;
16. MK 2006.gada 27.jūnija noteikumi Nr.538 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina struktūrfondu finanšu kontroli un auditu”;
17. MK 2006.gada 27.jūnija noteikumi Nr.545 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina struktūrfondu ieviešanu un grozījumu izdarīšanu plānošanas dokumentos”;
18. MK 2006.gada 27.jūnija noteikumi Nr.544 "Kārtība, kādā ziņo par struktūrfondu finansēto projektu ieviešanā konstatētajām neatbilstībām un pieņem lēmumu par piešķirtā finansējuma izlietojumu" (spēkā līdz 30.06.2009.);
19. 2006.gada 27.jūlija MK noteikumi Nr.538 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina struktūrfondu finanšu kontroli un auditu”;
20. MK 2009.gada 30.jūnija noteikumi Nr. 706 „Kārtība, kādā ziņo par struktūrfondu finansēto projektu ieviešanā konstatētajām neatbilstībām un pieņem lēmumu par piešķirtā finansējuma izlietojumu”;
21. MK 2006.gada 4.aprīļa instrukcija Nr.5 „KF vadības un kontroles sistēmas uzraudzības instrukcija”;
22. MK 2008.gada 2.decembra instrukcija Nr.14 „Kārtība, kādā starpniekinstitūcija iesniedz KF projekta pārskatus vadošajai iestādei un maksājumu iestādei”;
23. MK 2006.gada 4.jūlija noteikumi Nr.554 „Kārtība, kādā KF projektu vadībā iesaistītās institūcijas sniedz ziņas par konstatētajiem pārkāpumiem un neatbilstībām projektu īstenošanā”;

24. MK 2006.gada 4.jūlija noteikumi Nr.555 „Kārtība, kādā KF projektu vadībā iesaistītās institūcijas veic projektu izdevumu izlases veida pārbaudes”;
25. MK 2006.gada 29.augusta noteikumi Nr.704 „Kārtība, kādā uzskaita un atmaksā KF projektu ietvaros neatbilstoši veiktos izdevumus”;
26. MK 2006.gada 4.aprīļa noteikumi Nr.271 „Kārtība, kādā veicamas pārbaudes no Kohēzijas fonda līdzekļiem finansēto projektu īstenošanas vietās”;
27. MK 2006.gada 3.oktobra noteikumi Nr.809 „Kārtība, kādā plāno un veic KF projekta noslēguma izdevumu deklarācijas neatkarīgu pārbaudi un sagatavo atzinumu”.

8.3 Izvērtēto iestāžu iekšējo tiesību aktu saraksts

1. Valsts izglītības attīstības aģentūra:
  - 1.1. Kārtība KART-ESF-4, kādā PIAA ziņo par ESF finansēto projektu ieviešanā konstatētajām neatbilstībām (17.08.2006.);
  - 1.2. Kārtība, kādā Valsts izglītības aģentūra veic ESF projekta finansējuma pieprasījuma un izdevumu deklarācijas atbilstības izlases veida pārbaudēm (09.01.2008.);
  - 1.3. Kārtība, kādā Valsts izglītības aģentūra veic ESF projekta finansējuma pieprasījuma un izdevumu deklarācijas atbilstības izlases veida pārbaudēm (12.07.2007.);
  - 1.4. Struktūrfonda pieprasījumu un finanšu dokumentu pārbaudes procedūra PR-FGD-3 (19/10.2007.);
  - 1.5. Procedūra PR-PUKN-2, kādā veic izlases veida pārbaudes projektu īstenošanas vietās (09.05.2007.);
  - 1.6. Iekšējo auditu veikšanas kārtība;
  - 1.7. Projektu īstenošanas ziņojumu pārbaudes procedūra PR-PUKN-4 nacionālās programmu projektiem (19.10.2007.);
  - 1.8. Projektu īstenošanas ziņojumu pārbaudes procedūra PR-PUKN-1 atklātu konkursu projektiem (19.10.2007.);
  - 1.9. Līguma paraugs par atklāta projektu iesnieguma konkursa projektu īstenošanu;
  - 1.10. Līguma paraugs par struktūrfonda nacionālās programmas projekta īstenošanu.
2. Centrālā finanšu un līgumu aģentūra:
  - 2.1. Centrālās finanšu un līgumu aģentūras Struktūrfondu finanšu vadības departamenta reglaments;
  - 2.2. Metodiskie norādījumi tehniskās palīdzības projektu pārbaudžu veikšanai projektu īstenošanas vietās;
  - 2.3. Metodiskie norādījumi pārbaudžu veikšanai projektu īstenošanas vietās;
  - 2.4. Darbības procedūra: ERAF līdzfinansēto darbu/piegāžu/pakalpojumu un deklarēto izdevumu atbilstības pārbaudes projektu īstenošanas vietās (12.05.2009.);
  - 2.5. Darbības procedūra (CFLA reģionālajām nodaļām): ERAF līdzfinansēto darbu/piegāžu/pakalpojumu un deklarēto izdevumu atbilstības pārbaudes projektu īstenošanas vietās (12.05.2009.);
  - 2.6. Darbības procedūra: Pārbaudes grantu shēmu apsaimniekotāju institūcijās un projektu īstenošanas vietās grantu shēmu ieviešanas kontrolei (12.05.2009.);
  - 2.7. Metodiskie norādījumi pārbaudžu veikšanai grantu shēmas un tās projektu īstenošanas vietās;
  - 2.8. Darbības procedūra: Struktūrfonda pieprasījuma pārbaudes un apstiprinājuma procedūra (27.10.2008.);
  - 2.9. Darbības procedūra: ERAF līdzfinansēto darbu/piegāžu/pakalpojumu pēc-projektu pārbaudes (03.06.2009.);
  - 2.10. Metodiskie norādījumi pēc-projektu pārbaudžu veikšanai;

- 2.11. Darbības procedūra: ERAF ietvaros noslēgto līgumu risku novērtējums, projektu īstenošanas vietās veicamo pārbaužu plāna sastādīšana un aktualizācija Pārskats par CFLA veiktajām pārbaudēm (12.08.2008.);
  - 2.12. Kārtība, kādā Centrālā finanšu un līgumu aģentūra pārbauda un apstiprina Eiropas reģionālā attīstības fonda finansējuma saņēmēja struktūrfonda pieprasījumu un sagatavo un iesniedz izdevuma deklarāciju (29.11.2007.);
  - 2.13. Kārtība, kādā Centrālā finanšu un līgumu aģentūra konstatē neatbilstoši veiktos iepirkumus un valsts budžeta izdevumus Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansētajos projektos un informē par tiem centrālās valsts iestādes un Finanšu ministriju (08.09.2006.);
  - 2.14. Kārtība, kādā konstatē, ziņo un izvērtē neatbilstības Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansēto projektu ieviešanā (14.09.2006.);
  - 2.15. Metodiskie norādījumi par to, kā CFLA darbinieki veic ERAF projektu ieviešanā iesaistītā personāla atalgojuma pārbaudi (18.01.2008.);
  - 2.16. Kārtība, kādā pieņem lēmumu par neatbilstoši veikto izdevumu ieturēšanu, kā arī nodrošina neatbilstoši veikto izdevumu uzskaiti un atgūšanu (16.01.2007.);
  - 2.17. Metodiskie norādījumi par to, kā CFLA darbinieki veic pēc-projektu pārbaudes ES struktūrfondu 2004.-2006.g.plānošanas perioda projektiem (26.06.2008.);
  - 2.18. Kārtība, kādā veicamas pārbaudes projektu īstenošanas vietās (27.06.2006.);
  - 2.19. Kārtība, kādā izvērtē, konstatē, ziņo un uzkrāj informāciju par neatbilstībām Eiropas Reģionālā attīstības fonda finansēto projektu ieviešanā (28.04.2008.);
  - 2.20. Kārtība, kādā pieņem lēmumu par neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu, kā arī nodrošina neatbilstoši veikto izdevumu uzskaiti un atgūšanu 2004.-2006.gada plānošanas periodā (04.01.2008.);
  - 2.21. Līguma paraugs par Eiropas Savienības struktūrfondu nacionālās programmas ieviešanu;
  - 2.22. Līguma paraugs par atklāta konkursa projekta ieviešanu un Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzfinansējuma piešķiršanu.
3. Lauku atbalsta dienests:
    - 3.1. Rīkojums par pārkāpumu/neatbilstību ziņošanu (10.05.2005.);
    - 3.2. Kārtība par neatbilstību/nepamatoti veikto maksājumu ziņošanu un nepamatoti veikto maksājumu atgūšanu Lauku atbalsta dienestā;
    - 3.3. Kārtība, kādā novērtējams risks izlases veida pārbaudēm par struktūrfondu finansēto projektu, struktūrfondu pieprasījuma vai izdevumu deklarācijas atbilstību (13.05.2008.);
    - 3.4. Kārtība, kādā veicama struktūrfonda projekta finansējuma pieprasījuma un izdevumu deklarācijas atbilstības izlases veida pārbaude (31.07.2006.);
    - 3.5. Struktūrfondu finansējuma saņēmēja iesniegtā Struktūrfonda pieprasījuma izvērtēšanas procedūra;
    - 3.6. Kārtība, kādā veic fizisko kontroli projekta realizācijas laikā ELVGF Virzības daļas VPD 4.prioritātes pasākumā 4.7. „Apmācības” (29.09.2006.);
    - 3.7. LAD Audita departamenta procedūras (10.12.2007.);
    - 3.8. Līguma paraugs par finansējuma piešķiršanu projektam.
  4. Nodarbinātības valsts aģentūra:
    - 4.1. Kārtība, kādā veic Eiropas Savienības struktūrfondu pieprasījuma un izdevumu deklarācijas atbilstības izlases veida pārbaudes (21.09.2007.);
    - 4.2. Ziņojuma un struktūrfonda pieprasījuma iesniegšanas un pārbaudes procedūra;
    - 4.3. Kārtība, kādā sadarbības iestādes saņem, pārbauda un apstiprina ES fonda finansējuma saņēmēju pārskatus un maksājuma pieprasījumus (23.03.2009.);
    - 4.4. Procedūra lēmuma pieņemšanai par neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu, uzskaiti un atguvi;
    - 4.5. Līguma paraugs par nacionālās programmas projekta īstenošanu.

5. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra:
  - 5.1. Procedūras pārbaudēm projektu īstenošanas vietās un maksājumu dokumentu pārbaudēm (11.07.2008.);
  - 5.2. Valsts aģentūras „Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra” Projektu kontroles departamenta reglaments (22.10.2008.);
  - 5.3. Līguma par projekta finansēšanu paraugs.
6. Valsts reģionālās attīstības aģentūra:
  - 6.1. Kārtība, kādā tiek nodrošināta neatbilstoši veikto izdevumu atgūšana (31.07.2006.);
  - 6.2. Kārtība, kādā tiek sniegta informācija par konstatētajām neatbilstībām (31.07.2006.);
  - 6.3. Grantu shēmu projektu uzraudzība un kontrole (08.05.2008.);
  - 6.4. Iekšējā audita kārtība (16.10.2008.);
  - 6.5. Līguma paraugs par grantu shēmas projekta īstenošanas un finansēšanas nosacījumu izpildi.
7. LR Kultūras ministrija:
  - 7.1. Vienošanās par sadarbību starp Latvijas Republikas Kultūras ministriju un Latvijas Republikas Ekonomikas ministriju (19.08.2004.),
  - 7.2. Iekšējā audita veikšanas kārtības.
8. LR Satiksmes ministrija:
  - 8.1. Kārtība, kādā SM veicamas pārbaudes KF projektu īstenošanas vietās (29.05.2007.);
  - 8.2. Kārtība, kādā uzskaita un atmaksā KF projektu ietvaros neatbilstoši veiktos maksājumus (29.05.2007.);
  - 8.3. Kārtība, kādā SM sagatavo un izvērtē KF projektu pārskatus un ziņojumus (26.02.2009.);
  - 8.4. Kārtība, kādā veic maksājumus Kohēzijas fonda projekta izpildītājam (29.01.2009.);
  - 8.5. Līguma/vienošanās paraugs par Eiropas Savienības fonda projekta īstenošanu;
  - 8.6. Kārtība, kādā Kohēzijas fonda projektu vadībā iesaistītās struktūrvienības sniedz ziņas par konstatētajiem pārkāpumiem un neatbilstību projekta īstenošanā (29.05.2007.);
  - 8.7. Satiksmes ministrijas iekšējā audita un kvalitātes vadības departamenta darbības reglaments;
  - 8.8. Kārtība, kādā Satiksmes ministrijā tiek veiktas Kohēzijas fonda finansēto projektu izdevumu deklarācijas pārbaudes (18.07.2008.);
  - 8.9. Kārtība, kādā Satiksmes ministrijā pārbauda un apstiprina Eiropas Savienības fonda finansējuma saņēmēja maksājuma pieprasījumu un sagatavo starposma un noslēguma izdevumu deklarāciju (14.08.2008.);
  - 8.10. Kārtība, kādā Satiksmes ministrijā nodrošina Eiropas Savienības fondu projektu īstenošanas uzraudzību un kontroli (14.08.2008.).
9. LR Vides ministrija:
  - 9.1. Līguma paraugs par projekta īstenošanu;
  - 9.2. Investīciju departamenta reglaments;
  - 9.3. Iekšējā audita kārtība;
  - 9.4. Neatbilstību vadība;
  - 9.5. Maksājumu veikšana;
  - 9.6. Grāmatvedība;
  - 9.7. Metodoloģija pārbažu veikšanai no Kohēzijas fonda līdzekļiem finansēto projektu īstenošanas vietās (16.02.2009.);
  - 9.8. Metodoloģija pārbažu veikšanai no Kohēzijas fonda līdzekļiem finansēto projektu īstenošanas vietās (19.12.2007.);
  - 9.9. Metodoloģija pārbažu veikšanai no Kohēzijas fonda līdzekļiem finansēto projektu īstenošanas vietās (24.01.2005.);
  - 9.10. Metodika, kādā veic projektu izdevumu izlases veida pārbaudes (28.05.2007.).
10. Sabiedrības integrācijas fonds:

- 10.1. Granta līguma paraugs;
- 10.2. Iekšējā audita kārtība (12.02.2004.);
- 10.3. No Eiropas Sociālā fonda projektu vadības rokasgrāmatas: Finansējuma saņēmēju ziņojumi.
11. LR Veselības ministrija:
  - 11.1. Par ES struktūrfondu vadības sistēmas iekšējā audita ziņojumu un ieteikumu ieviešanas grafiku.
12. LR Labklājības ministrija:
  - 12.1. Kārtība, kādā veicams iekšējais audits (29.05.2008.).
13. LR Finanšu ministrijas Iekšējā audita departaments:
  - 13.1. Kārtība, kādā veic ERAF projekta finansējuma pieprasījuma un izdevumu deklarācijas atbilstības izlases veida pārbaudi (03.03.2008.);
  - 13.2. Kārtība, kādā veic starpniekinstitūciju ziņojumu par ES struktūrfondu projektu finansējuma pieprasījuma vai izdevumu deklarācijas atbilstības pārbaudi un struktūrfondu sistēmu auditiem izvērtēšanu (30.08.2006.);
  - 13.3. Kārtība, kādā Iekšējā audita departaments nodrošina informācijas par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda administrēšanā konstatēto neatbilstību izskatīšanu, reģistrēšanu datu bāzē un informācijas nosūtīšanu Eiropas Krāpšanas apkarošanas birojam un Eiropas Komisijai (02.03.2007.).
14. Vadošā iestāde:
  - 14.1. Kārtība, kādā vadošā iestāde konstatē un izvērtē iespējamās neatbilstības un Eiropas Savienības fondu vadībā iesaistīto institūciju ziņojumus par Eiropas Savienības fondu projektu īstenošanā konstatētajām neatbilstībām (16.03.2009.);
  - 14.2. Kārtība, kādā vadošā iestāde izvērtē revīzijas iestādes, Eiropas Kopienas institūciju, Valsts kontroles un citu ārējo auditoru sniegto informāciju par Eiropas Savienības fondu kontroli, revīziju un tās rezultātiem (30.10.2008.);
  - 14.3. Kārtība, kādā Kohēzijas fonda vadošā iestāde nodrošina projektu īstenošanas kontroles funkciju veikšanu (2006.g.);
  - 14.4. Kārtība, kādā Eiropas Savienības fondu vadošā iestāde pārbauda un apliecina Eiropas Savienības fonda izdevumu deklarāciju (05.08.2008.);
  - 14.5. Kārtība, kādā vadošā iestāde izskata audita pārbaudes ziņojumu un ceturkšņa pārskatu par pārbaudēm projekta īstenošanas vietās un kādā tiek sagatavoti un īstenoti priekšlikumi vadības un kontroles sistēmas uzlabošanai (28.01.2008.);
  - 14.6. KF vadošās iestādes vadlīnijas „Neatbilstības KF projektos – to novēršana, noteikšana, paziņošana un labošana,(10.11.2006.);
  - 14.7. Kohēzijas fonda vadošās iestādes vadlīnijas pārbažu veikšanai projektu īstenošanas vietās 2004.-2006.gada plānošanas periodam, (16.01.2008.);
  - 14.8. Publisko iepirkumu likuma iepirkuma vadlīnijas(11.2007.);
  - 14.9. Vadlīnijas par administratīvo izmaksu, tai skaitā atalgojuma izmaksu administrējošajam personālam izsekojamību un pamatojamību ES struktūrfondu un KF projektos, (bez datuma);
  - 14.10. Vadlīnijas attiecināmo un neattiecināmo izmaksu noteikšanai 2007.-2013.gada plānošanas periodā, Ministru kabineta 2007.gada 26.jūnija noteikumu Nr.440 "Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai atbildīgā iestāde veic pārbaudi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā" piemērošanas metodika (06.04.2009.).
15. LR Finanšu ministrijas Finanšu kontroles departaments:
  - 15.1. Kārtība, kādā Finanšu kontroles departaments veic Eiropas Savienības fondu pārbaudes (06.11.2008.);

8.4 Cita dokumentācija

1. Revīzijas iestādes rokasgrāmata;
2. Vienotā revīzijas stratēģija;
3. Ārējo revidentu (Eiropas Komisijas, Valsts kontroles, FM Finanšu kontroles departamenta, izdevumu izlases pārbaužu veicēju u.c. institūciju) atzinumi;
4. VIS dati;
5. Iestāžu iesniegtie dati par kontroļu izmaksām pa gadiem;
6. EK vadlīnijas;
7. Starptautiskie revīzijas standarti;
8. Eiropas Revīzijas Palāta. DAS kļūdu definīcijas un apstrāde;
9. Guidance Note on Audit Strategy, COCOF 07/0038/01-EN.;
10. Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Revīzijas palātai. Uz vispārēju izpratni par pieļaujamā kļūdas riska jēdzienu, SEC (2008) 3054, Briselē, 16.12.2008.;
11. Costs of Control, Conference on risk of error in Community Programmes DG Budget, 9 October 2007;
12. Communication from the Commission: Towards a common understanding of the concept of tolerable risk of error, SEC (2008), Brussels, 16.12.2008.;
13. I.Pētersone. Problēmsituācijas nodokļu nomaksā un to risināšanas praktiskie varianti. Jaunā VID pieeja. VID konstatētās tipiskās kļūdas nodokļu maksātāju grāmatvedībā. Semināra materiāli. 16.09.2009.;
14. PRE-IMS 1681 Modul User Manual (Draft) European Anti – Fraud Office.

Intervijas ar PricewaterhouseCoopers Dānijas firmu, Zviedrijas firmu, Polijas firmu, apakšpakalpojumu saņemšana par tiesību aktu izvērtējumu.

9. Saīsinājumi

Saīsinājums	Skaidrojums
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
EK	Eiropas Komisija
ELGF	Eiropas lauksaimniecības garantiju fonds
ELFLA	Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
ELVGF	Eiropas lauksaimniecības vadības un garantiju fonds
EM	Ekonomikas ministrija
ERAF	Eiropas reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
EUR	Eiro
FM FKD	Finanšu ministrijas Finanšu kontroles departaments
FM	Finanšu Ministrija
GSA	Grantu shēmu apsaimniekotāji
IAD	Finanšu ministrijas Iekšējā audita departaments
IKS	Iekšējā kontroles sistēma
IT	Informācijas tehnoloģija
IUB	Iepirkumu uzraudzības birojs
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KAN	Klientu apkalpošanas nodaļa
KF	Kohēzijas fonds
LAD	Lauku atbalsta dienests
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LR	Latvijas Republika
LVL, LS	Lati
Milj.	Miljoni
MK	Ministru kabinets
Neatkarīgā struktūrvienība	Finanšu ministrijas Finanšu kontroles departaments jeb FM FKD
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
OLSI	Otrā līmeņa starpniekinstitūcija

Saīsinājums	Skaidrojums
Pl.p.	Plānošanas periods
PLE	Pilna laika ekvivalents (viena pilna slodze jeb 8 stundu darba diena)
PLSI	Pirmā līmeņa starpniekinstitūcija
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
PwC	PricewaterhouseCoopers SIA
Izvērtējuma veicējs	PricewaterhouseCoopers SIA
RAPLM	Reģionālās attīstības un pašvaldības lietu ministrija
SI	Starpniekinstitūcija
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
SM	Satiksmes ministrija
SP	Struktūrfondu pieprasījums
SUD	Sum of unadjusted differences jeb nekorģēto posteņu uzskaites kopsumma
VI	Eiropas Savienības fondu vadošā iestāde
VIAA	Valsts izglītības attīstības aģentūra
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VIDM	Vides ministrija
VIS	Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības informācijas sistēmas
VM	Veselības Ministrija
VRAA	Valsts reģionālās attīstības aģentūra
ZM	Zemkopības ministrija
TRE	Pieļaujamās kļūdas līmenis

10. Pielikumi

10.1 Pielikums Nr.1. Trasējamības tabula

Tehniskās specifikācijas punkts	Ziņojuma sadaļa
1.1. Veikt 2004. – 2006. gada plānošanas perioda ES struktūrfondu finanšu vadības un kontroles sistēmas un LR publiskās finanšu sistēmas ietvaros veikto projektu pārbažu rezultātu analīzi (aptverot visas starpniekinstitūcijas un grantu shēmu apsaimniekotājus, kā arī dažāda apjoma un nozaru projektus), izvērtējot:	
1.1.1. pārbažu veidus un apjomu (datu kopa jāveido ievācot informāciju no visām ES fondu administrēšanā iesaistītajām institūcijām, kas veic jebkāda veida pārbaudes, pārbažu skaits, ietekme, apjoms un finansiālā izteiksmē, tai skaitā par šo iestāžu pasūtītajām pārbaudēm)	2. sadaļa
1.1.2. pārbaudēs konstatēto, laboto kļūdu apjomu un konstatēto neatbilstību apjomu, šo kļūdu vai labojumu finansiālo izteiksmi	4.1. sadaļa, 2.4. sadaļa
1.1.3. ES struktūrfondu finansējuma saņēmēja vai LR nodokļu maksātāja veiktās kļūdas un neatbilstības (kļūdu un neatbilstību veidi, tipoloģija, rašanās iemesli, finanšu ietekme, ietekme uz projekta īstenošanu, būtiskums) atbilstoši visiem 1.1. apakšpunktā minētajiem un izvērtētajiem pārbažu veidiem, kā arī publisko iepirkumu procedūru laikā konstatētos pārkumus	4.2. sadaļa
1.1.4. kļūdas un neatbilstības identifikācijas un novēršanas izmaksas un to samērīgums ar kļūdas un neatbilstības būtiskumu	3.sadaļa
1.1.5. 2.līmeņa starpniekinstitūciju un grantu shēmu apsaimniekotāju noslēgtos līgumus ar finansējuma saņēmēju/granta finansējuma saņēmējiem nav nesamērīgas prasības papildus normatīvajos aktos noteiktajam	2.2. sadaļa
1.1.6. tiesisko regulējumu (ES un LR normatīvie akti ES struktūrfondu vadības jomā un publisko finanšu vadības jomā, institūciju iekšējie normatīvie akti utt.) un vadlīnijas, metodikas (ES un LR), kas nosaka līdzšinējo pārbažu un novēršamo kļūdu apjomu, neatbilstību identificēšanas, ziņošanas un neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas kārtību	2.3. sadaļa
1.1.7. Eiropas Komisijas auditoru un ārēju revidentu u.c. atzinumus), kas nosaka līdzšinējo pārbažu un novēršamo kļūdu apjomu un identificēto neatbilstību apjomu (kļūdu un neatbilstību skaits, finansiālā ietekme, kļūdas un neatbilstības materialitātes līmenis)	2.6. sadaļa
1.1.8. dažādu līmeņu projektu pārbažu iespējamo pārklāšanās un šādas pārklāšanās likumību, lietderību, efektivitāti (vai dubultas, atkārtotas pārbaudes no vairāku institūciju puses ir devušas būtisku ieguldījumu kļūdu un neatbilstību atklāšanā vai novēršanā, kā arī to izmaksas gan pozitīva, gan negatīva iznākuma rezultātā)	2.1. sadaļa
1.2. Sagatavot pārskatu par vismaz divu (Dānija, Polija – obligāti) ES dalībvalstu tiesisko regulējumu pārbažu jomā, kā arī par pieļaujamo kļūdu līmeni, pieļaujamo kļūdu apjoma uzraudzību un kontroli un neatbilstību vadību. Apkopot labās prakses piemērus.	2.7. sadaļa
2.1. Pamatojoties uz 1.uzdevumā izvērtēto un analizēto sniegt secinājumus par pārbažu veidiem, apjomu, pārklāšanos, efektivitāti, izmaksām, kā arī sniegt to novērtējumu.	2.-3.sadaļa
2.2. Pamatojoties uz 1.uzdevumā izvērtēto un analizēto sniegt secinājumus par izvērtēt, kā optimizēt un novērst dažāda veida pārbažu pārklāšanos.	2.-3.sadaļa
2.3. Piedāvāt risinājumu par pieļaujamo kļūdu un neatbilstību apjomu, adekvātu pieļaujamo kļūdu un neatbilstību apjoma uzraudzību un kontroli.	4.sadaļa

Tehniskās specififikācijas punkts**Ziņojuma sadaļa**

2.4.	Piedāvāt risinājumu par minimālo kļūdas apjomu un neatbilstoši veikto izdevumu apjomu, zem kura kļūdas un neatbilstību novēršanas procedūra nav finansiāli efektīva.	4.3.-4.4. sadaļa
2.5.	Piedāvāt risinājumu par kļūdas un neatbilstības būtiskumu un vienotas minimālās prasības pieļaujamo kļūdu un neatbilstību apjomam un kļūdu un neatbilstību būtiskuma līmenim (kļūdu un neatbilstību skaits, tips, finansiālā ietekme, materialitātes līmenis), vienlaicīgi saglabājot atsevišķu institūciju atbildību par pārbaužu veikšanu atbilstošā apjomā.	4.sadaļa
2.6.	Piedāvāt risinājumu par vēlamajiem pārbaužu veidiem, apjomu un veidiem kā efektīvizēt un optimizēt pārbaužu veikšanas procesu, ņemot vērā šo kontroles pasākumu izmaksas.	2.-3. sadaļa
2.7.	Piedāvāt risinājumu par iespējamajām soda sankcijām par noteiktajām kļūdām, neatbilstībām vai noteiktu pieļauto kļūdu, neatbilstību līmeni.	4.5. sadaļa
3.	Pamatojoties uz 2.uzdevumā konstatētajiem secinājumiem, sniegt priekšlikumus par konkrētu prasību, normu vai noteikumu atcelšanu, papildināšanu vai iestrādi ES fondu apguvi reglamentējošajos dokumentos (normatīvie akti, vadlīnijas, metodikas u.c.).	2.-4.sadaļa

---

10.2 Pielikums. Nr. 2 Iestādes kopējās izmaksās iekļaujamās izmaksu pozīcijas

2004.-2006.gads

Kods	Koda nosaukums
1000	Kārtējie izdevumi
1100	Atalgojumi
1200	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
1300	Komandējumu un dienesta braucieni izdevumi
1400	Pakalpojumu samaksa, tai skaitā:
1410	Pasta, telefona un citu sakaru pakalpojumu samaksa
1420	Darba devēja samaksātie veselības, dzīvības apdrošināšanas un izglītības izdevumi
1440	Ar administrācijas darbības nodrošināšanu saistīto pakalpojumu samaksa
1450	Remontdarbu un iestāžu uzturēšanas pakalpojumu samaksa (izņemot ēku, būvju un ceļu kapitālo remontu)
1460	Informācijas tehnoloģiju pakalpojumu samaksa
1470	Telpu, ilgtermiņa ieguldījumu, pamatlīdzekļu, transportlīdzekļu, inventāra īre un noma
1480	Citi pakalpojumi
1510	Kancelejas preces un inventārs
1520	Izdevumi apkurei, apgaismošanai un enerģētisko materiālu iegādei
1550	Kārtējā remonta un iestāžu uzturēšanas materiāli

2007-2008.gads

Kods	Koda nosaukums
1000	Atlīdzība
1100	Atalgojums
1200	Darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, sociāla rakstura pabalsti un kompensācijas
2000	Preces un pakalpojumi
2100	Komandējumi un dienesta braucieni
2200	Pakalpojumi
2310	Biroja preces un inventārs
2320	Kurināmais un enerģētiskie materiāli
2350	Kārtējā remonta un iestāžu uzturēšanas materiāli
2390	Pārējās preces
2800	Pakalpojumi, kurus budžeta iestādes apmaksā noteikto funkciju ietvaros, kas nav iestādes administratīvie izdevumi.

10.3 Pielikums. Nr.3. ES fondu kontrolē iesaistīto iestāžu kontroles izmaksas 2004.-2008.g. (LVL)

Iestāde	Kopā kontroles izmaksas pa gadiem					Kopā	%
	2004	2005	2006	2007	2008		
LAD	453,963	481,894	486,908	963,333	977,963	3,364,061	25%
LIAA	340,450	382,858	567,529	551,068	636,814	2,478,718	18%
VIAA	0	149,346	280,186	537,379	580,003	1,546,914	11%
VIDM	100,733	245,517	301,362	341,748	317,436	1,306,796	10%
NVA	0	238,553	269,120	447,903	370,382	1,325,958	10%
VK	59,166	102,877	123,185	223,808	324,186	833,222	6%
SM	63,389	135,655	177,357	234,664	244,772	855,837	6%
CFLA	2,310	19,363	134,170	235,158	272,870	663,871	5%
SIF	0	30,867	99,509	110,504	105,666	346,546	3%
FM FKD	0	43,205	69,113	129,335	205,765	447,418	3%
FM IAD	36,068	41,026	47,912	66,646	30,460	222,113	2%
VID	0	332	12,721	36,129	43,452	92,634	1%
VRAA	4,924	7,218	4,763	20,573	6,510	43,989	0%
ZM	0	2,430	9,870	0	0	12,299	0%
RAPLM	0	0	8,039	0	17,469	25,508	0%
VM	0	0	2,742	0	0	2,742	0%
LM	0	4,505	0	0	0	4,505	0%
IZM	0	2,219	2,149	14,473	2,610	21,451	0%
EM	0	3,986	5,422	5,258	3,873	18,540	0%
KM	0	1,315	0	0	0	1,315	0%
IUMEPLS	0	3,228	277	7,656	2,577	13,739	0%
VI	0	0	1,728	2,874	490	5,092	0%
Kopā:	1,061,003	1,896,394	2,604,062	3,928,510	4,143,298	13,633,267	

Avots: dati iegūti, summējot kontroles izmaksas katrai pārbaudei iestādēs pa gadiem (kontroles izmaksas iegūtas, dalot iestāžu iesūtīto informāciju par faktiskajām izmaksām ar iestādes kopējo darbinieku skaitu un reizinot ar konkrētajā pārbaudē iesaistīto darbinieku skaitu)

10.4 Pielikums Nr.4. ES fondu kontrolē iesaistīto iestāžu kontroles izmaksas 2004.-2008.g. (LVL) pa pārbaūžu veidiem

Iestāde	Maksājumu pieprasījumu pārbaudes						Pārbaudes projektu īstenošanas vietās					
	2004	2005	2006	2007	2008	Kopā	2004	2005	2006	2007	2008	Kopā
LAD	146082	163611	162283	324550	319000	1115526	303850	303850	307179	614326	626607	2155812
LIAA	92557	152198	245444	239966	266745	996910	222138	217425	312384	305411	363743	1421101
VIAA	-	97801	159333	373406	410066	1040606	-	43467	101394	137570	151077	433508
SIF	-	25302	84808	92762	92191	295063	-	2811	9423	10307	10243	32784
VK	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
FM FKD	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
CFLA	544	8379	79052	161180	211197	460351	1766	10984	55118	73979	61674	203520
SM	31695	64598	80617	117332	127707	421949	15847	38758	48370	58666	63854	225495
FM IAD	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VID	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VRAA	-	1100	1303	9677	1826	13906	136	2926	3460	7319	4684	18525
ZM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
RAPLM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
LM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
IZM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
EM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
KM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
IUMEPLS	-	-	-	-	-	0	-	-	277	1914	2577	4769
VIDM	36630	86653	129155	143894	105812	502144	36630	115537	114805	143894	158718	569584
NVA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VI	-	-	-	-	-	0	-	-	1728	2874	490	5092

Iestāde	Maksājumu pieprasījumu pārbaudes un pārbaudes projektu īstenošanas vietā						Deklarēto izdevumu izlases veida pārbaudes					
	2004	2005	2006	2007	2008	Kopā	2004	2005	2006	2007	2008	Kopā
LAD	-	-	-	-	-	0	526	9525	10259	15648	15266	51223
LIAA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VIAA	-	-	-	-	-	0	-	4960	13225	17944	15764	51893
SIF	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VK	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
FM FKD	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
CFLA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
SM	-	-	-	-	-	0	6339	24224	27640	29333	31927	119463
FM IAD	-	-	-	-	-	0	3006	23444	34223	45819	24922	131413
VID	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VRAA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
ZM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
RAPLM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
LM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
IZM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
EM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
KM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
IUMEPLS	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VIDM	-	-	-	-	-	0	6868	18569	31310	30834	31744	119325
NVA	-	221955	252185	428804	354621	1257565	-	13872	14571	18105	15761	62309
VI	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0

Iestāde	Sistēmas auditi						Deklarāciju pārbaude VK					
	2004	2005	2006	2007	2008	Kopā	2004	2005	2006	2007	2008	Kopā
LAD	3506	4908	7187	8809	17089	41500	-	-	-	-	-	0
LIAA	25755	13235	9701	5691	6326	60708	-	-	-	-	-	0
VIAA	-	3118	6234	8459	3096	20907	-	-	-	-	-	0
SIF	-	2754	5278	7435	3232	18699	-	-	-	-	-	0
VK	5098	6473	4965	-	5395	21931	23172	41316	59110	111904	171657	407159
FM FKD	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
CFLA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
SM	9508	8075	20730	29333	21284	88930	-	-	-	-	-	0
FM IAD	33062	17583	13689	20827	5538	90699	-	-	-	-	-	0
VID	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VRAA	4788	3192	-	3578	-	11558	-	-	-	-	-	0
ZM	-	2430	9870	-	-	12299	-	-	-	-	-	0
RAPLM	-	-	8039	-	17469	25508	-	-	-	-	-	0
VM	-	-	2742	-	-	2742	-	-	-	-	-	0
LM	-	4505	-	-	-	4505	-	-	-	-	-	0
IZM	-	2219	2149	14473	2610	21451	-	-	-	-	-	0
EM	-	3986	5422	5258	3873	18540	-	-	-	-	-	0
KM	-	1315	-	-	-	1315	-	-	-	-	-	0
IUMEPLS	-	3228	-	5742	-	8970	-	-	-	-	-	0
VIDM	20605	24758	26092	23126	21162	115743	-	-	-	-	-	0
NVA	-	2726	2364	994	-	6084	-	-	-	-	-	0
VI	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0

Iestāde	Maksājumu pieprasījumu pārbaude VK						Starpposma un noslēguma ziņojuma pārbaudes FKD					
	2004	2005	2006	2007	2008	Kopā	2004	2005	2006	2007	2008	Kopā
LAD	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
LIAA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VIAA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
SIF	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VK	30896	55088	59110	111904	147134	404132	-	-	-	-	-	0
FM FKD	-	-	-	-	-	0	-	43205.38	69113	129335	205765	447418
CFLA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
SM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
FM IAD	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VID	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VRAA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
ZM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
RAPLM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
LM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
IZM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
EM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
KM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
IUMEPLS	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VIDM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
NVA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VI	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0

Iestāde	VID tematiskā pārbaude						VID padziļinātā pārbaude					
	2004	2005	2006	2007	2008	Kopā	2004	2005	2006	2007	2008	Kopā
LAD	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
LIAA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VIAA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
SIF	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VK	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
FM FKD	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
CFLA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
SM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
FM IAD	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VID	-	332	8580	27777	39594	76284	-	-	4140	8351	3858	16350
VRAA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
ZM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
RAPLM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
LM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
IZM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
EM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
KM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
IUMEPLS	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VIDM	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
NVA	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
VI	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0

10.5 Pielikums Nr. 5. Citu valstu pieredze

10.5.1 Polijas pieredze

10.5.1.1 ES fondu administratīvās un iekšējās kontroles sistēma Polijā

Tabula 29. Polijas ES fondu vadībā iesaistītās institūcijas pa to veidiem

Kontroles iestāde	Lauku atbalsts	Kohēzijas fonds	Struktūrfondi (ERAF, ESF)
1. Kompetentā iestāde (Competent body)	Lauksaimniecības un lauku attīstības ministrija (Ministry of Agriculture and Rural Development)	Reģionālās attīstības ministrija (Ministry of Regional Development)	Reģionālās attīstības ministrija (Ministry of Regional Development)
2. Vadošā iestāde (Managing authority)	Lauksaimniecības un lauku attīstības ministrija (Ministry of Agriculture and Rural Development)	Reģionālās attīstības ministrijas departaments (Department within Ministry of Regional Development)	Reģionālās attīstības ministrijas departaments (Department within Ministry of Regional Development)
3. Audita iestāde (Audit authority)	Finanšu ministrija Ministry of Finance	Nodokļu kontroles galvenā inspekcija (General Inspector of Tax Control)	Nodokļu kontroles galvenā inspekcija (General Inspector of Tax Control)
4. Sertifikācijas iestāde (Certifying agency)	Nodokļu kontroles galvenā inspekcija (General Inspector of Tax Control)	Reģionālās attīstības ministrijas departaments (Department within the Ministry of Regional Development)	Reģionālās attīstības ministrijas departaments (Department within the Ministry of Regional Development)
5. Atbildīgā iestāde par maksājumu saņemšanu no ES Authority responsible for receiving payments from the EU (Iepriekšējā periodā: Maksājumu iestāde)	Finanšu ministrijas departaments Department within the Ministry of Finance	Finanšu ministrijas departaments Department within the Ministry of Finance	Finanšu ministrijas departaments Department within the Ministry of Finance

Saskaņā ar Nacionālajām stratēģiskajām pamatnostādnēm (Polijas nacionālais ietvardokuments) kontroles sistēma ietver divus atsevišķus procesus:

- Vadošās iestādes veiktās kontroles,
- Revīzijas iestādes veiktās kontroles un auditus.

Vadošā iestāde nosaka atbildību par kontrolēm, kas ir jāveic vadošajai iestādei, kā arī kontrolēm, kas ir deleģētas citām iestādēm saistībā ar izdevumu pārbaudi (ieskaitot pārbaudes projektu īstenošanas vietās). Informācija par šo tēmu ietver īpaši darbību apjomu, ko veic SI1 un SI2 un veidu, kā šīs darbības jāveic. Ja SI1 un SI2 deleģē kādu no jau deleģētajiem pienākumiem trešajai personai, tas ir jānorāda atbildības apjomā.

Atbildības deleģēšana, kas iekļauj pienākumu un tiesību deleģēšanu, ir noteikta līgumā.

10.5.1.2 Vadošās iestādes kontroles

Vadošā iestāde veic divu veidu kontroles:

1. Sistēmu kontroles (saistībā ar Regulas 1083/2006 60. un 70. pantu);
2. Izdevumu pārbaudes (saistībā ar Regulas 1083/2006 pantu 60 (b)).

Sistēmas kontroles ir nepieciešamas, ja vadošā iestāde daļu vai visus pienākumus deleģē citām iestādēm. Sistēmu kontroļu mērķis ir gūt pārliecību, ka deleģētie pienākumi tiek veikti atbilstoši un vadības un kontroles sistēma darbojas adekvāti, efektīvi un saskaņā ar esošās likumdošanas prasībām.

Vadošās iestādes veiktās sistēmas kontroles attiecas uz zemāka līmeņa iestāžu deleģēto pienākumu veikšanas pārbaudi (PLSI, OLSI). Sistēmas kontroles, kuras veic PLSI, attiecas uz OLSI veikto pienākumu pārbaudi. Sistēmas kontroles prasības definē vadošās iestāde. Vadošā iestāde nosaka pienākumus attiecībā uz kontrolēm, kuras jāveic vadošajai iestādei un kuras ir deleģētas citām iestādēm. Ja pienākumi tiek deleģēti, vadošā iestāde nosaka darbības apjomu un veikšanas veidu. Pienākumu deleģēšana, ieskaitot tiesību un pienākumu sadali, tiek noteikta divpusējā līgumā.

Vadošajai iestādei un ieviesējistādēm laika posmā no 2007. līdz 2015. gadam ir pienākums veikt vismaz vienu sistēmas kontroli gadā katrā institūcijā, kurai ir deleģēti pienākumi. Atsevišķos gadījumos Nacionālās stratēģiskās pamatnostādnes koordinējošā institūcija akceptē arī mazāku skaitu izvēlēto institūciju uz sistēmu kontroļu ikgada pārbaudēm, saskaņā ar kontroles plānu vai tā izmaiņām.

Izdevumu pārbaudžu mērķis ir gūt pierādījumus, ka projekta ietvaros līdzfinansētās preces un pakalpojumi ir piegādāti, vai atbalsta saņēmēju deklarētie izdevumi ir faktiski veikti un atbilst Kopienas un valsts noteikumiem. Tā kā Polijā ir liels skaits ES fondu ieviesējistāžu, izdevumu pārbaude ir parasti deleģēta zemāka līmeņa pārvaldes institūcijām. Šādos gadījumos vadošā iestādē nosaka izdevumu pārbaudes nosacījumus un vadlīnijas, kā arī atbildības sadalījumu starp darbības programmas vadību un kontroles sistēmu. Salīdzinošās pārbaudes, lai izslēgtu dubultu finansēšanu, ir vienīgais izņēmums, jo par tām atbildība ir tikai vadošajai iestādei vai Nacionālās stratēģiskās pamatnostādnes koordinējošajai institūcijai.

Maksājumu pieprasījumu pārbaudes

Maksājuma pieprasījums kopā ar pielikumiem ir uzskatāms par apstiprinājumu izdevumu attiecināmībai. Kontrole sastāv no maksājuma pieprasījuma, kā arī citu dokumentu pārbaudes, apstiprinot, ka atbalsta saņēmēju deklarētie darbību izdevumi ir faktiski veikti. Maksājuma pieprasījumam vienmēr tiek veikta salīdzinošā jeb dubultā pārbaude (katru pieprasījumu pārbauda vismaz 2 cilvēki). Pēc pārbaudes pieprasījuma dati un pārbaudes rezultāti tiek reģistrēti Nacionālajā informācijas sistēmā (KSI SIMIK 07-013). Pārbaudē atklātās neatbilstības tiek ziņotas. Ja maksājuma pieprasījumā nav neatbilstību, tiek veikts avansa maksājums vai izdevumu atmaksa.

Maksājumu pieprasījumi un attaisnojošie dokumenti tiek nosūtīti tikai papīrā formā, pat ja tie ir elektroniski ģenerēti (maksājumu uzdevumi). Lielākajā daļā aktivitāšu finansējuma saņēmēji līdz ar maksājumu pieprasījumu saņem visus attaisnojošos dokumentus, taču tos pārbauda izlases kārtā, ja ir izveidota attiecīgā procedūra (katra starpniekinstitūcija ir tiesīga veidot savu izlases veidošanas metodiku).

Daļēja dokumentu pārbaude, kas apstiprina izdevumu autentiskumu

Daļēja dokumentu pārbaude, kas apstiprina, ka atbalsta saņēmēju deklarētie izdevumi ir faktiski veikti, ir pieļaujama tikai atsevišķos un specifiskos gadījumos, ja šādu pieeju attaisno projekta raksturs. Īpaši šāda pieeja tiek izmantota attiecībā uz ESF līdzfinansētajiem projektiem.

Daļējas dokumentu pārbaudes gadījumā, kas apstiprina, ka atbalsta saņēmēju deklarētie darbību izdevumi ir faktiski veikti, vadošā iestāde nosaka īpašas vadlīnijas dokumentu pārbaudēm vai pieņēmumus par attaisnojošo dokumentu pietiekošu uzkrāšanu (revīzijas liecību).

Izņēmums, kas pieļauj maksājuma pieprasījuma pielikumā nepievienot visus pamatojošos dokumentus, neatbrīvo atbalsta saņēmēju no pienākuma uzkrāt un arhivēt visu finanšu dokumentu oriģinālus saskaņā ar noteikumiem.

Pārbaudi veicošās institūcijas vienmēr var jautāt iesniegt oriģinālus visiem vai izvēlētiem dokumentiem, kas apstiprina, ka atbalsta saņēmēju deklarētie darbību izdevumi ir faktiski veikti.

Pārbaudes projektu īstenošanas vietās

Pārbaudēm projektu īstenošanas vietā ir jāapliecina, ka preces un pakalpojumi ir faktiski piegādāti un atbalsta saņēmēju deklarētie darbību izdevumi ir faktiski veikti un atbilst Kopienas un valsts noteikumiem.

Vadošā iestāde nosaka projektu izlases pārbaudes veidošanas noteikumus un metodoloģiju vai vadlīnijas attiecībā uz izlases apjomu. Izmantotajai metodoloģijai ir jānodrošina, ka ir pietiekams izlases apjoms un tas iekļauj dažādu atbalsta saņēmēju un projektu specifisko risku. Metodoloģija tiek katru gadu pārbaudīta, un to apstiprina sertificējošā iestāde. Informācija par veiktajām pārbaudēm projektu īstenošanas vietās ir iestrādāta Nacionālajā informācijas sistēmā (KSI SIMIK 07-013).

Kontroles projekta noslēgumā

Kontroles projekta noslēgumā obligāti ir jāveic pēc pēdējā maksājuma pieprasījuma iesniegšanas, bet pirms šī pieprasījuma akceptēšanas un pēdējā maksājuma veikšanas. Kontroles, kas tiek veiktas projekta noslēgumā, sastāv no projekta ieviešanas dokumentu pilnīguma un atbilstības noteikumiem pārbaudes, īpašu uzmanību pievēršot dokumentiem, kas apliecina, ka deklarētie darbību izdevumi ir faktiski veikti. Alternatīvi kontrole projekta noslēgumā iekļauj ieviestā projekta fizisko rādītāju pārbaudi.

Vadošā iestāde ir izveidojusi detalizētus kontroļu noteikumus.

Ikgadējās kontroles plāns

Ikgadējais kontroles plāns, kuru sagatavo vadošā iestāde, galvenokārt, attiecas uz iekšējo kontroles sistēmu, kā arī procedūru izpildi. Par dažām specifiskām darbības programmām ikgadējais kontroles plāns iekļauj ietvara vadlīnijas projektu kontrolei, kā arī izlases veidošanas metodoloģiju un minimālo projektu skaitu, kas ir katru gadu jāpārbauda izdevumu pārbaudēs izlases veidā.

Ikgadējo kontroles plānu veido par kontroles veikšanu atbildīgā institūcija; pašreiz visus SI1 un SI2 kontroles plānus akceptē vadošā iestāde, ja vien atbildība šajā jomā nav tikusi deleģēta. Darbības programmu ikgadējos kontroles plānus akceptē arī Nacionālās stratēģiskās pamatnostādnes koordinējošā institūcija, un pēc akceptēšanas tie tiek nosūtīti Revīzijas iestādei.

Ad hoc (neplānotās) kontroles

Gan izdevumu pārbaudes, gan sistēmu kontroles var tikt veiktas ad hoc (neplānoti). Tās ir kontroles, kur:

- sistēmu kontroles gadījumā – kuras nav ietvertas ikgadējā kontroles plānā un ir nepieciešamas aizdomu gadījumos par neatbilstībām ieviešanas sistēmā iesaistītajās institūcijās;
- izdevumu pārbaudes gadījumos – kuras tiek veiktas aizdomu gadījumos par būtiskām atbalsta saņēmēja veiktām/norādītām neatbilstībām.

10.5.1.3 Kompetentās iestādes veiktās pārbaudes

Kompetentā iestāde veic salīdzinošos un horizontālos auditus.

Salīdzinošie auditi ietver:

- programmu salīdzinošos auditus ar mērķi atklāt un izslēgt dubulto finansēšanu vienai darbības programmai;
- programmu horizontālos auditus ar mērķi atklāt un izslēgt dubulto finansēšanu projektiem dažādās darbības programmās 2007.-2013. periodā;
- starpperiodu salīdzinošie auditi ar mērķi atklāt un izslēgt dubulto finansēšanu projektam dažādās darbības programmās un ar vairāk kā viena finanšu instrumenta finansējumu.

Horizontālie auditi tiek veikti, balstoties uz datiem, kas ievadīti Nacionālajā informācijas sistēmā (KSI SIMIK 07-013), bet starpperiodu salīdzinošie auditi tiek veikti, balstoties uz datiem, kas ievadīti Nacionālajā informācijas sistēmā (KSI SIMIK 07-013) un Struktūrfondu un Kohēzijas fonda uzraudzības un finanšu kontroles informācijas sistēmā ((SIMIK 04-06).

Salīdzinošos auditus veic katru mēnesi, balstoties uz :

- 5% izlasi atbalsta saņēmēju grupai, kas ievieš/ ir ieviesusi vairāk kā vienu projektu dažādās darbības programmās;
- 5% izlasi atbalsta saņēmēju grupai, kas ir ievieš/ ir ieviesusi vairāk kā vienu projektu, ko finansē vairāk kā viens finanšu instruments.

Papildus salīdzinošie auditi var tikt veikti katram atbalsta saņēmējam, par kuru ir aizdomas par dubulto finansējumu.

10.5.1.4 Revīzijas iestādes atbildība

Revīzijas iestādes atbildība ir noteikta Regulas Nr. 1083/2006 62. pantā. Polijas Valsts kases galvenā inspekcija ir iecelta institūcija - Revīzijas iestāde. Galvenā inspekcija veic savus pienākumus ar ES Finanšu interešu aizstāvības departamenta Finanšu ministrijā atbalstu un sešpadsmit vietējo biroju valsts kases inspekciju veikšanai atbalstu. Revīzijas iestāde Polijā nedeleģē šos pienākumus trešajām pusēm.

Regulas Nr. 1083/2006 62. (1c) pants uzliek pienākumu Eiropas Komisijai prezentēt audita stratēģiju, kas ietver institūcijas, kas veic auditus, izmantotās metodes, paraugu atlases metodi darbības revīzijām un revīziju indikatīvu plānošanu, lai nodrošinātu, ka galvenās struktūras tiek pārbaudītas un ka revīzijas vienmērīgi tiek veiktas visā plānošanas periodā. Revīzijas iestāde veic auditus, balstoties uz Revīzijas iestādes sagatavoto stratēģiju, kā arī audita plānu.

Revīzijas iestādes veiktie auditi sastāv no:

- sistēmas auditiem,
- darbības auditiem.

Sistēmas auditi tiek veikti par institūcijas vadības un kontroles sistēmas galvenajiem elementiem, lai pārbaudītu, vai:

- ir ieviests atbilstošs pienākumu sadalījums;
- ir atbilstošas procedūras projektu izvēlei;
- atbalsta saņēmējiem ir atbilstošas vadlīnijas un informācija;
- ir atbilstoša revīzijas liecība;
- var pajauties uz informācijas sistēmu grāmatvedības, uzraudzības un ziņošanas jomā;
- tiek veikti piemērotas darbības gadījumos, kad tiek atklātas sistēmas kļūdas;
- ir nodrošinātas attiecīgas procedūras ticamai un pamatotai sertifikācijai;
- ir ticama atgūstamo summu uzskaitē;
- ir atbilstošas procedūras summu atgūšanai.

Darbību auditiem ir mērķis pārbaudīt ieviesto kontroles procedūru efektivitāti un deklarēto izdevumu korektumu. Darbības auditi tiek veikti deklarēto izdevumu izlasei.

10.5.1.5 Neatbilstību vadība Polijā

Par neatbilstību ziņošanu Eiropas Komisijai atbild valdības pilnvarotais pārstāvis, kurš izskata jautājumus par finanšu kļūdām un neatbilstībām, kas var ietekmēt Polijas Republikas vai Eiropas Savienības finanšu līdzekļus. Pilnvarotais pārstāvis ar Finanšu ministrijas atbalstu ziņo Eiropas Komisijai par neatbilstībām struktūrfondos vai Kohēzijas fondos.

Lai pilnvarotais pārstāvis spētu veikt savus pienākumus, vadošā iestāde sagatavo un nosūta Finanšu ministrijai informāciju par neatbilstībām, apkopojot informāciju no visām iesaistītajām institūcijām

Ir tikušas konstatētas šādas neatbilstības:

1. neatbilstības attiecībā uz Eiropas Komisijas tūlītēju informēšanu – tās ir neatklātās vai iespējamās neatbilstības, kas saistītas ar jaunu izmantoto metodi (jauna veida neatbilstības veidošana) vai esošām problēmām, kas ārpus Polijas Republikas īsā laika posmā var radīt negatīvas sekas. Šāda neatbilstības ir ziņota aktuālajā atskaitē;
2. neatbilstības attiecībā uz ziņošanu Eiropas Komisijai reizi ceturksnī – par neatbilstību tiek ziņots gadījumā, ja tā pārsniedz EUR 10 000, pārsniedzot Savienības budžetu, izņemot gadījumus, kas aprakstīti Regulas Nr. 1828/2006 28.(2) pantā, ja kļūda vai neatbilstība ir saistīta ar krāpniecību vai Eiropas Komisija pieprasa sniegt informāciju par kādu neatbilstību.

Sagaidāmie izņēmumi obligātajai ziņošanai Eiropas Komisijai par neatbilstībām ir saistībā ar Regulas nr. 1828/2006 28. (2) paragrāfu, kas pieļauj atkāpes no obligātās ziņošanu Eiropas Komisijai. Tomēr šajā gadījumā ikceturšņa pārskatos nacionālā līmenī informācija par šīm neatbilstībām arī tiek uzkrāta, t.i. tiek ziņots par neatbilstībām, tās tālāk nenovirzot ziņošanai uz EK.

Uz visiem atbalsta saņēmēja nepareizi izmantotajiem līdzekļiem attiecas atgūšanas procedūra (izņēmums attiecas uz atbalsta saņēmējiem, kas ir valsts budžeta vienības). Ja neatbilstības sastāv no:

- neatbilstošas līdzekļu izmantošanas,

- līdzekļu izmantošanas, pārkāpjot Polijas publiskā finansējuma aktu,
- neproporcionāli vai ļoti lielas līdzekļu izņemšanas.

Vadošā iestāde (vai starpniekiestāde, ja vadošā iestāde ir deleģējusi atbildību), pamatojoties uz Polijas publiskā finansējuma aktu, pieņem lēmumu par atmaksu pirmajā instancē jeb tā saucamajā debitoru reģistrā. Nepareizi izmantoti līdzekļi atbalsta saņēmējam ir jāatmaksā kopā ar procentiem kā nodeva valstij.

Atkarībā no neatbilstības veida un summas apmēra vadošā iestāde nosaka laiku un palīdzības apjomu, kas tiks patērēta šīs summas atgūšanai. Pēc lēmuma pieņemšanas vadošā iestāde vai citas darbības programmas iestādes uzrauga atbalsta saņēmēja līdzekļu atmaksu norādītajā kontā vadošai iestādei dotajā laika periodā.

Neveiktas atmaksas gadījumā vai nespējas samazināt noteikto summu saskaņā ar atbalsta saņēmēja piedāvāto atmaksas grafiku, vadošā iestāde pieņems stingrākus mērus.

Tajā pašā dienā, kas tiek pieņemts lēmums par atgūšanu, līgumā norādītā no fondiem līdzfinansētā summa tiek automātiska samazināta. Iestādes ievieš summu reģistrus debitoru reģistrā Nacionālajā Informācijas sistēmā (SIMIK 07-13).

Vadošā iestāde informē sertificējošo iestādi par atgūtajām un izslēgtajām summām vienlaikus ar sertifikātu un izdevumu deklarāciju, un izdevumu pieprasījumu. Dati papīra formā tiek nosūtīti sertificējošajai iestādei kā pielikums sertifikātam un izdevumu deklarācijai un izdevumu pieprasījumam.

Finanšu labojumi

Līdz šim Eiropas Komisija Polijai nav veikusi finanšu korekcijas. Saskaņā ar Finanšu ministrijas ES finanšu interešu aizstāvības departamenta ziņojumu līdz 2007. gada beigām, Polija Eiropas Komisijai bija noziņojusi par 497 neatbilstībām, tomēr neviena no neatbilstībām neradīja granta samazināšanu.

Pieļaujamās kļūdas līmenis

Polijā nav noteikts pieļaujamās kļūdas līmenis, zem kura neatbilstību un kļūdas novēršanas procedūra nav finansiāli efektīva jeb izdevumi pārsniedz tās konstatēšanas ieguvumus, t.i. ir 0m- PLN. Lielākā daļa no kļūdām Polijā veidojas, izmantojot valūtas konvertāciju. Ārvalstu izdevumus konvertē uz PLN zlotiem, izmantojot MS Excel noapaļošanas funkciju.

Saskaņā ar PricewaterhouseCoopers Polijas firmas pārstāvja pausto novērtējumu, 2007.-2013., pl.p. būtisks kontroļu efektivitātes uzlabojums nav ieviests.

10.5.2 Dānijas pieredze

Dānijā maksājumu pieprasījumi un attaisnojošie dokumenti tiek iesniegti elektroniski, maksājumu pieprasījumu iesniedzot ar visiem skenētajiem attaisnojuma dokumentiem un tos uzglabājot uz vienota servera. Diemžēl ne visi finansējuma saņēmēji iepriekšējā plānošanas periodā uzglabāja attaisnojuma dokumentus un veicot pārbaudes pēc projekta beigām dokumentālu liecību par projekta realizāciju vairs nebija. Savukārt lieli projektu īstenotāji, piemēram, ESF programmu augstākās mācību iestādes neiesniedz attaisnojuma dokumentus starpniekinstitūcijai, jo to skenēšana un nosūtīšana ir papildus administratīvs slogs. Šie lielo projektu īstenotāji paraksta deklarāciju – apņemšanos, ka uzglabās attaisnojošos dokumentus līdz 2020.g. un starpniekinstitūcijas paļaujas uz sniegto apņemšanos.

Dānijas pieredze, katram finansējuma saņēmējam pieprasot kā līguma nosacījumu iesniegt revidenta atzinumu (pārskatu) par attaisnojošo dokumentu atbilstību, izdevumu atbilstību, publicitātes prasību ievērošanas prasībām, Latvijā nebūtu viennozīmīgi piemērojama, jo, lai arī tas ir labās prakses piemērs nodeleģējot valstij neraksturīgu funkciju- izdevumu pārbaudi, tomēr iepriekšējā perioda pieredze Latvijā rāda, ka ne visi revidentu atzinumi (2 no izvērtējuma izlasē iekļautajiem) bija atbilstoši. ES fondu kontroles iesaistītie darbinieki ir uzkrājuši pieredzi, tāpēc lietderīgāk ir izmantot šo darbinieku zināšanas.

Tomēr var ņemt vērā Dānijas labo praksi, kad revidenti (PwC, Dānijas birojs) attaisnojošos dokumentus nekopē, pārbaūžu rezultātus dokumentējot elektroniskajā datu bāzē. Kā arī labās prakses piemērs, ir dažādu attaisnojošo izdevumu grupēšana attiecīgi piemērojot dažādas riska pakāpes un līdz ar to dažāda apjoma pārbaudes attaisnojošiem dokumentiem: algu aprēķini 100% apmērā, iekšējie grāmatojumi kā zema riska pozīcijas, tāpēc pārbaudāmas tikai izlases kārtā.

10.5. 2.1 ES fondu administratīvās un iekšējās kontroles sistēma Dānijā

Tabula 30. Dānijas ES fondu vadībā iesaistītās institūcijas pa to veidiem

Kontroles iestāde	Lauku atbalsts	Kohēzijas fonds	Struktūrfondi (ERAF, ESF)
1. Kompetentā iestāde (Competent body)	Pārtikas, lauksaimniecības un zvejsaimniecības ministrija <i>Ministry for Food, Agriculture and Fisheries</i>	Ekonomikas un uzņēmējdarbības ministrija <i>Ministry of Economics and Business Affairs</i>	Ekonomikas un uzņēmējdarbības ministrija <i>Ministry of Economics and Business Affairs</i>
2. Vadošā iestāde (Managing authority)	Dānijas pārtikas rūpniecības aģentūra <i>The Danish Food Industry Agency</i>	Dānijas uzņēmumu un būvniecības iestāde <i>The Danish Enterprise and Construction Authority</i>	
3. Maksājumu iestāde (Paying agency)	Dānijas pārtikas rūpniecības aģentūra <i>The Danish Food Industry Agency</i>	Dānijas uzņēmumu un būvniecības iestāde <i>The Danish Enterprise and Construction Authority</i>	
4. Sertifikācijas iestāde (Certifying agency)	Privāta auditorfirma	Dānijas uzņēmumu un būvniecības iestāde <i>The Danish Enterprise and Construction Authority</i>	Dānijas uzņēmumu un būvniecības iestāde <i>The Danish Enterprise and Construction Authority</i>
5. Iekšējais audits/kontrole (Internal audit/controlling)	Iekšējais audita vienība Dānijas pārtikas rūpniecības aģentūrā <i>Internal audit unit in the Danish Food and Insustry Agency</i>	Kontroles vienība Dānijas uzņēmumu un būvniecības iestādē/ <i>Controller unit in the Danish Enterprise and Construction Authority</i>	

Vadošās iestādes uzdevumi ietver ERAF programmu (Padomes regula nr. 1083/2006), ESF un KF pastāvīgu administrēšanu un ieviešanu. Lai reģionalizētu administrēšanas funkcijas, Vadošā iestāde var deleģēt specifiskus administratīvos uzdevumus reģionālajiem forumiem, kuri ir tiesīgi arī iesniegt pieteikumus vadošai iestādei tehniskā atbalsta saņemšanai.

Vadošā iestāde ir arī sertificējošā iestāde programmām ar mērķi veicināt reģionālo konkurētspēju un nodarbinātību. Tai ir pienākums sagatavot un iesniegt EK izdevumu deklarācijas un maksājumu pieprasījumus, apliecinot, ka:

- Izdevumu deklarācija ir pareiza, iegūta no ticamiem grāmatvedības datiem un pārbaudītiem pamatojošajiem dokumentiem;
- deklarētie izdevumi ir saskaņā ar saistošajām Kopienas un valsts tiesību normām un ir radušies saistībā ar darījumiem, kas ir izvēlēti finansējuma piešķiršanai saskaņā ar programmas kritērijiem un ievērojot Kopienas un valsts tiesību normas. Grāmatvedības ieraksti par Komisijai deklarētajiem izdevumiem tiek saglabāti elektroniski.

Sertifikācijas iestāde uztur sarakstu ar atgūstamajām summām un izslēgtajām summām saistībā ar palīdzības darījuma pilnīgu vai daļēju atcelšanu, un nodrošina, ka atgūtās summas netiek iekļautas nākamā izdevumu deklarācijā.

10.5.2.2 Finanšu kontroles procedūras, kas attiecas uz visiem dalībvalsts izdevumiem

Juridisko bāzi regulē EK regulas, papildus Vadošā iestāde ir izstrādājusi vadlīnijas par izdevumu attiecināmību un administratīvās vadlīnijas par tipiskākajām kļūdām un kontrolēm.

Dānijā nacionālo vadošo iestāžu finanšu vai iekšējā kontrole un rezultātu pārbaude ES un valsts struktūrfondu finansējumiem notiek paralēli, proti, vienādi kontroles pasākumi tiek piemēroti visiem izdevumiem, kurus finansē Dānijas valsts vai ES. Dānijā atbildība par finanšu kontroles sistēmu ir deleģēta ministrijām.

Visi projekti, kas saņēmuši palīdzību no ERAF vai ESF ir pakļauti valsts kontrolei divos līmeņos:

- 1. līmenis - Vadošās iestādes reģionālais attīstības centrs,
- 2. līmenis - Vadošās iestādes kontroles funkcija.

Kontroles tiek veiktas abos līmeņos, lai nodrošinātu, ka nosacījumi palīdzības saņemšanai no ERAF vai ESF tiek izpildīti, ka izdevumi ir atbilstoši palīdzības saņemšanai un ka jebkuri citi grantu nosacījumi ir izpildīti.

1. kontroles līmenis - Vadošās iestādes reģionālais attīstības centrs

Vadošās iestādes reģionālais attīstības centrs (VIRAC) - iestāde, kas atbild par programmu tehnisko koordināciju, tai skaitā sastādot nacionālo ietvardokumentu, kā arī attīstības plānu un pieteikuma dokumentos ERAF un ESF finansējumam. Tā arī administrē un uztur ERAF un ESF aktuālās programmas.

VIRAC nav iesaistīta administratīvajos darbos reģionālā līmenī. Tas nodrošina iestādes neatkarību no iesakošās iestādes un spēju objektīvi novērtēt projektus.

Viens no obligātajiem līguma nosacījumiem saistībā ar ES fondu finansējuma apguvi Dānijā ir projekta izdevumu pārbaude, Vadošās iestādes iecelts revidents. Ieceltais revidents par katru pārbaudi iesniedz deklarāciju (atzinumu). Tādējādi liela daļa no EK regulējumā norādītajām pārbaudēm ir nodota ārpakalpojuma sniedzējiem.

Saņēmēji sniedz ziņojumus par darbību VIRAC visa projekta dzīves laikā, kā arī iesniedz noslēguma pārskatu par projekta izdevumiem, projektam beidzoties. Saņēmēji iesniedz ziņojumus un pārskatus revidentam, kas savukārt VIRAC sniedz atzinumu. Lai gūtu pārliecību par izdevumu esamību un attiecināmību, auditori parasti veic pārbaudes projektu īstenošanas vietās. Tāpat auditori finansējuma saņēmējam sniedz padomu par jautājumiem grāmatvedības jomā no pieteikuma iesniegšanas brīža līdz projekta pabeigšanai, tādejādi vadošā iestāde sagaida, ka auditori identificē un palīdz novērst grāmatvedības uzskaites kļūdas. Ja auditori konstatē kādas neatbilstības vai noteikumu pārkāpumus, auditoram ir jāziņo saņēmējam un VIRAC. Šis informācijas sniegšanas pienākums saglabājas arī pēc projekta beigām, kas nozīmē, ka auditoram ir jāinformē VIRAC, ja saņēmējs ir pārvācies, pārtrauc darbību, tiek pārdots u.tml.

Auditori VIRAC sniedz atzinumu (deklarāciju), ka tas ir:

1. pārbaudījis, ka līdzfinansētās preces un pakalpojumus ir piegādāti;
2. pārbaudījis, ka atbalsta saņēmēju deklarētie darbību izdevumi ir faktiski veikti un atbilst Kopienas un attiecīgās valsts noteikumiem;
3. nodrošinājis, ka saņēmējam vai citai iestādei pastāv atbilstoša grāmatvedības sistēma vai atbilstoši grāmatvedības noteikumi visām ar darījumu saistītajām operācijām, nepārkāpjot valsts grāmatvedības standartus;
4. nodrošinājis, ka visi dokumenti, kas attiecas uz izdevumiem un revīzijām un kas ir vajadzīgi, lai nodrošinātu atbilstīgas revīzijas liecības, glabājas saskaņā ar regulā 90. pantā noteiktajām prasībām;
5. nodrošinājis atbilstību regulas 69. pantā paredzētajām informācijas un publicitātes prasībām.

Prasības par auditoru izglītību, objektivitāti u.tml. ir detalizēti noteiktas Dānijas likumdošanā.

Auditoru loma ir sagatavot materiālus VIRAC, kas paļaujas uz auditoru rezultātiem. VIRAC veic administratīvo kontroli visiem saņēmēja pieteikumiem par atlīdzības izmaksu, kā arī izlases veida pārbaudes projektu īstenošanas vietā, kā noteikts Komisijas regulas Nr. 1828/2006 13. pantā.

2. līmenis - Dānijas uzņēmumu un būvniecības iestādes (BUVI) kontroles funkcija

Saskaņā ar EK regulas Nr. 1083/2006 59. pantu dalībvalsts papildus vadošajai un sertificējošajai iestādei nosaka Revīzijas iestādi darbības programmu pārbaudei. Kontrolieru funkcijai ir jānodrošina atbilstība EK regulas Nr. 1083/2006 62. panta noteikumiem. Kontrolieru funkcija ir pakļauta VIRAC, tādēļ svarīgi ir nodrošināt pilnīgu neatkarību starp kontrolieru funkciju un VIRAC, lai gūtu pārliecību par funkcijas efektivitāti. Šī iemesla dēļ ir divas vienības, kas ziņo dažādiem vadošajiem darbiniekiem

VIRAC nav nekādas ietekmes uz kontrolieru funkcijas ziņošanas, nodarbinātības nosacījumiem u.tml. Neatkarība ir nodrošināta arī attiecībā uz uzdevumu sadalījumu starp VIRAC un kontrolieri, jo kontrolieris netiek iesaistīts ikdienas darbu veikšanā. Tādējādi tiek nodrošināts, ka uzdevumi, kurus veic izpildošās un kontrolieru vienības nekad nepārklājas, nodrošinot kontroliera neatkarību attiecībā uz kontroles funkcijām saistībā ar Regula Nr. 1083/2006 62. pantu.

Vēl būtiska daļa no kontrolieru darba ir finanšu revīzija atsevišķiem projektiem (pārbaude projektu īstenošanas vietā), kas ir neatkarīga no VIRAC veiktajām pārbaudēm. Tādējādi tiek nodrošināta augsta neatkarības pakāpe. Kontrolieris nedrīkst būt personīgi vai finansiāli iesaistīts palīdzību saņemošajās institūcijās. Ja rodas šaubas par kontroliera neatkarību, kontroles funkcija var tikt nodota ārpalpojumā.

Lai sniegtu palīdzību Kontroliera pienākumu veikšanā tiek sagaidīts, ka revīzijas iestāde noslēgs līgumu ar starptautisku auditorkompāniju, tās pakalpojumu apmaksai izmantojot tehniskās palīdzības finansējumu. Kontroliera pienākumu funkcija par ERAF un ESF 2007.-2013. plānošanas periodā ir nodota PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, Dānija. Ikgadējais atzinums tiek sniegts par finansējuma saņēmēja atbilstību EK un Dānijas regulējuma prasībām. Pārbaudes iekļauj attaisnojošo dokumentu pārbaudes un pārbaudes projektu īstenošanas vietās. Pārbaudes tiek veiktas saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem, izmantojot uz risku balstītu un statistisko izlases metodi.

Dānijas Valsts Kontrole (*Rigsrevision*) sniedz ikgadēju atzinumu par ES fondu deklarācijas izdevumu atbilstību.

Maksājumu pieprasījumu pārbaudes

Finansējuma saņēmēji maksājumu pieprasījumus starpniekinstitūcijām iesniedz elektroniski, elektroniski tiek iesniegti arī visi attaisnojošie dokumenti (parakstīti, skanēti oriģināli) par visām pozīcijām maksājumu pieprasījumos. Iemesls visu attaisnojošo dokumentu skanēšanai un nosūtīšanai starpniekinstitūcijām ir fakts, ka projektu iesniedzēji neuzglabā oriģinālus līdz noteiktajam periodam un EK atbraucot pārbaudēs pēc projekta beigām, attaisnojošo dokumentu vairs nav. Dānijā ir viens kopējs serveris, uz kura tiek uzkrāta visa ar ES fondiem saistītā finansējuma saņēmēju informācija.

Tomēr 2007.-2013.gadā lielajiem finansējuma saņēmējiem, piemēram, universitātēm, ir atļauts neskanēt attaisnojošos dokumentus, jo viņi tos apņemas uzturēt līdz 2020.gadam savās iestādēs. Saņemot starpniekinstitūcijas akceptu deklarācijai, ka visi attaisnojošie dokumenti tiks uzglabāti līdz 2020.gadam, tiek ļauts tos neiesūtīt maksājumu pārbaudēm. Likumdošanā nav noteikti finansējuma saņēmēju konkrēti kritēriji, lai kvalificētos attaisnojošu dokumentu neiesniegšanai, bet patstāvīgi uzglabāšanai.

Dānijā ir nulles tolerances līmenis attiecībā uz kļūdu pieļaušanu un neattiecināmo izdevumu atgūšanu.

Pārbaudes projektu īstenošanas vietās

Projektu īstenošanas laikā 100% visiem projektiem tiek veiktas pārbaudes projektu īstenošanas vietās. Daži projekti projekta īstenošanas laikā tiek pārbaudīti vairākkārt, ja projekts tiek uzskatīts par augsta riska projektu.

Visas pārbaudes projektu īstenošanas vietās tiek veiktas saskaņā ar apstiprinātu revīzijas plānu. Revīzijas plāns ietver, piemēram, šādus aspektus:

- Projekta progressa fizisko rādītāju kontroli;
- Oriģinālo pamatdokumentu pārbaudi (izlase);
- Iekšējo kontroles sistēmu pārbaudes;
- Līguma nosacījumu izpildes pārbaudi (rezultatīvie, ietekmes);
- Iepirkuma procedūru ievērošanu;
- Uzskaites sistēmas esamību.

Auditori informācijas sistēmā reģistrē pārbaudes apjomu, secinājumus, pamatojošo dokumentāciju un citu informāciju. Ja netiek konstatētas būtiskas neatbilstības, īpašs ziņojums netiek gatavots vai slēdziens netiek sniegts.

Izlases veidošana un deklarēto izdevumu pozīciju pārbaude

Pārbaudāmo izdevumu atlase tiek veikta, balstoties uz riska balstītu izlases metodi. Izlases skaits ir atkarīgs no materialitātes līmeņa, izmaksu summu lieluma, vai ierakstu skaita. Tiek ņemti vērā arī neraksturīgi ieraksti, īpaši lielas summas, pieredze ar finansējuma saņēmēju u.tml.

Zema riska projektiem tiek pielietota šāda metode pārbaudāmo izdevumu pozīciju izlasei atkarībā no kopējā ierakstu skaita:

Tabula 31

Kopējais ierakstu skaits	Izlases skaits
1-3	Visi pamatdokumenti
4-19	3
20-99	5
100-199	10
200 vai vairāk	20

Izlase tiek piemērota katrai no izvēlētajām izdevumu deklarācijām.

Ja pārbaudes laikā tiek konstatēta būtiska kļūda, tā tiek norādīta kļūdu sarakstā un izlases apjoms tiek palielināts. Ja, veicot palielinātās izlases apjoma pārbaudi, tiek konstatēta kļūda, tiek veikta 100% izdevumu deklarācijas pārbaude.

Lielākais kļūdu risks ir ERAF un ESF 2. līmeņa pārbaudēs Dānijā ir konstatēts šādās jomās:

Algu izmaksas	Algu izmaksas vienmēr būs iekļautas augstākajā riska grupa, un algas tiks pārbaudītas, salīdzinot grāmatvedības datus ar algu tabulām, laika uzskaties tabulām un līgumiem
Iekšējās izmaksas	Iekšējo izmaksu aprēķina pamatojums bieži vien ir nepareizs vai nepietiekami pamatots
Apakškontraktori	Ar sadarbības partneriem saistītās izmaksas bieži nav pietiekami dokumentētas, piemēram, algas izmaksas.
Izmaksas pirms projekta sākuma	Izmaksas, kas radušās pirms projekta sākuma un līguma noslēgšanas
Līdzfinansējuma izmaksas	Pārbaude, vai visas līdzfinansējuma izmaksas ir korekti norādītas
Izmaksas pēc projekta beigšanas	Izmaksas var tikt iekļautas attiecināmajās izmaksās projekta darbības laikā
Biedru maksas (tikai sociālajam fondam)	
PVN	PVN atgriežamā summa nav iekļaujama attiecināmajās izmaksās

Pusgada ziņojumi

PricewaterhouseCoopers Dānijas firma sagatavo pusgada ziņojumus, kuros norāda konstatēto kļūdu veidus un apmēru. Ziņojumā tiek norādīta arī statistiska informācija par pārbaudītajiem projekta veidiem, projektu pārbaužu vietās rezultāti u.c. informācija.

PricewaterhouseCoopers Dānijas birojs savos ziņojumos iekļauj konstatētās neatbilstības jebkurā monetārajā apjomā, t.i. Dānijā ir nulles kļūdas tolerances līmenis.

10.5.3 Ziemeļrijas pieredze

Ziemeļrijā ir izveidota VIS, kurā katrs finansējuma saņēmējs pievieno visus attaisnojuma dokumentus, kā arī pats aizpilda maksājuma pieprasījumu IS, līdz ar to samazinot starpniekinstitūciju darbu uz datu ievadi VIS. Šāda prakse būtu jāapsver arī LR vadošai iestādei.

Finansējuma saņēmēji, kuri neiesniedz maksājuma pieprasījumus elektroniski, iesniedz to papīra formā, pievienojot konta izrakstu un sarakstu ar veiktajiem maksājumiem. Sarakstā norāda datumu, piegādātāju un summu. Pastāv prasība ESF finansējuma plūsmas grāmatošanai atvērt atsevišķu katram projektam bankas kontu, caur kuru ienāk ieņēmumi un tiek maksāti izdevumi. Ja finansējuma saņēmējs realizē vairākus projektus – katram projektam savs bankas konts. Ar skaidru naudu pieļauj norēķinus līdz 10 mārciņām, kas ir līdzvērtīgs 10 LVL. Šādos gadījumos attaisnojošie dokumenti kļāt maksājumu pieprasījumiem netiek pievienoti, bet ir pieejami pēc pieprasījuma pārbaudei.

Ziemeļrija ir izvērtējusi 2004.-2006.gada plānošanas perioda kļūdu un neatbilstību ziņošanas pieredzi, un ir veikts pētījums par rekomendācijām, kas ir jāievieš esošajā plānošanas periodā kā labās prakses piemēri. Rekomendējam Latvijai pārņemt šādu Ziemeļrijas pieredzi:

- Ja ESF projekts ir līdz 12 mēnešiem, obligātās minimālās prasības ir viena pārbaude projekta īstenošanas vietās un divu maksājumu pieprasījumu pārbaudes (iesniedz ik mēnesi vai ik ceturksni). Finanšu audita un atbalsta komandas inspekciju vizītēs, t.i. pārbaudēs projektu īstenošanas vietās tiek pārbaudīta finanšu un vadības sistēmas atbilstība, kā arī pārbaudīta grāmatvedības ierakstu un dokumentu esamība, izdevumu attiecināmība.
- Ja projekts tiek īstenots piesaistot finansējumu no vairākām apakšaktivitātēm, tad sadarbības iestādēm ir iespēja slēgt vienošanos un deleģēt pārbaudes tikai vienai sadarbības iestādei.
- Vadošās iestādes vadlīnijas par ES regulas Nr.1828/2006 13.panta skaidrojumu paredz katra maksājumu pieprasījuma pārbaudes, tomēr ļaujot starpniekinstitūcijām izdevumu pozīcijas pārbaudīt izlases kārtā, balstoties uz risku izvērtējumu (ieraksta monetārā vērtība, saņēmēja veids, iepriekšējā pieredze). Pārbaudes projektu īstenošanas vietās tiek veiktas izlases kārtā, pēc vadošās iestādes noteiktas metodikas. Izlases veidošanas principi katru gadu tiek pārskatīti. Vienotā datu bāzē tiek reģistrēta katra pārbaude projektu īstenošanas vietā.
- Starpniekinstitūciju pienākums ir uzkrāt informāciju par neatbilstībām arī zem 10,000 EUR, vienreiz ceturksnī tās ievadot informācijas sistēmā.

Gadījumos, kas 13.panta kontroļu veikšana ir tehniski sarežģīta, var piesaistīt ārējos ekspertus uz pārbaūžu veikšanu.

Neatbilstību ziņošana Ziemeļrijā

Labā prakse Ziemeļrijā šajā jautājumā iekļāva centralizētu vadlīniju izstrādi, lai nodrošinātu vienotu ziņošanas formu, kā arī ciešu sadarbību starp vadošo un koordinējošo iestādi un zemu darbinieku mainību koordinējošā iestādē, tādējādi nodrošinot augsti kvalificētus un EK regulas pārzinošus darbiniekus.

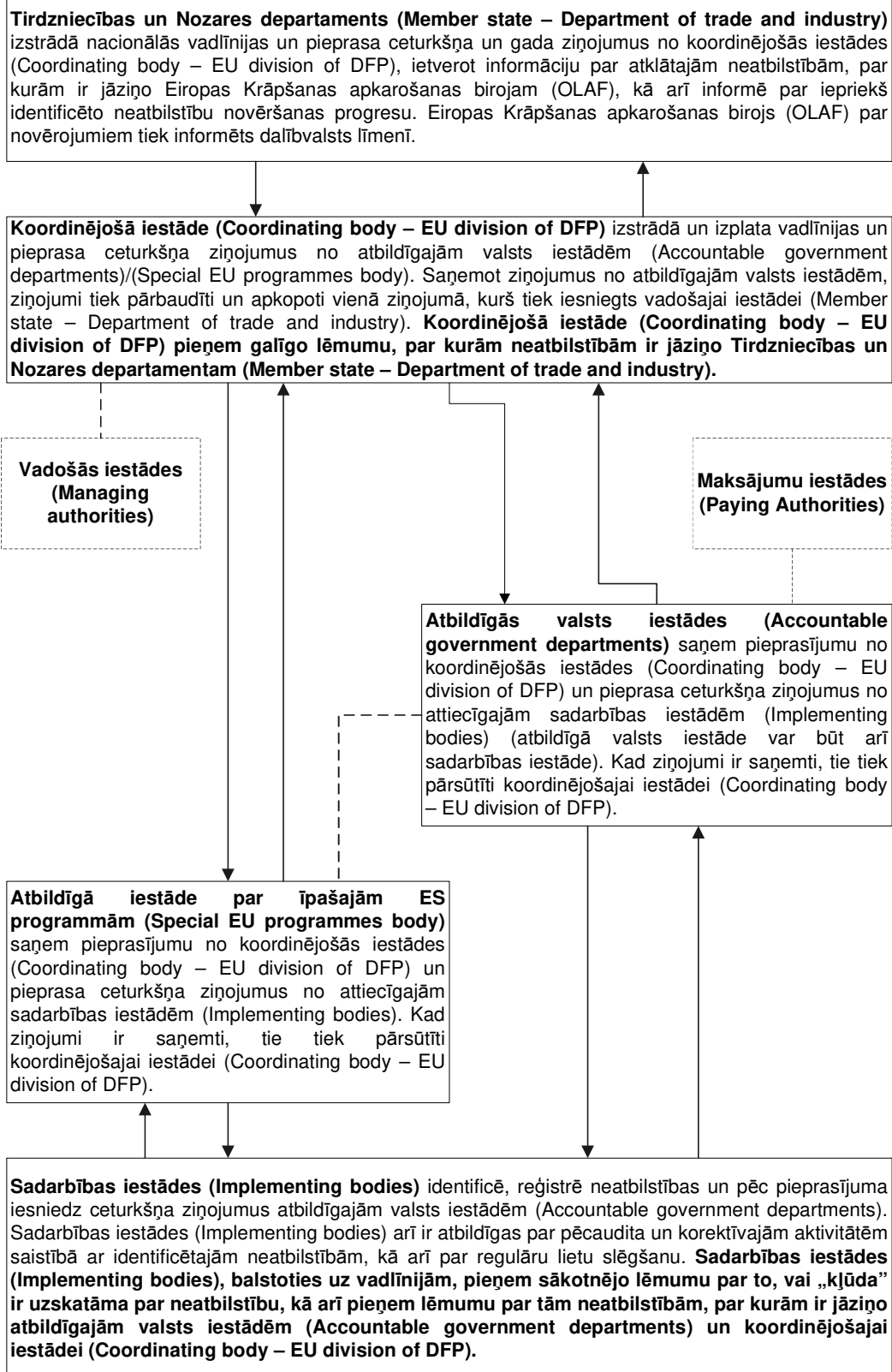
Atbildīgajām iestādēm bija jānodrošina, ka vadlīnijas tiek nosūtītas visām starpniekinstitūcijām (sadarbības iestādēm), un jāgūst pārliecība, kādas darbības ir veiktas, lai nodrošinātu, ka atbildīgās amatpersonas izprot, kādas ir neatbilstību veidošanās iemesls (īpaši attiecībā uz administratīvajām neatbilstībām), un kādas ir ieviestās procedūras, lai identificētu, uzturētu ierakstus un ziņotu par tām.

Ziemeļīrijā ik ceturksni ir jāanalizē visas konstatētās neatbilstības un jāsalīdzina ar dažādu institūciju ziņotajām neatbilstībām dažādos griezumos. Tas ļauj atklāt neatbilstības aktivitātēs, programmās, starpniekinstitūcijās, kur ziņošana par neatbilstībām ir netipiski zema, kā arī veikt papildus detalizētu izpēti, kur tas nepieciešams. Šāda analīze ļauj atklāt neatbilstības, kuras regulu izpratnē ir definējamas kā sistemātiskas neatbilstības.

Ziemeļīrijā iepriekšējā pl.p. 82% neatbilstību bija par neattaisnotajiem izdevumiem vai par gadījumiem, kad tika iesniegta viltota attaisnojošā dokumentācija.

Vadlīnijas par neatbilstībām iekļāva detalizētus piemērus par neatbilstību veidiem. Darbiniekiem, kuri bija iesaistīti neatbilstību ziņošanā, bija regulāri jāapmeklē semināri par krāpniecības identificēšanu.

Neatbilstību identificēšanas un ziņošanas sistēma Ziemeļrijā

10.5.4 Zviedrijas labākās prakses paraugs

Zviedrijā atkarībā no fonda aktivitātēm maksājumu pieprasījumus un attaisnojošos dokumentus iesniedz elektroniski vai papīra formā. Dažās aktivitātēs pirmajam maksājumu pieprasījumam ir jāiesniedz 100% visi attaisnojošie dokumenti, un pārējiem – tikai pēc starpniekinstitūcijas pieprasījuma. ESF un ERAF maksājumu pieprasījumu pozīciju pārbaudēs izmanto uz risku balstītu pieeju, lai samazinātu un efektīvizētu kontroles.

10.5.5 Īrijas pieredze

Īrijas labās prakses piemērs, ko Latvijā jau īsteno Revīzijas iestāde attiecīgi uz sistēmu auditiem, ir procedūru rokasgrāmata, kur tiek uzkrāta visa ar kontroles funkciju saistīta detalizēta informācija, t.sk. ar jaunākās EK vadlīnijas.

10.5.5.1 Vadības un kontroles sistēma Īrijā

Tabula 32. Izraudzītās iestādes Īrijas ES Struktūrfondu programmai 2007 – 2013

Darbības Programma	Vadošā iestāde	Sertificējošā iestāde	Audita iestāde
Cilvēkkapitāla ieguldījumu darbības programma	Uzņēmējdarbības, Tirdzniecības un Nodarbinātības Departaments	Uzņēmējdarbības, Tirdzniecības un Nodarbinātības Departaments	ESF Finanšu Kontroles Vienība, Uzņēmējdarbības, Tirdzniecības un Nodarbinātības Departaments
BMW Darbības Programma	BMW reģionālā asambleja	Finanšu Departaments	ERAF Finanšu Kontroles Vienība, Finanšu Departaments
S&E Darbības Programma	S&E reģionālā asambleja	Finanšu Departaments	ERAF Finanšu Kontroles Vienība, Finanšu Departaments

Vadošās iestādes nodrošina, ka visas institūcijas, kas iesaistītas struktūrfondu īstenošanā savās darbības programmās ir informētas par šīm procedūrām un ES noteikumiem, kas attiecas uz struktūrfondu. Īrijas Vadošās iestādes būtiskākie pienākumi neatšķiras no EK regulas Nr. 1083/2006 60. panta prasībām, no kuriem būtiskākie ir:

- Nodrošināt sistēmu ieviešanu, lai īstenotu likumā paredzētos finanšu vadības un kontroles pienākumus attiecībā uz struktūrfondu izdevumiem;
- Iesniegt attaisnotu izdevumu deklarācijas pareizā formātā sertifikācijas iestādei, lai atvieglotu ES struktūrfondu izņemšanu un nodrošinot adekvātu audita pierakstu;
- Sniedz vadlīnijas/ apmācības par finanšu vadību un kontroli.

Kamēr vadošās iestādes saglabā vispārējo atbildību par savām funkcijām saskaņā EK regulas Nr. 1083/2006 60. pantu, dažu uzdevumu izpilde pilnīgi vai daļēji ir deleģēta starpniekinstitūcijām un/vai Valsts institūcijām (pašvaldībām).

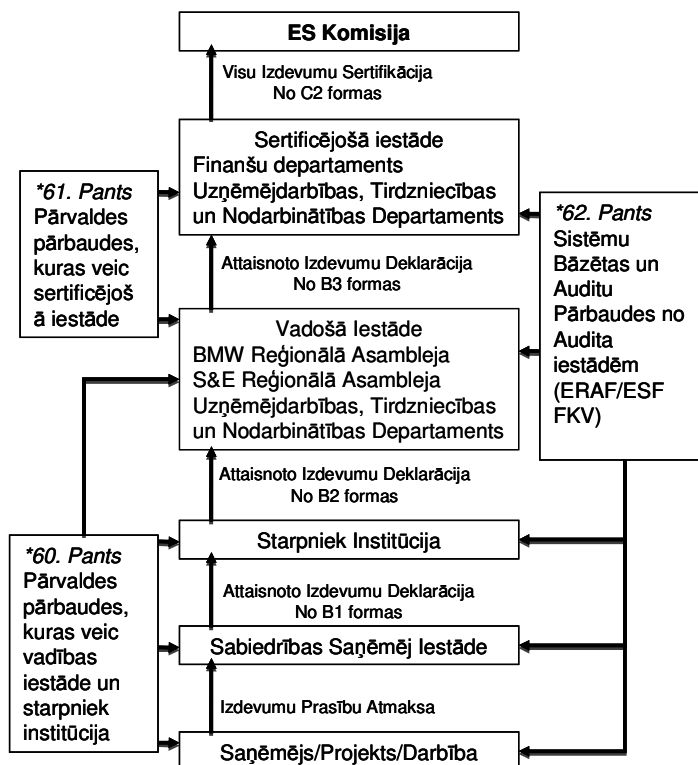
Starpniekinstitūcijas atbild par attaisnoto izdevumu deklarācijas formu iesniegšanu, ko pieprasa sertificējošā iestāde iesniegšanai vadošai iestādei, lai atvieglotu ES struktūrfondu izmantošanu. Līdz ar to galvenie starpniekinstitūciju pienākumi ir:

- Nodrošināt, ka visas maksājumu prasības par struktūrfondu izdevumiem, ko iesniedz sabiedrības saņēmēj iestādes apstiprina oriģināli saņemtie rēķini vai, ja to nevar izdarīt, ar grāmatvedības dokumentiem ar līdzvērtīgu pierādījuma vērtību un revīzijas dokumentu, un ka ir skaidrs audita pierādījums;

- Nodrošināt, attiecībā uz līdzfinansētiem projektiem/darbības, ka tikai tie faktiskie izdevumi ir iesniegti vadošām iestādēm;
- Reģistrēto izdevumu pārbaude, ko deklarē sabiedrības saņēmēj iestādes.

Detalizētāku starpniekinstitūcijas atbildību, nosaka konkrētais administratīvais nolīgums, par kuru vienojušās vadošā iestāde ar katru atsevišķo starpniekinstitūciju.

Plūsmkarte – ES Struktūrfondu Finanšu Vadības un Kontroles Sistēma Īrijā.

*Šie panti attiecas uz EK 1083/2006 regulu un tos detalizēti pārbauda attiecīgi regulu prasībām.

Augstāk norādītā plūsmkarte atspoguļo ES fondu finanšu vadības un kontroles sistēmu 2007.-2013.pl.p.

Saskaņā ar padomes regulas Nr. 1083/2006 27(5)(b) pantu, katra dalībvalsts savas valsts stratēģiskajā ietvardokumentā var uzrādīt mehānismus, lai nodrošinātu koordināciju starp ERAF, ESF, Eiropas Lauksaimniecības vadības un garantiju fonda (ELVGF), Eiropas Zivsaimniecības Fonda (EZF) un citiem finansiāliem instrumentiem. Īrija ir ieviesusi mehānismu, kas nodrošina atbilstošu demarkāciju un to, ka nav dublēšanās starp dažādajiem fondiem.

Valsts līmenī komiteja ES fondu koordinēšanai tika izveidota, lai risinātu sadarbības un demarkācijas jautājumus starp ERAF/ESF, ELVGF un EZF. Komitejas loma ir ieviest, ja nepieciešams, atbilstošas sistēmas, lai risinātu šos jautājumus darbības programmās un novērstu visus īstenošanas jautājumus, kas var galvot par demarkāciju darbības programmās un plānos jaunām programmām, lai nodrošinātu, ka fondos nav pārklāšanās.

10.5.5.2 Procedūras attiecībā uz ERAF/ESF finansējuma izmantošanu

Lai nodrošinātu maksimālās summas izmantošanu no ES līdzekļiem un lai pildītu EK regulas Nr. 1083/2006 pantu Nr. 58, 60, 61, 66 un 76, 14, 39, 40, 41 un 42 noteiktās prasības, ir ieviesta elektroniska ES struktūrfondu finansējuma izmantošanas informācijas sistēma.

Visi ziņotie izdevumi jāpārbauda šajā sistēmā pirms sertificējošā iestāde veic izdevumu deklarāciju un maksājuma pieteikumu Eiropas Komisijai. Līdz ar to institūcijas, kuras iesaistītas ikdienas projektu vadībā/darbībā, būs primāri atbildīgas par šo procesu. Šajā procesā ir iesaistīti trīs funkciju līmeņi:

1. Sabiedrības saņēmēj iestādes – iestāde, kas atbildīga par to projekta sākšanu un/vai īstenošanu/darbību (1. līmenis);
2. Starptiekorganizācijas – visas valsts iestādes vai aģentūras, par kurām atbild vadošās vai sertificējošās iestādes, vai pilda uzdevumus to vārdā, attiecībā pret saņēmējiem vai iestādēm/uzņēmumiem, kas veic projektus/darbības (2. līmenis);
3. Vadošās iestādes (3. līmenis).

Izdevumu deklarāciju ziņojumiem jābūt pieejamiem ESF/ERAF finanšu vadības vienībām, iekšējā audita vienībām katrā līmenī, Eiropas Komisijai, Eiropas Revīzijas Palātai, attiecīgām valsts iestādēm, tostarp sertificējošām iestādēm un citām apstiprinātām iestādēm caur izveidoto ES struktūrfondu 2007 – 2013 informācijas sistēmu.

10.5.5.3 Finanšu vadība

Finanšu korekcijas

Revīzijas iestādes un/vai Eiropas Komisija pamato savas finansiālās korekcijas attiecībā uz atsevišķiem konstatētiem neatbilstību gadījumiem un var ņemt vērā pārkāpuma sistemātisko raksturu, lai noteiktu vai būtu jāsniedz vienotas likmes vai ekstrapolēta korekcija. Revīzijas iestāde un/vai Eiropas Komisija ņem vērā pārkāpuma rakstura un būtiskuma regularitāti un apjomu un finansiālās sekas atklātajos trūkumos attiecīgajā darbības programmā. Galīgā sankcija, ko var piemērot, ir anulēt visu vai daļu no struktūrfondu pabalsta.

Neatbilstību un kļūdu ziņošana

Trījas iestādēm neatbilstības tiek definētas sekojoši:

- Neatbilstīgi izdevumi, kas iekļauti atbalsta prasījumiem jau iesniegtiem Eiropas Komisijai, kurus ir apstiprinājusi maksātāja iestāde un iesniegta Eiropas Komisijai;
- Atklātas turpmāku pārbaužu laikā, pārbaudes vai revīzijas, kuras atklāja finanšu kontroles vienība (FKU);
- Pakļauts €10,000 sliekšnim par darījumu;
- Tiek labotas izmantojot ex-post korekcijas turpmākajos atbalsta pieprasījumos.

Par neatbilstībām jāziņo, regulāri aizpildot neatbilstību veidlapas sertificējošām iestādēm. Par pamatu neatbilstību ziņošanai tiek lietots EK regulas Nr. 1083/2006 70 pants un EK regulas Nr. 1828/2006 27-32 pants.

Sertificējošās iestādes kopumā atbild par neatbilstību ziņošanu un tās katru ceturksni ziņo neatbilstības (divu mēnešu laikā pēc katra ceturkšņa beigām EK regula Nr. 1828/2006 28. pants), pamatojoties uz informāciju saņemtu no vadošām iestādēm.

Apkopot neatbilstību ziņojumus un to atmaksāšanu Eiropas Komisijai nepareizi sastādītām summām var deleģēt arī vadošām iestādēm. Ziņotās neatbilstības tiks pieskaitītas Īrijas kļūdu līmenim.

Savukārt Finanšu departaments atbild par jebkura ERAF pārkāpuma ziņošanu Eiropas Komisijai/Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (EKAB). Līdzīga prasība jāveic Uzņēmējdarbības, Tirdzniecības un Nodarbinātības Departamentam saistībā ar ESF.

Kļūdas

Kļūda Īrijā ir nepiemērots izlietojums, kurš ir identificēts un sakārtots prasībai **pirms** to ir parakstījusi maksājošā iestāde un iesniegta Eiropas Komisijai un tādēļ nesastāda maiņu ES budžetā.

Tie ietver atskaitījumus, kas izriet no vadošās iestādes SF/KF pieprasījumu pārbaužu un pārbaužu projektu īstenošanas vietās secinājumiem, līdz ar to saistīto izdevumu deklarācijām un atbalsta prasības tiek noformētas, un tādējādi nenonāk ES maksājumu sistēmā un tāpēc nevar negatīvi ietekmēt ES budžetu. Tie ir pakļauti €10,000 sliekšnim katrā darījumā.

Kļūdas var ietvert praktiskās negatīvās korekcijas, kuras ir tehniski pielāgojumi, kas veikti, lai precizētu un vienkāršotu revīzijas liecības, piemēram, izdzēšot no blokiem izdevumus, kas ir apstiprināti caur apjomīgu un individuāli ļoti mazu darījumu apjomiem; piemēram, korekcijas ir tikai tad, ja ir pietiekamu atbilstošu aizvietotāju izdevumi.

Konstatētās kļūdas regulāri jāziņo sertificējošām iestādēm. Papildu norādījumus par neatbilstībām un kļūdām izdod Finanšu departaments.

Atsuktās un atgūtās summas (debitora virsgrāmata)

Par maksājumu, kas atzīti par nepiemērotiem, atgūšanu no struktūrfondu atbild vadošā iestāde, lai nodrošinātu ātru atgūšanu un atmaksu Īrijas valsts kasei.

Lai atvieglotu atgūstamo un atsaukto summu reģistrēšanu, vadošā iestāde sniedz gada beigās paziņojumus sertifikācijas iestādei par gada un kumulatīvajiem izdevumiem, kas iepriekš ir deklarēti Eiropas Komisijai.

Šis paziņojums atvieglo sertificējošās iestādes pienākumu paziņot informāciju līdz 31. martam katru gadu, kā prasīts EK regulā Nr. 1083/2006 61(f) pantā un jo īpaši EK regulā Nr. 1828/2006 20(2) pantā.

Šim nolūkam, vadošā iestāde uztur reģistru par atgūstamajām un izņemtām summām (debitora virsgrāmata). Tomēr katram iestādes līmenim jāuzņemas atbildība par to, lai informācija, kas nepieciešama parādnieka virsgrāmatai, ir pieejama un ir atbilstoša negatīvās korekcijas ierakstam ES struktūrfondu informācijas sistēmā.

10.5.5.4 Pārbaudīto veidi, kas tiek veikti Īrijā 2007. -2013.g.pl.p. struktūrfondiem

Analizējot Īrijas pieredzi, varam norādīt aspektus, kas pagājušajā plānošanas periodā nebija veiksmīgi realizēti:

- pārbaudes nebija pietiekamas, jo tajās tika atklāts pārāk daudz kļūdu;
- pārbaudes nebija pietiekamas pēc apskatāmo jautājumu loka – daži no aspektiem netika pārbaudīti;
- pārbaudes nebija pietiekami dokumentētas.

Revīzijas palāta pēc SF pieprasījumu pārbaudīto un pārbaudīto projekta īstenošanas vietā kontrolēm aprēķināja attiecināmo kļūdu procentu - 16%.

Jaunajā periodā pārbaudes tiek veiktas, ietverot gan administratīvās/pieprasījumu pārbaudes (desk based), gan pārbaudes projektu īstenošanas vietās. Lai gan 100% izdevumu pārbaude un 100% sertificēto izdevumu precizitāte ir vēlama, tā nav praktiska. Pārbaudes tiek veiktas izlases veidā, dokumentējot riska novērtēšanu un izlases veidošanu. Kā riska faktori tiek izmantoti, piemēram, finansētāja tips, iepriekšējā pieredze, finansējuma summa u.c. Pārbaudes ir jāveic, pirms izdevumi tiek deklarēti nākamajā līmenī un tās ir jābeidz, pirms sertificējošā iestāde iekļauj izdevumus deklarācijās EK.

Administratīvās pārbaudēs tiek pārbaudīti sagatavotie pieprasījumi, rēķini, piegādes dokumenti, bankas kontu izraksti, progresa ziņojumi, laika uzskaites lapas. Kā minimums šajās pārbaudēs tiek rekomendēts iekļaut rēķinu sarakstu/aprakstu (izdevumu saraksts ar kopsummām, atsauces uz atainojošajiem izdevumiem, maksājuma datumus un numurs; rēķinu kopijas ir tikai vēlamas) un līgumu ar trešajām pusēm sarakstu, kas ļauj koriģēt iepirkuma problēmas jau agrā stadijā. Turpmāka kontrole konkrētam finansētājam būs atkarīga no pārbaudīto rezultātiem projektu īstenošanas vietās.

Savukārt, pārbaudēs projektu īstenošanas vietās tiek pārbaudīta aktivitātes īstenošana, vai preču un pakalpojumu piegāde ir notikusi atbilstoši līguma nosacījumiem ar finansējuma saņēmēju, projekta fiziskais progress, atbilstība Kopienas un valsts likumdošanai par publicitāti un iepirkumu un informācijas savstarpējā atbilstība starp redzēto dabā un norādīto atskaitēs.

Pārbaudīto projektu īstenošanas vietās pārbaudes laiks tiek noteikts sekojoši:

- Pārbaudes ir jāveic projekta pašā sākumā, ja finansējuma saņēmējs ir nepazīstams,
- Pārbaude, kad projekts ir pietiekamā progresa stadijā (fiziski un finansiāli);
- Lieliem projektiem pārbaudi vajadzētu veikt vairāk kā vienu reizi;
- Parasti pārbaudes nevajadzētu veikt pēc projekta beigām (tad ir par vēlu veikt korektīvās darbības);
- Pārbaude pēc projekta beigām vajadzētu veikt, ja tiek veikta aktīvu iegāde un/vai ģenerēti ieņēmumi pēc projekta beigām;
- Ja projekti ir ar īslaicīgu pierādījumu iespējamību, pārbaudes jāveic tieši aktivitāšu norises laikā (apmācības, semināri).

Izlases metodes tiek izmantotas gan pārbaudēs projektu īstenošanas vietās, gan transakciju pārbaudes izvēlē. Tomēr abos gadījumos ir jāiegūst vadošās iestādes akcepts par piemērojamajām izlases metodēm. Risku balstītai pieejai ir jāiekļauj operacionālo risku analīze (darbības apmērs, iepriekš konstatētās neatbilstības, netipiskas transakcijas) un iespējami nejauša izlase.

Izlases tiek veidotas, izvērtējot noteiktus riska faktoros. Darījumu pārbaudēm tiek izmantota statistiskā metode. Ja veicot pārbaudes, tiek konstatētas neatbilstības un kļūdas, izlases apjoms tiek palielināts. Visas konstatētās kļūdas ir jādokumentē, lai izmantotu turpmākajai izvērtēšanai. Aktivitātēs, kur ir

konstatētas problēmas, ir jāpaplašina izlases kopa, lai gūtu pārliecību par izdevumu likumību. Ja viena līguma ietvaros tiek paredzētas daudzas mazas aktivitātes, var pajauties uz finansējuma saņēmēju (grantiem) veiktajām pārbaudēm,

Kā piemērus varam minēt izmantotos riska faktoros, kas tiek izmantoti vadības pārbažu risku vērtējumā:

- Projekta sarežģītība/ saņēmēju skaits,
- Aktivitātes izdevumu apjoms,
- Ieviesējietāžu/grantu saņēmēju pieredze,
- Signāli, kas norāda uz sliktu finanšu plānošanu (biežas budžeta izmaiņas, lēna finansējuma apguve u.t.t.),
- Iepriekšējo pārbažu negatīvi atklājumi,
- Netipiski pozitīvi atklājumi iepriekšējās pārbaudēs,
- Netipiski darījumi,
- Partneru pieredze citu programmu apgūvē.

Pārbažu dokumentus var uzglabāt elektroniski saskaņā ar E-komercijas likumu 2000. Pārbažu dokumenti ir jāuzglabā trīs gadi pēc projekta noslēguma, proti, apmēram līdz 2020.gadam. Dokumentu pierādījumi ir jāuzkrāj tādā apmērā, lai sniegtu pierādījumus EK par sertificētajiem izdevumiem: pierādījumi par maksājuma veikšanu, progresu ziņojumi, iepirkuma procedūras, grantu apstiprinājums.

10.6 Pielikums Nr. 6. Struktūrfondu tiesiskā regulējuma izvērtējums

Nr.	Kontroļu grupa	EK regulējums nosaka	LR regulējums nosaka	Secinājumi, novērtējums
	Pārbaužu apjoms	<ul style="list-style-type: none"> Kontroles procedūru nepieciešamību, kā arī nepieciešamību dokumentēt pārbaužu apjoma izveides principus (EK regula nr. 438/2001 4.pants), Nepieciešamību informēt EK par izveidoto kontroles sistēmu, tai skaitā revīzijām (EK regula nr. 438/2001 5.pants), Pārbaužu veikšanu izlases kārtībā kontroles sistēmas pārbaudēm, kā arī izdevumu deklarāciju pārbaudēm, pamatojoties uz risku analīzi revīzijām (EK regula nr. 438/2001 10.pants), Pārbaužu veikšanu izlases kārtībā 5% no kopējiem kompensējamiem izdevumiem, finansējumam beidzoties (EK regula nr. 438/2001 10.pants), Nepieciešamības gadījumā, papildus pārbaužu veikšanu izlases kārtībā, sagatavojot noslēguma deklarāciju (EK regula nr. 438/2001 16.pants). 	<ul style="list-style-type: none"> LR FM pienākumu nodrošināt kontroles procedūru efektivitāti un tiesības veikt finanšu kontroli un auditu (ES Struktūrfondu vadības likums 7.pants). Arī Valsts kasei ir tiesības veikt finanšu kontroli un auditu (ES Struktūrfondu vadības likums 8.pants). Otrā līmeņa starpniekinstitūcijām ir pienākums veikt finanšu kontroli un auditu (ES Struktūrfondu vadības likums 10.pants), grantu shēmas apsaimniekotājiem ir pienākums veikt finanšu kontroli, bet ir tiesības ierosināt auditu (ES Struktūrfondu vadības likuma 11.pants), 12 mēneši noteikts termiņš lēmumu pieņemšanai par finansējuma izlietojumu (ES Struktūrfondu vadības likums 18.pants), 40 darba dienas noslēguma deklarācijas pārbaudei, 23 darba dienas starposma deklarācijas pārbaudei (MK not. 494 27.punkts), Maksājumu iestādei ir pienākums 100% pārbaudīt struktūrfondu pieprasījumus pret maksājuma uzdevumiem (MK not. 494 18.punkts), Otrā līmeņa starpniekinstitūcijai ir pienākums 100% pārbaudīt Struktūrfonda pieprasījumu, apstiprinot attiecināmo izdevumu summu (MK not. 494 14.punkts), Otrā līmeņa starpniekinstitūcijai un grantu shēmas apsaimniekotājam ir pienākums 100% projektu pārbaudīt projekta realizāciju projekta īstenošanas vietā reizi gadā (MK not. 538 15.1 punkts). Veicot risku analīzi, ir iespējams samazināt pārbaužu skaitu, ja viens finansējuma saņēmējs realizē vairākus projektus, 	<ul style="list-style-type: none"> Sadalīta atbildība par finanšu kontroli LR likumdošanā apgrūtināt vienotas, caurspīdīgas metodikas izstrādi struktūrfondu vienkāršotas finanšu kontroles sistēmai, kā arī audita vadlīniju un piesaistīšanas kārtības izveidi un realizāciju, LR likumdošana pieļauj samazināt pārbaužu apjomu, pamatojoties uz risku analīzi. Tomēr šeit pastāv vēl ievērojama kapacitāte, jo LR likumdošana pieļauj samazināt pārbaužu projektu īstenošanas vietās skaitu tikai viena un tā paša finansējuma saņēmēja gadījumā, MK not. Nr. 538 detalizēti nosaka risku analīzē aplūkojamus aspektus, tomēr nav noteiktas vadlīnijas, kā risku analīzes rezultāti iespaido izlases kopu. Šis būtiskais secinājums atstāts otrā līmeņa starpniekinstitūcijas atbildībā, radot dažādu interpretāciju iespējas institūciju pieeju izstrādē, LR struktūrfondu vadības likumā (9.pants) pie pirmā līmeņa starpniekinstitūcijām šai institūciju grupai nav norādīts pienākums veikt struktūrfondu kontroli un auditu. Pirmā līmeņa institūcijas ir veikušas iekšējos

Nr.	Kontroļu grupa	EK regulējums nosaka	LR regulējums nosaka	Secinājumi, novērtējums
		<ul style="list-style-type: none"> Otrā līmeņa starpniekinstitūcija pārbauda ne mazāk kā 5% no kopējiem struktūrfonda projektu attiecināmajiem izdevumiem, kurus apliecinājusi Maksājumu iestāde (MK not. 538 29.punkts). Šie MK noteikumi arī detalizēti nosaka pārbaudes kopas izveides principus, Neatkarīgā struktūrvienība veic 100% noslēguma izdevumu deklarācijas neatkarīgu pārbaudi (MK not. 538 43.punkts), Pamatojoties uz ziņojumiem par neatbilstībām, iespējams, ka LR FM nosaka papildus pārbaudes (MK not. 544 19.punkts). 	<ul style="list-style-type: none"> auditus (sistēmu auditu), LR struktūrfondu vadības likumā (11.pants) neparedz veikt auditu grantu shēmu apsaimniekotājiem. Grantu shēmu apsaimniekotāji ir veikuši iekšējos auditus (sistēmu auditu). Deklarēto izdevumu izlases veida pārbaūžu apskatāmie jautājumi pārklājas ar pārbaūžu apskatāmajiem jautājumiem projektu īstenošanas vietās. Pastāv iespējas efektīvzēt izdevumu izlases pārbaudes pārbaudot šajās pārbaudes citus kontroles sistēmas jautājumus. Iesakām nedublēt apskatāmos jautājumus, bet gan 5% pārbaudes skatīties tikai sistēmisku iekšējās kontroles novērtējumu. 	
Novēršamo kļūdu apjoms	<ul style="list-style-type: none"> EUR 10,000 ir sliekšnis, sākot no kura jāziņo neatbilstība EK (EK regula 1681/94), Kļūdu ekstrapolāciju var izmantot tikai homogēnās kopās (EK vadlīnijas C(2001) 476, (d)), Arī atklājot kļūdas, EK ir jādod laiks dalībvalstij parādīt, ka kļūda nav sistemātiska (EK regula 448/2001, 5.pants). 	<ul style="list-style-type: none"> Nenosaka detalizētāk kā EK regulējumā noteikts. LR normatīvie akti nedetalizē EK regulējumu par novēršamo kļūdu apjomu 	<ul style="list-style-type: none"> LR normatīvie akti nedetalizē EK regulējumu par novēršamo kļūdu apjomu 	
Neatbilstību identificēšana	<ul style="list-style-type: none"> Neatbilstību dokumentēšanu rakstveidā (EK regula nr. 438/2001 4.pants). Dokumentācijai jābūt pietiekamai (EK regula nr. 	<ul style="list-style-type: none"> Starpniekinstitūcijai un grantu shēmas apsaimniekotājiem jābūt kārtībai, kādā jāziņo par konstatētajām neatbilstībām (MK not. 538 18.punkts). Tomēr nav noteiktas vadlīnijas kārtības izveidei. 	<ul style="list-style-type: none"> Vadlīnijas, kas skaidro neatbilstību jēdzienu netika izdotas vispār. 	

Nr.	Kontroļu grupa	EK regulējums nosaka	LR regulējums nosaka	Secinājumi, novērtējums
		<p>438/2001 7.pants),</p> <ul style="list-style-type: none"> Nepieciešamību pārbaudēs noskaidrot, vai neatbilstības neietekmē arī citas finansējuma saņēmēja darbības, kā arī dokumentēt papildus nepieciešamās pārbaudes (EK regula nr. 438/2001 12.pants). 		
	Neatbilstību ziņošana	<ul style="list-style-type: none"> Dalībvalsts regulāru ziņošanu par neatbilstībām EK ceturkšņa pārskatā (iepriekšējā redakcija EK regulas nr.1681/1994 2.,3.,5.panti un esoša regulā Nr.2035/2005). 	<ul style="list-style-type: none"> Neatbilstību ziņošanas kārtība ir izteikti vertikāla (MK not.544 10.-13.punkti), Neatbilstības tiek uzkrātas attiecīgajā institūcijā, kura tās konstatējusi (MK not.544 13.punkts), Par neatbilstībām obligāti jāziņo LR FM: regulāri vai pēc pieprasījuma (papīra formā/elektroniski), kura gatavo EK prasītos pārskatus (MK not.544 8.punkts). 	<ul style="list-style-type: none"> Pie risku analīzes nav ņemts vērā, ka finansējuma saņēmējs ir brīvprātīgi ziņojis par neatbilstībām, Nepieciešama centralizēta neatbilstību IS, kas būtu izmantojama kā zināšanu bāze visiem struktūrfondu apsaimniekotājiem. Saņemt ikceturkšņa pārskatos par neatbilstībām vadošai iestādei ir būtiski veikt atbilstošu risku analīzi un veikt nepieciešamās izmaiņas SF kontroles sistēmā, ja tādas ir nepieciešamas, tādejādi ātri reaģējot uz jaunu risku rašanos. Ja šāds izvērtējums nav ticis realizēts, informācijas apkopošana nav bijusi lietderīga un pietiekami efektīva.
	Neatbilstošo izdevumu atgūšana	<ul style="list-style-type: none"> Pienākumu vadošajai iestādei vai maksātāja iestādei veikt uzskaiti par atgūstamajām summām, kā arī ziņot EK par atmaksājamām summām (EK regula nr. 438/2001 8.pants) 	<ul style="list-style-type: none"> Starpniek institūcija vai grantu shēmas apsaimniekotājs ietur neatbilstošos izdevumus no nākamā maksājuma (MK not. 544 22.punkts) vai noraksta, ja atgūstamā summa vienam projektam vienas neatbilstības gadījumā nepārsniedz LVL 50 (MK not. 544 33.punkts), Par visiem neatbilstošajiem izdevumiem,, kuras nav iespējams ieturēt no kārtējā vai nākamā maksājuma, tiek informēta LR FM, 	Atbilstošs LR regulējums EK regulējuma prasībām

Nr.	Kontroļu grupa	EK regulējums nosaka	LR regulējums nosaka	Secinājumi, novērtējums
			kura ziņo EK, MK un VK (MK not. 544 26.punkts), nepieciešamības gadījumā, ierosina administratīvo procesu (MK not. 544 30.punkts).	

10.7 Pielikums Nr. 7. Kohēzijas fonda tiesiskā regulējuma izvērtējums

Nr.	Kontroļu grupa	EK regulējums (KF) nosaka	LR regulējums (KF) nosaka	Secinājumi, novērtējums
	Pārbauzu apjoms	<ul style="list-style-type: none"> Dalībvalsts ir atbildīga par regulāru pārbauzu veikšanu (EK regula nr. 1164/94 12.pants), Pārbauzu procedūru mērķi, apjomu: jāpārbauda pieprasīto izdevumu autentiskums un projekta īstenošana līdz finansēto investīciju nodošanas ekspluatācijā. Pārbaudes attiecas uz finanšu, tehniskajiem un administratīvajiem aspektiem. Pārbaudes jāprotokolē paveikto darbu, pārbaudes rezultātus un pasākumus, kādi veikti attiecībā uz neatbilstībām. Ja pārbaude tiek veikta uz izlases pamata, jānorāda atlasītie darbi un jāapraksta paraugu atlasē metode (EK regulas 1386/2002 4. pants), Pārbaudēs izlases kārtībā, kas tiek veiktas ar mērķi pārbaudīt pastāvošās vadības un kontroles sistēmas efektivitāti, izlase tiek noteikta 	<ul style="list-style-type: none"> Starpniek institūcija veic pārbaudes projektu īstenošanas vietā, veic KF projektu vadībā iesaistīto kontroles sistēmu atbilstības un efektivitātes auditu, veic projektu izdevumu izlases pārbaudes (ES KF projektu vadības likums, 17.pants), Vadošai un maksājumu iestādei ir tiesības veikt pārbaudes starpniek institūcijās (ES KF projektu vadības likums, 17.pants), Projekti ir pakļauti vadošās iestādes, maksājumu iestādes, Valsts kontroles, EK un Eiropas Revīzijas palātas ierosinātam auditam (ES KF projektu vadības likums, 18.pants), FM struktūrvienība, kurai ir nodalītas funkcijas no vadošās, maksājumu un starpniek institūcijas funkcijām, veic projekta noslēguma izdevumu deklarācijas neatkarīgu pārbaudi, sagatavo atzinumu (ES KF projektu vadības likums, 19.pants), 75 dienu laikā pēc projekta faktiskā noslēguma datuma starpniek institūcija iesniedz neatkarīgajā struktūrvienībā un maksājumu iestādē projekta noslēguma deklarāciju, izdevumu deklarācijas apstiprinātos dokumentus, dokumentu kopijas, kas pamato pārskata periodā veiktos izdevumus, pārskatu par projekta ieviešanu 	<ul style="list-style-type: none"> 15% pārbauzu apskatāmie jautājumi pārklājas ar pārbauzu apskatāmajiem jautājumiem projektu īstenošanas vietās. Pastāv iespējas efektīvizēt izdevumu izlases pārbaudes pārbaudot šajās pārbaudēs citus kontroles sistēmas jautājumus pie projekta īstenošanas vietās. Iesakām nedublēt apskatāmos jautājumus, bet gan 15% pārbaudēs skatīties tikai sistēmisku iekšējās kontroles novērtējumu. Savukārt sistēmas auditos koncentrēt uzmanību uz starpniek institūciju iekšējo kontroles sistēmas efektivitātes izvērtējumu. LR tiesiskais regulējums pietiekami detalizēti sniedz norādījumus par pārbaudēs apskatāmajiem aspektiem un atbildību katram pārbaudes veicējam. Vadības un kontroles

Nr.	Kontroļu grupa	EK regulējums (KF) nosaka	LR regulējums (KF) nosaka	Secinājumi, novērtējums
		<p>pēc risku analīzes, pārbaudot dažādos līmeņos sagatavotos izdevumu paziņojumus. Pārbaudēm jānosedz vismaz 15% no kopīgajiem izdevumiem par projektiem. Pārbaūžu pamatā ir reprezentatīvs darījuma paraugs. Dalībvalstij jāplāno pārbaudes vienmērīgi. Darījumu paraugu pārbaudē jāveido izlase, lai tiktu pārbaudīti dažāda lieluma un veida projekti, ņemot vērā valsts un Kopienas kontroles uzietos riska faktoros (EK regulas 1386/2002 9. pants),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pārbaūžu apskatāmos jautājumus: vadības un kontroles sistēmas lietīškība un efektivitāte, vai projekti tiek īstenoti saskaņā ar pieškīrēja noteikumiem un projektam noteiktajiem mērķiem, jāapskata uzskaites atbilstība pavaddokumentiem, vai ir pietiekamas revīzijas liecības vai izdevumu veids un laiks atbilst Kopienas noteikumiem, attiecīgā projekta apstiprinātajiem aprakstiem un faktiski veiktajam darbam, vai patieškām ir pieškirts līdzfinansējums un vai projekti īstenoti saskaņā ar Kopienas noteikumiem un politiku (EK regulas 1386/2002 10. pants), ▪ Pārbaudi pēc starptautiski atzītiem revīzijas standartiem, lai varētu izdot paziņojumu par projekta nobeigumu un tas ir jābalsta uz jau veikto pārbaūžu rezultātiem un, ja 	<p>(LR MK Nr.14, 12.punkts),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Starpniekinstītūcija pārbauda ne mazāk kā 15% no kopējiem projektu attiecināmajiem izdevumiem, kurus maksājumu iestāde ir apliecinājusi. Veikto pārbaūžu apjomu sadala vienmērīgi programmēšanas periodā (LR MK Nr.555 9.punkts), ▪ Izlases veidā (15%) pārbaūžu apskatāmie jautājumi: vadības un kontroles sistēmas efektivitāte un darbības atbilstība normatīviem, vai projekta KF pieprasījums un izdevumu deklarācija ir pārbaudīti atbilstoši iekškējiem normatīviem, vai ir pierādījumi par izdevumu pamatojumu, vai norādītie izdevumi ir attiecināmi uz projektu, līgumu prasību izpilde, grāmatvedības uzskaites datu atbilstība attaisnojuma dokumentiem, iepirkuma procedūras prasību ievērošana, vides aizsardzības, publicitātes un informācijas pasākumu ievērošana, attaisnojuma dokumentu uzglabāšana (LR MK Nr.555 13.punkts), ▪ Starpniekinstītūcija pārbauda visus apstiprinātos projektus ne retāk kā reizi gadā finansēto projektu īstenošanas vietās (LR MK Nr.271, 2.punkts), ▪ Vadoškā iestāde/maksājumu iestāde ir tiesīga veikt pārbaudes projektu īstenošanās vietās pie atbalsta saņēmēja (LR MK Nr.271 4-5.punkti)., ▪ Veicot projekta pārbaudes īstenošanas vietās jāizvērtē: funkciju izpilde projekta īstenošanā, neparedzēta darba vai novirzes, projekta ietvaros veikto darbu, piegāžu, sniegto pakalpojumu vai veikto maksājumu atbilstība, dokumentu uzglabāšana, informācijas un publicitātes prasību ievērošana (LR MK Nr.271 15.punkti)., ▪ Veicot noslēguma izdevumu deklarāciju pārbaudi neatkarīgā struktūrvienībā pārbaūžu ietvaros pārliecinās par iepriekšk veikto 	<p>sistēmas efektivitāti pārbauda gan 15% pārbaudēs, gan neatkarīgā struktūrvienība noslēguma izdevumu deklarācijas pārbaudēs, kas varētu būt liela kontrole pie nosacījuma, ka 15% pārbaudes ir veiktas kvalitatīvi un ir atklāti būtiski konstatējumi vadības un kontroles sistēmas neefektivitātē. Tiesiskais regulējums paredz neatkarīgo struktūrvienību kā pēdējo instanci, kura dalībvalsts kontroļu līmeni varētu konstatēt sistēmas neefektivitāti, tādējādi samazinot risku, ka šo neefektivitāti atklās tikai EK vai Revīzijas palātas auditori.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vadoškās iestādes vadlīnijas par pārbaūžu veikšanai projektu īstenošanas vietā 2004.-2006.gada plānošanas periodam izdotas tikai 2008.gadā, kas ir novēloti.

Nr.	Kontroļu grupa	EK regulējums (KF) nosaka	LR regulējums (KF) nosaka	Secinājumi, novērtējums
		nepieciešams, turpmākās darījumu paraugu pārbaudes izlases veidā (EK regulas 1386/2002 13., 14. pants).	pārbaužu rezultātiem un atbilstoši tām sniegto ieteikumu ieviešanu, pārbauda projekta noslēguma izdevumu deklarācija iekļauto darījumu likumību un pareizību, pārbauda informācijas atbilstību, veic vadības un kontroles efektivitātes pārbaudes (LR MK Nr.809 7.punkts).	
	Novēršamo kļūdu apjoms	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komisijas rīcību par palīdzības samazināšanu, pārtraukšanu un atcelšanu atklājot pārkāpumus ((EK regula nr. 1164/94 II pielikuma H pants), ▪ Sistemātiskas problēmas definīciju (EK regulas 1386/2002 11. pants), ▪ Finanšu korekcijas apjoma noteikšanu atsevišķiem vai sistemātiskiem pārkāpumiem, kas ir jānovērtē, ja tas ir praktiski iespējams, pamatojoties uz atsevišķām datnēm un ievērojot proporcionalitātes principu, un pielīdzina izdevumu summai, kas kļūdaini pieprasīta no fonda (EK regulas 1386/2002 17. pants), ▪ Iespēju piemērot vienotu likmi vai ekstrapolēt izdevumu summu, ja nav iespējams precīzi noteikt kļūdaino izdevumu summu (EK regulas 1386/2002 17. pants). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Novēršamās kļūdas aprēķinu, neatbilstības finansiālās ietekmes vērtējuma, īstenoto sankciju dokumentēšanu nosaka LR MK Nr.554 pielikums, ▪ Vadošā iestāde pieņem lēmumu par neatbilstoši veikto summu apmēru, kas pārskaitāma EK, ja no EK ir saņemts paziņojums par līdzekļu atmaksāšanu (LR MK Nr.555 4.pants), ▪ Vadošā iestāde pieņem lēmumu par atgūstamo neatbilstoši veikto izdevumu summu, par kuru tiek samazināta projekta kopējo attiecināmo izmaksu summa un kuru nevar izmantot, lai segtu izmaksas, attiecībā uz kurām tika konstatēti neatbilstoši veiktie izdevumi (LR MK Nr.555 4.pants). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LR tiesiskais regulējums nenosaka iespēju piemērot vienoto likmi vai izdevumu summas ekstrapolāciju. Novēršanu kļūdu apjomu nosaka vadošā iestāde, pieņemot lēmumu.
	Neatbilstību identificēšana	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dalībvalsts ir atbildīga par neatbilstību identificēšanu (EK regula nr. 1164/94 12.pants) ▪ Dalībvalsts pienākumu sniegt 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pārkāpums un neatbilstība ir KF projektu īstenošanu reglamentējoša tiesību akta pārkāpums, kas radies KF projektu vadībā iesaistīto institūciju vai to darbinieku darbības vai bezdarbības dēļ un kuram ir vai varētu būt 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LR tiesiskajā regulējumā skaidri noteikta rīcība neatbilstību identificēšanas gadījumā. ▪ Vadlīnijas, kas skaidro

Nr.	Kontroļu grupa	EK regulējums (KF) nosaka	LR regulējums (KF) nosaka	Secinājumi, novērtējums
		<p>ieteikumus par vadības un kontroles sistēmas ieviešanu, kas nepieciešami fonu nevainojamai vadībai ((EK regula nr. 1386/2002 2. pants),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pienākumu pārbaudīt izdevumu atbilstību (EK regulas 1386/2002 10 pants), ▪ Pārskāpuma definīcija: „Pārskāpums ir jebkurš Kopienas tiesību noteikumu pārskāpums, kas izriet no uzņēmēja darbības vai bezdarbības, kuras rezultātā tiek nodarīts vai varētu tikt nodarīts kaitējums EK vispārējam budžetam, iekļaujot Kopienas budžetā nepamatotus izdevumus (EK regulas nr.1831/94 1 a. pants) 	<p>negatīva ietekme uz EK vai LR budžetu (LR MK noteikumi Nr.554, 3.punkts),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Būtiskas neatbilstības definējums (LR MK noteikumi Nr.554, 4 punkts), ▪ Vadošā iestāde nodrošina visu iestāžu konstatēto neatbilstību izvērtējumu un, ka nepieciešams veic kontroles pasākumus, lai gūtu pārliecību par neatbilstību atklāšanas un novēršanas pasākumu efektivitāti un pietiekamību (LR MK Nr.554 , 11.punkts), ▪ Vadošā iestāde, neatkarībā struktūrvienība, starpniekinstitūcija un maksājumu iestāde nodrošina visu konstatēto neatbilstību reģistrāciju un visas ar konstatētajām neatbilstībām saistītās dokumentācijas glabāšanu atbilstoši normatīvu prasībām (LR MK Nr.544 15.punkts), ▪ Ja neatkarīgās struktūrvienības vai citu institūciju iepriekš veiktās pārbaudēs ir konstatētas būtiskas vadības un kontroles sistēmas nepilnības vai sistemātiska rakstura kļūdas, neatkarīgā struktūrvienība veic izdevumu izlases vai vadības un kontroles sistēmas papildus pārbaudes (LR MK Nr.809, 8.pants) 	<p>neatbilstību jēdzienu, izdotas tikai 2006.gadā, kas ir novēloti, ja plānošanas periods ir kopš 2004.gada.</p>
	Neatbilstību ziņošana	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dalībvalsts dara pieejamus Komisijas visus attiecīgos dalībvalsts ziņojumus par konkrētiem projektiem (EK regula nr. 1164/94 12.pants), ▪ Pārskāpumu (irregularities) veidus, ziņošanas formu un biežumu (EK regula nr. 1831/94 3., 5. pants un EK regulas nr. 2168/2005 1. pants) ▪ Gadījumus, kad nav jāziņo par pārskāpumiem: ja administratīvā iestāde kļūdu ir konstatējusi un novērsusi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ KF vadībā iesaistītās institūcijas sniedz ziņas par pārskāpumiem un neatbilstību projektu attiecināmajos izdevumos ▪ Starpniekinstitūcija iesniedz FM IAD ziņojumus par izdevumu izlases pārbaudi un sistēmas auditu rezultātiem (ES KF projektu vadības likums, 17.pants), ▪ Starpniekinstitūcija katru gadu līdz 30.janvārim sagatavo un iesniedz vadošās iestādes vadītājam ziņojumu, t.sk. par neatbilstību atklāšanu projektu īstenošanā (KF vadības un kontroles sistēmas uzraudzības instrukcija nr.5, 10. punkts), ▪ Maksājumu iestāde katru gadu līdz 30.janvārim sagatavo un iesniedz vadošās 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LR MK noteikumi Nr. 271 paredz vadošās iestādes pienākumus informēt par patstāvīgi veikto pārbaudi rezultātā konstatētajiem pārskāpumiem vai neatbilstībām maksājumu iestādē un starpniekinstitūciju, bet neparedz informācijas nosūtīšanu neatkarīgajai struktūrvienībai. Tomēr to nosaka VI iekšējā kārtība.

Nr.	Kontroļu grupa	EK regulējums (KF) nosaka	LR regulējums (KF) nosaka	Secinājumi, novērtējums
		<p>pirms maksājuma veikšanas, ja ziņošana ir notikusi brīvprātīgi administratīvajai iestādei, ja pārkāpums iestāties bankrota procedūras dēļ, ja pārkāpumi attiecas uz summām zem 10,000 EUR (EK regula (1831/94 3., 12.pants),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ziņošanu par 9.-11.panta pārbaužu rezultātiem un kontroles sistēmu izmaiņām (EK regula (1386/2002 12.pants), ▪ Paziņojuma saturu, ja projekta noslēguma pārbaudē konstatētas nopietnas vadības vai kontroles sistēmas nepilnības vai bieži pārkāpumi, vai šaubas par projekta pienācīgu īstenošanu. (EK regulas 1386/2002 15. pants). 	<p>iestādes vadītājam ziņojumu, t.sk. par neatbilstību atklāšanu maksājumu veikšanā un projektu izdevumu deklarācijās (KF vadības un kontroles sistēmas uzraudzības instrukcija nr.5, 11. punkts),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Starpniekinstītūcija un maksājumu iestāde par būtiskām neatbilstībām ziņo vadošai iestādei nekavējoties (3 dienu laikā) un ik ceturksni. Ik ceturksni ir jāziņo, ja neatbilstība ir lielāka par 10,000 EUR, ja summa ir mazāka par 10,000 EUR un neatbilstība atkārtojas konkrēta projekta ietvaros, ja ir aizdomas par krāpšanu vai organizētu noziedzību (LR MK Nr.554 5.un 6. punkts), ▪ Vadošā iestāde apkopo informāciju par konstatētajām neatbilstībām un informē FM par neatbilstībām, par kurām nosūtāmi ziņojumi EK un EKAB, nosūta kopijas maksājumu iestādei un neatkarīgai struktūrvienībai (LR MK Nr.554 12. un 14.punkts), ▪ FM, saskaņā ar regulu Nr. 2168/2005, noteiktajā termiņā nosūta sagatavotos ceturksņa ziņojumus EK un EKAB (LR MK Nr.544 13.punkts), ▪ Ja neatbilstoši veikti izdevumi ir konstatēti valsts budžeta iestādē, informāciju nosūta FM un nosūta informāciju MK un Valsts kontrolei (LR MK Nr.704, 5.punkts). 	
	Neatbilstošo izdevumu atgūšana	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dalībvalsts ir atbildīga neatbilstošo izdevumu atgūšanu (EK regula nr. 1164/94 12.pants) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Starpniekinstītūcija katru gadu līdz 30.janvārim sagatavo un iesniedz vadošās iestādes vadītājam ziņojumu, t.sk. par neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu un atmaksāšanu valsts budžetā (KF vadības un kontroles sistēmas uzraudzības instrukcija nr.5, 10. punkts), ▪ Maksājumu iestāde katru gadu līdz 30.janvārim sagatavo un iesniedz vadošās iestādes vadītājam ziņojumu, t.sk. par neatbilstoši veikto izdevumu uzskaiti un atmaksāšanu EK (KF vadības un kontroles 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LR tiesiskais regulējums paredz vadošo iestādi kā gala lēmuma pieņēmēju par neatbilstības norādi katrā konkrētā gadījumā, kas KF ir atbilstošs regulējums. Pozitīva prakse ir darba grupas izveide un lēmuma izdiskutēšana ar visām iesaistītajām pusēm.

Nr.	Kontroļu grupa	EK regulējums (KF) nosaka	LR regulējums (KF) nosaka	Secinājumi, novērtējums
			<p>sistēmas uzraudzības instrukcija nr.5, 11. punkts),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vadošā iestāde saņemot informāciju par neatbilstoši veiktajiem izdevumiem izvērtē, vai jāuzsāk izdevumu atgūšanas process un 3 dienu laikā nosūta informāciju starpniek institūcijai (LR MK Nr.704, 3.punkts), ▪ Vadošā iestāde pieņem lēmumu par neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu no KF finansējuma un valsts budžeta finansējuma. (LR MK Nr.704, 4.punkts), ▪ Ja nepieciešams vadošā iestāde veido darba grupu, lai izvērtētu neatbilstību un pieņemtu lēmumu(LR MK Nr.704, 4.punkts), ▪ Starpniek institūcija nodrošina neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanu no ieviešanas iestādes vai atbalsta saņēmēja (LR MK Nr.704, 9.punkts), ▪ Ieviešanas iestāde vai atbalsta saņēmējs atmaksā projekta ietvaros neatbilstoši veiktos izdevumus un nokavējuma naudu Valsts kasē (LR MK Nr.704 10-11.punkts), ▪ LR MK nr.704 paredz kārtību, kādā jārikojas arī gadījumos, ja ieviešanas iestāde vai atbalsta saņēmējs nav valsts budžeta iestāde (LR MK. Nr.704 13.punkts). 	

www.pwc.lv

PricewaterhouseCoopers (www.pwc.com) sniedz revīzijas pakalpojumus, nodokļu, finanšu un uzņēmējdarbības konsultācijas ar mērķi palielināt klientu uzņēmumu vērtību un uzlabot organizāciju pārvaldes efektivitāti. Apvienojot vairāk nekā 155,000 cilvēku talantus un pieredzi 153 valstīs, mēs palīdzam izmantot jaunas iespējas un nodrošinām praktiskus padomus.

©2009 PricewaterhouseCoopers. "PricewaterhouseCoopers" ir starptautiskā firmu tīkla PricewaterhouseCoopers International Limited dalībnieks, kurā katrai dalīborganizācijai ir atsevišķas un neatkarīgas juridiskās personas statuss.